

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายกระบวนการของการเป็นมารดาในนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจ นับตั้งแต่รับรู้ว่าการตั้งครรภ์จนถึงระยะ 4 เดือนหลังคลอด ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแบบทฤษฎีพื้นฐานของ Strauss and Corbin (1998) เก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2554 ถึงวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2555 โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พร้อมกับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการเปรียบเทียบตลอดเวลา และการให้รหัส จนกระทั่งทฤษฎีพื้นฐานที่ได้มีความอิ่มตัวตามหลักการเลือกตัวอย่างเชิงทฤษฎี นับจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดรวม 22 คน

ผลการวิจัย พบกระบวนการจิตสังคมเบื้องต้นของการเป็นมารดาในนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจ คือ “ปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อเป็นแม่” โดยพบว่า เมื่อผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าการตั้งครรภ์และระหว่างการตัดสินใจต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้ให้ข้อมูลจะอยู่กับภาวะทุกข์ เพราะไม่ต้องการเปลี่ยนแปลงและสูญเสียภาวะเดิมในระยะก่อนตั้งครรภ์ รวมถึงไม่สามารถพัฒนาความรู้สึกของการเป็นแม่ที่มีต่อทารกในครรภ์ได้ เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลไม่ต้องการเป็นแม่ แต่ต้องการรักษาตัวตนและสถานะเดิมของชีวิตให้คงอยู่ ร่วมกับการรับรู้ว่าคุณไม่สามารถปฏิเสธการตั้งครรภ์และการเป็นแม่ได้ ผู้ให้ข้อมูลจึงจำยอมตั้งครรภ์ จำใจเป็นแม่ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเข้าสู่การเป็นแม่ อันนำไปสู่การปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อเป็นแม่ให้สามารถเลี้ยงดูลูกให้ดีที่สุด และสิ้นสุดลงเมื่อผู้ให้ข้อมูลสามารถปรับและรักษาสมดุลของชีวิตในสถานะใหม่ คือ การเป็นแม่ได้ ทั้งนี้ กระบวนการปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อเป็นแม่ ประกอบด้วย 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 จำยอมตั้งครรภ์ จำใจเป็นแม่: จุดเริ่มต้นของการเป็นแม่ ระยะที่ 2 สวมบทบาท: เตรียมพร้อมเพื่อเลี้ยงดูลูก และระยะที่ 3 สร้างสมดุลในชีวิตใหม่ โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย ตามลำดับดังนี้

ภูมิหลังส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล

ภาพรวมของผลการวิจัย “ปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อเป็นแม่: กระบวนการของการเป็นมารดาในนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจ”

ระยะที่ 1 จำยอมตั้งครรภ์ จำใจเป็นแม่: จุดเริ่มต้นของการเป็นแม่

ระยะที่ 2 สวมบทบาท: เตรียมพร้อมเพื่อเลี้ยงดูลูก

ระยะที่ 3 สร้างสมดุลในชีวิตใหม่

รายละเอียดต่อไปนี

ภูมิหลังส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล

ในส่วนนี้นำเสนอภูมิหลังส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลจำนวนทั้งหมด 22 คน ประกอบด้วย ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล ข้อมูลเกี่ยวกับบิดาของบุตร และข้อมูลเกี่ยวกับบุตร ดังนี้

1. ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ และการคลอด และข้อมูลภายหลังคลอด ดังนี้
- 1.1 ข้อมูลทั่วไป พบว่า อายุของผู้ให้ข้อมูลต่ำสุดคือ 14 ปี สูงสุดคือ 18 ปี อายุเฉลี่ย 16.72 ปี (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.35) เกือบครึ่งหนึ่งมีอายุ 18 ปี (ร้อยละ 45.5) ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 100) และเกือบทั้งหมด มีสถานภาพสมรส คือ มีสามี และแต่งงานตามประเพณี แต่ไม่ได้จดทะเบียนสมรส (ร้อยละ 86.4) โดยขณะตั้งครรภ์ ผู้ให้ข้อมูลกำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) คิดเป็นร้อยละใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ ขณะตั้งครรภ์ ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดไม่มีอาชีพและรายได้ และส่วนใหญ่ขณะตั้งครรภ์ และภายหลังคลอดยังคงพักอาศัยร่วมกับบิดามารดาของตนเอง (ร้อยละ 63.6) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามข้อมูลทั่วไป (จำนวน 22 คน)

ลักษณะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
อายุ (ปี)		
(เฉลี่ย = 16.72, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.35, ต่ำสุด = 14 ปี, สูงสุด = 18 ปี)		
14	1	4.5
15	4	18.2
16	5	22.7
17	2	9.1
18	10	45.5
ศาสนา		
พุทธ	22	100
สถานภาพสมรส		
ไม่มีสามีและไม่ได้แต่งงานตามประเพณี	2	9.1
มีสามีและแต่งงานตามประเพณี	19	86.4
มีสามี แต่ไม่ได้แต่งงานตามประเพณี	1	4.5

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ลักษณะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ระดับการศึกษาในขณะตั้งครรภ์		
มัธยมศึกษาตอนต้น	7	31.8
มัธยมศึกษาตอนปลาย	7	31.8
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	8	36.4
ปัจจุบันพักอาศัยร่วมกับ		
บิดาและมารดาของตนเอง	14	63.6
บิดาหรือมารดาของตนเอง	2	9.1
ตาและยายของตนเอง	2	9.1
ยายและผู้ปกครองของตนเอง	2	9.1
บิดาและมารดาของสามี	2	9.1

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ และการคลอด พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดตั้งครรภ์ครั้งแรก (ร้อยละ 95.5) มีจำนวนครั้งไปฝากครรภ์ น้อยที่สุดคือ 1 ครั้ง มากที่สุดคือ 12 ครั้ง เฉลี่ย 7.18 ครั้ง (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.5) โดยผู้ให้ข้อมูลคิดเป็นร้อยละ 50 ไปฝากครรภ์จำนวน 7-9 ครั้ง อายุครรภ์เมื่อคลอดบุตร เฉลี่ย 39.13 สัปดาห์ (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.99) ผู้ให้ข้อมูลเกือบครึ่งหนึ่งคลอดบุตรเมื่ออายุครรภ์ 39 สัปดาห์ (ร้อยละ 45.5) ส่วนใหญ่คลอดปกติทางช่องคลอด (ร้อยละ 77.3) และมีผู้ให้ข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 18.2 ได้รับการผ่าตัดคลอดทางหน้าท้อง ด้วยไม่มีแรงเบ่ง จำนวน 2 คน ศีรษะทารกไม่สัมพันธ์กับช่องเชิงกรานจำนวน 1 คน และระยะ เวลาการคลอด ยาวนานจำนวน 1 คน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามการตั้งครรภ์ และการคลอด
(ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 22 คน)

ลักษณะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์		
ตั้งครรภ์ครั้งแรก	21	95.5
ตั้งครรภ์ครั้งที่สอง	1	4.5

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ลักษณะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
จำนวนครั้งไปฝากครรภ์		
(เฉลี่ย = 7.18, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.5, ต่ำสุด = 1 ครั้ง, สูงสุด = 12 ครั้ง)		
1-3	2	9.1
4-6	6	27.2
7-9	11	50.0
10-12	3	13.6
อายุครรภ์เมื่อคลอดบุตร (สัปดาห์) (เฉลี่ย = 39.13, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.99)		
37	2	9.1
38	2	9.1
39	10	45.5
40	7	31.8
ชนิดของการคลอด		
คลอดปกติทางช่องคลอด	17	77.3
คลอดทางช่องคลอดโดยใช้เครื่องดูดสุญญากาศ	1	4.5
ผ่าตัดคลอดทางหน้าท้อง	4	18.2

1.3 ข้อมูลภายหลังคลอด พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดนอนพักฟื้นภายหลังคลอดในโรงพยาบาลเป็นเวลา 3 วัน (ร้อยละ 81.8) ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่งเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ตลอดระยะเวลา 4 เดือนหลังคลอด (ร้อยละ 63.6) มีผู้ให้ข้อมูลเพียงร้อยละ 9.1 เท่านั้น ที่เลี้ยงลูกด้วยนมผสมในช่วงลูกอายุหนึ่งเดือนแรกหลังคลอด เนื่องจากน้ำนมแม่มีไม่เพียงพอ และภาวะสุขภาพแม่เนื่องจากติดเชื้อที่ใบหูจากการเจาะรูหู และจำเป็นต้องรับประทานยาปฏิชีวนะชั่วคราว จึงหยุดเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ด้วยกลัวยาผ่านทางน้ำนมไปสู่ลูก และผู้ให้ข้อมูลที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และนมผสมสลับกันในช่วงลูกอายุประมาณสองถึงสามเดือนหลังคลอด เนื่องจากต้องการฝึกลูกให้ชินกับนมผสมเพื่อผู้ให้ข้อมูลจะเตรียมกลับไปเรียน หรือเพื่อเตรียมจากลูกไปทำงาน คิดเป็นร้อยละ 27.3

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดยังไม่มีอาชีพ และรายได้ (ร้อยละ 90.9) มีผู้ให้ข้อมูลเพียงร้อยละ 9 เท่านั้น ที่ไปทำงาน แต่เป็นการทำงานใกล้บ้าน ซึ่งสามารถกลับมาเลี้ยงลูกในช่วงเลิกงาน หรือช่วงพักกลางวันได้ อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดยังจำเป็นต้องพึ่งพารายได้จากบุคคลอื่น โดยมีแหล่งรายได้หลักมาจากสามี (ร้อยละ 50.0) รองลงมาคือจากบิดามารดา หรือ

ผู้ปกครองของตนเอง (ร้อยละ 31.8) ทั้งนี้ บุคคลหลักที่ช่วยเหลือในการเลี้ยงดูถูก พบว่า มากกว่าครึ่งหนึ่งคือ มารดาของตนเอง (ร้อยละ 54.5) รองลงมา คือ ยายของตนเอง (ร้อยละ 31.8) และมีผู้ให้ข้อมูลที่ต้องเลี้ยงดูด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ โดยไม่มีบุคคลหลักคอยช่วยเหลือ เนื่องจากเป็นครอบครัวเดี่ยว อาศัยอยู่ร่วมกับบิดาตามลำพัง และในผู้ให้ข้อมูลที่บิดาและมารดาเสียชีวิตแล้ว คิดเป็นร้อยละ 9.1

อนึ่ง พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีการวางแผนการศึกษาภายหลังคลอดบุตร ดังนี้ วางแผนจะไปเรียนต่อในระบบการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) คิดเป็นร้อยละ 50 โดยมีผู้ให้ข้อมูลเพียงร้อยละ 22.7 เท่านั้น ที่วางแผนจะกลับไปเรียนต่อ ทั้งนี้ อาจเรียนต่อในสถาบันการศึกษาเดิม หรือย้ายสถาบัน และหลักสูตรการศึกษาใหม่ และมีผู้ให้ข้อมูลที่ยังไม่ได้ตัดสินใจ เนื่องจากรายได้ของครอบครัวค่อนข้างน้อย กอปรกับกำลังประเมินสถานการณ์ในชีวิต และแหล่งช่วยเหลือสนับสนุนเกี่ยวกับการเลี้ยงดู ร่วมกับการตัดสินใจของครอบครัวอีกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 4.5 ดังรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามข้อมูลภายหลังคลอด (ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 22 คน)

ลักษณะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ระยะเวลาอนพักฟื้นภายหลังคลอดในโรงพยาบาล		
3 วัน	18	81.8
4 วัน	4	18.2
การให้นมบุตร		
นมแม่อย่างเดียว	14	63.6
นมแม่และนมผสม	6	27.3
นมผสม	2	9.1
อาชีพภายหลังคลอด		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	20	90.9
รับจ้างทั่วไป	1	4.5
พนักงาน	1	4.5
รายได้ (บาท/ เดือน)		
ไม่มีรายได้	20	90.9
3,000	1	4.5
5,000	1	4.5

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ลักษณะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
แหล่งรายได้หลักภายหลังคลอด		
สามี	11	50.0
บิดา/ มารดา/ ผู้ปกครอง	7	31.8
บุคคลหลักที่ช่วยเหลือในการเลี้ยงดูบุตร		
มารดาของตนเอง	12	54.5
มารดาของสามี	1	4.5
ยายของตนเอง	6	27.3
สามี	1	4.5
ไม่มี	2	9.1
การวางแผนการศึกษาภายหลังคลอดบุตร		
กลับไปเรียนต่อในระบบ	5	22.7
เรียนต่อในระบบการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.)	11	50.0
เลิกเรียน	5	22.7
ยังไม่ตัดสินใจ	1	4.5

2. ข้อมูลเกี่ยวกับบิดาของบุตร ข้อมูลที่ได้เกี่ยวกับบิดาของบุตรมีจำนวน 21 คน เนื่องจากผู้ให้ข้อมูล 1 คน ปฏิเสธที่จะกล่าวถึงบิดาของบุตร และไม่ได้ติดต่อกันเป็นเวลานานแล้ว โดยพบว่าบิดาของบุตรมีอายุดำสุดคือ 16 ปี สูงสุดคือ 48 ปี อายุเฉลี่ย 21.05 ปี (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 6.64) ทั้งนี้ ร้อยละ 50 มีอาชีพรับจ้าง รองลงมา คือ เป็นนักเรียน นักศึกษา และไม่มีอาชีพ คิดเป็นร้อยละเท่ากันคือ 13.6 สำหรับบิดาของบุตรที่ได้ประกอบอาชีพ พบว่า มีรายได้เฉลี่ย 5,242.86 บาทต่อเดือน โดยมีรายได้น้อยที่สุดคือ 1,500 บาทต่อเดือน และมากที่สุดคือ 30,000 บาทต่อเดือน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของบิดาของบุตร จำแนกตามข้อมูลทั่วไป (ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 21 คน)

ลักษณะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
อายุ (ปี)		
(เฉลี่ย = 21.05, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 6.64, ต่ำสุด = 16 ปี, สูงสุด = 48 ปี)		
16-20	13	61.9
21-25	6	28.6
26-30	1	4.8
มากกว่า 30	1	4.8
อาชีพ		
ไม่มีอาชีพ	3	14.3
นักเรียน/นักศึกษา	3	14.3
รับจ้าง	11	52.4
พนักงาน	1	4.8
ทหาร	2	9.5
ค้าขาย	1	4.8
รายได้ (บาท/เดือน)		
(เฉลี่ย = 5,242.86, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 6,741.56, น้อยที่สุด = 1,500 บาท, มากที่สุด = 30,000 บาท)		
ไม่มีรายได้	6	28.6
น้อยกว่า 3,000	3	14.3
3,000-5,000	5	23.8
6,000-10,000	6	28.6
มากกว่า 10,000	1	4.8
มากกว่า 10,000	1	4.8

3. ข้อมูลเกี่ยวกับบุตร พบว่า บุตรเป็นเพศหญิงและเพศชายคิดเป็นร้อยละ 45.5 และ 54.5 ตามลำดับ มีน้ำหนักแรกเกิดอยู่ระหว่าง 2,520-3,650 กรัม เฉลี่ย 3,081 กรัม (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 283.35) โดยมากกว่าครึ่งหนึ่งมีน้ำหนักอยู่ระหว่าง 2,900 - 3,200 กรัม (ร้อยละ 59.1) รายละเอียด แสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของบุตร จำแนกตามเพศ และน้ำหนักแรกเกิด (ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 22 คน)

ลักษณะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
เพศ		
ชาย	12	54.5
หญิง	10	45.5
น้ำหนักทารกแรกเกิด (กรัม)		
(เฉลี่ย = 3,081.36, SD = 283.35, ต่ำสุด = 2,520 กรัม, มากสุด = 3,650 กรัม)		
2,500-2,800	4	18.2
2,900-3,200	13	59.1
3,300-3,700	5	22.7

ภาพรวมของผลการวิจัย “ปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อเป็นแม่: กระบวนการของการเป็นมารดาในนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจ”

การศึกษานี้พบแก่นแนวคิดหลัก (Core category) ซึ่งแสดงถึงกระบวนการจิตสังคมเบื้องต้นเพื่อเปลี่ยนผ่านสู่การเป็นมารดาของนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจ นับตั้งแต่รับรู้ว่าตั้งครรภ์จนถึงระยะ 4 เดือนหลังคลอด คือ “ปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อเป็นแม่” เกิดขึ้นเมื่อผู้ให้ข้อมูลรับรู้ถึงการสูญเสียสถานะเดิมของชีวิตที่เคยมี และเคยเป็น รวมถึงรับรู้ว่าคุณไม่สามารถปฏิเสธการตั้งครรภ์และการเป็นแม่ได้ นั่นคือ ชีวิตต่อจากนี้ไปไม่สามารถกลับไปสู่สถานะดั้งเดิมเหมือนในระยะก่อนตั้งครรภ์ได้อีก ซึ่งเป็นเงื่อนไขนำไปสู่การให้ความหมายใหม่ต่อการตั้งครรภ์ ต่อทารกในครรภ์ และต่อการเป็นแม่ อันนำไปสู่การปรับเปลี่ยนตนเอง และสร้างตัวตนใหม่เพื่อรับและทำบทบาทของการเป็นแม่ โดยมีการเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรม เพื่อพัฒนาความสามารถ และใช้ศักยภาพของตนเองให้มากขึ้น เพื่อเป็นแม่ที่สามารถเลี้ยงดูลูกให้ดีที่สุด ทั้งนี้ กระบวนการปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อเป็นแม่มี 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 จำยอมตั้งครรภ์ จำใจเป็นแม่: จุดเริ่มต้นของการเป็นแม่ ระยะที่ 2 สวมบทบาท: เตรียมพร้อมเพื่อเลี้ยงดูลูก และระยะที่ 3 สร้างสมดุลในชีวิตใหม่ รายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 จำยอมตั้งครรภ์ จำใจเป็นแม่: จุดเริ่มต้นของการเป็นแม่

ระยะจำยอมตั้งครรภ์ จำใจเป็นแม่ มีคุณลักษณะ คือ เป็นภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก ปฏิเสธไม่ได้ แต่ยอมรับสถานะใหม่แบบไม่ค่อยเต็มใจ เกิดขึ้นเมื่อผู้ให้ข้อมูลตัดสินใจตั้งครรภ์ด้วยไม่สามารถปฏิเสธการตั้งครรภ์และการเป็นแม่ได้ และสิ้นสุดลงเมื่อยอมรับสถานะใหม่ นั่นคือ

ยอมรับการตั้งครรภ์และการเป็นแม่ของตนเองได้ด้วยความเต็มใจ โดยเงื่อนไขสาเหตุ คือ รับรู้ถึงการสูญเสียสถานะเดิมของชีวิต และรับรู้ว่าคุณไม่สามารถปฏิเสธการตั้งครรภ์และการเป็นแม่ได้

ทั้งนี้ การรับรู้ถึงการสูญเสียสถานะเดิมของชีวิต เกิดขึ้นเมื่อผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าคุณตั้งครรภ์ และคาดถึงผลกระทบจากการตั้งครรภ์และการเป็นแม่ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าเป็นปัญหา หรืออุปสรรคต่อชีวิต ส่งผลกระทบทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสัมพันธภาพในกลุ่มสังคมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ ทำให้มีชีวิต และใช้ชีวิตแตกต่างไปจากเดิม เปรียบเหมือนตัวตน และชีวิตเดิมถูกสั่นคลอน เนื่องจากการตั้งครรภ์ที่อยู่ระหว่างเรียน กอปรกับต้องพึ่งพาคนอื่น ไม่สามารถเลี้ยงดูด้วยตนเองได้ เพราะอายุน้อย และไม่มีรายได้

นอกจากนี้ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความหมายของการตั้งครรภ์และการเป็นแม่ระหว่างเรียน คือ ความไม่เหมาะสม ไม่ดี รวมถึงการเป็นภาระ และเป็นจุดเปลี่ยนของชีวิตด้วยการมีลูกที่ต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูต่อไปในอนาคต ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจึงไม่ต้องการตั้งครรภ์ ซึ่งหมายถึง ไม่ต้องการมีลูกให้เป็นภาระรับผิดชอบเลี้ยงดูต่อไป อีกทั้ง เป็นภาวะที่ต้องการรักษาตัวตนและสถานะเดิมของชีวิตให้คงอยู่ จึงหลีกเลี่ยงการเผชิญกับการเป็นแม่ และมุ่งแก้ปัญหาให้ตนเอง

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลคาดถึงผลกระทบจากการตั้งครรภ์และการเป็นแม่ ได้แก่ มีภาระต้องเลี้ยงดู อนาคตสูญสิ้น ต้องพึ่งพาคนอื่น ทำลายความหวังของครอบครัวที่มีต่อตนเอง รวมถึงอับอาย และได้รับการดูถูก ซึ่งล้วนเป็นผลที่ไม่ดี ไม่ต้องการ และคุณค่าในตนเองถูกลดลง จึงเป็นเหตุผลทำให้ผู้ให้ข้อมูลไม่ต้องการตั้งครรภ์ และไม่ต้องการเป็นแม่ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของชีวิต หรือสถานะใหม่ที่แตกต่างจากเดิม ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลอยู่กับภาวะทุกข์เผชิญภาวะบีบคั้นทางจิตใจ เนื่องจากการต่อสู้กับจิตใจสำนึก ภายใต้อารมณ์ความรู้สึกต่อหน้าที่ของลูกที่ดี ความรู้สึกสงสารทารกในครรภ์ และความต้องการของตนเอง รวมถึงการรับรู้ต่อการติตราทางสังคม ให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์ จึงกล่าวได้ว่า การอยู่กับภาวะทุกข์ เพราะไม่ต้องการเปลี่ยนแปลงและสูญเสียสถานะเดิมก่อนตั้งครรภ์ เป็นปัญหาจิตสังคมเบื้องต้นของนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจ ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจึงเผชิญกับความรู้สึกสูญเสีย ความรู้สึกกลัว เผชิญกับภาวะขัดแย้ง สองจิตสองใจ เกรียดต่อสิ่งที่ไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ รู้สึกผิดต่อบุคคลสำคัญในชีวิต เพราะทำหน้าที่ลูกบกพร่อง และเผชิญกับความรู้สึกอับอาย ที่สำคัญ คือ ความรู้สึกของการเป็นแม่ถูกปิดกั้น กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถก่อเกิด หรือพัฒนาสัมพันธภาพกับทารกในครรภ์ให้เป็นความรู้สึกรัก และผูกพันอย่างลึกซึ้งที่มีความห่วงใย ต้องการปกป้อง และดูแลทารกในครรภ์ให้เจริญเติบโตต่อไปได้

ภาวะสูญเสียดังกล่าว ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลต้องการกลับสู่สถานะเดิมเหมือนในระบะก่อนตั้งครรภ์ เพราะฉะนั้น จึงมุ่งแก้ปัญหา จัดการกับความคิด ความรู้สึก และพยายามจัดการกับภาวะตั้งครรภ์ที่เกิดขึ้น เป็นการรักษา และพยายามกอบกู้สถานะสถานะเดิมให้คงอยู่ด้วย 3 กลยุทธ์ คือ การหมกมุ่นอยู่กับตนเอง ประกอบด้วย 2 วิธี คือ การปิดบังภาวะตั้งครรภ์และการหลีกเลี่ยงการมี

ปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคม รวมถึงการลดภาวะทุกข์ทางจิตใจด้วย 2 วิธี โดยเบี่ยงเบนความคิด เพื่อให้หยุดคิด และคลายเครียด รวมถึงปรึกษา และระบาย สุดท้ายคือ การมุ่งหาทางออก ด้วย 3 วิธี ได้แก่ ตั้งสติ และขอเวลาคิด แสวงหาข้อมูล รวมถึงคิดและหรือพยายามยุติการตั้งครรภ์เพื่อกลับไป อยู่สภาวะเดิม

เนื่องจากยังคงปฏิเสธการเป็นแม่ หรือไม่ต้องการเข้าสู่สภาวะใหม่ ดังนั้น ในระยะแรก ผู้ให้ข้อมูลจะคำนึงถึงตนเองมากกว่าทารกในครรภ์ พยายามมุ่งแก้ปัญหาให้ตนเองเป็นหลัก โดยบริบท และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องต่อความรู้สึกสูญเสีย และอยากกลับสู่สภาวะเดิม ได้แก่ การประเมินถึงการได้รับการยอมรับ และการช่วยเหลือสนับสนุนทั้งจากครอบครัว และแฟน (บิดาของทารกในครรภ์) รวมถึงการติดตามทางสังคมเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ขณะเรียนหนังสือ ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลจะรู้สึกสูญเสียสภาวะเดิมในช่วงเวลาสั้น หรือยาวนานขึ้นอยู่กับความไวในการประเมิน อาการตั้งครรภ์ และระยะเวลาของการเปิดเผยภาวะตั้งครรภ์ให้ครอบครัวตนเองรับรู้ กล่าวคือ หากผู้ให้ข้อมูลรับรู้ต่อการตั้งครรภ์ได้ช้าหรือเร็ว แต่เปิดเผยภาวะตั้งครรภ์ให้ครอบครัวรับรู้ได้เร็ว ย่อมอยู่กับความคิด และอารมณ์นี้ในช่วงเวลาสั้น และส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าสู่การเป็นแม่ได้เร็ว ตรงกันข้าม หากผู้ให้ข้อมูลเปิดเผยภาวะตั้งครรภ์ให้ครอบครัวรับรู้ช้า ย่อมอยู่กับความคิด และ อารมณ์นี้ยาวนาน และเข้าสู่การเป็นแม่ได้ช้า

นอกจากเงื่อนไขการรับรู้ถึงการสูญเสียสภาวะเดิมดังกล่าวข้างต้นที่ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูล ตัดสินใจเข้าสู่การเป็นแม่ได้ช้าหรือเร็วแล้ว อีกเงื่อนไขหนึ่ง คือ เนื่องจากไม่สามารถปฏิเสธ การตั้งครรภ์และการเป็นแม่ได้ จึงทำให้ผู้ให้ข้อมูลจำนนต่อการเข้าสู่สภาวะใหม่ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือต้องจำยอมตั้งครรภ์ และจำใจเป็นแม่ ทั้งนี้ การรับรู้ว่าคุณไม่สามารถปฏิเสธการตั้งครรภ์และการเป็นแม่ของผู้ให้ข้อมูล มาจากเหตุผล 4 ประการ ดังนี้ ไม่สามารถยุติการตั้งครรภ์ได้ กลัวเจ็บ กลัวตาย เกรงกลัวต่อบาป และรับรู้ถึงการเป็นมนุษย์ของทารกในครรภ์

เมื่อผู้ให้ข้อมูลตระหนักแล้วว่าตนไม่สามารถปฏิเสธการตั้งครรภ์และการเป็นแม่ได้ ในระยะนี้ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลจะปรับสัมพันธ์ภาพระหว่างตนเองกับทารกในครรภ์ กล่าวคือ เปิดใจ ยอมรับทารกในครรภ์ในฐานะลูก และยอมรับการตั้งครรภ์และการเป็นแม่ซึ่งเป็นสภาวะใหม่ของ ชีวิตที่จะเกิดขึ้น ดังนั้น ความรู้สึกอยากยุติการตั้งครรภ์ในครั้งแรกจะหมดไป และแทนที่ด้วยความรู้สึก ของการเป็นแม่ที่ถูกเปิดออก สามารถถ่ายทอดความรัก ความห่วงใยสู่ทารกในครรภ์ รวมถึงต้องการ ปกป้องดูแลตนเองเพื่อทารกในครรภ์ ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลมีการปรับสมดุลระหว่างสภาวะใหม่และ สภาวะเดิม ด้วยการจัดการกับความคิดความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในตนเองเพื่อให้เข้าสู่การเป็นแม่ได้ ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ ได้แก่ หาเหตุผลให้ยอมรับสภาวะใหม่ ประกอบด้วย เป็นเรื่องของเวรกรรม โชคชะตา ฟ้าลิขิต สำนึกของความเป็นคน และการยอมรับของบุคคลสำคัญในชีวิต รวมถึงการ ปรับเปลี่ยนมุมมอง ประกอบด้วย ยอมรับความจริง ปรับเปลี่ยนมุมมองต่อตนเอง และปรับเปลี่ยน

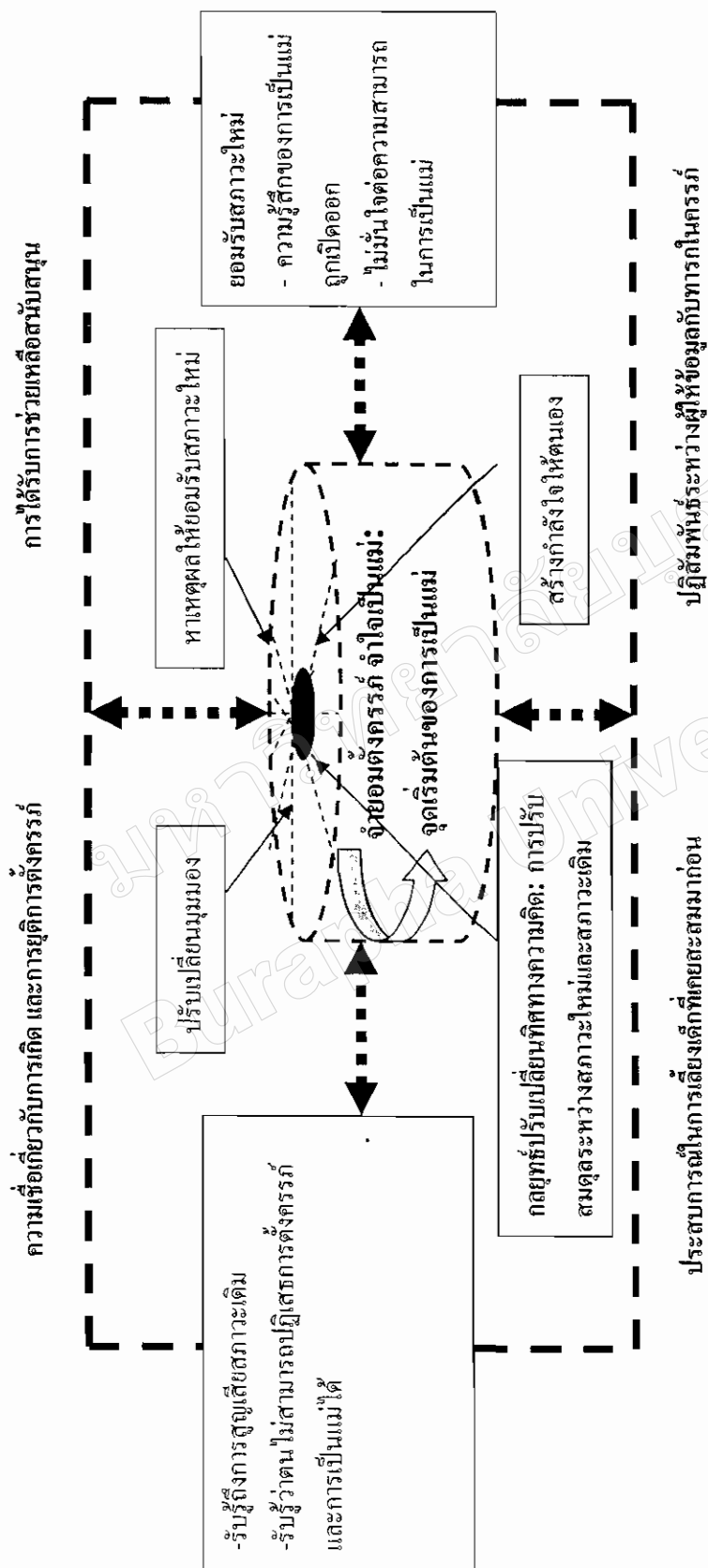
มุมมองต่อทารกในครรภ์ และสร้างกำลังใจให้ตนเอง ประกอบด้วย ก้าวข้ามความอาย ประเมินความสามารถต่อการเป็นแม่ของตนเองใหม่ เปลี่ยนแรงผลักดันให้เป็นแรงหนุน และวางแผนเกี่ยวกับการศึกษา ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนทิศทางความคิด เพื่อปรับสมดุลระหว่าง การเข้าสู่สภาวะใหม่ที่ต้องเผชิญ นั่นคือ การตั้งครรภ์และการเป็นแม่ และค่อย ๆ คลาย หรือละทิ้งจากสภาวะเดิมที่ตนไม่สามารถกลับคืนได้ โดยช่วยลดระดับความรุนแรงของสถานการณ์ ทำให้ยอมรับความจริง และมีพลังใจในการเข้าสู่สภาวะใหม่ ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถยอมรับสภาวะใหม่ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น สะท้อนได้จากความรู้สึกของการเป็นแม่ และสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ให้ข้อมูลกับทารกในครรภ์ที่ถูกเปิดออก

ทั้งนี้ พบว่า ความเชื่อเกี่ยวกับการเกิด และการยุติการตั้งครรภ์ เป็นบริบทสำคัญอันมีอิทธิพลต่อความคิด และสภาวะจิตใจของผู้ให้ข้อมูลในการจำยอมตั้งครรภ์ จำใจเป็นแม่ นั่นคือการเกรงกลัวต่อบาป ซึ่งทำให้ยอมรับความจริงได้อย่างไม่มีเงื่อนไข ร่วมกับการได้รับความช่วยเหลือสนับสนุน ทั้งจากครอบครัว แฟน (บิดาของทารกในครรภ์) และเครือญาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การได้รับความเข้าใจ และกำลังใจจากครอบครัวเป็นแรงเสริมให้ผู้ให้ข้อมูลมั่นใจต่อการเผชิญสภาวะใหม่ ช่วยทำให้ผู้ให้ข้อมูลออกจากวังวนของการจมอยู่กับความคิด และช่วยก้าวข้ามความอายสามารถทำลายทาบกันของสังคมจากความรู้สึกถูกตีตราลง ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกมีความมั่นคงในชีวิตอีกครั้ง ที่สำคัญ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ข้อมูลกับทารกในครรภ์ ได้แก่ การรู้สึกถึงการดิ้น และการเห็นทารกในเครื่องตรวจความถี่สูงทางหน้าท้อง (อัลตราซาวด์) ช่วยกระตุ้นความรู้สึกของการเป็นแม่ให้เกิดขึ้น ส่งผลให้รู้สึกสงสาร รัก และห่วงใยทารกในครรภ์ เกิดการให้ความหมาย และการปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์กับทารกในครรภ์ใหม่ในฐานะแม่และลูกที่มีความผูกพัน และต้องใช้ชีวิตร่วมกัน ดังนั้น จากการปฏิเสธการตั้งครรภ์จึงปรับเปลี่ยนเป็นยอมรับการตั้งครรภ์และการเป็นแม่ รวมทั้งพร้อมที่จะใส่ใจดูแลทารกในครรภ์ นอกจากนี้ การรับรู้ต่อการมีชีวิตในฐานะคนคนหนึ่ง ของทารกในครรภ์ ส่งผลให้ไม่ต้องการทำลายชีวิตที่จะเกิดมา อันทำให้ความรู้สึกยอมรับ และเต็มใจที่จะเป็นแม่เกิดขึ้น หรือทำให้ “สำนึกของความเป็นแม่ก่อเกิด” นั่นคือ ผู้ให้ข้อมูลสามารถเชื่อมโยงหรือส่งต่อความรัก ความผูกพันของตนเองไปสู่ทารกในครรภ์ได้ รวมถึงประสบการณ์ในการเลี้ยงเด็กที่เคยสะสมมาก่อน ช่วยให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถคาดการณ์ และประเมินความสามารถของตนเองต่อการเผชิญสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้น และช่วยให้มั่นใจต่อการเข้าสู่สภาวะใหม่ หรือกล่าวสุมบทบาทของการเป็นแม่มากขึ้น

ดังนั้น เมื่อผู้ให้ข้อมูลตัดสินใจตั้งครรภ์ต่อ จึงเกิดการให้ความหมายใหม่ต่อการตั้งครรภ์ต่อทารกในครรภ์ และต่อการเป็นแม่ เป็นการมองสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในมุมมองใหม่ เปลี่ยนทิศทางความคิดที่สิ้นหวัง สูญเสีย เป็นความคิดที่มีความหวัง สามารถคิดใหม่ เริ่มใหม่ได้ และเมื่อความรู้สึก

ของการเป็นแม่ถูกเปิดออก ผู้ให้ข้อมูลจึงจะสามารถเคลื่อนเข้าสู่ระยะเตรียมความพร้อมเพื่อรับ
บทบาทใหม่ของการเป็นแม่ได้ ดังภาพต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

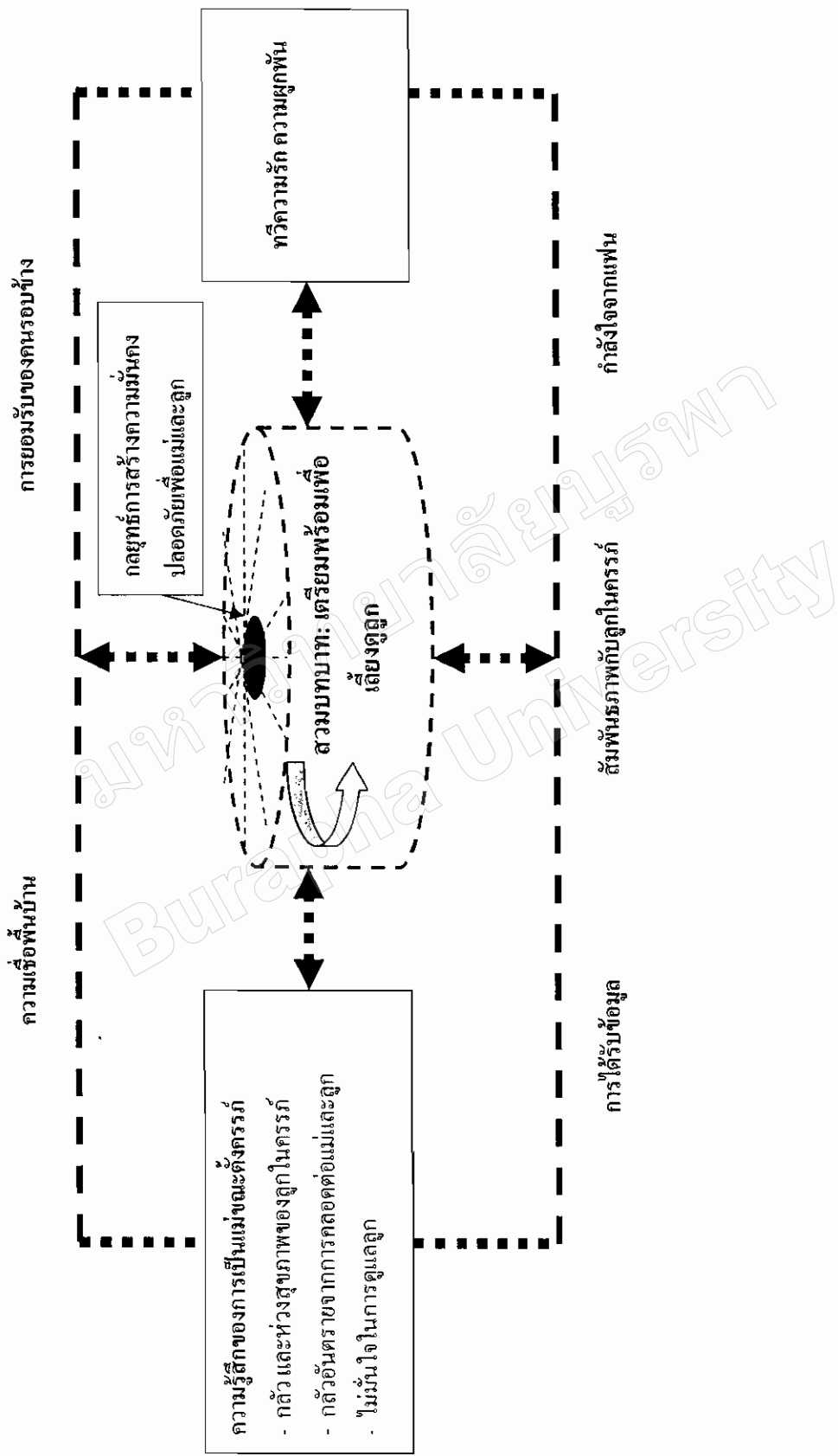

ภาพที่ 1 ภาพรวมระยะจำยอมตั้งครรภ์ จำใจเป็นแม่: จุดเริ่มต้นของการเป็นแม่

ระยะที่ 2 สวมบทบาท: เตรียมพร้อมเพื่อเลี้ยงดูลูก

ภายหลังที่ผู้ให้ข้อมูลยอมรับการตั้งครรภ์และการเป็นแม่ของตนเองได้แล้ว ความรู้สึกเป็นเจ้าของทารกในครรภ์ ในฐานะแม่และลูกเกิดขึ้น ก่อให้เกิดความรัก และความผูกพัน ในระยะนี้ ความรู้สึกของการเป็นแม่จะเกิดมากขึ้น สัมพันธภาพระหว่างผู้ให้ข้อมูลกับลูกในครรภ์พัฒนาอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่อง ผู้ให้ข้อมูลจะตระหนักต่อหน้าที่ของการเป็นแม่ พยายามเรียนรู้การเป็นแม่ และสามารถใช้ชีวิตอยู่กับสภาวะใหม่ได้รับการยอมรับ และความเข้าใจต่อสภาวะของชีวิตในปัจจุบัน และการคำนึงถึงชีวิตในอนาคต

ระยะสวมบทบาท: เตรียมพร้อมเพื่อเลี้ยงดูลูก เกิดขึ้นภายหลังผู้ให้ข้อมูลยอมรับการตั้งครรภ์และการเป็นแม่ของตน และสิ้นสุดลงเมื่อคลอด ทั้งนี้ เมื่อผู้ให้ข้อมูลเข้าสู่การเป็นแม่ด้วยความเต็มใจ พบว่า ความรู้สึกของการเป็นแม่ขณะตั้งครรภ์ ได้แก่ กลัว และห่วงสุขภาพของลูกในครรภ์ กลัวอันตรายจากการคลอดต่อแม่และลูก รวมถึงไม่มั่นใจในการดูแลทารกแรกเกิด เพราะไม่มีประสบการณ์ และขาดทักษะ ดังนั้น การสร้างความมั่นคงปลอดภัยเพื่อแม่และลูก จึงเป็นกลยุทธ์ที่ใช้จัดการกับสภาวะกลัว และไม่มั่นใจในการสวมบทบาทใหม่นี้ดังกล่าว เพื่อให้พร้อมต่อการเผชิญสถานการณ์จริงขณะคลอดและภายหลังคลอด ประกอบด้วย การสร้างความมั่นคงปลอดภัยด้านร่างกายและจิตใจ และการสร้างความมั่นคงปลอดภัยด้านบทบาทใหม่ โดยผลลัพธ์ คือ ทวีความรัก ความผูกพัน ทั้งนี้ มีความเชื่อพื้นฐาน การยอมรับของคนรอบข้าง การได้ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะสุขภาพแม่และสุขภาพลูกในครรภ์ กำลังใจจากแฟน และสัมพันธภาพกับลูกในครรภ์เป็นบริบท และเงื่อนไขช่วยส่งเสริมการสวมบทบาทของการเป็นแม่ที่เตรียมพร้อมเพื่อทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกภายหลังคลอดต่อไป แสดงระยะสวมบทบาทเพื่อเตรียมพร้อมในการเลี้ยงดูลูกได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 ภาพรวมระยะสวมนบทบาท: เตรียมพร้อมเพื่อเลี้ยงดูลูก

ระยะที่ 3 สร้างสมดุลในชีวิตใหม่

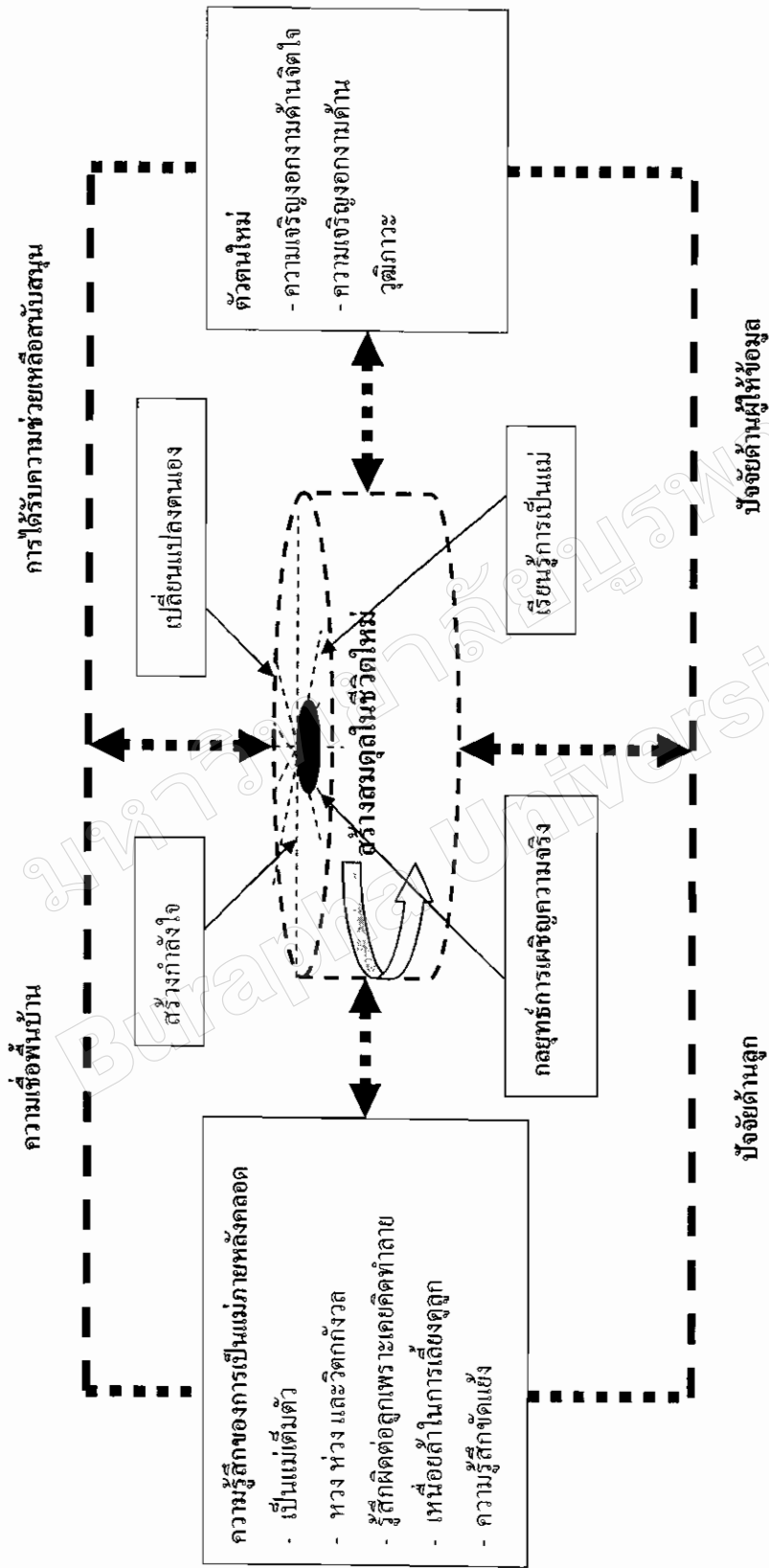
ในระยะนี้ ผู้ให้ข้อมูลจะรู้สึกมีคุณค่าในตนเองขึ้นมาอีกครั้ง จากความรู้สึกสูญเสียที่เกิดขึ้นในระยะที่ 1 ถูกเติมเต็มด้วยความรู้สึกภูมิใจ มีพลังใจ มีความสุขที่ได้เป็นแม่ และสามารถดูแลลูกได้ โดยเกิดขึ้นภายหลังคลอด และยังคงดำเนินต่อไป กล่าวคือ เมื่อการคลอดได้สิ้นสุดลงทันทีที่เห็นการมีชีวิตของลูก ความรู้สึกของการเป็นแม่เกิดขึ้นท่วมท้นในหัวใจ ผู้ให้ข้อมูลสัมผัสถึงความรู้สึกเป็นแม่เต็มตัวที่มีอีกหนึ่งชีวิตให้ดูแลรับผิดชอบ ในระยะนี้ การตระหนักหรือสำนึกของการเป็นแม่มียิ่งมากขึ้น การฝัน หรือการจินตนาการถึงอนาคตของตนเองและอนาคตของลูก รวมถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไปภายหลังคลอด ทำให้ผู้ให้ข้อมูลจำเป็นต้องสร้างสมดุลในชีวิตใหม่ เพื่ออนาคตที่ดีทั้งของตนเองและลูก เป็นการสร้างฐานชีวิตที่ดีเพื่อลูกต่อไป โดยเปลี่ยนแปลงตนเอง เรียนรู้การเป็นแม่ และสร้างกำลังใจให้ตนเอง ที่สำคัญ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น คือ ตัวตนใหม่ อันสะท้อนถึงความเจริญงอกงามทั้งทางด้านจิตใจ และวุฒิภาวะของผู้ให้ข้อมูล

อนึ่ง ความรู้สึกของการเป็นแม่ภายหลังคลอด ได้แก่ เป็นแม่เต็มตัว ห่วง ห่วง และวิตกกังวลเกี่ยวกับภาวะสุขภาพของลูก ไม่มั่นใจในการเลี้ยงลูกเพราะขาดทักษะ กังวลต่ออนาคตข้างหน้าในการเลี้ยงดูลูกเพราะรายได้ไม่มั่นคง รู้สึกผิดต่อลูกเพราะเคยคิดทำลาย อีกทั้งเหนื่อยลำในการเลี้ยงดูลูก รวมถึงมีความรู้สึกขัดแย้งที่ต้องพึ่งพาผู้อื่น และขัดแย้งระหว่างความต้องการของตนเอง และการทำหน้าที่แม่ โดยการรับรู้ต่อหน้าที่ของการเป็นแม่ และสถานการณ์ในชีวิตที่เปลี่ยนไป รวมถึงความรักและความห่วงใยที่มีต่อลูก เป็นบริบท และเงื่อนไขสำคัญที่ชักนำให้ผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนแปลงตนเอง สร้างกำลังใจ และเรียนรู้การเป็นแม่ ซึ่งเป็นกลยุทธ์ในการเผชิญความจริงเพื่อปรับเปลี่ยนตนเองให้ เป็นแม่ที่ดีได้ กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลจะเปลี่ยนแปลงตนเอง ได้แก่ รักษาสมดุลของหลายหน้าที่ รักษาสมดุลระหว่างความต้องการของตนเอง และการทำหน้าที่แม่ พยายามพึ่งตนเองทั้งด้านทักษะและรายได้ รวมถึงการปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรม เพื่อทำบทบาทใหม่ มีการสร้างกำลังใจให้ตนเองด้วยการคิดใหม่ เริ่มใหม่ และมีความมุ่งมั่น ซึ่งเป็นการยกระดับความคิดให้อยู่เหนือความคิดเดิมที่มีอยู่ เพื่อเป็นกำลังใจให้ทำหน้าที่แม่ได้อย่างสมบูรณ์ และต่อสู้กับอนาคตข้างหน้าที่ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกหนักใจบนภาระความรับผิดชอบ และความไม่แน่นอนของเส้นทางความเป็นแม่ในการเลี้ยงดูลูก และเพื่อไม่ให้คนอื่นดูถูก รวมถึงพยายามเรียนรู้การเป็นแม่ เพื่อพัฒนาความสามารถของตนเองให้ตอบสนองความต้องการของลูกได้ดีที่สุด ได้แก่ การแสวงหาข้อมูล การสังเกต จดจำ และลงมือเรียนรู้พฤติกรรมลูก และปรับตัวให้เข้ากับลูก ป้องกันอันตรายที่อาจเกิดต่อลูก และการกระตุ้นพัฒนาการของลูก ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะทางปัญญา และความสามารถอันเกิดจากความรัก ความผูกพันที่ต่อลูก

ทั้งนี้ ตัวตนใหม่เป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์การเป็นแม่ของผู้ให้ข้อมูล เนื่องจากการรับรู้ถึงชีวิตใหม่ และการเป็นคนใหม่ที่มีภาระความรับผิดชอบ และต้องสามารถเลี้ยงดู

ลูกได้ ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจึงพยายามพัฒนาความรู้ ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงดูลูก รวมถึงมีการวางแผน และกำหนดเป้าหมายชีวิตใหม่ ซึ่งเป็นเสมือนการละทิ้งตัวตนเดิม และสร้างตัวตนใหม่ เพื่อให้สามารถดำรงบทบาทการเป็นแม่ได้ ภายใต้บริบท และเงื่อนไขเกี่ยวกับความเชื่อพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อความคิด และพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูล ทั้งการปฏิบัติตัว และการเลี้ยงดูลูกภายหลังคลอด รวมถึงปัจจัยจากด้านผู้ให้ข้อมูล ด้านลูก และด้านการได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนที่ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลอยู่กับสมดุลใหม่ของชีวิตภายหลังคลอดได้ กล่าวคือ สามารถปรับตัวทำหน้าที่ในหลาย ๆ บทบาทได้อย่างสมดุล สามารถทำหน้าที่แม่ได้อย่างมีความมั่นใจ และมีความสุข

โดยปัจจัยจากด้านผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ การรับรู้ต่อหน้าที่ของการเป็นแม่ ความรักของแม่ที่มีต่อลูก ความเชื่อมั่นต่อความสามารถของตนเอง ประสบการณ์ในการเลี้ยงเด็กที่เคยสะสมมาก่อน อยากรู้อยากเห็นตัวเองได้เพื่อไม่เป็นภาระของคนอื่น ปฏิสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูก รวมถึงการเลี้ยงดูด้วยนมแม่ และภาวะสุขภาพของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้การเป็นแม่ การพัฒนาทักษะความสามารถในการเลี้ยงดูลูกให้เร็วขึ้น และกระตุ้นการใช้ความสามารถของผู้ให้ข้อมูลให้เต็มศักยภาพ และปัจจัยด้านลูก ได้แก่ ลูกเป็นกำลังใจ ภาวะสุขภาพลูก และลักษณะพื้นฐานทางอารมณ์ของลูก กล่าวคือ หากลูกมีสุขภาพดี และเป็นเด็กเลี้ยงง่าย ส่งเสริมให้ผู้ให้ข้อมูลทำหน้าที่แม่ได้ดีขึ้น และมีความสุข สุดท้าย คือ ปัจจัยด้านการได้รับความช่วยเหลือสนับสนุน ซึ่งส่งเสริมการทำหน้าที่แม่ให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความมั่นใจในการเลี้ยงดูลูก และบรรเทาความรู้สึกเหน็ดเหนื่อย ทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ แสดงภาพรวมระยะสร้างสมดุลในชีวิตใหม่ได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 3 ภาพรวมระยะสร้างสมดุลในชีวิตใหม่

จากผลการศึกษาเห็นได้ว่า เมื่อผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถปฏิเสธการตั้งครรภ์และการเป็นแม่ได้ กระบวนการเข้าสู่การเป็นแม่จะเหมือนหญิงตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจโดยทั่วไปที่จํานนยอมรับสถานะใหม่ ร่วมกับพัฒนาความรู้สึกรู้ของการเป็นแม่ให้เกิดขึ้นในจิตวิญญาณ และพร้อมปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อเป็นแม่ที่สามารถเลี้ยงดูลูกได้ต่อไป ที่สำคัญ ทั้งสามระยะมีความเกี่ยวเนื่องกัน กล่าวคือ ผลของระยะหนึ่งเป็นเงื่อนไขต่อการเข้าสู่ระยะต่อไป นอกจากนี้ ในแต่ละระยะก็มีความเป็นพลวัตรที่ค่อย ๆ หมุนภายในระยะนั้น ๆ จนเกิดความสมดุล โดยอาศัยกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่เป็นเสมือนตัวหมุนและส่งต่อแรงจากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นผ่านความรู้สึกรู้ของการเป็นแม่ที่ถูกเปิดออก และสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ให้ข้อมูลกับลูกที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นเสมือนแกนหมุนให้ผู้ให้ข้อมูลเคลื่อนเข้าสู่ระยะอื่น ทั้งนี้ ความรู้สึกรู้ของการเป็นแม่ และสัมพันธ์ภาพที่เกิดขึ้นชัดเจนดังกล่าว ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถกลับสู่สถานะเดิม แต่เป็นเหมือนตัวชี้้นำให้ผู้ให้ข้อมูลต้องเคลื่อนไปข้างหน้า และเข้าสู่ระยะใหม่

ดังนั้น ความหมายของการเป็นแม่ในระยะจำยอมตั้งครรภ์ จำใจเป็นแม่ กับระยะสร้างสมดุลในชีวิตใหม่จึงมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ในระยะจำยอมตั้งครรภ์ จำใจเป็นแม่ การเป็นแม่ที่เกิดขึ้นนำมาซึ่งจุดเปลี่ยนของชีวิตที่ไม่ต้องการ จึงเป็นความสูญเสีย เป็นความสั่นไหว และหมกมุ่น แต่ความหมายของการเป็นแม่ในระยะสร้างสมดุลในชีวิตใหม่ จุดเปลี่ยนของชีวิตที่เกิดขึ้นกลับนำไปสู่การมีความหวัง การมีพลัง และการมีคุณค่าในตนเองอีกครั้ง โดยมีแรงจูงใจ “เพื่อลูก” อันเกิดจากการตระหนักในหน้าที่ของการเป็นแม่ และความรักความผูกพันที่มีต่อลูกเป็น “จุดเปิด” ของชีวิตใหม่ และนำไปสู่การสร้างตัวตน และพื้นที่ใหม่ให้กับตนเอง นั่นคือ “พื้นที่ของคนเป็นแม่” สามารถแสดงกระบวนการจิตสังคมเบื้องต้นของการปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อเป็นแม่ได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ระยะที่ 1 จำยอมตั้งครรภ์ จำใจเป็นแม่: จุดเริ่มต้นของการเป็นแม่

เมื่อรับรู้ว่าการตั้งครรภ์ และคาดถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกต่อต้าน ขัดแย้ง และปฏิเสธการตั้งครรภ์และการเป็นแม่ เนื่องจากรับรู้ถึงการสูญเสียสถานะเดิมของชีวิต ที่เคยมี และเคยเป็นในระยะก่อนตั้งครรภ์ ทั้งตัวตน และการดำเนินชีวิตประจำวัน แต่เนื่องจากรับรู้ว่า ตนไม่สามารถปฏิเสธการตั้งครรภ์และการเป็นแม่ได้ ผู้ให้ข้อมูลจึงจำนนเข้าสู่สถานะใหม่ หรือจำยอม ตั้งครรภ์ จำใจเป็นแม่ ซึ่งมีลักษณะเป็นภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก ปฏิเสธไม่ได้ แต่ยอมรับสถานะ ใหม่แบบไม่ค่อยเต็มใจ โดยระยะนี้ เกิดขึ้นเมื่อผู้ให้ข้อมูลตัดสินใจตั้งครรภ์ต่อ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของ การเข้าสู่การเป็นแม่ และสิ้นสุดลงเมื่อยอมรับการตั้งครรภ์และการเป็นแม่ของตนเองได้ รายละเอียด ดังต่อไปนี้

เงื่อนไขสาเหตุ

1. รับรู้ถึงการสูญเสียสถานะเดิม

ด้วยเป็นการตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจ เมื่อผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าคุณตั้งครรภ์และคาดถึงผลกระทบ จากการตั้งครรภ์และการเป็นแม่ ที่ล้วนเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา ทำให้รู้สึกสูญเสียสถานะเดิมของ ตัวตน และชีวิตที่เคยดำรงอยู่ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ตลอดจนคำนึงถึงผลกระทบ ต่ออนาคต เกิดภาวะบีบคั้นทางจิตใจ ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลอยากกลับไปสู่สถานะเดิมเหมือนในระยะ ก่อนตั้งครรภ์ ด้วยต้องการรักษาตัวตน และสถานะเดิมของชีวิตให้คงอยู่ สามารถใช้ชีวิตในรูปแบบ เดิม ไม่ต้องการเปลี่ยนแปลง และสูญเสียสิ่งที่เคยมี เคยเป็นในช่วงชีวิตที่ผ่านมา รวมทั้ง ความหวังในอนาคต เช่น การเป็นลูกที่ดีในสายตาของพ่อแม่ การมีชีวิตที่อิสระ และการได้เรียน หนังสือร่วมกับเพื่อน ๆ ผู้ให้ข้อมูลจึงไม่ต้องการให้การตั้งครรภ์ดำเนินต่อไป หลีกเลี่ยงการเผชิญกับ การเป็นแม่ และมุ่งแก้ปัญหาให้ตนเอง ดังนั้น การรับรู้ถึงการสูญเสียสถานะเดิมจึงเป็นเสมือนทำนบ ปิดกั้นการเข้าสู่การเป็นแม่ กล่าวคือ กั้นขวางไม่ให้ความรู้สึกของการเป็นแม่เกิดขึ้น หรือไม่สามารถ ถ่างเทถึงทารกในครรภ์ได้ เนื่องจาก คาดถึงผลกระทบจากการตั้งครรภ์ และการเป็นแม่ ซึ่งผู้ให้ ข้อมูลรับรู้ว่าเป็นปัญหาหรืออุปสรรคต่อชีวิต อาจส่งผลกระทบทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และ สัมพันธภาพในกลุ่มสังคมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ และนำไปสู่จุดเปลี่ยนของชีวิต นั่นคือ ทำให้มีชีวิต และ ใช้ชีวิตแตกต่างไปจากเดิม จึงเหมือนตัวตนและชีวิตเดิมถูกสั่นคลอน

ทั้งนี้ การตั้งครรภ์และการเป็นแม่ที่เกิดขึ้นระหว่างดำรงสถานภาพเป็นนักเรียน กอปรกับ ต้องพึ่งพาคนอื่น ไม่สามารถเลี้ยงดูด้วยตนเองได้ เนื่องจากอายุน้อย และไม่มีรายได้ ผู้ให้ข้อมูล จึงให้ความหมายต่อการตั้งครรภ์ และการเป็นแม่ที่จะเกิดขึ้นว่าเป็นความไม่เหมาะสม ไม่ดี รวมถึง การเป็นภาระ และเป็นจุดเปลี่ยนของชีวิต ด้วยการมีลูกที่จะต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูต่อไปในอนาคต ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจึงไม่ต้องการตั้งครรภ์ ซึ่งหมายถึง ไม่ต้องการมีลูกให้เป็นภาระรับผิดชอบเลี้ยงดู

ในอนาคต กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ไม่ต้องการสูญเสีย แต่ต้องการให้ตัวตนและสภาวะเดิมของชีวิตดำรงอยู่นั่นเอง

เนื่องจากภาวะที่ยังพึ่งตนเองไม่ได้ ทั้งด้านอาชีพ และรายได้ แต่จำเป็นต้องพึ่งพาคนอื่น รวมถึงจากกรอบสังคมวัฒนธรรมที่กำหนดเกี่ยวกับหน้าที่ของการเป็นแม่ที่มีต่อลูก และหน้าที่ของการเป็นลูกที่ต้องมีต่อพ่อแม่ รวมถึงความใฝ่ฝันในอนาคตตนเอง ทำให้ผู้ให้ข้อมูลประเมินถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการตั้งครรภ์ และการเป็นแม่ ดังนี้ มีภาระต้องเลี้ยงดู อนาคตสูญสิ้น ต้องพึ่งพาคนอื่น ทำลายความหวังของครอบครัวที่ติดตนเอง รวมถึงอับอาย และได้รับการดูถูก ซึ่งเป็นเหตุผลทำให้ผู้ให้ข้อมูลไม่ต้องการตั้งครรภ์ และไม่ต้องการเป็นแม่ หรือปฏิเสธการเข้าสู่สภาวะใหม่

จากการประเมินถึงผลกระทบดังกล่าว ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลอยู่กับภาวะทุกข์ ต้องเผชิญกับภาวะบีบคั้นทางจิตใจ ทำให้อยากกลับไปสู่สภาวะเดิมเหมือนก่อนที่จะตั้งครรภ์ ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจึงมุ่งแก้ปัญหา จัดการกับความคิด ความรู้สึกและพยายามจัดการกับภาวะตั้งครรภ์ที่เกิดขึ้น ด้วย 3 กลยุทธ์ คือการหมกมุ่นอยู่กับตนเอง ลดภาวะบีบคั้นทางจิตใจ และมุ่งหาทางออก ซึ่งเป็นกลยุทธ์เพื่อรักษาและกอบกู้สภาวะเดิม

ในช่วงเวลาของความรู้สึกสูญเสียสภาวะเดิมนั้น ผู้ให้ข้อมูลจะคำนึงถึงตนเองมากกว่าทารกในครรภ์ และมุ่งแก้ปัญหาให้ตนเองเป็นหลัก เนื่องจากยังไม่สามารถตัดสินใจหรือหาทางออกต่อภาวะตั้งครรภ์ได้ กอปรกับส่วนใหญ่ ครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลยังไม่รับรู้ต่อภาวะตั้งครรภ์ที่เกิดขึ้น แต่ภาวะตั้งครรภ์ที่ดำเนินต่อไป อายุครรภ์ก็เพิ่มขึ้น ธรรมชาติของการเจริญเติบโตของครรภ์และทารกในครรภ์ก็มากขึ้น แม้ผู้ให้ข้อมูลจะรู้สึกรัก และสงสารทารกในครรภ์ แต่ความรู้สึกนั้นไม่สามารถพัฒนาให้ก่อเกิดเป็นความรู้สึกรัก และผูกพันที่ลึกซึ้ง ที่มีความห่วงใย และต้องการปกป้องดูแลทารกในครรภ์ เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลไม่ต้องการเป็นแม่ ดังนั้น ความรู้สึกเป็นเจ้าของทารกในครรภ์ และความผูกพันที่ลึกซึ้งและต้องการดูแลปกป้องจึงไม่เกิดขึ้น

โดยบริบทที่เกี่ยวข้องต่อความรู้สึกสูญเสียและต้องการอยากกลับไปสู่สภาวะเดิม ได้แก่ ความไวในการประเมินอาการตั้งครรภ์ ระยะเวลาของการเปิดเผยภาวะตั้งครรภ์ให้ครอบครัวตนเองรับรู้ การประเมินถึงการได้รับการยอมรับและการช่วยเหลือสนับสนุน รวมถึงการตีตราทางสังคมเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ขณะเรียนหนังสือ ดังนั้น การรับรู้ถึงการสูญเสียสภาวะเดิม จึงส่งผลต่อความรู้สึกบีบคั้นทางจิตใจ หรือการอยู่กับภาวะทุกข์ในระดับมาก หรือน้อย และมีผลต่อการตัดสินใจเข้าสู่การเป็นแม่ได้ช้าหรือเร็ว รายละเอียดดังนี้

1.1 คาดถึงผลกระทบจากการตั้งครรภ์และการเป็นแม่

เนื่องจากการตั้งครรภ์เป็นเหมือนจุดเปลี่ยนของชีวิตครั้งสำคัญที่ทำให้มีชีวิต และใช้ชีวิตเหมือนเดิมไม่ได้ เสมือนช่วงเวลาของชีวิตเดิมดับลง แต่ต้องเข้าสู่ชีวิตใหม่คือ การมีลูก

และการเป็นแม่ที่มีภาระรับผิดชอบเลี้ยงดูลูกในอนาคต ซึ่งผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าเป็นความผิดพลาด เป็นปัญหาอุปสรรค และเป็นจุดเปลี่ยนของชีวิตอันส่งผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัว และ สัมพันธภาพในกลุ่มสังคมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ ดังนั้น ในระยะก่อนเข้าสู่การเป็นแม่ ผู้ให้ข้อมูล จึงอยู่กับภาวะสูญเสียตัวตน และชีวิตเดิมที่เคยดำรงอยู่ เกิดภาวะบิบบิ้นทางจิตใจ ส่งผลให้ต้องการ กลับสู่สถานะเดิมเหมือนก่อนตั้งครรภ์ คือ เป็นวัยรุ่น เป็นลูก เป็นนักเรียน และใช้ชีวิตประจำวัน อยู่ในสังคมเหมือนดังเดิม

อนึ่ง ในสังคมวัฒนธรรมอีสาน คนในท้องถิ่นส่วนใหญ่เรียกการตั้งครรภ์ว่า “มีลูก” อันสื่อให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงบทบาทที่จะเกิดขึ้นเมื่อตั้งครรภ์ และเรียกหญิงตั้งครรภ์ว่า “แม่ มาน” ซึ่งสื่อถึงลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายนั้นคือ ท้องที่โตขึ้น ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจึงใช้คำว่า ตั้งครรภ์ และมีลูกในความหมายเดียวกัน และใช้สลับกันไปมา ทั้งนี้ เมื่อรับรู้ว่าการตั้งครรภ์ผู้ให้ข้อมูล แต่ละคนจะประเมินสถานการณ์ และระดับความรุนแรงของสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้นในชีวิตแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความคาดหวังในอนาคตตนเอง สัมพันธภาพ และความคาดหวังของครอบครัวต่อผู้ให้ ข้อมูล รวมถึงบริบทของสังคมที่ผู้ให้ข้อมูลใช้ชีวิตอยู่ โดยผู้ให้ข้อมูลคาดถึงผลกระทบจากการตั้งครรภ์ และการเป็นแม่ ได้แก่ มีภาระต้องเลี้ยงดู อนาคตสูญสิ้น ต้องพึ่งพาคนอื่น ทำลายความหวังของ ครอบครัวที่มีต่อตนเอง รวมถึงอับอาย และได้รับการดูถูก ซึ่งล้วนเป็นสิ่งที่ไม่ดีไม่ต้องการ และ คุณค่าในตนเองลดลง ดังนั้น การคาดถึงผลกระทบดังกล่าว จึงส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลปฏิเสธการ ตั้งครรภ์ ซึ่งหมายถึง การยุติการเข้าสู่การเป็นแม่ที่จะเกิดขึ้น ด้วยไม่ต้องการเปลี่ยนแปลงตัวตน และ สถานะเดิมของชีวิต ทั้งสถานภาพ บทบาท ความคาดหวังในอนาคต หน้าที่ความรับผิดชอบ และแบบ แผนการดำเนินชีวิตประจำวัน รายละเอียดดังนี้

มีภาระต้องเลี้ยงดู ด้วยการรับรู้ต่อการตั้งครรภ์ หมายถึง การตัดขาดช่วงชีวิตในวัยรุ่น เนื่องจากมีลูกที่จะต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูต่อไปในอนาคต ดังนั้น การมีอีกคนให้ดูแล จึงทำให้ “ชีวิตมีภาระ และขาดอิสระ” นั่นคือ สูญเสียความต้องการ และความเป็นอิสระของตนเอง เป็นอุปสรรค เป็นความรับผิดชอบ และเป็นจุดเปลี่ยนของชีวิตที่ไม่ปรารถนา ผู้ให้ข้อมูลจึงไม่ ต้องการมีลูก เพราะไม่ต้องการมีภาระ แต่ต้องการคงไว้ซึ่งความต้องการ และความอิสระในชีวิต ดังเดิม เช่น การมีเพื่อน การได้เที่ยว ได้สนุก ได้เรียนหนังสือเหมือนชีวิตก่อนตั้งครรภ์ ดังผู้ให้ข้อมูล อายุ 15 ปี กล่าวว่า

“เป็นแม่แล้วมันก็ยาก มันลำบาก มันแบบมีอุปสรรคนี้ก็จะเข้ามา จากเคยอยู่สุขสบายก็จะ ไม่ได้สุขสบาย อยากไปไหนมาไหนก็จะ ไปยากแบบนี้จะจำ จากเคยอยู่คนเดียว ไปเที่ยวไปเล่น ก็ ไม่ได้ ต้องมีอีกคนให้ดูแล ก็ต้องทำงานหนัก ทำงาน ชีวิตมันก็ไม่เหมือนเดิมอย่างนี้นะจำ... ก็คิดว่า ถ้าวางออก (ยุติการตั้งครรภ์) นี่ ก็คือว่าได้ทั้งตัวเองก็จะ ไม่มีภาระแบบต้องเลี้ยงดูแบบนี้ ก็ทั้งจะไป ไหนมาไหนสะดวก แล้วก็จะ ได้เรียนต่อไป”

อนาคตสูญสิ้น ด้วยรับรู้ว่าการการตั้งครรรค์ หรือการมีลูก คือ ความผิดพลาดของชีวิต เพราะลูกจะเป็นภาระให้รับผิดชอบเลี้ยงดู และเป็นอุปสรรคที่อาจทำให้อนาคตที่คาดหวังไว้ หยุตชะงัก คับลง หรือสูญเสีย เพราะ “อยากมีอนาคตต่อไป” อยากเรียนหนังสือดังเดิม ดังนั้น การเป็นแม่ จึงเป็นการตัดขาดอนาคตที่คาดหวัง ผู้ให้ข้อมูลจึงอยากยุติการตั้งครรรค์ เพื่อยุติอุปสรรค นั้น และทำให้ตนเองก้าวไปสู้อนาคตข้างหน้าได้ เป็นการรักษา “ความหวัง” ของตนเองให้คงอยู่ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ยังไม่อยากมีลูกก็เพราะว่าตัวเองอยากเรียนอย่างนี้ละจ้า ก็เสียดา...ตอนนั้นก็มีแต่คิดว่าแบบอนาคต มันอยากมีอนาคตต่อไปนะจ้า มันไม่อยากมาผิดพลาดในจุดนี้นะจ้า ก็เลยยังไม่ได้คิดถึงเด็กในท้องจ้า คิดถึงแต่ตัวเองก่อนนะจ้่าว่าจะทำยังไงต่อไป ก็มีแต่คิดว่าจะเอาออกอย่างเดียว (ยุติการตั้งครรรค์)”

ต้องพึ่งพาคนอื่น ด้วยรับรู้ต่อความสามารถในการเป็นแม่ของตนเองไม่เพียงพอ รู้สึกไม่มั่นใจที่จะสามารถรับผิดชอบเลี้ยงดูลูกได้ เนื่องจากจำเป็นต้องพึ่งพาคนอื่น ด้วยอายุยังน้อย และไม่มีรายได้ จึงสะท้อนออกมาในลักษณะไม่พร้อมจะเลี้ยงดู ทั้งในด้านจิตใจ สังคม เศรษฐกิจ และต้องการความช่วยเหลือ ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล ต่อไปนี้

“มันก็คิด แต่คิดแต่ว่าเราจะรับผิดชอบได้ไหม เราบอกแม่ไปแล้ว แม่จะเลี้ยงช่วยเราไหม อย่างนี้ละคะ ทั้งคิดว่าตัวเองยังไม่พร้อม ทั้งเป็นเด็กอยู่ มันก็อาจจะเอาคนเดียวไม่ได้ ก็ต้องพึ่งคนอื่นด้วยละคะ ก็รู้ว่าตัวเองเป็นเด็ก ก็ว่าหาเงินอย่างนี้ละคะ เลี้ยงยังไม่ได้”

ทำลายความหวังของครอบครัว ด้วยผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าคุณ คือ ความหวัง และอนาคตของครอบครัว การตั้งครรรค์ จึงเป็นสาเหตุของความผิดพลาดในชีวิตทั้งหมด นอกจากส่งผลกระทบต่อตนเองแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในบทบาทหน้าที่ของลูกที่ต้องมีต่อพ่อแม่ การตั้งครรรค์จึงทำลายคุณค่าที่ผู้ให้ข้อมูลมีต่อตนเอง และทำลายภาพลักษณ์ที่บุคคลอื่นมีต่อผู้ให้ข้อมูล กล่าวคือ เหมือนคุณค่าในตนเองลดลง ด้วยเป็นลูกที่ไม่ดี ทำให้พ่อแม่ผิดหวัง ทำลายความหวัง ความรัก และความไว้วางใจของพ่อแม่ ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจึงอยากกลับสู่สภาวะเดิม เพื่อพยายามรักษา “ตัวตน” รวมถึงพยายามรักษา “ภาพลักษณ์” ตามบทบาทหน้าที่เดิมของลูกที่ดีให้คงอยู่ตามความคาดหวังของครอบครัว ดังตัวอย่างคำพูดต่อไปนี้

“คิดว่าการตั้งครรรค์คือต้นเหตุของความผิดพลาดทั้งหมด ทั้งทางครอบครัว คือ ทำให้พ่อแม่หมดความหวัง ความรัก ความเชื่อมั่นในตัวเรา และเราก็อนาคตของพ่อแม่ที่พ่อแม่จะฝากชีวิตที่เหลือไว้กับเรา ถ้าอนาคตเราต้องมาจบแค่นี้ พ่อแม่ก็คงเสียใจ ก็เลยหาวิธีแก้ปัญหาโดยการเอาเด็กออก คิดว่าคงแก้ปัญหานี้ได้”

“ไม่อยากทำให้พ่อกับแม่เสียใจเลย ไม่อยากให้พ่อกับแม่ต้องทุกข์ใจและผิดหวังในตัวหนู ก็ส่งให้เรียน อยากให้เรียนจบสูงๆ อย่างนี้จ๊ะ ก็ไม่ประสบความสำเร็จที่พ่อกับแม่คาดหวังไว้เลย”

อับอาย และได้รับการดูถูก ด้วยจิตใจสำนึกที่ถูกปลูกฝังผ่านการขัดเกลาทางสังคมเกี่ยวกับ “การเป็นลูกที่ดี” ที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งสอนอบรมของพ่อแม่ ไม่ทำให้พ่อแม่เสียใจ หรือผิดหวัง และการปฏิบัติตัวที่เหมาะสมของ “การเป็นนักเรียน” รวมถึงการมีเพศสัมพันธ์ และการตั้งครรภ์ที่ต้องเกิดเมื่อแต่งงานแล้วเท่านั้น ดังนั้น การตั้งครรภ์ที่เกิดขึ้นจึงเป็นสิ่งที่อยู่นอกกรอบที่สังคมกำหนด รวมถึงความไม่มั่นใจในการช่วยเหลือของโรงเรียน ความไม่ไว้วางใจอาจารย์ และกลัวไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ผู้ให้ข้อมูลจึงรับรู้ต่อปฏิกิริยาของคนรอบข้าง ทั้งในโรงเรียน และในชุมชนที่จะสะท้อนออกมาในด้านลบต่อตนเอง และครอบครัว และรู้สึกเป็นจุดด้อยในสังคมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ ในลักษณะกลัวการถูกนินทา การตกเป็นที่ยึดมองของสายตาคนอื่นและการถูกซ้ำเติม ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“กลัวญาติพี่น้องสมน้ำหน้า กลัวคนแถวบ้านคอยนินทาว่าให้พ่อกับแม่ ว่ามีลูกก่อนแต่งงาน แถมยังเรียนหนังสือไม่จบอีก”

“มันก็รู้สึกอายคนอยู่ค่ะ ถ้าหากเกิดตัวเองท้องใหญ่มาแล้วจะทำยังไง เขาก็ต้องมองเราดูจนจะจำ แบบทั้งอยู่โรงเรียนทั้งอยู่บ้านนะจ้ะ”

“กลัวครู กลัวอาจารย์รู้อย่างนี้ละจ้ะ แต่ว่าเพื่อนนี่ก็รู้เป็นบางคน ก็กลัวเขารู้ (เพื่อน) กลัวเขาพูดให้ นินทา ทั้งกลัวครูรู้ เพื่อนรู้...ถ้าไปบอกครูที่ปรึกษา มันก็ต้องรู้จักไปมากกว่านี้ มันก็ต้องรู้จักไปหมดทั้ง โรงเรียน ก็เหมือนประจานตัวเองให้อายเลย ะ”

จากความรู้สึกไม่ไว้วางใจครู-อาจารย์ในการเก็บรักษาความลับเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ของผู้ให้ข้อมูล รวมถึงไม่มั่นใจต่อการได้รับการช่วยเหลือจากสถาบันการศึกษา กอปรกับอยู่ในช่วงระยะเวลาของการตัดสินใจ และผู้ให้ข้อมูลพยายามปิดบังภาวะตั้งครรภ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้น ในระยะนี้ครู-อาจารย์ในโรงเรียนจึงไม่ล่วงรู้ถึงการตั้งครรภ์ของผู้ให้ข้อมูล ส่วนเพื่อนจะรับรู้เป็นบางคนเท่านั้น สำหรับครู-อาจารย์แนะแนว และอาจารย์ประจำชั้น หรือครูที่ปรึกษาจะรับรู้ในสองกรณี คือ กรณีแรกจากพฤติกรรมการศึกษาเรียนน้อย หรือขาดเรียนเป็นระยะเวลานาน หรือการหยุดเรียนกะทันหันของผู้ให้ข้อมูลโดยไม่ติดต่อกับครู-อาจารย์ในโรงเรียน และอีกกรณี คือ เมื่อผู้ให้ข้อมูลสามารถขอรับการตั้งครรภ์ และการเป็นแม่ได้ ซึ่งหมายถึง ผู้ให้ข้อมูลได้คำตอบในการตัดสินใจ และครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลรับรู้แล้ว หลังจากนั้น ผู้ให้ข้อมูล หรือบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง จึงแจ้งอาจารย์ประจำชั้น หรือครู-อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำในกรณีที่วางแผนต้องการกลับไปเรียนต่อ หรือขอใบรับรองผลการเรียน ดังคำกล่าวของครู-อาจารย์แนะแนวในโรงเรียนแห่งหนึ่ง ซึ่งรับผิดชอบดูแล และให้คำปรึกษาแก่นักเรียน รวมถึงกรณีตั้งครรภ์ระหว่างเรียน ดังนี้

“...ก็อย่างว่าละ เรา (ครู) ต้องรักษาความลับของนักเรียนหนึ่งละ ครูแต่ละคนก็ไม่เหมือนกันใช่ไหมละ เขา (นักเรียนที่ตั้งครรภ์) ไม่บอกครูก่อนหรือหาก เขาก็กลัวครูจะเล่าต่อ ๆ กัน อย่างนี้ละ เราก็จะรู้จากเพื่อนเขา เขาไม่บอกเราตรง ๆ หรือก โน้นละ ไม่มาเรียนบ้าง ขาดเรียนบ่อย

บางคนออกไปเลย ๆ (ออกโรงเรียน) ครูประจำชั้นก็จะสอบถามจากเพื่อน โทรตามบ้างละถึงรู้ว่าห้องครูประจำชั้นก็จะแจ้งเราอีกทีหนึ่ง”

ในขณะนี้ ผู้ให้ข้อมูลจะยึดตนเองเป็นหลัก โดยอยู่บนการประเมินความสามารถในการเป็นแม่ การพยายามรักษาตัวตนและความหวัง รวมถึงการพยายามรักษาภาพลักษณ์ของตนเองไว้ ดังนั้น มุมมองของผู้ให้ข้อมูลต่อการตั้งครรภ์ และการเป็นแม่จึงมีความหมายในด้านลบ นั่นคือ เป็นเหมือนอุปสรรคที่ทำลายตัวตน ทำลายความหวัง ทำลายภาพลักษณ์ และคุณค่าของตนเอง อันจะนำไปสู่จุดเปลี่ยนของชีวิตที่ไม่ต้องการ จึงส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลอยากกลับสู่สถานะเดิมเหมือนในระยะก่อนตั้งครรภ์ และนำไปสู่การพยายามรักษาและกอบกู้สถานะเดิมให้คงอยู่

1.2 รักษาและกอบกู้สถานะเดิม

เมื่อรับรู้ว่าการตั้งครรภ์ และคาดหวังผลที่จะตามมาจากการตั้งครรภ์และการเป็นแม่ว่าจะข้างต้น ซึ่งล้วนเป็นผลลัพธ์ที่ไม่ต้องการ และเป็นการเสียสมดุลของสถานะเดิม ในระยะนี้ผู้ให้ข้อมูลจะหมกมุ่นอยู่กับความคิดของตนเอง ในลักษณะ “จมอยู่กับความคิด” โดยการได้ตอบภายในกับจิตสำนึกตนเอง นึกถึงผลที่จะตามมาจากการตั้งครรภ์ และการเป็นแม่ และคิดซ้ำแล้วซ้ำอีกต่อการตัดสินใจ ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลจะมีการตอบสนองโดยพยายามรักษาและกอบกู้สถานะเดิมให้คงอยู่ จึงมุ่งแก้ปัญหาให้ตนเอง พยายามจัดการกับความเครียดความรู้สึกรวมถึงการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายที่เกิดขึ้น ด้วย 3 กลยุทธ์ คือ การหมกมุ่นอยู่กับตนเอง สถานะบีบคั้นทางจิตใจ และมุ่งหาทางออกรายละเอียดดังนี้

1.2.1 การหมกมุ่นอยู่กับตนเอง จากการรับรู้ต่อปฏิกิริยาของคนที่สะท้อนออกมาในด้านลบต่อตนเอง ผู้ให้ข้อมูลจึงพยายามรักษาตัวตน และสถานะเดิมไม่ให้คนอื่นรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยการหมกมุ่นอยู่กับตนเอง อันประกอบด้วย การปิดบังภาวะตั้งครรภ์ ด้วยการพยายามเก็บซ่อนอาการของการตั้งครรภ์ และเก็บเป็นความลับ รวมถึงการหลีกเลี่ยงการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคม ดังนี้

การปิดบังภาวะตั้งครรภ์ ด้วยไม่ต้องการตั้งครรภ์ หรือมีลูกในช่วงเวลานี้ กอปรกับอยู่ในช่วงระยะเวลาตัดสินใจ และพยายามหาทางออกต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจะพยายามปิดบังภาวะตั้งครรภ์ และอาการผิดปกติที่แสดงถึงภาวะตั้งครรภ์ โดยปิดบังด้านร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไป และปิดบังด้านพฤติกรรมเพื่อเก็บซ่อนอาการ กล่าวคือ ทำตัวเหมือนปกติในการดำเนินชีวิตประจำวัน (พยายามเก็บอาการ) ทั้งการทำกิจกรรม และการมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง เพื่อไม่ให้คนอื่นสังเกตเห็นความผิดปกติ ดังผู้ให้ข้อมูลอายุ 15 ปี กล่าวว่า

“ก็เรียนไปเหมือนปกติละจ้ะ ก็เพื่อนพาทำอะไรก็ต้องทำอะไร ก็แบบเก็บอาการไว้ไม่ให้เขาจับได้ว่าเราท้อง...ก็บางครั้งก็ต้องไปเล่นกับเพื่อน ไปพูดไปเล่นด้วยแบบให้มันลดความเครียดลงบ้าง แบบนี้ละ ก็ต้องจำใจไป กลัวเขาเออมันเป็นอะไร มันทำไมถึงไม่เหมือนเดิม แต่ก่อนมันก็ยังไป

เล่นกับเพื่อนคืออยู่ แล้วเดี๋ยวนี้มันทำไมไม่ไปไหนมาไหนแบบนี้นะจ้ะ”

รวมถึงปิดบังด้วยการแต่งกายที่รัดแน่นเพื่อปกปิดไม่ให้เห็นท้องที่โตขึ้น ดังผู้ให้ข้อมูล อายุ 17 ปี ตั้งครรภ์ขณะเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พักอาศัยอยู่ร่วมกับบิดามารดา และตายาย เป็นลูกคนเดียวของครอบครัว และมีสัมพันธภาพที่ดีกับแม่ โดยสามารถเล่าเรื่องส่วนตัว รวมถึงการคบหากับแฟนให้แม่ทราบมาโดยตลอด ดังนั้น แม่ผู้ให้ข้อมูลไม่ได้ปิดบังการตั้งครรภ์ต่อครอบครัว แต่จำเป็นต้องปิดบังการตั้งครรภ์นั้นต่อคนรอบข้าง ดังนี้

“หนูก็เอาเข็มฉีดยาฉีดแน่น ๆ รัดแน่นมาก ที่จริงนี้หนูใส่โหลด ๆ ถึงเอว ที่นี้หนูได้เอ้าขึ้นมาถึงข้างบนเอวเลยนะ ท้องมันใหญ่”

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลจะพยายามเก็บความลับไว้คนเดียว เพื่อไม่ให้คนอื่นรับรู้ ยกเว้นแฟน (บิดาของทารกในครรภ์) ด้วยกลัวต่อผลที่จะได้รับหากภาวะตั้งครรภ์ถูกเปิดเผย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความทุกข์ใจของพ่อแม่ เป็นการเก็บความลับไว้เพื่อไม่ให้พ่อแม่ หรือผู้ปกครองเสียใจ ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจะพยายามยุติปัญหาด้วยตนเอง ทั้งเพื่อรักษาภาพลักษณ์ของตน คือ ยังเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ และสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้เหมือนเดิม ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ไม่อยากจะบอกใครเลยอยากเก็บไว้คนเดียว ไม่อยากให้พ่อกับแม่ต้องมาเดือนร้อนทุกข์ใจกับเราไปด้วยนะจ๊ะ เอาออกได้ (ยุติการตั้งครรภ์ได้) พ่อแม่ก็ไม่รู้ คนอื่นก็ไม่รู้”

หลักการหลีกเลี่ยงการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคม แม้จะพยายามทำตัวปกติ และจำใจมีปฏิสัมพันธ์ และใช้ชีวิตแบบเดิมเพื่อปกปิดภาวะตั้งครรภ์ต่อคนรอบข้าง อย่างไรก็ตาม หากหลีกเลี่ยงการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคมได้ ผู้ให้ข้อมูลก็จะพยายามหลีกเลี่ยง เพื่อไม่ให้คนรอบข้างสงสัย หรือสังเกตเห็นความผิดปกติ และล่วงรู้ถึงภาวะตั้งครรภ์ที่เกิดขึ้น เนื่องจากในกระบวนการศึกษาจึงมีผลต่อจิตใจมากหรือน้อย การประเมินถึงปฏิกิริยาของคนอื่นที่จะสะท้อนกลับมาต่อตนเองในด้านลบ เช่น สายตาจ้องมอง และคำนิทา ทั้งจากคนในโรงเรียน และในชุมชน ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจึงพยายามหลีกเลี่ยงการพบปะหรือการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคมที่เกี่ยวข้อง เช่น พยายามอยู่แต่บ้าน แยกตัวจากชุมชน ไม่ไปปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชน และไม่ไปโรงเรียน ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“หลังเลิกเรียนแล้ว ## ก็ไม่ค่อยไปไหนมาไหน อยู่แต่บ้านอย่างนี้ ก็ไม่กล้า ไม่กล้าออกไปถึงเขา (ชาวบ้าน) ไม่พูดให้เรารู้หรอก แต่ว่าเขาก็ต้องพูดในใจ หรือพูดกับคนอื่นนะจ๊ะ”

“รู้ว่าตัวเองท้องก็เลยไม่ไปโรงเรียนเลยจ้ะ เพื่อนนี่ก็ไม่รู้จ้ะ แต่ว่าก็คิดไปยังไงละ กลัวเขารู้ก็อายเพื่อนนะจ้ะ กลัวเขาพูดให้ยังงั้นยังงี้จ้ะ ก็เลยไม่ไป”

ทั้งนี้ การปิดบังภาวะตั้งครรภ์ และการหลีกเลี่ยงการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคม เป็นเหมือนการพยายามปกปิดความผิดพลาดของตนเองไม่ให้คนอื่นรับรู้ เพื่อคงไว้ซึ่งความรู้สึกปลอดภัยต่อชีวิตทางด้านจิตใจ และสังคมไว้ดังเดิม ซึ่งการคาดถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการตั้งครรภ์

และการเป็นแม่ รวมถึงการหมกมุ่นอยู่กับตนเองดังกล่าว ก่อให้เกิดภาวะบีบคั้นทางจิตใจ อันนำไปสู่การพยายามหาทางออก หรือระบายภาวะกดดันนั้นออกไป

1.2.2 ลดภาวะบีบคั้นทางจิตใจ เป็นการจัดการกับความคิด ความรู้สึกของตนเอง โดยการเบี่ยงเบนความคิด เพื่อให้หยุดคิดชั่วขณะ และคลายความเครียด รวมถึงการปรึกษา และระบาย ดังนี้

เบี่ยงเบนความคิด ด้วยเป็นการตั้งครรภ์ที่ไม่ได้ตั้งใจ กอปรกับเมื่อคาดถึงผลที่จะตามมาจากการตั้งครรภ์และการเป็นแม่ ซึ่งล้วนเป็นสิ่งที่ไม่ต้องการ ดังนั้น ในระยะนี้ผู้ให้ข้อมูลจึงมุ่งแก้ปัญหาให้ตนเองเป็นสำคัญ ในลักษณะการหมกมุ่นอยู่กับความคิดเพียงคนเดียว คิดฟุ้งซ่าน ย้ำคิดย้ำทำ และคิดอยู่ในมุมมองเดิม ๆ วนกลับไปกลับมา คือ จะเอาทารกในครรภ์ออก หรือจะเอาไว้ หรือจะจัดการอย่างไร นอกจากนี้ ในผู้ให้ข้อมูลบางคนจะรับรู้เกี่ยวกับการตั้งครรภ์เพียงลำพัง จึงเป็นเหมือนการเก็บความลับไว้คนเดียว รู้อยู่คนเดียว คิดอยู่คนเดียว ไม่สามารถระบายออก หรือพูดให้คนอื่นฟังได้ ซึ่งยิ่งเพิ่มความฟุ้งซ่าน และความเครียดมากขึ้น จึงกล่าวได้ว่า ในระยะนี้ผู้ให้ข้อมูลจะ “จมอยู่กับความคิด” คือ คิดแล้วคิดอีก เมื่อมีอะไรมาขัดจังหวะความคิด การคิดก็หยุดลงชั่วขณะ แต่เมื่อไม่มีอะไรมาขัดจังหวะ ผู้ให้ข้อมูลก็จะจมอยู่กับความคิด และคิดวกกลับไปกลับมา ดังนั้น การ “อาศัยเพื่อน” โดยพูดคุยกับเพื่อน ไม่ปล่อยให้ตนเองอยู่ตามลำพัง จึงเป็นการเบี่ยงเบนความคิดของผู้ให้ข้อมูลให้ “หยุดคิด” เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ที่เกิดขึ้นชั่วขณะและลดความเครียดลงได้ ดังตัวอย่างคำพูดต่อไปนี้

“ก็บางครั้งก็ไปเล่นกับเพื่อน พุดเล่นพุดหัวเราะกันแบบให้มันหยุดคิด แบบลดความเครียดลงบ้างแบบนี้ละ”

“หนูก็ไปเรียนก็มีคิดบ้าง แต่ว่าอยู่กับเพื่อนก็พอได้พุดกับเพื่อน ได้หัวเราะกับเพื่อนนะจ้ะ.. ก็คิดอาศัยเพื่อนละคะ อาศัยพุดกับเพื่อน เราก็จะหยุดคิดเรื่องนี้ไปพอพราง ๆ ค่ะ แต่ถ้ากลับมาอนอยู่บ้านก็มีคิดแล้วก็กลับไปอย่างนี้นะคะ”

ปรึกษา และระบาย ด้วยเป็นการตั้งครรภ์ที่ไม่ได้ตั้งใจ ไม่ต้องการมีลูก กอปรกับผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ปิดบังภาวะตั้งครรภ์ต่อคนรอบข้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บุคคลในครอบครัวของตนเอง และอยากเก็บความลับไว้คนเดียว จึงรู้สึกติดตันทางออก ซึ่งแสดงถึงภาวะกดดันทางจิตใจ ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจึงต้องการที่ปรึกษา และระบาย เพื่อปลดปล่อยความกดดันนั้นออกไปบ้าง โดยจะปรึกษากับแฟน (บิดาของทารกในครรภ์) หรือตัดสินใจปรึกษากับบุคคลที่ผู้ให้ข้อมูลสนิท คิดว่าเข้าใจปัญหา และช่วยแก้ปัญหาได้ เช่น เพื่อนสนิท หรือมารดาตนเอง หรือเพื่อนที่อาจกำลังเผชิญปัญหาเดียวกัน มีประสบการณ์ร่วมกับตน ที่สำคัญ คือ “เชื่อใจ” ว่าไม่เอาความลับเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ของผู้ให้ข้อมูลไปเปิดเผย ดังตัวอย่างคำกล่าวต่อไปนี้

“...ก็ปรึกษาเพื่อนอย่างนี้นะจ้ะ มันตันมันอดไม่ได้ก็พูดให้เพื่อนฟังจ้ะ มันกลุ้มนะ ก็เลยแบบพูดให้เพื่อนฟัง ก็ดันไม่รู้จะทำยังไง ไม่มีทางออกอย่างนี้ละจ้ะ (กะดันบรู๊สิเฮ็ดจังได้ บมีทางออกอีหยั่งจังซี้ละจ้ะ) แบบเขาเป็นเพื่อนสนิทอย่างนี้นะจ้ะ เชื่อใจเขาว่าเขาจะไม่ไปเล่าให้คนอื่นฟัง”

“มีเพื่อนคนหนึ่งก็เป็นเหมือนกันละคะ...ก็ปรึกษากันว่าจะทำยังไง ...ก็พูดกับเพื่อนคนเดียวเท่านั้นละ เพราะว่าเขาก็มีท้อง เราก็คิดว่าก็มีท้องเหมือนกัน เราก็จะแก้ปัญหเหมือนกัน ในเรื่องเดียวกันอย่างนี้นะจ้ะ (เฮากะคิดว่ากะมีคือนั่น เฮากะสิแก้ปัญหาน่ากันในเรื่องเดียวกันจังซี้เหมจ้ะ)”

อย่างไรก็ตาม แม้การตั้งครรภ์นั้น บุคคลสำคัญในครอบครัวจะรับรู้แล้ว แต่ผู้ให้ข้อมูลและครอบครัวยังคงจำเป็นต้องปิดบังภาวะตั้งครรภ์ที่เกิดขึ้นต่อคนรอบข้าง เนื่องจากเป็นการตั้งครรภ์ที่ยังไม่ได้แต่งงาน ตั้งครรภ์ระหว่างเรียน รวมถึงครอบครัวยังไม่ต้องการให้ผู้ให้ข้อมูลมีลูกในช่วงเวลานี้ รวมทั้งผู้ให้ข้อมูลเองก็ยังไม่ต้องการมีลูกในช่วงเวลานี้เช่นกัน ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจึงต้องการคำปรึกษาเพื่อประกอบการตัดสินใจ ดังผู้ให้ข้อมูลอายุ 18 ปี ตั้งครรภ์ ขณะเรียน ปวช. ชั้นปีที่ 2 อาศัยอยู่กับแม่โดยลำพัง โดยการอยู่ร่วมกันก่อนแต่งงานของผู้ให้ข้อมูลกับบิดาของทารกในครรภ์นั้น แม่ของผู้ให้ข้อมูลรับรู้มาตลอด กล่าวว่

“ไม่อยากจะลูกนะคะ ก็คิด ก็ปรึกษาแม่ว่าทำยังไง จะเอาไว้อยู่หรือ (จะเอาไว้อยู่บ่) ไม่อยากได้ ก็อยากเรียนอย่างนี้นะคะ”

เห็นได้ว่า แม้ผู้ให้ข้อมูลจะหยุดความคิดชั่วขณะ และได้พูด หรือระบายเพื่อลดระดับความเครียดลงบ้าง แต่ความคิดเดิมก็จะผุดโผล่ขึ้นมาเป็นระยะเมื่ออยู่คนเดียว หรือเมื่อไม่มีอะไรมาขัดจังหวะการคิด จึงทำให้การคิดนั้นดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่อง และหมกมุ่นในมุมมองเดิม เพราะปัญหานั้นยังคงค้างคาไม่ได้แก้ไข ดังนั้น นอกจากการบรรเทาภาวะบีบคั้นทางจิตใจแล้ว ผู้ให้ข้อมูลจะพยายามมองหาทางออกเพื่อแก้ปัญหาร่วมด้วย

1.2.3 มุ่งหาทางออก ด้วยคาดหวังผลที่จะตามมาจากการตั้งครรภ์และการเป็นแม่ที่ล้วนเป็นผลลัพธ์ที่ไม่ต้องการ ผู้ให้ข้อมูลจึงพยายามแก้ปัญหาคือสถานการณ์ตั้งครรภ์ที่เกิดขึ้น โดยการตั้งใจ และขอเวลาคิด แสวงหาข้อมูล รวมถึงคิด และหรือพยายามยุติการตั้งครรภ์เพื่อกลับไปอยู่สถานะเดิม ทั้งนี้ การมุ่งหาทางออกดังกล่าว อาจกระทำโดยลำพัง หรือหาทางออกร่วมกับคนอื่นได้แก่ แฟน เพื่อน และบุคคลในครอบครัว ดังนี้

ตั้งใจ และขอเวลาคิด จะเกิดในผู้ให้ข้อมูลที่ครอบครัวยังไม่ได้รับรู้ต่อการตั้งครรภ์ และการอยู่ร่วมกันก่อนแต่งงานของผู้ให้ข้อมูลกับบิดาของทารกในครรภ์ด้วยการตัดสินใจเกี่ยวกับตั้งครรภ์และการเป็นแม่เป็นเหมือนสิ่งที่จะทำให้ชีวิตเปลี่ยนผันอย่างสิ้นเชิง ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “มันเป็นจุดเปลี่ยน” จึงเป็นการตัดสินใจครั้งใหญ่ และครั้งสำคัญของชีวิต และด้วยการคาดหวังผลที่จะตามมาจากการตั้งครรภ์ และการเป็นแม่ รวมถึงความกลัวต่อปฏิกิริยาของบุคคลสำคัญในชีวิต ดังกล่าวข้างต้น ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจะครุ่นคิด พยายามไตร่ตรอง และถามใจตนเองต่อการตัดสินใจ

ในลักษณะโต้ตอบกับความคิดของตนเองกลับไปกลับมาระหว่างความต้องการของตนเอง และการทำหน้าที่แม่ รวมทั้งความเป็นไปได้ หรือสิ่งที่จะเกิดขึ้นเมื่อตัดสินใจ เช่น อะไรจะเกิดขึ้นเมื่อตัดสินใจเปิดเผยภาวะตั้งครรภ์ให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองรับรู้ หรือจะสามารถแบกรับความรับผิดชอบของการเป็นแม่ได้หรือไม่ เป็นต้น โดยการคิดไตร่ตรองอยู่กับตนเองนั้น เป็นเหมือนการขอเวลาตัดสินใจ ขอเวลาคิดเพื่อหาทางออก รวมถึงเหมือนเป็นการตั้งหลัก หรือเตรียมใจก่อนที่จะเผชิญสถานการณ์จริง ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“ตั้งสติ ตั้งหลักจะบอก มันก็เก็บเรื่องทุกอย่างมาคิด เรื่องลูกเรื่องอะไรต่าง ๆ ว่าจะบอก ยังไง ไตร่ตรองในการพูด พูดอยู่กับคนเดียว ไตร่ตรองว่าจะทำยังไง เราเลี้ยงได้ไหม ขอเวลาคิดด้วยยังงี้ ว่าเราจะทำยังไง”

“อยู่ในช่วงการตัดสินใจครั้งใหญ่ มันเป็นจุดเปลี่ยน เพราะว่าหนึ่งเราอยู่ตัวคนเดียวใช้ไหม ค่ะ เราไม่ได้รับผิดชอบอะไรมากมาย เรามีแต่เรียนแล้วก็เล่น ทีนี้เราต้องดูแลลูก การเลี้ยงเด็กเราก็ต้องเอาใจใส่เขา ทั้งเลี้ยงเราก็ก แล้วเราจะเรียน หรือจะยังงี้ ก็ถามใจตัวเองดู”

นอกจากการตั้งสติและขอเวลาคิดต่อการตัดสินใจ และการเตรียมใจก่อนเผชิญสถานการณ์จริง ซึ่งผู้ให้ข้อมูลต้องคิดไตร่ตรองอยู่กับตนเองโดยลำพังแล้ว ขณะเดียวกันผู้ให้ข้อมูลจะพยายามแสวงหาข้อมูลเพื่อมุ่งหาทางออกด้วย

แสวงหาข้อมูล จากการประเมินต่อสถานะสังคม สถานะเศรษฐกิจ สถานะจิตใจ และความสามารถที่ไม่พร้อมจะเลี้ยงดูลูกของตนเอง ได้ ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจึงไม่ต้องการมีลูกและจะพยายามแสวงหาข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาการตั้งครรภ์ที่เกิดขึ้น โดยอาจแสวงหาข้อมูลโดยลำพัง จากการค้นหาทางอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับวิธีการยุติการตั้งครรภ์ การอ่านกระทู้จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์เดียวกัน เป็นต้น รวมถึงจากการสอบถาม และปรึกษาเพื่อนทั้งที่มี และไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ รวมถึงการปรึกษาแพทย์ ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนอาจได้ข้อมูลมาจากหลายแหล่งขึ้นอยู่กับความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลเป็นปัจจัยสำคัญ เช่น การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต และประสบการณ์จากกลุ่มเพื่อน นอกจากนี้ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีเป้าหมายของการแสวงหาข้อมูลอยู่ 2 ลักษณะ โดยลักษณะแรก คือ ผู้ให้ข้อมูลยังไม่ได้ตัดสินใจ การแสวงหาข้อมูลจึงเพื่อหาทางเลือกในการแก้ปัญหา ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“คิดจะ ไปทำอยู่ (ทำแท้ง) ก็หาที่ที่เขาทำกัน ถามเพื่อนอย่างนี้นะคะ เพราะว่าเพื่อนก็เคยทำ ก็ถามเพื่อน เพื่อนก็บอก”

“ไปอ่านในเน็ต (อินเทอร์เน็ต) ทั้งแบบมันมีทั้งเหล้าทั้งยาแก้โรคกระเพาะทั้งยาทันทใจ อะไรอย่างนี้นะ ก็ช่วงท้องสามสี่เดือนนี้จะ ไม่ได้ปรึกษาใครเลย ก็กินยาไปเรื่อย ๆ นะจ้ะ แต่ว่ามันก็ไม่ออก”

“ที่แรกก็ถามเพื่อน ก็ว่าจะทำยังไง เขาก็ว่าห้ามไปกินนั่นกินนี่นะ ก็ว่าถ้ามันไม่ออกอย่างนี้ จะทำให้เด็กพิการอะไรอย่างนี้นะคะ ถ้าไม่ออกแล้วทรมานทั้งตัวเองมาเลี้ยงมีลูกพิการอย่างนี้ หนูก็เลยคิดไม่ทำเอง (ยุติการตั้งครรภ์ด้วยตนเอง) ...ก็เลยเข้าไปปรึกษาหมอก่อน เพื่อหมอช่วยได้”

ส่วนลักษณะที่สอง คือ ผู้ให้ข้อมูลได้ตัดสินใจแล้ว ดังนั้น การแสวงหาข้อมูลที่เกิดขึ้นจึงเพื่อทำให้การตัดสินใจนั้นบรรลุผล หรือมีความเป็นไปได้มากขึ้น ดังตัวอย่างคำกล่าวต่อไปนี้

“เข้าอินเทอร์เน็ต อ่านกระทู้ ไปหาแบบคนที่อยู่สภาพเดียวกับเราว่าเขาแก้ปัญหาอย่างไร จะบอกพ่อกับแม่ยัง ใจก็เหมือนมีเพื่อนคุยเข้าใจเรานะจ้ะ เพราะมีปัญหาเดียวกันก็คือท้องตอนเรียนเหมือนกัน”

คิด และหรือพยายามยุติการตั้งครรภ์เพื่อกลับไปอยู่สถานะเดิม ด้วยประเพณีถึงผลที่จะตามมาจากการตั้งครรภ์และการเป็นแม่ที่จะทำให้ชีวิตเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ต้องการ เหมือนเป็นจุดเปลี่ยนของชีวิต ส่งผลกระทบในด้านลบทั้งต่อตนเอง และครอบครัว ดังนั้น เมื่อรับรู้ว่าการตั้งครรภ์ เริ่มแรกผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดจึงคิด และหรือพยายามยุติการตั้งครรภ์ โดยอาจกระทำด้วยตนเอง หรือคิดทำแท้งโดยให้คนอื่นกระทำไป เพื่อมุ่งหยุดการเผชิญสถานะใหม่ที่จะเกิดขึ้นที่สำคัญพบว่า การคิดหรือพยายามยุติการตั้งครรภ์ดังกล่าว ส่วนใหญ่มาจากการตัดสินใจของผู้ให้ข้อมูลโดยตรง ด้วยเหตุผลสำคัญคือ ห่วงอนาคต และไม่ต้องการให้บุคคลสำคัญในชีวิตเสียใจ ดังตัวอย่างคำกล่าวต่อไปนี้

“แฟนก็บอกว่าไม่ต้องไปกินอะไรหรอก (กินเพื่อขับทารกในครรภ์ออกมา) มีก็มิ (มีลูก) แต่ ## ก็ไม่อยากให้ผู้ใหญ่รู้...ที่แรกก็คิดว่าจะเอาออกล่ะ แล้วก็กลับไปเรียนถ้าเอาออกได้ มันก็เลยเอาออกไม่ได้ กินยาหมดประมาณสี่ห้าขวดนี่ละ มันไม่ออก เป็นยาน้ำยาสตรี เพื่อนเขากินเขาวามันออกอย่างนี้ เขาวามัน (ลูก) พอเขากินยา เขาวามันยาสตรี กินไปทุกอย่าง ทั้งกินเหล้ากินอะไรผสมลงไปบ้าง ก็เลยออกเขาวาอย่างนี้ ก็เลยลองทำดูเหมือนเขา”

“บอกกับตัวเองจะเอาลูกออกอย่างเดียว ก็กลัวตัวเองไม่ได้เรียนต่อ ทั้งกลัวพ่อกับแม่เสียใจจะเอาออกได้ (ยุติการตั้งครรภ์) ก็จะได้กลับไปเรียนเหมือนเดิม พ่อกับแม่ก็ไม่รู้ ก็จะไม่ได้อะไรเสียใจ”

นอกจากนี้ จากการศึกษายังพบว่า มีผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่งที่เมื่อรับรู้ว่าการตั้งครรภ์ แต่ไม่คิดที่จะยุติการตั้งครรภ์ ด้วยกลัวตาย และเกรงกลัวต่อบาป เนื่องจากเคยเห็นประสบการณ์การเสียชีวิตของเพื่อน เพราะตกเลือดจากการยุติการตั้งครรภ์ด้วยตนเอง รวมถึงมีความเชื่อเกี่ยวกับการยุติการตั้งครรภ์อันสัมพันธ์กับบาปบุญคุณโทษ หรือผลของกรรมอันส่งผลต่อความเจริญรุ่งเรืองของชีวิต ดังนั้น ความเกรงกลัวต่อบาป และการรับรู้ต่อระดับความรุนแรง หรืออันตรายของการยุติการตั้งครรภ์ จึงมีผลต่อการตัดสินใจในการหาทางออกของผู้ให้ข้อมูล ดังผู้ให้ข้อมูลอายุ 14 ปี ตั้งครรภ์ขณะเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กล่าวว่

“ไม่ตั้งใจจะท้องจ้ะ แต่ก็สงสารเขา (ลูก) นะจ้ะ...หนูไม่คิดจะเอาออกเลย หนูสงสาร บาบกรรม ทำมาค้าขายก็ไม่ขึ้น...อีกอย่างหนึ่งก็กลัวตาย กลัวตายด้วย ทั้งสงสารด้วยจ้ะ เพื่อนหนูคนหนึ่งก็ตายเพราะทำแท้งนี่ละ ตกเลือดตายเลย ตายอยู่ในห้องน้ำ...”

อย่างไรก็ตาม เมื่อรับรู้ว่าคุณตั้งครรภ์ ด้วยความคลุมเครือสับสนในการตัดสินใจ แต่ภายหลังที่ผู้ให้ข้อมูลได้ปรึกษา และได้รับแรงกระตุ้นให้ยุติการตั้งครรภ์จากบุคคลสำคัญในชีวิต เช่น แฟน (บิดาของทารกในครรภ์) และมารดาตนเอง เป็นต้น ผู้ให้ข้อมูลจะประเมินสถานการณ์ใหม่ และใคร่ครวญอีกครั้งต่อการตัดสินใจของตนเอง หรือทำให้ “ความคิดเปลี่ยนรูป” ดังนั้น การคิด และการตัดสินใจจึงมีลักษณะวนกลับไปกลับมา แต่ยังหาทางออกไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มาหลัก หรือ เบี่ยงเบนทิศทางของการคิด ซึ่งปัจจัยนั้นนอกจากจะมาจากความต้องการของตนเองแล้ว ผู้ให้ข้อมูล ยังคงคำนึงถึงความต้องการของคนอื่นร่วมด้วย จึงนับว่าเป็นอีกปัจจัยที่มีผลต่อทิศทางการคิดของผู้ให้ข้อมูล ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ทั้งสงสาร (ทารกในครรภ์) ทั้งกลัวบาป ก็ไม่รู้จะทำยังไง ปล่อยเลยตามเลย แต่ช่วงที่คิดจะเอาออก ก็แฟนก็ยังไม่พร้อม แฟนไม่พร้อม เขาบอกเอาออก ก็คุยกัน เขาก็บอกแล้วแต่ อยากเอาไว้ก็เอาไว้ แต่อยากให้เขาออก อยากให้เรียนต่อให้มันจบ ก็คิดอยู่จะเอาออกไหม แล้วเรียนให้มันจบ”

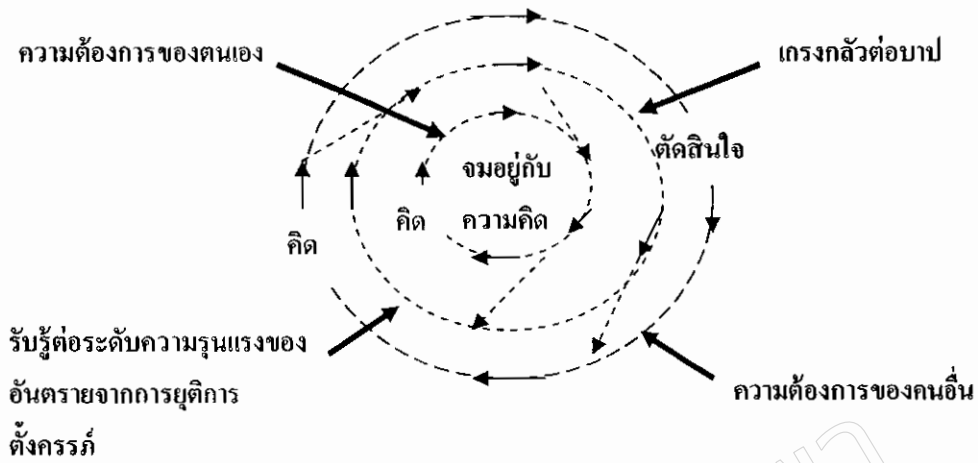
“ช่วงแรกนี้แม่หนูว่าจะพาไปเอาออกนะ (ทำแท้ง) เพราะว่าเพื่อนหนูไปเอาออกที่... (จังหวัดแห่งหนึ่ง) แม่ก็ว่าจะพาไปเอาออกละ แม่อยากให้หนูเรียนต่ออย่างนี้”

ดังนั้น นอกจากผู้ให้ข้อมูลจะรู้สึกสูญเสีย และต้องการกลับสู่สถานะเดิมด้วยตนเอง โดยตรงแล้ว ขณะเดียวกัน เมื่อภาวะตั้งครรภ์ถูกเปิดเผยต่อพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง ส่งผลให้ครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลมีการจัดการต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และต้องการให้ผู้ให้ข้อมูลกลับสู่สถานะเดิมเช่นกัน กล่าวคือ ต้องการให้ผู้ให้ข้อมูลเรียนต่อ และมีอนาคตที่ดีกว่านี้ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“แม่ก็บอกว่าเอาออกเถอะ มันก็มีอนาคตอีกอยู่ แม่ก็ว่าอย่างนี้”

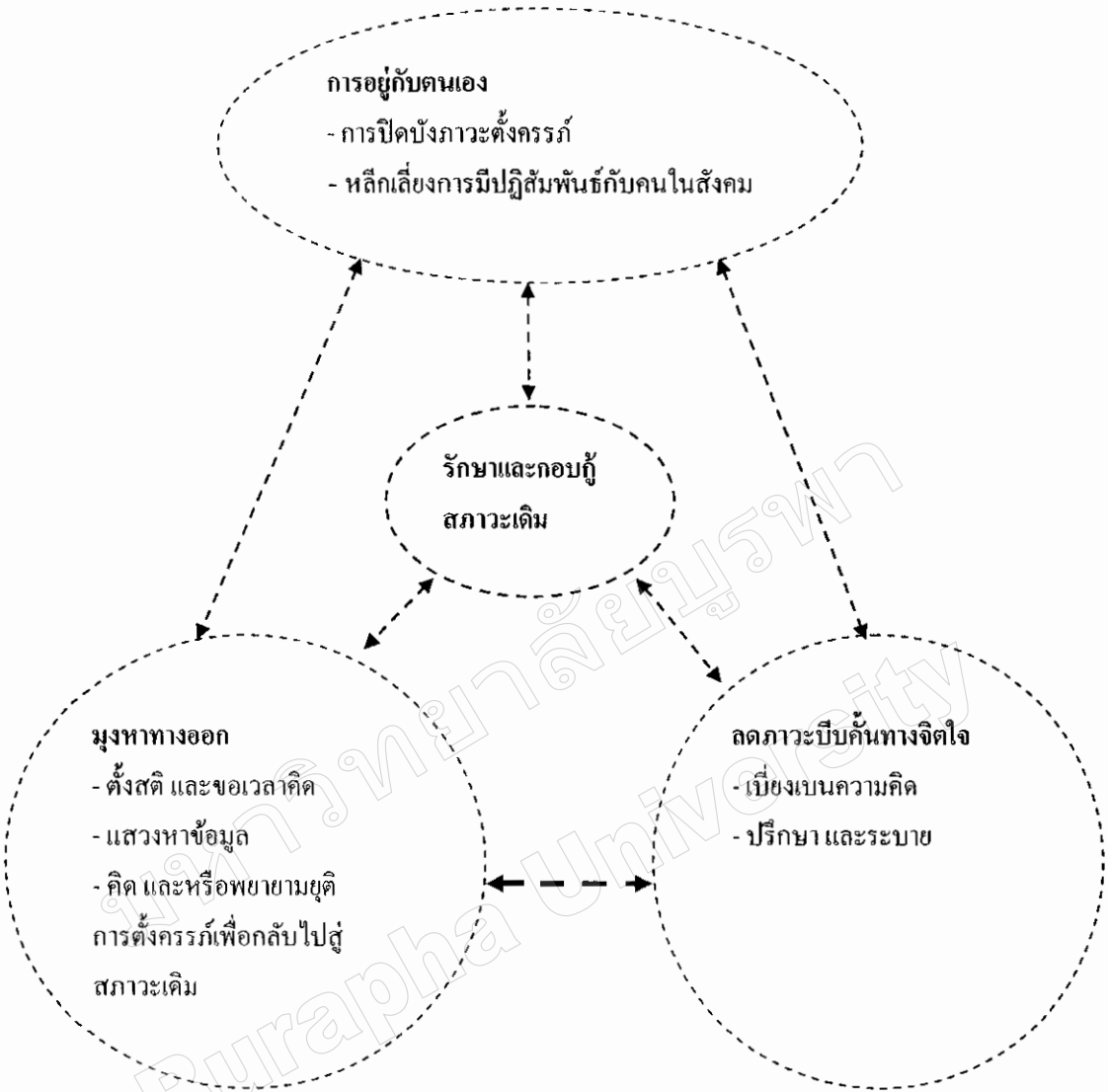
“พวกครอบครัวละคะ ทั้งย่าบอกว่าจะให้ไปเอาออก (ทำแท้ง) เขา (ย่า) อยากให้เรียนต่อ”

ทั้งนี้ ในการตัดสินใจเลือกยุติ หรือไม่ยุติการตั้งครรภ์ดังกล่าว นอกจากขึ้นอยู่กับระดับการรับรู้ความรุนแรงของอันตรายจากการยุติการตั้งครรภ์และการเกรงกลัวต่อบาปแล้ว ยังขึ้นอยู่กับ การรับรู้ถึงปฏิกิริยา และความต้องการของคนอื่น เช่น แฟน และบิดามารดา หรือผู้ปกครอง ผู้ให้ข้อมูล จึงจมอยู่ในวังวนของความคิด ในลักษณะทิศทางวนกลับไปกลับมา จึงกล่าวได้ว่า แม้การตัดสินใจจะเป็นของผู้ให้ข้อมูลโดยตรง แต่การตัดสินใจของผู้ให้ข้อมูลนั้นไม่มีอิสรภาพในตัวเอง เพราะ ผู้ให้ข้อมูลยังคงนึกถึงปฏิกิริยา และความต้องการของคนอื่นร่วมด้วยเสมอ ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 5 วัฏวนของการจมอยู่กับความคิด

สามารถแสดงกลยุทธ์การรักษาและกอบกู้สภาวะเดิมได้ดังนี้

ภาพที่ 6 กลยุทธ์การรักษาและกอบกู้สถานะเดิม

1.3 อยู่กับภาวะทุกข์

อยู่กับภาวะทุกข์เป็นผลที่เกิดจากความรู้สึกสูญเสีย และอยากกลับสู่สถานะเดิมเหมือนก่อนตั้งครรภ์ ทั้งนี้ การมีชีวิตอยู่ในช่วงเวลานี้ ผู้ให้ข้อมูลต้องเผชิญกับภาวะบีบคั้นทางจิตใจ การอยู่กับตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคม และคำนึงถึงตนเองมากกว่าทารกในครรภ์ ดังนั้น ความรู้สึกของการเป็นแม่จึงไม่ก่อเกิด หรือถูกปิดกั้นไม่ให้สามารถเชื่อมโยงความรัก ความผูกพัน ไปสู่ทารกในครรภ์ได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ถึงแม้ผู้ให้ข้อมูลจะเกิดความรู้สึกรักและสงสารทารกในครรภ์ แต่ความรู้สึกดังกล่าวต้องหยุดชะงัก หรือไม่สามารถพัฒนาต่อไปให้เป็นความสัมพันธ์ในฐานะแม่-ลูกได้ รายละเอียดดังนี้

1.3.1 เฝือกภาวะบีบคั้นทางจิตใจ ด้วยการตั้งครรภ์เป็นสภาวะใหม่ที่จะสั่นคลอนและอาจทำลายตัวตนเดิมของผู้ให้ข้อมูล ทั้งการมีชีวิต การใช้ชีวิต รวมถึงความคาดหวังต่ออนาคตของผู้ให้ข้อมูล อันเป็นสาเหตุที่ส่งผลให้ชีวิตต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ต้องการ ผู้ให้ข้อมูลจะครุ่นคิดถึงผลที่จะตามมาจากการตั้งครรภ์ และการเป็นแม่ รวมทั้งหมกมุ่นอยู่กับการพยายามหาทางออก ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจะเผชิญกับความรู้สึกสูญเสียความรู้สึกกลัว ความรู้สึกขัดแย้ง มีภาวะสองจิตสองใจ เครียดต่อสิ่งที่ไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ รู้สึกผิดต่อบุคคลสำคัญในชีวิต และเผชิญกับความรู้สึกอาย รายละเอียดดังนี้

1.3.1.1 เฝือกกับความรู้สึกสูญเสีย และความรู้สึกกลัว ได้แก่ รู้สึกสูญเสียตัวตน สูญเสียความต้องการและอิสระ สูญเสียความหวัง และอนาคต รวมทั้งสูญเสียความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต กล่าวคือ

สูญเสียตัวตน เมื่อรับรู้ว่าคุณตั้งครรภ์ ผู้ให้ข้อมูลจะรู้สึกตกใจอยู่กับความคับข้องใจ คิดมาก ไม่รู้จะจัดการกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไร กอปรกับต้องปิดบังภาวะตั้งครรภ์ต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง และคนรอบข้าง ยิ่งส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกกลัว กังวล ระวังว่าจะมีคนอื่นล่วงรู้ หรือสังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลง ผู้ให้ข้อมูลต้องอยู่กับภาวะปิดบัง ไม่กล้าบอกพ่อกับแม่ หรือผู้ปกครอง ในลักษณะ “อยู่ปกติแต่ใจไม่ปกติ” กล่าวคือ ภายนอกทั่วไปดูปกติโดยผู้ให้ข้อมูลจะแสดงพฤติกรรมและการใช้ชีวิตเหมือนเช่นทุกวัน แต่ภายในจิตใจจะกังวล ว้าวุ่น หวั่นวิตก คิดมาก สะท้อนออกมาเป็นความรู้สึกอยู่ยาก อยู่ไม่ปกติ ไม่เป็นตัวของตัวเอง เต็มไปด้วยความกังวลใจ อึดอัด ระวังเกรงสาขาคคนอื่น ดังตัวอย่างคำกล่าวต่อไปนี้

“อึดอัด อยู่ยาก...ก็แบบกลัว กลัวยังงั้นละ แบบเดินออกมาจากบ้านอย่างนี้ แบบไม่เป็นตัวของตัวเองนะจ้ะ กลัว ระวังอยู่ตลอด เป็นคนขี้อาย ระวังไปเลย กลัวคนมอง (ย่านคนชอบ ย่านคนเบ้ง) กลัวคนอื่นดูเราออกว่าเหมือนคนท้องจิงเลยอย่างนี้จ้ะ เกรงสาขาคคนอื่น”

“มันตกใจ มันบอกไม่ถูก ไม่รู้จะทำยังไง ก็คิดมาก ไม่ค่อยมั่นใจ ไม่มีคนรู้แน่ๆ ไม่รู้จะบอกแม่ยังงั้น...อยู่ปกติ แต่มันก็อยู่ยาก แบบกังวลแบบกลัวคนอื่นรู้อย่างนี้...กลัวเขาเห็น ว่าท้องมันใหญ่ขึ้น เป็นอะไร... ทั้งกลัว ทั้งกังวลอย่างนี้ละ อึดอัด”

สูญเสียความต้องการและอิสระ จากจิตใต้สำนึกที่ได้รับการปลูกฝัง และหล่อหลอมเกี่ยวกับค่านิยมของ “การเป็นแม่ที่ดี” ที่ต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูลูกให้เจริญเติบโต ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจึงให้ความหมายต่อการตั้งครรภ์ คือ การมีลูกที่จะต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูต่อไป ในฐานะแม่ ผู้ให้ข้อมูลจึงรู้สึกถึงการมีภาระความรับผิดชอบ การมีอีกคนต้องดูแล ทำให้ไม่อาจมีวิถีชีวิต หรือตอบสนองความต้องการของตนเองเหมือนเดิมได้ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“พอรู้ว่าท้องก็ตกใจจ้ะ แบบที่เราไม่เคยเป็น ก็ไม่รู้ว่าเป็นอย่างงี้ ก็ตกใจ ไม่รู้ว่าจะทำยังไงใจเราก็ไม่อยากมีอย่างนี้ตอนนั้น ก็เรียนอยู่ ก็อยากเล่น อยากสนุกกับเพื่อนอยู่อย่างนี้นะจ้ะ ยังไม่

พร้อม ## ยังไม่อยากมี ## ยังอยากไปเล่นกับเพื่อนอยู่อย่างนี้นะจ้ะ”

“รู้ว่าท้อง ก็ตกใจ ตกใจก็หนูกลัวหนูไม่ได้เรียน กลัวหนูไม่ได้เล่น ไม่ได้เที่ยวเหมือนเดิม อย่างนี้ ถ้ามีลูกมาราก็ต้องดูแลเขา ไปไหนมาไหนก็ยาก”

สูญเสียความหวัง และอนาคต เมื่อรับรู้ว่าคุณตั้งครรภ์ ผู้ให้ข้อมูลจะรู้สึกตกใจ ด้วยคาดถึงผลที่จะตามมา คือ การไม่ได้เรียนหนังสือต่อไป อนาคตไม่ถึงเป้าหมาย ไม่ถึงฝัน ไม่ได้ทำในสิ่งที่ตนเรียนมาหรือจะไม่ได้ทำในสิ่งที่อยากทำในอนาคต สะท้อนออกมาเป็นความรู้สึก “เสียใจ” ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“พอรู้ว่าท้อง แบบไม่อยากได้นะคะ ตกใจ ก็แบบว่าอยากเรียนให้จบอย่างนี้นะคะ ไม่อยากได้ ก็อยากเรียนอย่างนี้นะคะ...ก็แบบถ้ามีลูกแล้ว ก็คล้าย ๆ แบบว่าตัวเองอยากทำอะไรในแบบที่เราเรียนไปอย่างนี้ อยากทำนั่นทำนี่ก็จะไม่ถึงฝันอะไรอย่างนี้นะคะ ก็จะทำตามที่ต้องการไม่ได้ หนูก็คิดเสียใจอยู่”

“ก็คิดว่าเราจะเรียนให้จบ เสียใจว่าอยากเรียนให้จบ ว่าจะต่อวิทยาลัยอะไรอย่างนี้นะจ้ะ ก็เลยไม่ได้ทำ ไม่ได้ไปตามที่เราคิดนะจ้ะ ตอนนั้นคิดว่าอยากเรียนครูจ้ะ อยากเป็นครูพละ ที่นี้ก็เสียใจก็เลยไม่ได้ทำ ไม่ถึงเป้าหมายจ้ะ”

สูญเสียความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต ด้วยความหมายของความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต เชื่อมโยงกับการได้รับความรัก การได้รับการยอมรับ และการได้รับความช่วยเหลือจากพ่อแม่ หรือผู้ปกครองและคนอื่น ๆ ในสังคมรอบข้าง เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลรับรู้ถึงความคาดหวังของครอบครัวที่มีต่อตนเอง ดังนั้น การตั้งครรภ์จึงเป็นเหมือนการทำลายความรัก และความหวังของครอบครัว รวมถึงทำลายความไว้วางใจ และไม่ได้รับการยอมรับจากบุคคลสำคัญในชีวิตผู้ให้ข้อมูลจึงรู้สึกสูญเสียความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต สะท้อนออกมาในลักษณะกลัวสูญเสียความรัก กลัวการถูกปฏิเสธ และกลัวขาดที่พึ่งพา ดังคำพูดต่อไปนี้

“...ก็แม่ตั้งความหวังไว้กับเราอย่างนี้นะจ้ะ อยากให้เรียนจบจ้ะ ก็ยังงั้นละ ก็อยากเอาออกจ้ะ ก็หาวิธีอยากเอาออก (ยุติการตั้งครรภ์)...กลัวแม่ด่า กลัวแม่รับไม่ได้ กลัวแม่ไล่หนีอย่างนี้นะจ้ะ กลัวแม่ไม่รัก กลัวแม่ไล่หนีไป ไม่ให้อยู่ด้วย มันเคยมีเคยเห็น ได้ยินข่าวอยู่แถว ๆ นี้อยู่ใกล้ ๆ แบบว่าพอรู้ว่าลูกท้องแล้วไล่หนีเหมือนไม่ใช่ลูกอย่างนี้นะคะ กลัวเป็นอย่างนั้น”

“กลัวพ่อด่า เพราะพ่อพูดไว้ก่อนว่าคบกันกับพี่เขาห้ามมีลูก ถ้ามีลูกแล้วพ่อจะ ไม่รับเลยทั้งสอง แล้วแต่จะ ไปอยู่ที่ไหนอย่างนี้นะคะ”

เนื่องจาก จิตใต้สำนึกของการเป็นลูก ที่ยังคงต้องการความรัก การปกป้อง และการพึ่งพาจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ทำให้ผู้ให้ข้อมูลไม่มีอิสระทางความคิดเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองโดยตรง เพราะ “กลัว” ความไม่มั่นคงปลอดภัยในชีวิตทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ จากการถูกทำโทษ ดุด่า การขาดความรัก ไม่ได้รับการยอมรับ และไม่ได้รับความช่วยเหลือจากพ่อแม่

หรือผู้ปกครอง ทำให้รู้สึกติดพันในการแก้ปัญหา หรือต้องปิดบัง และพยายามแสวงหาทางออกของสถานการณ์โดยลำพัง

1.3.1.2 เผชิญกับภาวะขัดแย้ง สองจิตสองใจ นอกจากเผชิญกับภาวะสูญเสียดังกล่าว ซึ่งเป็นการสูญเสียตัวตน และชีวิตเดิมของผู้ให้ข้อมูล แต่ในส่วนหนึ่งของความคิดที่ต้องตัดสินใจเลือก ผู้ให้ข้อมูลยังคงคำนึงถึงชีวิตทารกในครรภ์ร่วมด้วย ดังนั้น ในช่วงเวลาของการตัดสินใจจึงเต็มไปด้วยความรู้สึกขัดแย้ง หรือภาวะสองจิตสองใจ กล่าวคือ เป็นภาวะที่อยู่กับความครุ่นคิด ไตร่ตรอง และพยายามหาเหตุผลต่อรองเพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกระหว่างการตั้งครรภ์ต่อ คือ เอาลูกไว้ หรือยุติการตั้งครรภ์ เป็นความรู้สึกคลุมเครือ และคับข้องใจระหว่างห่วงอนาคตตนเอง และสงสารทารกในครรภ์ จึงเป็นช่วงเวลาที่ “ชีวิตต้องเลือก” โดยผู้ให้ข้อมูลจะคิดวนเวียน กลับไปกลับมา ครุ่นคิดได้ตอบกับตนเองโดยลำพัง ในมุมมอง หรือโนภาพเดิม ๆ ดังนั้น ความคิด และความรู้สึกที่เกิดขึ้นจึงเป็นภาวะสับสน สองจิตสองใจ หรือขัดแย้งในจิตใจ ดังตัวอย่างคำพูดต่อไปนี้

“ใจหนึ่งก็อยากเรียน เพราะว่ามันก็เหลืออีกปีเดียวนะ มันมียังไงล่ะ มันมีสองด้าน ด้านหนึ่งก็คือเราอยากเรียน เราก็ต้องเอาออกอย่างนี้ (ยุติการตั้งครรภ์) เอาออกเพราะว่าเรายังไม่ได้พร้อม ยังไม่อยากเอา ยังไม่อยากมีลูก ยังไม่อยากเป็นแม่อย่างนี้ เรายังไม่อยากมีลูก ก็ยังไงล่ะ เพราะว่าเราก็คงติดกับตัวเองนะว่าเรายังเด็กอยู่ จะเอาลูกอยู่หรือ ใจหนึ่งก็ว่าจะเอาออกทำไม แฟนเขาก็อยากได้อยู่ เขาก็รับอยู่ ก็มีพ่อของเด็กอยู่ ก็ดีกว่าอะไร ไม่มีพ่อของลูก ก็พูดไป คิดไปมันนอนคิดไปเรื่อยเป็นเดือนตอนนั้นท้องได้ประมาณสามเดือนนี้มัน มันก็คิดกลับไปกลับมาวนเวียนอยู่กับตนเองนั่นแหละ”

“มันก็วิ่ววน สับสน ก็รักอยู่ ถ้าจะไปเอาออกก็สงสาร แต่ว่าก็ห่วงอนาคตตัวเอง”

1.3.1.3 เครียดต่อสิ่งที่ไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ ด้วยการตั้งครรภ์ที่เกิดขึ้น เป็นสถานการณ์ที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือครอบครัวยังไม่รับรู้ อีกทั้ง ผู้ให้ข้อมูลไม่รู้จะจัดการกับสถานการณ์อย่างไร หรือไม่สามารถคาดการณ์ต่อผลที่จะเกิดขึ้นได้อย่างแน่นอน ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจึงอยู่กับภาวะเครียด และหมกมุ่นอยู่กับความคิดตนเอง ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“เครียดจนปวดหัว จนกินยาวันละสองเม็ดสามเม็ดนะค่ะ มันก็คิดไปทุกเรื่องเลยละค่ะ แม่รู้แล้วจะเป็นยังไง ทั้งเรื่องเรียนอีก ก็ห่วงอนาคตตนเองด้วย ไม่กินข้าวอยู่เป็นอาทิตย์ กินไม่ค่อยลงค่ะ เพราะว่าเครียดนี่ละค่ะ ก็ได้แต่คิด คิดแล้วคิดอีก แล้วก็ปล่อยให้มัน ไปวัน ๆ ละค่ะ ไม่รู้จะทำยังไง”

1.3.1.4 รู้สึกผิดต่อบุคคลสำคัญในชีวิตเพราะทำหน้าที่ถูกบกพร่อง ด้วยรับรู้ต่อบทบาทของลูกที่ต้องตั้งใจเรียน และเป็นความคาดหวังของครอบครัว รวมถึงเห็นความเหนื่อยยากลำบากของพ่อแม่ที่หาเงินส่งให้เรียนหนังสือ เมื่อคนตั้งครรภ์ระหว่างเรียน จึงเป็นการทำลายความหวังของพ่อแม่ หรือบุคคลสำคัญในชีวิต ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลคือ “ทำให้พ่อแม่ผิดหวัง”

เป็นการรับเอาความคาดหวังของคนอื่นมาประทับอยู่ภายในตัวตนของตนเอง ผู้ให้ข้อมูลจึงรู้สึกผิดและตำหนิตนเอง ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“กลัวพ่อกับแม่ค่า ก็ว่าส่งไปเรียนทำไมถึงมีท้องยังงั้นยังงี้ ให้ไปเรียน เรียนไม่จบ พ่อกับแม่ผิดหวัง ก็คิด รู้สึกผิด เสียใจ สงสารพ่อกับแม่ค่า ทำให้พ่อแม่เสียใจ ส่งไปเรียนนี่ก็มีท้อง เรียนก็ไม่จบ”

“รู้สึกผิด ก็โทษตัวเอง ว่าตัวเองไม่ดี ชั่ว (เสียงเครือ น้ำตาลล) เพราะว่าพ่อกับแม่ก็ส่งเรียน ก็ให้เงิน ขอเท่าไรก็ให้ แล้วเราก็เหมือนโกหกพ่อกับแม่ พ่อแม่ก็ทำดีกับเราตลอด ไม่มีเงินก็ยืมมาให้เรา อะไรพ่อแม่ก็ดีด้วยหมด ก็ว่าเราตั้งใจเรียน ไม่เคยรับรู้ว่าจะคบกับแฟนถึงแบบมีอะไรกัน แล้วตัวเองก็มาท้อง ก็ทำให้พ่อแม่ผิดหวัง”

1.3.1.5 เเชิญกับความรู้สึกอาย ด้วยการรับรู้ต่อปฏิกิริยาของคนอื่นที่จะสะท้อนออกมาต่อตนเองในด้านลบ บนความรู้สึกแตกต่างจากกลุ่มเพื่อน รวมถึงความไม่เหมาะสมที่ตั้งครรภ์ขณะที่อายุยังน้อย และขณะที่เป็นนักเรียน บนบรรทัดฐานทางสังคมที่คาดหวังคอบทบาทหน้าที่ของนักเรียน และหน้าที่ของลูกที่ต้องมีต่อพ่อแม่ คือ ตั้งใจเรียน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ เชื้อพังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ดังนั้น หากภาวะตั้งครรภ์ถูกเปิดเผยจึงเหมือนเป็นสัญลักษณ์บ่งบอกว่าตนประพฤติดัวเป็นนักเรียน และเป็นลูกที่ไม่ดี เบี่ยงเบนจากบรรทัดฐานทางสังคม และแตกต่างจากคนอื่น ทำให้รู้สึกอายเพื่อน และชาวบ้าน ซึ่งความรู้สึกอายดังกล่าว เกิดจากการคำนึงถึงปฏิกิริยา และความคิดของคนอื่น แล้วผู้ให้ข้อมูลก็นำมาใส่กับความคิดเดิมของตนเอง ที่มีอยู่ เป็นเหมือนการคิดซ้ำเติม และลดคุณค่าของตนเองอีกครั้ง ทำให้รู้สึกผิด และอายมากขึ้น ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ก็ทั้งตัวเองอายว่ายังเป็นเด็กอยู่ก็มีลูก ...ก็ทั้งอายชาวบ้านด้วยละคะ อายก็ว่าตัวเองทำมาไดยังไง แม้ว่าให้ไปเรียนไม่ให้ไปแบบนี้ ไปเรียนแล้วมีลูกกลับมาชาวบ้านก็จะว่ามันไม่เอาคืออย่างนี้ละคะ ให้ไปเรียนไม่ไป”

“เพื่อนในโรงเรียนนั้นละจ้า แบบเวลาเราเดินไปไหนอย่างนี้เขาก็จะเหลือบมอง... โอ้ย! หนูก็เป็นแบบทั้งอายอย่างนี้นะ อาย เออทำไมเหมือนมีแต่คนมองดูเรา เขาจะว่าเราท้องหรือเปล่า”

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น พบว่า ผู้ให้ข้อมูลจะมี “ชุดความคิด” ของตนเอง ซึ่งเกิดจากการได้รับการถ่ายทอดจากคนในแต่ละสังคมเกี่ยวกับการเป็นลูก การตั้งครรภ์ และการเป็นแม่ให้ยัถถือปฏิบัติ ทำให้มี “กรอบ” ที่คอยควบคุมความคิด และพฤติกรรม หากมีพฤติกรรม “นอกกรอบ” ย่อมทำให้รู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัยในชีวิต เพราะมีความคิดหรือพฤติกรรมไม่เหมือนคนส่วนใหญ่ที่อยู่ภายในกรอบ จึงสะท้อนออกมาในลักษณะเป็นความรู้สึกกลัว อาย รู้สึกผิด ขัดแย้งและสูญเสีย

1.3.2 ความรู้สึกของการเป็นแม่ถูกปิดกั้น ด้วยคาดหวังผลที่จะตามมาจากการตั้งครรภ์ ผู้ให้ข้อมูลจึงไม่ต้องการตั้งครรภ์ และ ไม่ต้องการเป็นแม่ นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลบางคน

รับรู้ต่อทารกในครรภ์ว่าเป็นเหมือนอุปสรรคของชีวิต จึงรู้สึกเกลียดทารกในครรภ์ และไม่สามารถเปิดใจยอมรับการตั้งครรภ์ และทารกในครรภ์ได้ในช่วงเวลานี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในผู้ให้ข้อมูลที่คิดว่าครอบครัวจะไม่ยอมรับ หรือไม่ให้ความช่วยเหลือ จึงพยายามคิดยุติการตั้งครรภ์ รวมถึงในผู้ให้ข้อมูลที่ตัดสินใจอย่างแน่อนแล้วว่า จะยุติการตั้งครรภ์ ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มนี้จึงไม่สามารถพัฒนาความรู้สึกของการเป็นแม่ หรือไม่สามารถสร้างสัมพันธภาพกับทารกในครรภ์ให้เกิดขึ้นได้ ดังตัวอย่างคำกล่าวต่อไปนี้

“ทั้งว่าตัวเองเรียน ทั้งยังไม่อยากมีลูก ไม่อยากเอาไว้นะคะ เลยไม่ได้รู้สึกอะไร ยังไม่ได้รู้สึกว่ารักเขา (ทารกในครรภ์) ก็ไม่ได้รู้สึกอะไร ... หนูก็มีแต่คิดว่า จะเอาออกอย่างเดียว”

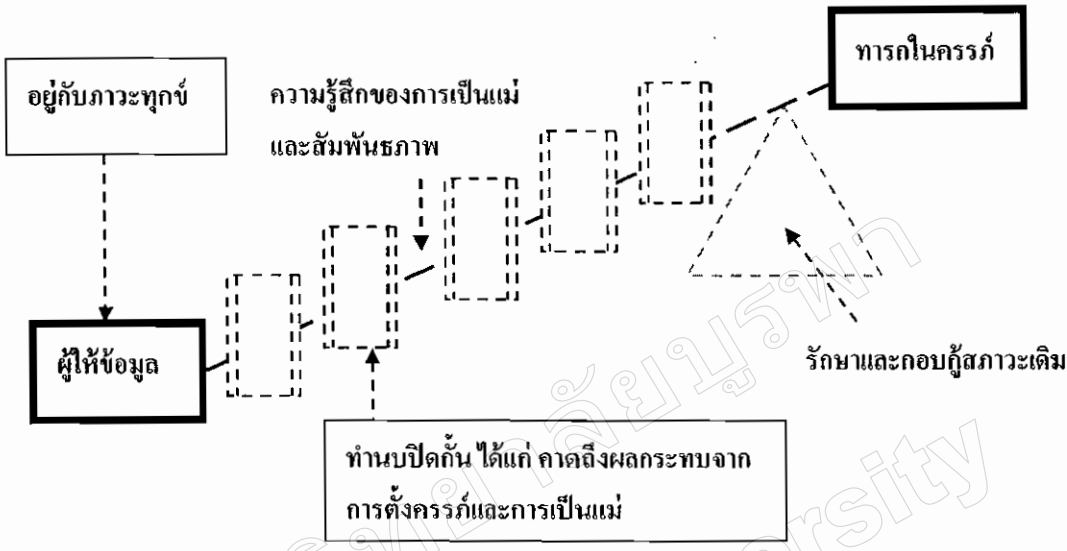
“รู้สึกเกลียดลูกที่อยู่ในท้องด้วยซ้ำไปว่ามาเกิดทำไมในตอนนี เหมือนอุปสรรคทำลายชีวิตหนูเลย ทำไมไม่ไปเกิดในท้องคนที่เขาพร้อมและอยากจะมีลูก มาเกิดทำไมในท้องของหนู ตอนนั้นหนูก็ว่าจะเอาออกอย่างเดียว อีกอย่างหนูยังไม่พร้อมเลย หนูอยากเรียนจบ มีการทำงานทำก่อนอย่างนี้แหละ พร้อมทุกอย่างจึงจะมีลูก”

เนื่องจาก ผู้ให้ข้อมูลยังคงคำนึงถึงชีวิตตนเองมากกว่าชีวิตทารกในครรภ์ กล่าวคือ ทั้งห่วงอนาคต และกลัวอันตรายที่อาจเกิดต่อตนเอง รวมทั้งไม่สามารถยอมรับทารกในครรภ์ให้เกิดมาได้ จึงพบว่า สำหรับผู้ให้ข้อมูลบางคน แม้บางเสี้ยวของความคิดจะสงสัยทารกในครรภ์ แต่สัมพันธภาพที่เกิดขึ้นนั้น จำเป็นต้องหยุดชะงัก หรือปิดกั้นไว้ ไม่สามารถพัฒนาต่อไปให้เป็นความรู้สึกผูกพัน ห่วงใย และต้องการดูแลทารกในครรภ์ต่อไปในฐานะลูกได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ความรู้สึกของการเป็นแม่ยังไม่ก่อเกิด เพราะลังเล สับสน ตัดสินใจไม่ได้ ไม่รู้ทางออกของสถานการณ์ หรือไม่เห็นทิศทางการตัดสินใจที่ชัดเจน ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจึงไม่ได้ใส่ใจทารกในครรภ์ สะท้อนออกมาในลักษณะไม่ได้บำรุงครรภ์ และพยายามหาวิธียุติการตั้งครรภ์ ดังนี้

“ตั้งครรภ์ช่วงแรกก็ไม่ค่อยได้ดูแลเท่าไร ไม่ได้ฝากครรภ์ ก็ไม่ได้ตั้งใจว่าจะมี (ลูก) ก็ยังไม่รู้ว่าจะทำยังไง จะเอาออกหรือจะเอาไว้ ก็เลยไม่ได้ดูแล”

ด้วยผู้ให้ข้อมูลได้ประเมิน และคิดไตร่ตรองถึงผลที่จะตามมาจากการตั้งครรภ์ และการเป็นแม่ อันจะส่งผลกระทบต่อชีวิตตนเอง และครอบครัวอย่างมาก รวมถึงเป็นผลให้ ผู้ให้ข้อมูลอยู่กับภาวะทุกข์ มีภาวะบีบคั้นทางจิตใจ ซึ่งเป็นเสมือนทำนบปิดกั้นไม่ให้ยอมรับการตั้งครรภ์ และการเป็นแม่ของตนเองได้ ในระยะนี้ ผู้ให้ข้อมูลจะคำนึง และห่วงชีวิตตนเองมากกว่าชีวิตทารกในครรภ์ โดยพยายามรักษาตัวตน และสถานะเดิมของชีวิตให้คงอยู่ เพราะฉะนั้น จึงไม่สามารถสร้างสัมพันธภาพกับทารกในครรภ์ เพื่อก่อเกิดความรู้สึกของการเป็นแม่ที่มีความรัก ความผูกพันให้สามารถเชื่อมโยงไปสู่ทารกในครรภ์ได้ หรือเกิดได้เพียงเล็กน้อย แต่จำเป็นต้องหยุดชะงัก และปิดกั้นไว้ ดังนั้น ระยะห่างของสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้ข้อมูล และทารกในครรภ์จึงมีมาก องค์กรก็ตาม ทำนบปิดกั้นความรู้สึกของการเป็นแม่ดังกล่าว ในผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนมีความแน่นอนหนา และมี

จำนวนแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับบริบท และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง หากผู้ให้ข้อมูลมีท่าบที่ไม่แน่นอน และมีจำนวนท่าบปิดกั้นน้อย ความรู้สึกของการเป็นแม่ย่อมก่อเกิดหรือเชื่อมโยงไปสู่ทาร์กใน ครรภ์ได้มากกว่าผู้ให้ข้อมูลที่มีจำนวนท่าบปิดกั้นมาก และแน่นอน แสดงได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 7 ความรู้สึกของการเป็นแม่ และสัมพันธภาพที่ถูกปิดกั้น

1.4 บริบท และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ถึงการสูญเสียสภาวะเดิม

บริบท และเงื่อนไขที่ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกสูญเสีย และต้องการกลับสู่สภาวะเดิม ได้แก่ การประเมินถึงการได้รับการยอมรับ และการช่วยเหลือสนับสนุน การตีตราทางสังคมเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ขณะเรียนหนังสือ ความไวในการประเมินอาการตั้งครรภ์ และระยะเวลาของการเปิดเผยภาวะตั้งครรภ์ รายละเอียดดังนี้

การประเมินถึงการได้รับการยอมรับ และการช่วยเหลือสนับสนุน ทั้งจากครอบครัว และแฟน (บิดาของทารกในครรภ์) มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกสูญเสีย และความต้องการกลับสู่สภาวะเดิม กล่าวคือ หากผู้ให้ข้อมูลประเมินสถานการณ์ว่าตนจะไม่ได้รับการยอมรับ หรือการช่วยเหลือสนับสนุนจากครอบครัว หรือแฟน (บิดาของทารกในครรภ์) ผู้ให้ข้อมูลย่อมรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัยในชีวิต เพราะขาดที่พึ่งพา ขาดการได้รับความรัก และการยอมรับจากบุคคลสำคัญในชีวิต ดังนั้น จึงต้องการกลับสู่สภาวะเดิม ส่งผลให้มีแนวโน้มตัดสินใจยุติการตั้งครรภ์สูง ดังตัวอย่างคำกล่าวต่อไปนี้

“...ก็อยากเอาออกจ้่า ก็หาวิธีอยากเอาออก (ยุติการตั้งครรภ์) ...กลัวแม่ด่า กลัวแม่รับไม่ได้ กลัวแม่ไล่หนียังงั้นจ้่า กลัวแม่ไม่รัก กลัวแม่ไล่หนีไป ไม่ให้อยู่ด้วย”

“...แฟนรู้ว่าห้องเขาก็ใส่ใจอะไรยังงี้ ถ้าเขา (แฟน) ไม่ใส่ใจยังงี้เนี่ยจะทำทุกวิถีทางให้เขา (ลูก) ออกมาจากห้องเราให้ได้ คือตัดสินใจทำแท้ง ไม่คิดว่าจะตกเลือดอะไร ก็คิดว่ามีลูกมันอาจจะทำให้ชีวิตเราห่อหมากกว่าเดิมล่ะ”

ทั้งนี้ เมื่อผู้ให้ข้อมูลเปิดเผยภาวะตั้งครรภ์ให้ครอบครัวรับรู้ พบว่า ครอบครัวมีการจัดการคือ ประเมินสถานการณ์ที่เกิดขึ้นต่อชีวิตของผู้ให้ข้อมูล และต่อสถานภาพของครอบครัวที่จะต้องรับภาระในการช่วยเหลือเพื่อเลี้ยงดูลูกของผู้ให้ข้อมูล ร่วมกับการแสวงหาข้อมูลโดยการปรึกษากับเครือญาติ รวมถึงการตัดสินใจ และหาทางออกร่วมกัน ดังนั้น การช่วยเหลือสนับสนุนจากครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “การตัดสินใจ” จึงเป็นบริบท และเงื่อนไขหนึ่งที่ช่วยให้ผู้ให้ข้อมูลประเมินสถานการณ์การสูญเสียของตนเองให้ชัดเจน และมั่นใจต่อการตัดสินใจมากขึ้น จึงกล่าวได้ว่า อำนาจการตัดสินใจของครอบครัวมีผลต่อการตัดสินใจเข้าสู่ หรือ ยุติสถานะใหม่ของผู้ให้ข้อมูล เพราะหมายถึง เป็นการยอมรับของครอบครัว และทำให้ผู้ให้ข้อมูลมั่นใจในการได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนต่อไป ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“แบบแม่จะพาไปเอาออก แม้ว่าทั้งเราเรียนอยู่ เราก็ยังเป็นเด็กอยู่นะคะ แม่กลัวว่าเราจะเลี้ยงลูกเราไม่ได้”

การติดตามทางสังคมเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ขณะเรียนหนังสือ บนบรรทัดฐานทางสังคมไทย ต่อบทบาทหน้าที่ของลูกที่ต้องเป็นลูกที่ดี เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมถึงการตั้งใจศึกษาเล่าเรียนและบทบาทหน้าที่ของนักเรียนที่มีหน้าที่เรียนหนังสือ แสวงหาความรู้เพิ่มเติม ไม่ยุ่งเกี่ยวพฤติกรรมทางเพศ ดังนั้น หากตั้งใจเรียน ย่อมหมายถึง การเป็นลูกที่ดี และเป็นนักเรียนที่ดีด้วย ตรงกันข้าม หากตั้งครรภ์ระหว่างเรียน ย่อมถูกตีตรา เนื่องจากประพฤติดัวเบี่ยงเบนจากบรรทัดฐานทางสังคมที่คาดหวัง นั่นคือ เป็นลูกที่ไม่ดี เป็นนักเรียนที่ไม่ดี และประพฤติดัวไม่เหมาะสม ส่งผลต่อการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูลต่อปฏิกิริยาของคนอื่นที่จะตอบสนองต่อตนเองในด้านลบเป็นจุดค้อยในสังคม และทำให้รู้สึกอับอาย ขณะเดียวกันบนบรรทัดฐานดังกล่าว ก็ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ต่อตนเองว่าทำตัวไม่ดี ไม่เหมาะสม ไม่เป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ผู้ปกครอง รับรู้ว่าตนทำตัวให้เสื่อมเสีย และอับอายแก่ครอบครัว เครือญาติ จึงรู้สึกด่าทอ และโทษตนเอง

กล่าวได้ว่า การติดตามทางสังคมเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ขณะเรียนหนังสือเป็นอีกบริบทและเงื่อนไขที่สำคัญอันตอกย้ำต่อความคิดของผู้ให้ข้อมูลให้รู้สึกว่าตนแตกต่าง หรือค้อยค่าในสังคม ส่งผลให้รู้สึกสูญเสีย และต้องการกลับสู่สถานะเดิม นั่นคือ ยิ่งผู้ให้ข้อมูลรับรู้ต่อการติดตามทางสังคมมากเท่าใด ยิ่งรู้สึกสูญเสีย และต้องการกลับสู่สถานะเดิมมากเท่านั้น ดังนั้น การยุติการตั้งครรภ์ จึงเป็นเสมือนการลบรอยตีตรา และภาวะสูญเสียนั้น ด้วยทำให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้ดังเดิม ดังผู้ให้ข้อมูลอายุ 18 ปี ตั้งครรภ์ขณะเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กล่าวว่า

“ไม่ยากทำให้พ่อแม่เสียใจ และอับอายคนในหมู่บ้านค่ะ พ่อแม่ส่งให้ไปเรียนหนังสือก็มี ลูกเหมือนเราทำตัวไม่ดี ญาติพี่น้องก็ไม่เคยเป็นอย่างนี้นะคะ คือ กลัวเสียญาติพี่น้องที่รัก และเคารพ มา กลัวจะเป็นที่นรังเกียจของคนในหมู่บ้านและคนรอบข้างด้วย ก็คิดว่าการเอาเด็กออก คือ การจบปัญหาทุกอย่างค่ะ ทำให้ตนเองกลับมาใช้ชีวิตแบบเดิม อยู่ร่วมกับสังคม ชุมชน อย่างไม่มีจุดด้อย และเป็นที่ตำหนิของคนรอบข้างนะคะ”

ความไวในการประเมินอาการตั้งครรภ์ นับเป็นเงื่อนไขสำคัญที่กระตุ้นให้ผู้ให้ข้อมูลสงสัย และตรวจสอบยืนยันการตั้งครรภ์ของตนเอง ซึ่งเป็นตัวเร่งให้รับรู้ถึงการสูญเสียสถานะเดิมได้ช้า หรือเร็วแตกต่างกัน กล่าวคือ หากผู้ให้ข้อมูลสงสัย หรือประเมินอาการตั้งครรภ์ได้เร็ว ย่อมรับรู้ถึงการสูญเสียสถานะเดิมเร็ว ตรงกันข้าม หากสงสัย หรือประเมินอาการตั้งครรภ์ได้ช้า ย่อมรับรู้ถึงการสูญเสียสถานะเดิมช้ากว่าผู้ให้ข้อมูลที่ประเมินอาการตั้งครรภ์ได้เร็ว ทั้งนี้ ความไวในการประเมินอาการตั้งครรภ์ได้ช้าหรือเร็ว ขึ้นอยู่กับความรู้เกี่ยวกับอาการ และอาการแสดงของการตั้งครรภ์ การเฝ้าสังเกตลักษณะรอบเดือน ประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ที่ผ่านมา รวมถึง ความไวในการประเมินอาการตั้งครรภ์ที่เกิดจากการได้รับการกระตุ้นโดยบุคคลอื่น ได้แก่ ญาติ และแฟน โดยจากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสงสัยต่อภาวะผิดปกติที่เกิดขึ้น และนำไปสู่การตรวจยืนยันเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ ด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้

ลักษณะรอบเดือนผิดปกติ การเฝ้าสังเกตลักษณะรอบเดือนทำให้ผู้ให้ข้อมูลสงสัย หรือสามารถบ่งบอกลักษณะรอบเดือนที่ปกติหรือผิดปกติของตนเองได้ โดยการประเมินลักษณะรอบเดือนที่ผิดปกติได้เร็ว มีผลชักนำให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจยืนยันการตั้งครรภ์ของตนเองได้เร็วเช่นกัน ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“...ประจำเดือนไม่มาก็ซื้ออุปกรณ์มาตรวจเลยจ๊ะ ตอนแรกก็คิดว่ามันจะเคลื่อน (ประจำเดือน) ก็เพราะว่ามันเคยเคลื่อน ก็คือเราก็กังเฝ้ารอบเดือนเราอยู่ พอมันไม่มา หนูก็ไม่มั่นใจ หนูก็บอกแฟน ก็ซื้ออุปกรณ์มาตรวจเรื่อย ๆ หนูตรวจอยู่สามครั้ง สามวันติดต่อกัน ครั้งที่สามมันขึ้นสีเข้มเลย”

อย่างไรก็ตาม ประสบการณ์การมีลักษณะรอบเดือนที่ไม่สม่ำเสมอหรือมาไม่ปกติ แต่ก็ไม่ได้ตั้งครรภ์ ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูล เข้าใจว่าเป็นอาการปกติของตน ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลที่กล่าวว่า “มันเคยเคลื่อน” ทำให้ผู้ให้ข้อมูลไม่มั่นใจ หรือชะลอการตรวจยืนยันการตั้งครรภ์ และเฝ้าสังเกตรอบเดือนอีกครั้ง รวมถึงประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ที่ผ่านมา แล้วไม่ตั้งครรภ์ ทำให้ขาดความกลัว หรือขาดความตระหนักต่อการตั้งครรภ์ที่จะเกิดขึ้น จึงไม่ได้ใส่ใจต่อการสังเกตรอบเดือน และการป้องกันการตั้งครรภ์ขณะมีเพศสัมพันธ์ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“ประจำเดือนไม่มาเดือนสองเดือน เราก็ไม่ได้สนใจอะไรเลย ในใจเราไม่ได้คิดอะไรเลย ค่ะ ไม่คิดว่าจะมีท้องเลยคะ เพราะว่าเคยเห็นพี่สาวพูดให้ฟังว่าประจำเดือนไม่มาสองสามเดือนก็ไม่

เป็นอะไร เราก็เลยคิดว่าเราอาจจะเป็นเหมือนพี่สาวที่เคยไม่สนใจ ก็มาสนใจสามเดือนสี่เดือน หรือว่าเราท้อง เพราะว่าท้องมันป่องออกมาค่ะ ก็เลยไปซื้อแผ่นมาตรวจดู”

“ตอนนั้นไม่ได้คิดอะไร มีแค่คิดว่าประจำเดือนเราไม่มา ที่แรกก็ว่ามันไม่เป็นอะไรจ้า เพราะปกติประจำเดือนมันก็มีมาบ้างขาดบ้างจ้าแล้วมันก็มาใหม่ยังงั้นจ้า ที่นี้มันไม่มาก็เลย เอ้า! หลายเดือนแล้วทำไมมันยังไม่มา ก็เลยตัดสินใจบอกแม่ แม่ก็เลยว่าจะลองพาไปตรวจดูยังงั้นจ้า”

มีอาการผิดปกติชักนำให้สงสัย ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความรู้เกี่ยวกับอาการและอาการแสดงของการตั้งครรภ์ของผู้ให้ข้อมูล โดยการประเมินอาการผิดปกติที่เกิดขึ้นอาจเกิดจากการประเมินตนเองของผู้ให้ข้อมูลโดยตรง หรือเกิดจากคนอื่นสังเกตเห็นอาการผิดปกติแล้วทักท้วง เช่น จากญาติ และแฟน ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลสงสัยและตรวจยืนยันการตั้งครรภ์ของตนเองได้เร็ว ได้แก่ อาการเวียนศีรษะ เพื่ออาหารที่ตนเองเคยรับประทานเป็นประจำ เป็นต้น ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ตอนแรกหนูเวียนหัว หนูนอนอยู่บ้านแล้วจะอ้วก (อาเจียน) ที่นี้ยายก็เลยถามว่ามึงเป็นอะไร หนูก็เลยบอกว่าไม่ใช่ไม่เกรนหนูขึ้นเธอ ที่นี้น้องก็มากินหมูปิ้ง หนูเลยบอกว่าหนูเหม็น มันเป็นปวด ๆ หัว เหม็น ๆ กระเทียมนะจ้า เพราะว่าปกติหนูชอบกินหมูปิ้ง แล้วที่นี้หนูบอกให้น้องเอาไปโยนทิ้งเลย มันเหม็นมากนะจ้า มันได้กลิ่น แล้วมันเวียนหัว (มันวิน) เลยนะจ้า เหมือนจะตายนี่ละ หนูก็เลยสงสัย แล้วที่นี้หนูก็เลยไปสอยมะม่วงมากินเยอะมาก สอยมากินอยู่บ้านป้า ไม่เปรี้ยวเลย ป้าหนูเลยงว่คนอื่นกินเขาเปรี้ยว หนูทำไมไม่เปรี้ยวยังงั้น ป้าเลยถามึงเป็นอะไร หนูก็บอกว่าไม่ได้เป็นอะไร ป้าก็เลยบอกว่าไม่ใช่มึงท้องเธอ ไปซื้ออะไรมาตรวจดู ป้าเลยว่ายงี้ หนูเลยไปซื้ออุปกรณ์มาตรวจดูนะจ้า”

“แฟนทักกะ ว่าท้องหรือเปล่า เพราะแฟนดูอาการเรา ก็ว่าเห็นเป็นเหน้อย ๆ เห็นเวียนศีรษะอะไรยังงี้ แต่ตัวเองไม่สังเกตเพราะว่าไปโรงเรียนอะไรก็ได้มาสนใจ แต่แฟนจะเหมือนเป็นคนแพ้อาหาร กินแต่ของเปรี้ยว... แฟนท้วง แล้วที่นี้ก็เลยมาสังเกตตัวเอง”

เนื่องด้วยส่วนใหญ่ ข้อมูลที่ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าเป็นอาการของการตั้งครรภ์ ได้แก่ ประจำเดือนขาด มีอาการคลื่นไส้ อาเจียน เวียนศีรษะ หรือเรียกว่า อาการแพ้ท้อง ดังนั้น แม้ผู้ให้ข้อมูลจะมีลักษณะเหนื่อยอ่อนเพลีย รับประทานมากและบ่อยขึ้น แต่หากไม่มีอาการที่สอดคล้อง หรือเหมือนกับสิ่งที่ตนรับรู้เกี่ยวกับอาการของการตั้งครรภ์ดังกล่าวข้างต้น กอปรกับลักษณะรอบเดือนที่ไม่สม่ำเสมอ ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลไม่นึกถึง หรือไม่สงสัยต่อการตั้งครรภ์ที่อาจจะเกิดขึ้น ทำให้ประเมินการตั้งครรภ์ที่เกิดขึ้นได้ช้า ดังตัวอย่างคำกล่าวต่อไปนี้

“เพราะว่าเมื่อก่อน (ประจำเดือน) หนูมันขาด ๆ หาย ๆ อย่างงี้ ก็ไม่ได้อะไรอะไรด้วย ก็เลยรอคู่อังสอง เดือน อ้าวก็ยังไม่มาอีก รอคู่อังพักหนึ่งอีก จนสาม เดือน มันก็ยังไม่อะไรใจเท่าไร ก็เลยมาแพ้ท้อง ก็เลยรู้ว่าใช่ ก็เวียนหัว เหมือนคนแพ้ท้องมาก มาก ๆ เลย แพ้มาก”

“ปกติประจำเดือนตัวเองจะนานกว่าจะมานะคะ มันจะสามเดือนมาครั้งหนึ่งยังงั้นค่ะ แล้วมันก็ไม่แพ้ไม่อะไรเลย ไม่แพ้ ไม่อ้วก (อาเจียน) ไม่เป็นอะไรเลย มันก็เลยไม่รู้จะคะ แต่จะมีอยู่ช่วงหนึ่งกำลังนั่งเรียนอยู่ แล้วรู้สึกเวียนศีรษะเหมือนจะเป็นลมจะคะ หน้ามืดอยู่ตอนนั้น เป็นครั้งแรกเดียว ก็มานอนพักก็หาย ก็คิดว่าตัวเองเหนื่อย ไม่ได้คิดว่าตัวเองจะมีลูกอะไร... มาสงสัย ก็ว่าทำไมมันนานจังเลย ปกติมันต้องมาแล้ว (ประจำเดือน)”

ระยะเวลาของการเปิดเผยภาวะตั้งครรภ์ กล่าวคือ ภายหลังที่ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าคุณตั้งครรภ์ หากตัดสินใจเปิดเผยภาวะตั้งครรภ์ต่อครอบครัวหรือนุคคลสำคัญในชีวิตรับรู้ได้เร็ว ก็จะอยู่กับภาวะทุกข์และภาวะบีบคั้นทางจิตใจในช่วงระยะเวลาดสั้น ตรงกันข้าม หากปิดบังภาวะตั้งครรภ์ไว้นาน ย่อมอยู่กับภาวะทุกข์และภาวะบีบคั้นทางจิตใจในระยะเวลายาวนานอย่างสัมพันธ์กัน ทั้งนี้ การตัดสินใจเปิดเผยภาวะตั้งครรภ์ อาจเกิดจากผู้ให้ข้อมูลเปิดเผยโดยตรง ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ชักนำหลายอย่าง ได้แก่ อายุครรภ์ที่มากขึ้น ทำให้ไม่สามารถยุติการตั้งครรภ์ได้ หรือไม่สามารถปิดบังภาวะตั้งครรภ์ได้อีกต่อไป ไม่สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง รวมถึงขึ้นอยู่กับการอยู่ร่วมกันกับแฟน หรือการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานโดยพ่อแม่หรือผู้ปกครองรับทราบมาก่อน ตั้งครรภ์แล้ว จึงเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ผู้ให้ข้อมูลกล้าเปิดเผย และปรึกษาภาวะตั้งครรภ์ที่เกิดขึ้นได้เร็ว ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ประจำเดือนมันไม่มาเดือนหนึ่ง ก็เลยซื้ออุปกรณ์มาตรวจ มันก็ขึ้นสองขีดจริง ๆ...คิดไปมันนอนคิดไปเรื่อย เป็นเดือน ตอนนั้นท้องได้ประมาณสามเดือนนี่มั้ง คิดกลับไปกลับมา จะทำยังไง ก็ตัดสินใจเอา (ลูก) ไว้เพราะว่ามันไม่มีทางเลือกแล้ว ก็โทรบอกแม่ แม่ก็ขึ้นมามีบ้าน (แม่ไปทำงานที่กรุงเทพ)...ก็จิตใจที่แม่ไม่ได้ดี ไม่ได้ดี”

“ก็อยู่คนเดียว คิดว่าจะทำยังไง แก้ปัญหาแบบไหน มันคิดไม่ออกแล้วจ้า คิดไปคิดมาก็เลยเออ ถ้าไม่บอกครอบครัวก็ต้องรู้เหมือนเดิม ก็เลยตัดสินใจบอกแม่เลย ตอนแรกคิดว่าจะบอกแม่ดีไหม หรือว่าจะทำแบบไหน ถ้าเกิดปัญหาเองก็แก้ไม่ได้ ก็เลยบอกแม่ บอกแม่ดีกว่า แม่จะว่าก็ช่างพอได้บอกแม่แล้วเราก็นสบายใจ โล่งเลยจ้า โล่งใจไปเลย หายเครียด เหมือนยกภูเขาออกจากอกเลย”

นอกจากนี้ การตัดสินใจเปิดเผยภาวะตั้งครรภ์ อาจเนื่องจากบุคคลอื่นท้วงติง หรือให้ความช่วยเหลือ เช่น เพื่อนบ้าน แฟน และครอบครัวของแฟน เป็นต้น ดังนี้

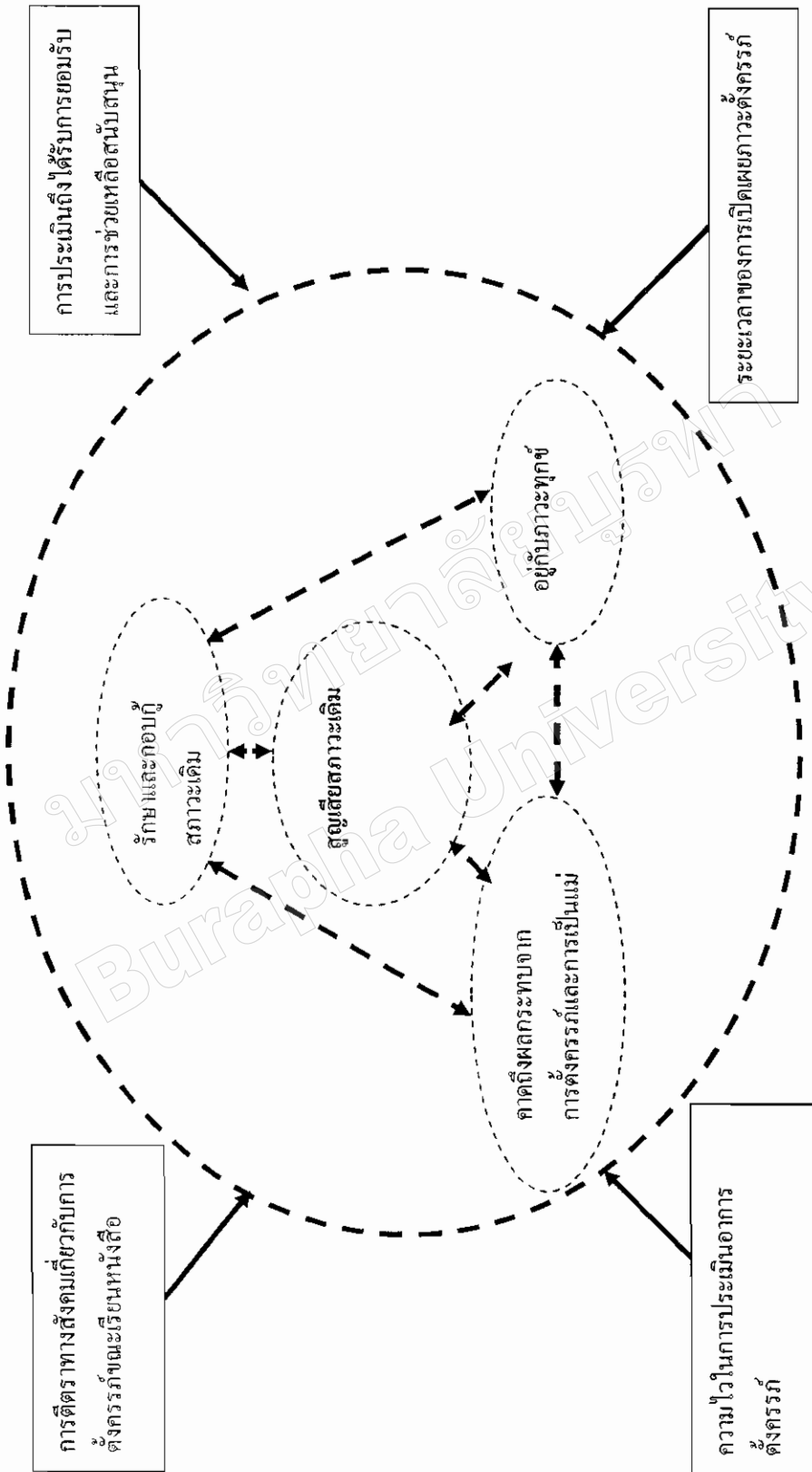
“...ก็ชาวบ้าน (ชุมชนไทยบ้าน) นี่ละจ้า เขาก็แบบท้วง พูดกับยาย เออ## เป็นอะไร เหมือนอ้วนขึ้นมากจังเลย ที่นี้ทั้งหน้าท้องอะไรมันก็ออก ทั้งกันทั้งท้องมันก็ใหญ่ผิดปกติ (ทั้งหน้าท้องอียังกะคือสาว) ที่นี้ยายก็เลยถาม ## ก็เลยได้บอกยาย ## ก็โล่งอก แบบโล่งไปเลยนะจ้ะว่าอ้อ เราจะไม่ได้ปิดบังอีกต่อไปแล้วนะจ้ะ ก็หายเครียด”

“...ก็พูดปรึกษากับแฟนทั้งวันจ๊ะ จะทำยังไง จะเอาออกหรือจะเอา (ลูก) ไว้ แฟนก็เลยตัดสินใจบอกพ่อกับแม่เขา ประมาณสัปดาห์กว่า พ่อกับแม่หนูก็รู้ เพราะว่าแม่แฟนตัดสินใจโทรไป

หาแม่หนู ก็ได้บอกแม่ แม่ก็โทรหาพ่อ ก็สบายใจขึ้นที่พ่อกับแม่รู้ เราไม่ได้มาเก็บ มาคิอยู่คนเดียว”

ดังนั้น การรับรู้ถึงการสูญเสียสถานะเดิม กล่าวได้ว่า เป็นเงื่อนไขสาเหตุสำคัญ อันมีผลต่อการตัดสินใจปฏิเสธการเป็นแม่ หรือการตัดสินใจเข้าสู่การเป็นแม่ได้ในระยะเวลาที่ช้า หรือเร็ว ทั้งนี้ การสูญเสียสถานะเดิม เกิดขึ้นเมื่อผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าตนตั้งครรภ์ และคาดถึงผลกระทบ จากการตั้งครรภ์ และการเป็นแม่ ตื่นสุดลงเมื่อยอมรับสถานะใหม่ นั่นคือ การตั้งครรภ์ และการเป็นแม่ได้

เนื่องจากการตั้งครรภ์ และการเป็นแม่เป็นสถานะใหม่ที่ทำให้มีชีวิต และใช้ชีวิตแตกต่างไปจากเดิม หรือเป็นจุดเปลี่ยนของชีวิตที่ไม่ต้องการ ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจึงอยากกลับสู่สถานะเดิม เหมือนก่อนตั้งครรภ์ ด้วยต้องการรักษาตัวตน และสถานะเดิมของชีวิตให้คงอยู่ สามารถใช้ชีวิตในรูปแบบเดิม ไม่ต้องการเปลี่ยนแปลง และสูญเสียสิ่งที่เคยมี และเคยเป็น จึงหลีกเลี่ยง การเผชิญกับการเป็นแม่ โดยมีการรักษา และกอบกู้สถานะเดิมที่รู้สึกสูญเสียไป ด้วย 3 กลยุทธ์ คือ การหมกมุ่นอยู่กับตนเอง ลดภาวะบีบคั้นทางจิตใจ และมุ่งหาทางออก ซึ่งผู้ให้ข้อมูลจะจมอยู่กับความคิด และพยายามมุ่งแก้ปัญหา โดยยึดตนเองเป็นหลัก และมีชีวิตอยู่กับภาวะทุกข์ ดังนั้น การรับรู้การสูญเสียสถานะเดิมที่เกิดขึ้น จึงปิดกั้นความรู้สึกของการเป็นแม่ หรือไม่สามารถก่อเกิดเป็นความรู้สึกผูกพัน ห่วงใย และต้องการดูแลทารกในครรภ์ได้ อันส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าสู่การเป็นแม่ของผู้ให้ข้อมูลได้ช้าหรือเร็ว ทั้งนี้ การประเมินถึงการได้รับการยอมรับ และการช่วยเหลือสนับสนุน ทั้งจากครอบครัว และเพื่อน การติดตามทางสังคมเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ขณะเรียนหนังสือ ความไวในการประเมินอาการตั้งครรภ์ และระยะเวลาของการเปิดเผยภาวะตั้งครรภ์ เป็นบริบท และเงื่อนไขที่ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ถึงการสูญเสียสถานะเดิมช้าหรือเร็ว และอยู่กับภาวะนี้ในระยะเวลาสั้นหรือยาวนาน สามารถแสดงการรับรู้ถึงการสูญเสียสถานะเดิมได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 8 การรับรู้ถึงการสูญเสียสถานะเดิม

2. รับรู้ว่าตนไม่สามารถปฏิเสธการตั้งครรภ์และการเป็นแม่ได้

การรับรู้ว่าตนไม่สามารถปฏิเสธการตั้งครรภ์และการเป็นแม่ได้ เป็นอีกเงื่อนไขสาเหตุสำคัญที่ชักนำให้ผู้ให้ข้อมูลเข้าสู่ระยะจำยอมตั้งครรภ์ จำใจเป็นแม่ กล่าวคือ ด้วยการรับรู้ว่าตนเองต้องเผชิญกับการเป็นแม่อย่างแน่นอน ไม่สามารถปฏิเสธการตั้งครรภ์ และความรับผิดชอบของการเป็นแม่ได้ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลคือ “เอาไว้ก็ต้องเลี้ยง” จึงเป็นภาวะ “จำยอมตั้งครรภ์ จำใจเป็นแม่” นั่นคือ เมื่อปฏิเสธการตั้งครรภ์ไม่ได้ ก็จำเป็นต้องตัดสินใจตั้งครรภ์ต่อ และยอมรับทารกในครรภ์ในฐานะลูก ซึ่งต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูต่อไป กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป็นการยอมรับสภาวะใหม่แบบไม่ค่อยเต็มใจ

ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลจำยอมตั้งครรภ์ จำใจเป็นแม่ ด้วยเหตุผล 4 ประการ คือ ไม่สามารถยุติการตั้งครรภ์ได้ กลัวเจ็บ กลัวตาย เกรงกลัวต่อบาป และรับรู้ถึงการเป็นมนุษย์ของทารกในครรภ์ อย่างไรก็ตาม ในผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนอาจมีหลายเหตุผลที่ชักนำให้เข้าสู่จุดเริ่มต้นของการเป็นแม่ รายละเอียดดังนี้

ไม่สามารถยุติการตั้งครรภ์ได้ ด้วยเงื่อนไข 2 อย่าง คือ เมื่อการยุติการตั้งครรภ์ด้วยตนเองล้มเหลว และด้วยอายุครรภ์ที่มาก จึงไม่สามารถยุติการตั้งครรภ์ได้ ซึ่งย่อหมายถึง ผู้ให้ข้อมูลต้องตั้งครรภ์ต่อ และยอมรับการเป็นแม่ที่ต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูทารกในครรภ์ที่จะเกิดมาต่อไป ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล ต่อไปนี้

“กินยาลองดู ทำดูแล้ว ถ้าเอาออกได้ก็ดี แต่ถ้าไม่ออกก็ต้องเลี้ยงยังงี้ละจ้”

“คิดว่าจะเอาออก แต่กินยาแล้วมันไม่ออก ถ้าเอาออกได้ เอาออกแล้ว มันไม่ยากได้... กินยาขังใจก็ไม่ออก ก็เลยได้เลี้ยง (กินยาขังใจกะบ่ออกกะเลยได้เบ็ง) ถ้าเอาไว้ก็ต้องเลี้ยงละทีนี้ มันมีแล้ว เราก็ต้องเลี้ยง”

“หมอบอกว่า 4 เดือนแล้วเอาออกไม่ได้ เพราะว่ามันกำลังจะเป็นตัว ลูกนะค่ะตัว โตแล้วอย่างนี้ละค่ะ...แบบว่าเอาออกไม่ได้แล้วละค่ะ ก็เลยต้องเลี้ยง”

ที่สำคัญ ในความผิดระยะแรก ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่กล้าไปขอคำปรึกษาจากแพทย์ หรือคิดไปทำแท้งในสถานที่ให้บริการทำแท้งผิดกฎหมาย แต่จะพยายามยุติการตั้งครรภ์ด้วยตนเองก่อน ด้วยรับรู้ว่าเป็นวิธีที่ง่าย สะดวก ไม่อันตราย ไม่ทรมาน ไม่น่ากลัว และไม่เสี่ยงกับชีวิต โดยอาจได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการยุติการตั้งครรภ์มาจากหลายแหล่ง เช่น อินเทอร์เน็ต และประสบการณ์จากเพื่อนที่เคยยุติการตั้งครรภ์ด้วยตนเองมาก่อน และทำได้สำเร็จ ซึ่งส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ถึงระดับของอันตรายจากการยุติการตั้งครรภ์ด้วยตนเองในระดับต่ำ ตรงกันข้าม ผู้ให้ข้อมูลจะมีภาพหรือการจินตนาการถึงการยุติการตั้งครรภ์โดยแพทย์ หรือโดยคนอื่นเป็นผู้กระทำให้ด้วยการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ซึ่งเจ็บปวดทรมาน จากภาพดังกล่าว ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าน่ากลัว และเจ็บปวด

ทรมาน จึงหลีกเลี่ยงวิธีการที่ต้องใช้อุปกรณ์โดยแพทย์ หรือคนอื่น ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“...เพื่อนเขากินเขาวัวมันออกอย่างนี้ เขาวัวเขามี (ลูก) พอเขากินยา เขาวัวกินยาสตรี กินไปทุกอย่าง ทั้งกินเหล้ากินอะไรผสมลงไปบ้าง ก็เลยออกเขาวัวอย่างนี้ ก็เลยลองทำดูเหมือนเขา”

“หายาอยู่ กินลองดู แต่ไม่กล้าไปเอาออก (ทำแท้ง) กับหมอ เพราะว่าเห็นเวลาไปเข้าค่ายอะไรอย่างนี้ เขาเปิดให้ดูมันน่ากลัว ต้องใส่เครื่องมืออุปกรณ์อะไรเข้าไป...คิดว่าการกินยาเป็นวิธีที่ไม่ทรมาน และง่ายไม่เสี่ยงชีวิต แต่การทำแท้งมันน่ากลัว และอาจเสียชีวิตได้ อยากเลือกวิธีที่ง่ายที่สุดเท่านั้นเอง... แต่ถ้าหมอมียาให้กิน มียาให้กินเป็นแบบยาของหมอ แบบถ้าหมอรับรองว่าออกก็คือว่าจะกินยาแบบ ไม่อยากใช้เครื่องมือ”

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลยังนึกถึงความยุ่งยากที่อาจตามมา “เหมือนแก้ปัญหาไม่จบ” หรือ “ปิดไม่อยู่” เมื่อเกิดภาวะแทรกซ้อน หรืออันตรายจากการทำแท้ง เช่น การเสียชีวิต การตกเลือด และทำให้ต้องเข้าอนรักษาควในโรงพยาบาล อันจะนำไปสู่เปิดเผยความลับเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ให้พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง รวมถึงชาวบ้านรับรู้ ดังนั้น เมื่อยุติการตั้งครรภ์ด้วยตนเองไม่ได้ ผู้ให้ข้อมูลจะพิจารณา และแสวงหาข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจในการยุติการตั้งครรภ์ด้วยวิธีอื่นต่อไป ดังผู้ให้ข้อมูลอายุ 18 ปี ตั้งครรภ์ขณะเรียน ปวช. ชั้นปีที่ 3 กล่าวว่า

“ถ้าเอาออก (ทำแท้ง) แล้วเราตายละ เราตกเลือดตายละ เพราะว่าเคยมีเพื่อนเอาออกแล้วมันตกเลือดนะ เข้าโรงพยาบาลเกือบตาย กลัวเป็นยังงั้น... พ่อแม่ก็ต้องรู้ ชาวบ้านก็ต้องรู้ยู่ดี”

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น พบว่า วิธีการที่ผู้ให้ข้อมูลจะเลือกใช้ในการยุติการตั้งครรภ์ก่อนเป็นอันดับแรก ผู้ให้ข้อมูลจะคำนึงถึงความง่าย ความสะดวก ไม่เจ็บปวดทรมาน และรับรู้ว่าจะเสี่ยงต่อชีวิตน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการอื่น ๆ เนื่องจาก “กลัวเจ็บ กลัวตาย” หรือหวั่นความปลอดภัยต่อชีวิตตนเอง จึงทำให้ “ใจไม่กล้าพอ” ที่จะเลือกใช้วิธีการที่ต้องใช้เครื่องมือ ดังนั้น การรับรู้ของผู้ให้ข้อมูลต่อระดับอันตรายจากการใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อยุติการตั้งครรภ์ จึงมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกดังกล่าว

กลัวเจ็บ กลัวตาย ด้วยรับรู้ถึงอันตรายจากการยุติการตั้งครรภ์ ทั้งการยุติการตั้งครรภ์ด้วยตนเอง และการทำแท้งผิดกฎหมาย จากแหล่งข้อมูลหลายแหล่ง เช่น สื่อซีดี รายการโทรทัศน์ หนังสือ และประสบการณ์ในด้านลบของคนอื่นจากการยุติการตั้งครรภ์ ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลไม่กล้ายุติการตั้งครรภ์ แม้คิด และหรืออาจแสวงหาข้อมูล แต่ไม่กล้าทำ เพราะหวั่นความปลอดภัยต่อร่างกาย และชีวิตตนเอง “กลัวตาย” จึงจำยอมตั้งครรภ์ จำใจเป็นแม่ ดังตัวอย่างคำกล่าวต่อไปนี้

“ตัดสินใจ ไม่เอาออก ก็ทั้งกลัวเราเสียเลือด กลัวเราเป็นอะไร กลัวเราตายอย่างนี้นะจ้ะ”

“ทั้งคิดกลัวคิดเจ็บ เพราะว่าก็เคยได้ยินคนอื่น รุนพี่ที่เคยไปเอาออกพูดอย่างนี้นะคะว่าไปเอาออก (ทำแท้ง) มันก็เจ็บทรมานมากกว่าคลอดลูกนะค่ะ ก็กลัวตัวเองเป็นอะไรนะค่ะ ทั้งกลัวตัวเองเจ็บปวด ตกเลือดอย่างนี้”

เกรงกลัวต่อบาป เป็นมิตินิยมศีลธรรม ความเชื่อเกี่ยวกับความดี ความชั่ว และความกลัว ในจิตใจของแต่ละบุคคล ด้วยผู้ให้ข้อมูลรับรู้ต่อการยุติการตั้งครรภ์ว่าเป็นการทำบาป ส่งผลให้เกรงกลัวต่อผลของกรรมจากการทำบาปที่จะคอยติดตามตนเองไปตลอด ดังนั้น การตัดสินใจตั้งครรภ์ต่อ จึงเป็นการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางด้านจิตใจ หรือคงไว้ซึ่งความผาสุกทางจิตใจของผู้ให้ข้อมูล บนการรับรู้ว่าได้ทำบาป และจะไม่ได้รับผลกระทบนั้น เช่น ไม่ได้อยู่กับความกลัวในสิ่งที่มองไม่เห็น ดังผู้ให้ข้อมูลอายุ 15 ปี ตั้งครรภ์ขณะเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กล่าวว่า

“กลัวบาป เพราะว่าดูรายการหลายรายการในทีวีมีแต่เวรแต่กรรมก็จะกลัวไม่ทำ (ทำแท้ง)... ถ้าไปทำเขา (ทารกในครรภ์) ออก คืออาจจะเป็นเวรเป็นกรรมนะจะ คิดตัวตนเองไปไม่รู้จักจบสิ้น เด็กในท้องคนนั้นเขาอาจจะไม่อยากไปไหนก็ได้ เขาอาจจะอยากอยู่กับแม่เขาก็ได้ อาจจะเป็นสิ่งที่เราไม่เคยเห็น ก็กลัวนะจะ ก็เลยไม่กล้าไปทำ (ทำแท้ง)”

รับรู้ถึงการเป็นมนุษย์ของทารกในครรภ์ ด้วยอายุครรภ์ที่มากขึ้น ทารกในครรภ์ก็มีการเจริญเติบโต และมีการพัฒนาของอวัยวะต่าง ๆ มากขึ้นเช่นกัน การรับรู้ถึงการเป็นมนุษย์ของทารกในครรภ์ ที่มีชีวิต และมีอวัยวะครบถ้วน จึงก่อให้เกิดความรู้สึกสงสาร ไม่อยากฆ่า หรือทำลายชีวิตคนคนหนึ่งที่จะเกิดมา ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูล ขอมรับทารกในครรภ์ และขอมรับการเป็นแม่ของตนเองได้ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

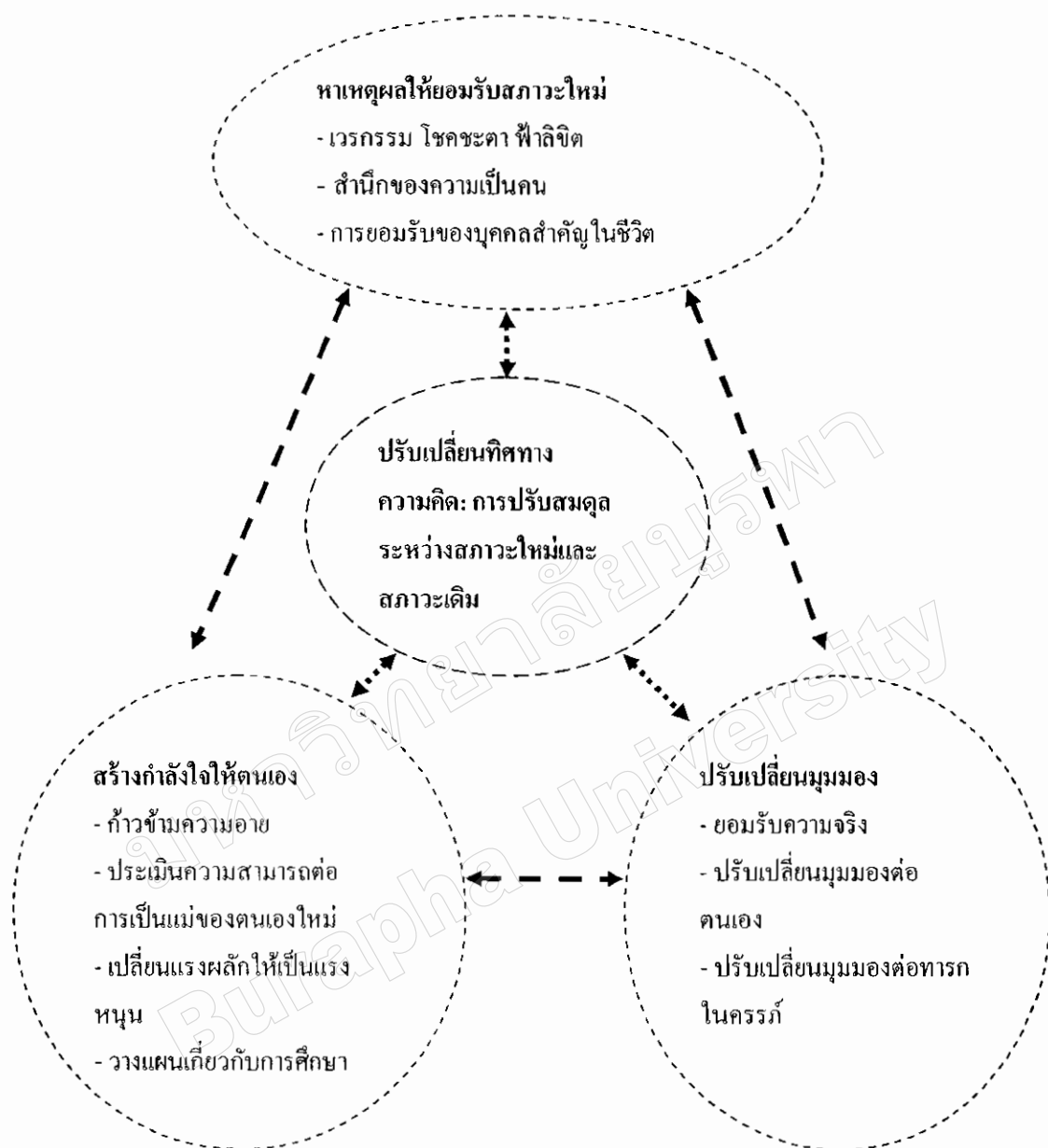
“ตอนนั้นมันได้หลายเดือนแล้ว มันเป็นตัวแล้วนะจ้ะ มันใหญ่แล้ว มันมีแขนมีขา มีอะไรครบหมดแล้วนะจ้ะ มันเป็นคนแล้ว ก็เลยว่าไม่ต้องเอาออกหรอก สงสารอย่างนั้นจ้ะ”

“...ก็ตอนนั้นสี่เดือนแล้วจ้ะ ก็ท้องก็ใหญ่ขึ้นบ้างแล้ว ก็คือกลัวเขาจะเป็นตัวแล้วจ้ะ ถ้าไปเอาออกก็สงสารเขา เขาเป็นลูกกลอกแล้วจ้ะ เป็นตัวเล็ก ๆ แล้ว...มีแขนมีขาก็คือเป็นตัวคนแล้วก็สงสารเขา ก็เลยตัดสินใจไม่เอาออกเลย...ถ้าเขายังไม่เป็นตัว ถ้ารู้ว่าเราท้องก็จะตัดสินใจทำแท้งตั้งแต่เดือนสองเดือนจ้ะ ถ้ารู้ตอนนั้นก็กินยาเอาออกจ้ะ”

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น พบว่า เมื่อผู้ให้ข้อมูลรับรู้ถึงการมีชีวิตของทารกในครรภ์ สภาวะจิตใจของผู้ให้ข้อมูลจะอ่อนโยนลง หรือทำนบที่เคยปิดกั้นความรู้สึกของการเป็นแม่ในระยะก่อนที่จะเข้าสู่การเป็นแม่จะบอบบางลง ผู้ให้ข้อมูลจะเปิดใจขอมรับทารกในครรภ์ และการเป็นแม่ของตนเองได้ สะท้อนให้เห็นจากความรู้สึกสงสาร และไม่คิดทำลายทารกในครรภ์อีก นอกจากนี้ เห็นได้ว่าการตัดสินใจลักษณะเดียวกัน แต่ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ และให้ความหมายแตกต่างกันขึ้นอยู่กับอายุครรภ์ ความเชื่อเกี่ยวกับการเกิด และการยุติการตั้งครรภ์ การรับรู้ต่ออันตรายจากการยุติการตั้งครรภ์ และประสบการณ์ที่เคยพบ หรือได้รับการถ่ายทอดเกี่ยวกับการยุติการตั้งครรภ์ อันนำไปสู่การตัดสินใจงาน และปรับตัวเพื่อมีชีวิตอยู่ในสภาวะใหม่ต่อไป นั่นคือ การเป็นแม่

กลยุทธ์การปรับเปลี่ยนทัศนทางความคิด: การปรับสมดุลระหว่างสถานะใหม่และสถานะเดิม

เมื่อผู้ให้ข้อมูลรู้แน่ชัดแล้วว่าไม่สามารถปฏิเสธการตั้งครรภ์และการเป็นแม่ได้ รวมทั้งชีวิตต่อไปจากนี้ต้องปรับเปลี่ยนไปจากสถานะเดิมแน่นอน ดังนั้น ในระยะนี้ผู้ให้ข้อมูลจะจัดการกับความเครียดความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในตนเอง โดยจะหาเหตุผลให้ยอมรับสถานะใหม่ ปรับเปลี่ยนมุมมอง รวมถึงสร้างกำลังใจให้ตนเอง เป็นการ “ปรับเปลี่ยนทัศนทางความคิด” เพื่อยกระดับสถานะจิตใจให้ดีขึ้น จากมุมมองในด้านลบ เปลี่ยนเป็นมุมมองในด้านบวก ซึ่งเป็นการจัดการเพื่อปรับสมดุลระหว่างการเข้าสู่สถานะใหม่ที่ต้องเผชิญ และสามารถอยู่กับสถานะใหม่ให้ได้ และค่อย ๆ คลาย หรือละทิ้งจากสถานะเดิมที่ตนสูญเสีย และไม่สามารถกลับคืนได้ ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 9 กลยุทธ์การปรับเปลี่ยนทัศนทางความคิด: การปรับสมดุลระหว่างสภาวะใหม่และสภาวะเดิม

1. หาเหตุผลให้ยอมรับสภาวะใหม่ เมื่อไม่สามารถปฏิเสธการเป็นแม่ได้ ผู้ให้ข้อมูลจะหาเหตุผลเพื่อให้ยอมรับการตั้งครรภ์ และการเป็นแม่ของตนเองให้ได้ ได้แก่ เป็นเรื่องของเวิร์กเชป โชคชะตา ฟาลิจิต สำคัญของความเป็นคน และการยอมรับของบุคคลสำคัญในชีวิต ดังนี้

เวิร์กเชป โชคชะตา ฟาลิจิต ด้วยผู้ให้ข้อมูลเชื่อว่าคนที่จะมาเกิดร่วมกันต้องเคยมีความเกี่ยวข้อง หรือเคยทำบุญร่วมกันมา ทำให้ผู้ให้ข้อมูลยอมรับการตั้งครรภ์ และทารกในครรภ์

ได้มากขึ้น บนความเชื่อเกี่ยวกับการเกิด ทั้งที่เกี่ยวข้องกับศาสนา และสิ่งเหนือธรรมชาติที่ไม่สามารถมองเห็นได้ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ก็คิดว่าเขาคงอยากเกิดแล้วก็ปล่อยให้เขาเกิดละ ก็เวอร์กรรมละละ ที่อาจเคยทำร่วมกันมา ถ้าเราไม่มี (ลูก) นี่ก็คือโชคชะตา ฟ้ายังไม่ได้ลิขิต ถ้ามีแล้วก็คือเขา (ฟ้า) ลิขิตมาแล้ว”

“แบบทั้งเขา (ทารกในครรภ์) อยากเกิดกับเราใครๆ ก็ว่า แบบว่าทำอะไรยังงี้กับอก พ่อก็บอกนะละ คงเคยทำบุญร่วมกัน เกี่ยวข้องหรือเคยเป็นอะไรกันอะไรยังงี้ ก็เลยไม่เอาออก (ทำแท้ง) สงสารนะละ ก็เลยเลี้ยง”

สำนึกของความเป็นคน ด้วยผู้ให้ข้อมูลรับรู้ไม่ใช่ความผิดของทารกในครรภ์ แต่ตนเป็นคนทำให้ทารกในครรภ์เกิดมา ดังนั้น จึงรู้สึกผิดที่ทำให้ลูกเกิด และเป็นความรับผิดชอบของตนเองต่อสิ่งนั้น อีกทั้ง เมื่อเปรียบเทียบกับสัตว์อื่น ๆ ที่ยังรัก และเลี้ยงดูลูกของมัน ยิ่งสะท้อนให้สำนึกถึงความเป็นคนที่ต้องรัก และรับผิดชอบเลี้ยงดูลูกของตนเอง ดังกล่าวต่อไปนี้

“นี่ก็ไปนึกมาก็สงสารลูกที่เขาไม่รู้เรื่องราวอะไรเลย เราเป็นคนทำให้เขาเกิดมาแท้ ๆ แต่ตัวเรากลับจะไปทำลายลูกของตัวเอง อยู่ดี ๆ ก็นึกสงสารแล้วก็รักลูกขึ้นมาจะ อยากจะเลี้ยงดูเขา ดูแลเขา ถึงตัวเองจะไม่พร้อมก็ตามก็อยากเลี้ยงดูเขา ถึงยังไ้เขาก็เป็นลูกหนู เขาไม่ได้ผิดอะไรเลย บางครั้งมองเห็นสัตว์ต่าง ๆ หมายความว่า มันยังรักลูกมันเลย ทำไมเราเป็นคนแท้ ๆ จะฆ่าลูกตัวเอง หนูก็คิด”

ทั้งนี้ สำนึกของความเป็นคนดังกล่าว สะท้อนให้เห็นได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมองศักยภาพของคนที่ต้องมีสติปัญญา คุณธรรม และศักยภาพมากกว่าสัตว์ เป็นการ “ยกระดับความคิด” จากจิตใต้สำนึกที่กลัว และต้องการหลีกเลี่ยงเหตุการณ์ หรือสิ่งที่ไม่ต้องการนั้น ขึ้นมาให้อยู่ในระดับจิตสำนึกเพื่อให้มองเหตุการณ์ตามความเป็นจริง และยอมรับความจริงได้

การยอมรับของบุคคลสำคัญในชีวิต เมื่อผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถปฏิเสธการตั้งครรภ์ และการเป็นแม่ได้ ก่อปรกับการรับรู้ต่อความสามารถในการเป็นแม่ของตนเองไม่เพียงพอ ผู้ให้ข้อมูลจะประเมินถึงการยอมรับ และการช่วยเหลือสนับสนุนต่อการเป็นแม่ของตนเองจากแหล่งประโยชน์อื่น ๆ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการเข้าสู่สภาวะใหม่ของชีวิต ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลที่รับรู้ถึงการช่วยเหลือของคนอื่น ๆ คือ “จะเลี้ยงช่วย” ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้ว่าผู้ให้ข้อมูลต้องการการพึ่งพาและความมั่นใจในการตัดสินใจเข้าสู่การเป็นแม่ ดังตัวอย่างกล่าวต่อไปนี้

“ย่า (แม่ของแฟน) บอกว่าไม่ต้องไปเอาออก ให้เอาไว้ ถ้าหากทางนี้ (ครอบครัวของผู้ให้ข้อมูล) ไม่เลี้ยง ให้เอาไปให้บ้านย่าเลี้ยง ทางนี้จะเลี้ยงเองย่าว ก็เลยตัดสินใจไม่เอาออก เพราะว่าทางย่าก็ยอมรับ ก็จะช่วยเลี้ยงอยู่”

“ใคร ๆ ก็บอก ก็คนในครอบครัวนี่แหละ ว่าไม่ต้องคิดมากหรอก น้ำก็บอกว่าจะเลี้ยงช่วย ก็เลยไม่คิดอะไร แล้วก็มีพ่อแม่เลี้ยงช่วย พ่อแม่จะเลี้ยงช่วย ใคร ๆ ก็ว่าจะเลี้ยงช่วยหมดนะค่ะ ก็เลยไม่คิดอะไรมาก ปล่อยาว ท้องก็เลี้ยง ก็เลยหยุดคิดไปเลย ก็เอาไว้เพราะว่าทุกคนจะเลี้ยงช่วย”

2. **ปรับเปลี่ยนมุมมอง** เมื่อไม่สามารถปฏิเสธการเป็นแม่ได้ ผู้ให้ข้อมูลจะยอมรับความจริง และปรับเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อตนเอง และทารกในครรภ์ใหม่ ดังนี้

ยอมรับความจริง ด้วยการตั้งครรภ์ที่เกิดขึ้นเป็นสถานการณ์ที่ไม่สามารถแก้ไขได้แล้ว ผู้ให้ข้อมูลจึงเข้าใจ และยอมรับความเป็นจริงต่อสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างจำนน ด้วยคำพูด “ช่างมัน” หรือ “มันเอากลับคืนมาไม่ได้” ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ก็ต้องยอมรับความเป็นจริงล่ะจ้ะ ในเมื่อตัวเองเป็นอย่างนี้แล้ว ตัวเองก็ต้องทำให้จิตใจให้มันผ่านตรงนี้ไปได้ เพราะว่าในเมื่อตัวเองนี้ก็ไม่มีทางแก้ไขอีกแล้ว...ก็ในเมื่อมันเอาออกไม่ได้ ก็ต้องให้ท้องมันใหญ่ไป ก็เลี้ยง ...ก็ต้องรับตัวเองล่ะจ้ะ ในเมื่อมันเกิดขึ้นแล้วเราก็กต้องรับความเป็นจริงได้นะจ้ะ”

“เอาออกได้ก็ดี (ยุติการตั้งครรภ์) แต่ก็คิดว่า โอ๊ย! มันก็เป็นไปไม่ได้เหมือนเดิมอย่างนี้นะจ้ะ ก็เลยช่างมัน เอาไว้ก็เอาไว้...มันพลาดไปแล้วมันเอากลับคืนมาไม่ได้จ้ะ เราก็กต้องรับ ไป มีก็มี (มีลูก) แบบมันพลาดไปแล้วให้มันคืนมาเหมือนเดิมมันก็เป็นไปไม่ได้จ้ะ”

ปรับเปลี่ยนมุมมองต่อตนเอง จากที่เคยรับรู้ว่าคุณยังน้อย กอปรกับเสียอายอนาคต แต่เมื่อไม่สามารถปฏิเสธการตั้งครรภ์ และการเป็นแม่ได้ ผู้ให้ข้อมูลจะ “ปรับมุมมอง” ที่มีต่อตนเอง เพื่อลดปัญหาหรืออุปสรรคนั้น แต่ละะ “มองหาโอกาส” ในเงื่อนไขเดียวกัน หรือเป็นการมองทิศทางของเงื่อนไขใหม่ เพื่อให้ก้าวเข้าสู่สถานะใหม่ได้ ดังนี้

“พอไม่ได้ทำ (แท้ง) แม่ก็เลยเอาไว้ ถ้ามันยังงี้ก็ได้เอาไว้ หนูก็เลยมาคิดดูอีกทีหนึ่ง เอาไว้ก็เอาไว้ ไม่เป็นไร เพราะว่าอายุยังแค่นี้อยู่ ทีนี้ต่อไปเราก็ก้อยมาคิดใหม่ ค่อยเรียนใหม่ก็ได้ มันยังไม่สาย”

“อันนี้เราไม่ได้ตั้งใจมีลูก อยากให้มีงานทำก่อน เก็บเงิน มีเงินเก็บก่อนอย่างนี้นะ แต่ว่าก็เออ ทีนี้ก็เลยมาคิดว่าเออ มันมีแล้วก็ปล่อยมันไป เราสร้างใหม่เอายังงี้ละ เราเริ่มทำใหม่ ตอนนี้อย่างยังไม่สายเพราะเรายังเด็กอยู่ อายุยังไม่มาก”

ปรับเปลี่ยนมุมมองต่อทารกในครรภ์ นอกจากการปรับเปลี่ยนมุมมองต่อตนเองแล้ว ผู้ให้ข้อมูลจะปรับเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อทารกในครรภ์ด้วย กล่าวคือ จากที่เคยรับรู้ว่าการตั้งครรภ์ และการมีลูกเป็นเหมือนอุปสรรคของชีวิต เป็นสาเหตุทำลายอนาคตตนเอง และนำพาสู่จุดเปลี่ยนของชีวิต ขณะเดียวกัน ตนยังไม่พร้อมจะเป็นแม่รับผิดชอบเลี้ยงดูลูกในช่วงเวลานี้ แต่เมื่อไม่สามารถปฏิเสธการตั้งครรภ์ และการเป็นแม่ได้ ผู้ให้ข้อมูลจะให้ความหมาย และความสัมพันธ์

กับทารกในครรภ์ใหม่ ในลักษณะแม่-ลูก ด้วยรับรู้ว่าการตั้งครรภ์จะต้องได้มีชีวิตอยู่ร่วมกับตนเองต่อไปในฐานะลูก ส่งผลให้ปรับเปลี่ยนลักษณะสัมพันธ์ภาพต่อทารกในครรภ์ที่ดีขึ้น สะท้อนได้จากความรู้สึกไม่ต้องการทำลายทารกในครรภ์ ดังตัวอย่างคำกล่าวต่อไปนี้

“ตอนแรกยังไม่คิดอะไร แต่ห้วงอนาคตตัวเองอย่างเดียว พอเอาออกไม่ได้แล้วถึงมาคิดใหม่ เอาก็ดีเหมือนกัน ว่าในเมื่อเขา (ลูก) อยากมาเกิดกับเราก็รับไว้จ้า มันไม่มีลูกวันนี้วันหน้ามันก็มีเหมือนเดิมอย่างนี้นะจ้ะ ก็เลยคิดว่ามีไว้ก็รักเหมือนเดิมจ้า”

“...หนูก็คิดไปนะ ถ้าหากเขาอยากมาเกิดแล้วนี่ ถ้าถึงทำแบบคนอื่นกินยามาอะไรอย่างนี้เหมือนคนอื่นนี่ มันก็จะไม่ออกเหมือนเดิมละ ถ้าเขาจะได้เกิดแล้วใช้ไหม เขาจะเกิดแล้ว เขาเลือกที่จะเกิดกับหนู เป็นลูกหนู หนูเลยตัดสินใจไม่ทำอะไรเลย ก็ปล่อยไป ท้องก็ท้อง”

3. สร้างกำลังใจให้ตนเอง ด้วยเป็นการตั้งครรภ์ที่ไม่ได้ตั้งใจ และรับรู้ต่อความสามารถของตนเอง ไม่เพียงพอที่จะเป็นแม่รับผิดชอบเลี้ยงดูลูกในเวลานี้ ดังนั้น เมื่อรับรู้ว่าการตั้งครรภ์ผู้ให้ข้อมูลจึงอยู่กับภาวะทุกข์ เปรียบกับความรู้สึกบีบคั้นทางจิตใจ ทั้งความรู้สึกสูญเสีย รู้สึกกลัว และเปรียบกับความอาย ซึ่งเป็นเหมือนตัวตนเดิมของผู้ให้ข้อมูลถูกสั่นคลอน แต่เนื่องจากไม่สามารถปฏิเสธการเป็นแม่ได้ ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจะพยายามปรับเปลี่ยนทัศนคติทางความคิดที่เคยรู้สึกไม่ดี ให้เป็นความรู้สึกที่ดี จากมุมมองด้านลบ ให้เป็นมุมมองในด้านบวก เพื่อยกระดับสภาวะจิตใจให้ดีขึ้น ซึ่งเป็นการให้กำลังใจ และความมั่นใจต่อตนเองเพื่อให้ปรับตัวเข้าสู่สภาวะใหม่ได้ด้วย 4 วิธี คือ ก้าวข้ามความอาย ประเมินความสามารถต่อการเป็นแม่ของตนเองใหม่ เปลี่ยนแรงผลักดันให้เป็นแรงหนุน และวางแผนเกี่ยวกับการศึกษา ดังนี้

ก้าวข้ามความอาย กล่าวคือ จากการรับรู้ปฏิกิริยาของคนรอบข้างที่สะท้อนออกมาในด้านลบต่อการตั้งครรภ์ของตนเองในลักษณะจ้องมอง และนินทา ส่งผลต่อสภาวะจิตใจของผู้ให้ข้อมูลให้รู้สึกอาย อึดอัด ไม่เป็นตัวของตัวเอง พยายามปิดบังภาวะตั้งครรภ์ และหลีกเลี่ยงการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคม แต่ภายหลังที่ผู้ให้ข้อมูลยอมรับความจริงว่าตนไม่สามารถแก้ไขภาวะตั้งครรภ์ และไม่สามารถปฏิเสธความรับผิดชอบต่อการเป็นแม่ได้อย่างแน่นอน ผู้ให้ข้อมูลจะพยายามจัดการกับความคิด ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายใน เพื่อให้ก้าวข้ามความอาย มีสภาวะจิตใจที่ดีขึ้น และสามารถอยู่กับสภาวะใหม่ที่ต้องเผชิญให้ได้ ด้วยการคิดดี ไม่คิดทำร้าย หรือซ้ำเติมตนเอง รวมถึงเปรียบเทียบ และมองสถานการณ์ในด้านที่ดีขึ้น เพื่อไม่ให้รู้สึกเป็นอื่น หรือแตกต่างจากคนในสังคมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ เช่น ได้แต่งงาน มีพ่อของลูก รวมถึงทำจิตใจให้ว่าง และเข้มแข็ง โดยการปล่อยวางทั้งต่อคำพูด และปฏิกิริยาของคนอื่น ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“ก็พยายามคิดแบบคิดดี ๆ ไว้ ถ้าเราคิดว่าเขาต้องพูดนินทาให้เราอย่างนี้ เราก็จะทนกับสิ่งนั้นไม่ได้ เราต้องเข้มใจ แล้วก็แบบเข้มแข็งว่าเราต้องทำให้ได้ ต้องผ่านความอายที่เราทำเองมา

เราเป็นคนสร้างเราต้องเป็นคนแก้ไขนะจ้ะ ต้องคิดดีไว้ ถ้าเราคิดว่าเราต้องพูดให้เรายังงั้นยังงี้ เราก็จะอยู่ในสิ่งนั้นไม่ได้”

“หนูก็ไม่อาย เพราะหนูได้แต่งงานแล้วนะ เป็นจุดหนึ่งที่ว่าเออ ถึงเราท้องนี้ เราก็มีพ่อของลูก ถึงท้องเราก็มีแฟนอยู่ด้วย ก็ได้แต่งงาน เออ พ่อแม่แฟนเขาก็ยอมรับ ก็คิดว่าดีกว่าไม่มีพ่อของลูก หรือว่าพ่อแม่ไม่ยอมรับ หนูก็เลยไม่อาย ถ้าท้องไม่ได้แต่งงาน หนูก็คงไม่กล้าออกไปไหนมาไหนหรอก ก็อายนะ”

“คนอื่นมองก็แล้วแต่ ก็มีแบบว่านินทา แล้วแต่ใครจะพูดจะว่ายังไงก็ช่าง ก็ธรรมดา เจยปล่อยวาง ไม่ต้องไปสนใจจ้ะ ไม่สนใจ ป้าก็ว่าไม่ต้องไปสนใจหรอก ใครจะพูดให้ก็ช่าง ไม่ได้เป็นแต่ตัวเองหรอกป้าว่าอย่างนี้ละ”

ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลจำเป็นต้องก้าวข้ามความอายด้วยตนเอง โดยอาจได้รับแรงเสริมจากคนรอบข้าง ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“แบบยายแล้วก็แบบทางย่าก็บอกว่าไม่ต้องอายหรอก ทุกวันนี้มันก็เป็นหมดอะไรอย่างนี้นะจ้ะ ไม่ได้เป็นแต่เรา ทั้งอยู่บ้านย่าก็มีหลายคนอยู่ แล้วก็ส่วนมากใครมาเยี่ยมมาหานะจ้ะ ก็จะบอกว่าไม่ต้องอาย มันมีเยอะ ไม่มีแต่เราที่เป็นอย่างนี้ ทุกวันนี้สมัยนี้มันก็เป็นแบบนี้ละ ก็เลยคิดว่าก็ไม่มีแต่เรา ก็เลยปล่อยวางไปเลย”

เห็นได้ว่า การก้าวข้ามความอายได้นั้น ผู้ให้ข้อมูลจะมีการให้ความหมายของสถานการณ์ใหม่ ในลักษณะที่มีความรุนแรงของสถานการณ์ลดลง โดยอาจใช้กลไกทางจิตเพื่อป้องกันตนเอง เช่น เปรียบเทียบกับคนอื่นเพื่อไม่ให้รู้สึกแตกต่างหรือแย่งลงและการเจย ไม่สนใจ ไม่รับรู้ต่อสิ่งรอบข้าง หรือการใช้ทักษะทางปัญญาบนการยอมรับความจริง นั่นคือ คิดในด้านบวก ซึ่งทำให้สภาวะจิตใจดีขึ้น มีพลังใจที่จะเข้าสู่สภาวะใหม่ และเป็นการพยายามรักษาคุณค่าในตนเองไว้

ประเมินความสามารถต่อการเป็นแม่ของตนเองใหม่ ซึ่งเป็นแรงกระตุ้นภายในเพื่อให้มั่นใจต่อความสามารถของตนเองในการเลี้ยงลูก โดยเปรียบเทียบความสามารถของตนเองกับคนอื่น ทำให้รู้สึกมั่นใจขึ้นว่าตนสามารถเป็นแม่ และเลี้ยงดูลูกได้ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“หนูมีแต่คิดว่าคนอื่นเขาเลี้ยงได้ เขาแบบอายุน้อยกว่าเรา เขายังเลี้ยงลูกได้เลี้ยงลูกโต หนูก็ต้องทำได้เหมือนเขา ก็มีแต่คิดอย่างนี้”

“เราก็คิดว่าเพื่อนเราเขายังเอาไว้ เขายังเลี้ยงได้ เราก็คิดเลี้ยงได้”

เปลี่ยนแรงผลักดันให้เป็นแรงหนุน จากการรับรู้ต่อมุมมองของคนอื่นที่มีต่อตนเองในด้านลบ เช่น อายุยังน้อย ไม่มีความสามารถในการเลี้ยงดูลูกที่จะเกิดมา ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลคิดเอาการรับรู้ของคนอื่นในด้านลบดังกล่าว มาเป็นแรงผลักดัน หรือกำลังใจให้ตนมุ่งมั่นที่จะสู้จะปรับปรุงตนเอง เพื่อทำให้ดี ให้สามารถเลี้ยงดูลูกให้ได้ ดังผู้ให้ข้อมูลอายุ 18 ปี ดังครรภ์ขณะเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กล่าวว่า

“เพื่อนอยู่ข้าง ๆ บ้าน เขาจะมาเล่าให้ฟังว่า เขามีคนพูดให้ยั้งยั้งงี้ เราก็ต้องปรับปรุงว่า เราต้องเลี้ยงลูกให้มันดี ถ้าเขาพูดให้ว่ามีลูกแล้วมันจะเลี้ยงได้หรือ คนเคยพูดให้อยู่นะ มึงเด็ก ๆ อยู่ มึงจะเอาไปทำไม มึงเลี้ยงเป็นอยู่หรือ เรียนก็ไม่จบ อีกปีเดียวเองก็ไม่เรียนให้จบ จบแล้ว ไปหาทำงาน มึงมาเอาลูกทำไม อะไรเขาก็พูดให้ บางคนก็พูดว่ายังเด็ก ๆ อยู่ เลี้ยงลูกยังงี้จะเลี้ยงได้ ยังเขาพูดให้เรายังอยากทำให้เขารู้ว่าเราเลี้ยงได้ เราก็จะเป็นผู้ใหญ่ขึ้น ไปทำงาน มีลูกเราก็ต้องคิดว่า เอลเลี้ยงได้ มีปัญญาที่จะเลี้ยงลูกได้ ที่เขาพูด ๆ ว่าจะเลี้ยงได้ไหม จะมีปัญญาที่จะส่งเงินมาให้ลูก หรือ ลูกจะมีอะไรกินไหม เราจะชอบพูดให้อย่างนี้ละ โอ๊ย! พูดให้เยอะ รู้สึกยังงี้ละ ยิ่งพูดให้เรายังอยากแบบอยากสู้อยากทำให้เขาเห็นว่าเราดี เราไม่ได้เป็นอย่างที่เขาพูด เราทำได้ เราไม่ยอมที่จะให้เขาพูดให้เราอย่างนี้ เราก็ต้องสู้ต่อไป ที่เขาพูดให้ก็ถือว่าเป็นกำลังใจ พูดให้ก็ช่าง พูดให้ยังงี้ก็ ตาม เราจะทำให้คล้าย ๆ ว่ามีกำลังใจที่จะทำได้”

วางแผนเกี่ยวกับการศึกษา เมื่อรับรู้ว่่าด้งครรรค์ ผู้ให้ข้อมูลมีการตอบสนองเกี่ยวกับการเรียน 3 รูปแบบ คือ รูปแบบแรก ผู้ให้ข้อมูลบางคนตัดสินใจหยุดเรียนกะทันหัน เนื่องจาก อับอาย หรือเกรงกลัวต่อสายตาคนรอบข้างในโรงเรียน แบบที่สอง คือ ลาป่วยบ่อย ๆ และเป็นเวลาหลาย ๆ วัน เนื่องจากอยู่ในช่วงระยะเวลาตัดสินใจ สับสน ร่วมกับมีอาการไม่สุขสบายสบาย จากภาวะด้งครรรค์ จนกระทั่งครู-อาจารย์ในโรงเรียนได้ติดต่อเพื่อทราบสาเหตุ จึงตัดสินใจ ขอลาออก หรือยุติการเรียน และรูปแบบที่สาม คือ ทำตัวปกติแต่ใจไม่ปกติ โดยยังคงไปโรงเรียน และมีพฤติกรรมเหมือนเดิมกับกลุ่มเพื่อน ๆ ในโรงเรียน เพื่อปกปิดภาวะด้งครรรค์ที่เกิดขึ้น จนกว่า ครอบครัวจะรับรู้ หรือเมื่อผู้ให้ข้อมูลพร้อมเปิดเผย ทั้งนี้ เมื่อครอบครัวรับรู้แล้ว และผู้ให้ข้อมูล ยอมรับการด้งครรรค์ และการเป็นแม่ของตนเองได้แล้ว จึงเปิดเผยภาวะด้งครรรค์นั้นให้ครู-อาจารย์ รับทราบ และขอคำปรึกษาต่อไป โดยในผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้ บางคนตัดสินใจเลิกเรียนอย่างถาวร เนื่องจาก รายได้ของครอบครัวน้อย และนึกถึงภาระความรับผิดชอบที่จะเกิดขึ้นต่อไป รวมถึง ความรู้สึกอายต่อเพื่อน ๆ และครู-อาจารย์ในสถาบันการศึกษา แต่ผู้ให้ข้อมูลบางคน เนื่องจาก เป็นช่วงระยะเวลาที่ใกล้จะสำเร็จการศึกษาแล้ว ร่วมกับไว้วางใจอาจารย์ปรึกษาในการช่วยเหลือ จึงพยายามเรียนต่อไปในขณะที่ด้งครรรค์ไปด้ว้ จนอายุครรรค์ใกล้จะคลอด จึงทำเรื่องขอยุติเรียน ชั่วคราว

ในขณะนี้ ผู้ให้ข้อมูลจะพิจารณาเกี่ยวกับอนาคตทางการศึกษาของตนเองอีกครั้ง ทั้งนี้ ในผู้ให้ข้อมูลที่ต้องการศึกษาต่อให้สำเร็จ ซึ่งอาจเกิดจากแรงจูงใจภายในตนเองหรือเกิดจากการได้รับการสนับสนุนจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง พบว่า ผู้ให้ข้อมูลจะต้องการคำปรึกษา และแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการรักษาสถานภาพการเป็นนักเรียนไว้ และวางแผนเกี่ยวกับ อนาคตทางการศึกษาใหม่ร่วมกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง รวมถึงการตัดสินใจขอคำปรึกษา

จากอาจารย์ที่ปรึกษา อย่างไรก็ตาม ในผู้ให้ข้อมูลที่ตัดสินใจเรียนต่อ พบในครอบครัวของผู้ให้ข้อมูล หรือบิดาของทารกในครรภ์ที่มีอาชีพ และมีรายได้ระดับปานกลาง ถึงค่อนข้างดี ซึ่งสามารถแบกรับภาระค่าใช้จ่ายในการศึกษาของผู้ให้ข้อมูล และค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูลูกหรือหลานได้ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“พ่อแม่ก็อยากให้เรียน ขาดด้วย ตอนนั้นเขาอยากให้หนูเอาออก (ยุติการตั้งครรภ์) ก็ว่าอยากให้หนูเรียนต่อให้จบ ...ก็ไม่เคยคิดว่าจะไม่เรียนต่ออยู่แล้ว หนูก็สัญญากับเขาไว้แล้วว่าหนูจะเรียนให้จบ”

อย่างไรก็ตาม การวางแผนเกี่ยวกับการศึกษาดังกล่าว ตั้งอยู่บนความต้องการของผู้ให้ข้อมูล เนื่องจากไม่อยากสูญเสียอนาคตทางการศึกษา แต่ไม่ใช่เพื่อลูก นอกจากนี้ พบว่าความไว้วางใจต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ระบบความช่วยเหลือของโรงเรียน และบริบทของสถานศึกษา ที่ให้โอกาสนักเรียนที่ตั้งครรภ์ระหว่างเรียน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ให้ข้อมูล ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“...อาจารย์ก็ยังโงะ บางคนก็ให้กำลังใจนะค่ะ อาจารย์ที่ปรึกษาหนึ่งจะให้กำลังใจ แต่ว่าพวกอาจารย์อื่น ๆ ที่แบบเข้ามาสอนยังงี้ จะพูดแบบเวลาเรียนไม่สนใจ สนใจแต่ผู้ชายอะไรยังงี้ นะค่ะ...ก็บอกอาจารย์ที่ปรึกษา..กล้าบอก เพราะว่าอาจารย์นี้แบบเข้ากับนักเรียนได้นะค่ะ นักเรียนเป็นอะไรก็มาปรึกษาทั้งเรื่องส่วนตัว หรือว่าเรื่องการเรียน เพื่อนหนูไม่มีเงินนี้ อาจารย์ก็ช่วย... อาจารย์ก็บอกว่าไม่เป็นไร ก็ให้ไปทำเรื่องครีโอฟไว้ (หยุดเรียนชั่วคราว) คลอดแล้วค่อยกลับมาเรียนก็ได้ เพื่อนหนูก็มีหลายคน ท้องแล้วคลอดเขาก็ไปเรียน อาจารย์ก็ว่ายังงี้ละ ”

สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ครอบครัวมีรายได้น้อย บิดาของทารกในครรภ์ไม่มีรายได้ หรือมีรายได้น้อย ด้วยการคิดถึงภาระค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้น รวมถึงความรู้สึกไม่ไว้วางใจต่ออาจารย์ ระบบความช่วยเหลือของสถาบันการศึกษา รวมถึงความรู้สึกอายต่อปฏิริยาของเพื่อน หรือบุคคลรอบข้าง ในโรงเรียน ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจะปรับเปลี่ยนเส้นทางการศึกษา โดยส่วนใหญ่จะเลิกเรียนถาวรในหลักสูตรการศึกษาในระบบ แต่วางแผนจะเรียนต่อในระบบ กศน. แทน ดังผู้ให้ข้อมูลอายุ 15 ปี พักอาศัยร่วมกับตาและยาย กล่าวว่า

“ไม่ได้บอกอาจารย์ ก็ไม่รู้ว่าเขา (อาจารย์) จะช่วยไหม แต่ว่าอย่างแรก เขาก็ต้องพูดเสียดสิเรแบบนี้ ทั้งอย่างหนึ่งก็กลัวประจานต่อคนเยอะ ๆ นะจ้ะ...อาจารย์ก็โทรตามอยู่ค่ะ ก็บอกว่าคลอดแล้วกลับไปเรียนได้...มันก็เป็นไม่กล้าละจ้ะ เพราะว่าในโรงเรียนเขาก็รู้แล้วว่าเราท้อง เขาก็จะไม่พูดเสียดสิเรเหมือนเดิมเธอ ทั้งเพื่อนทั้งอาจารย์ละจ้ะ..หนูก็ว่าจะเรียน กศน. ดีกว่า ทั้งตัวเองก็ได้ทำงานไปด้วยเรียนไปด้วย ก็จบเหมือนกัน”

ด้วยเงื่อนไขจากการรับรู้ว่าคุณไม่สามารถปฏิเสธการตั้งครรภ์และการเป็นแม่ได้ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลจะ “ขยับระดับความคิด” ให้เหนือความคิดเดิมที่มี กล่าวคือ จากระดับจิตใจ

สำนึกให้มาอยู่ในระดับจิตสำนึกที่รับรู้ตามความเป็นจริง และ “ปรับเปลี่ยนทิศทางการคิด” จากมุมมองในด้านลบให้เป็นมุมมองในด้านบวก เพื่อยกระดับสถานะจิตใจให้ดีขึ้น จากการจมอยู่กับความคิดในลักษณะความสูญเสีย หมดหวัง และหาทางออกไม่ได้ เป็นการมองปรากฏการณ์ในมุมมอง หรือทิศทางใหม่ คือ “มีโอกาส” และ “เริ่มใหม่ได้” ร่วมกับการได้รับการช่วยเหลือสนับสนุน จึงทำให้ยอมรับความจริง และประเมินผลกระทบที่คาดว่าจะได้รับการตั้งครรภ์ และการเป็นแม่ของตนเองในระดับที่มีความรุนแรงลดลง และยอมรับสถานะใหม่ได้ในที่สุด

ผลลัพธ์: ยอมรับสถานะใหม่

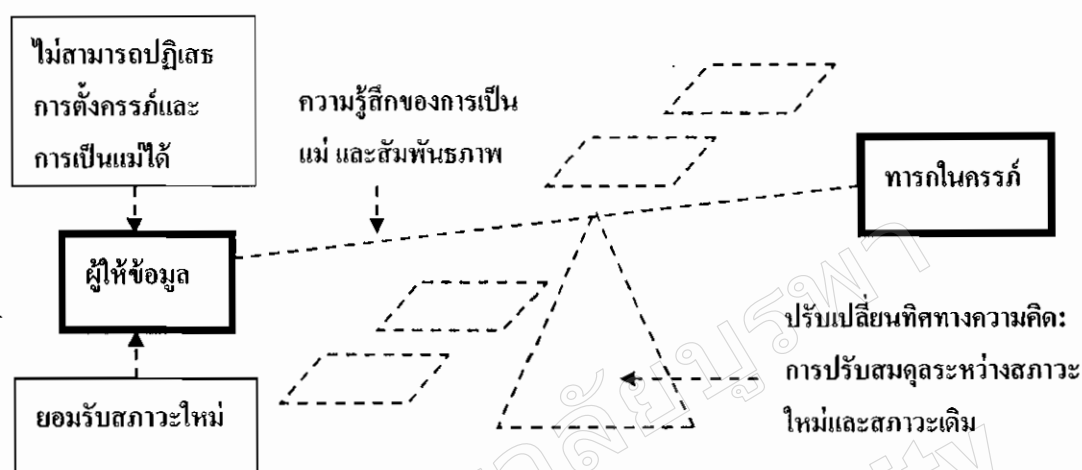
ยอมรับสถานะใหม่ เป็นผลที่เกิดจากการปรับเปลี่ยนทิศทางการคิด ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลยอมรับการตั้งครรภ์ ยอมรับทารกในครรภ์ และยอมรับการเป็นแม่ของตนเองได้ ดังนั้น สัมพันธภาพของผู้ให้ข้อมูลกับทารกในครรภ์จะเปลี่ยนไปในลักษณะที่ดีขึ้น โดยสามารถก่อเกิด และเชื่อมโยงความรู้สึกของการเป็นแม่ที่มีความรัก ความผูกพัน และความห่วงใยอย่างลึกซึ้งสู่ทารกในครรภ์ได้ อย่างไรก็ตาม ด้วยเป็นการตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจ ผู้ให้ข้อมูลยังคงมีความรู้สึกไม่มั่นใจต่อความสามารถในการเป็นแม่ของตนเอง รายละเอียดดังนี้

ความรู้สึกของการเป็นแม่ถูกเปิดออก เมื่อตัดสินใจตั้งครรภ์ต่อหรือยอมรับการมีลูกของตนเองได้ ผู้ให้ข้อมูลจะให้ความหมาย และปรับความสัมพันธ์กับทารกในครรภ์ใหม่ในลักษณะแม่-ลูก ที่ต้องใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจะสามารถเชื่อมโยงความรัก ความผูกพันของตนในฐานะแม่สู่ลูกในครรภ์ได้ ความรู้สึกเป็นเจ้าของ “เขาจะมาเป็นลูกเรา” เกิดขึ้น สะท้อนได้จากความรู้สึกสงสาร ไม่ต้องการทำลายทารกในครรภ์ และการรู้จักดูแล และบำรุงตนเองเพื่อลูก ดังผู้ให้ข้อมูลอายุ 15 ปี ตั้งครรภ์ขณะเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ครั้งแรกตัดสินใจจะยุติการตั้งครรภ์ กล่าวว่า

“พอรู้ว่าตัวเองเอาไข่แล้วนี่ มันถึงมารู้สึกรักนะจ้ะ เราก็รู้สึกเลยจ้ะว่ารัก แล้วก็เอาไข่แล้วเขา (ลูก) จะได้อยู่กับเราแล้วอย่างนี้นะจ้ะ เขาจะมาเป็นลูกเราแล้ว เราก็เลยรัก ทีนี้ก็เลยรู้จักดูแลตัวเอง บำรุงตัวเองให้เขาสมบูรณ์นะจ้ะ ถ้าหากเราไม่ได้เอาไข่แล้ว (สามารถยุติการตั้งครรภ์ได้) ก็คิดแค่ว่ายังไม่พร้อมที่จะมีนะจ้ะ ก็เลยยังไม่ได้คิดอะไร ก็เอาออกไม่ได้เราถึงมาคิดทีหลังนะจ้ะ”

เมื่อผู้ให้ข้อมูลสามารถยอมรับการตั้งครรภ์ ยอมรับทารกในครรภ์ และยอมรับการเป็นแม่ของตนเองได้แล้ว เสมือนได้ทำลายทาบขวางกั้นการเข้าสู่การเป็นแม่ ซึ่งปิดกั้นสัมพันธภาพระหว่างตนเองกับทารกในครรภ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาของความรู้สึกสูญเสียสถานะเดิมให้ทลายลง ร่วมกับการยกระดับความคิด และปรับเปลี่ยนทิศทางการคิด ซึ่งทำให้สถานะจิตใจของผู้ให้ข้อมูลดีขึ้น ดังนั้น ความรู้สึกของการเป็นแม่ และสัมพันธภาพที่เคยถูกปิดกั้นจึงได้ถูกเปิดออก โดย

สามารถเชื่อมโยงความรัก ความผูกพัน การต้องการปกป้อง และดูแลทารกในครรภ์ ทำให้ระยะห่างของสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ให้ข้อมูล และทารกในครรภ์สั้นลง และมีความรู้สึกของการเป็นแม่ที่เกิดขึ้นชัดเจน และมากขึ้น แสดงได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 10 ความรู้สึกของการเป็นแม่ และสัมพันธ์ภาพที่ถูกเปิดออก

ไม่มั่นใจต่อความสามารถในการเป็นแม่ ในระยะนี้ แม่สถานะจิตใจของผู้ให้ข้อมูล จะยอมรับการตั้งครรภ์ ยอมรับทารกในครรภ์ และการเป็นแม่ของตนเองแล้ว แต่ด้วยไม่ได้ตั้งใจ ตั้งครรภ์ ไม่เคยมีประสบการณ์ในการเป็นแม่ ขาดทักษะในการเลี้ยงเด็ก ผู้ให้ข้อมูลบางคน มีทัศนคติไม่ดีต่อเด็กหรือ “ไม่ชอบเด็ก” ไม่มีรายได้ รวมถึงการจินตนาการล่วงหน้าถึงการเลี้ยงลูก ภายหลังคลอดที่อาจยุ่งยาก เมื่อนึกถึงภาพที่ตนต้องเผชิญภายหลังคลอดในการดูแลลูก จึงทำให้รู้สึก ไม่มั่นใจต่อความสามารถในการเป็นแม่ของตนเอง ดังนั้น แม่ผู้ให้ข้อมูลจะเปิดใจยอมรับสถานะ ใหม่ แต่ก็ยังมีความรู้สึกไม่มั่นใจต่อความสามารถในการเป็นแม่ที่สะท้อนออกมาเป็นความรู้สึก หนักใจ กลัวดูแล และเลี้ยงดูลูกได้ไม่ดี ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล ต่อไปนี้

“ก็หนักใจอยู่ค่ะ ก็ไม่เคยมีลูกนะค่ะ ก็คิดยังงี้ละ ใจหนึ่งก็ยังไม่อยากมีลูก ใจหนึ่งก็เลี้ยง ไม่เป็นอย่างนี้นะค่ะ เห็นลูกในอุลตราซาวด์ก็ดีใจอยู่ข้างใน แต่ว่าใจหนึ่งก็กลัวว่าจะเลี้ยงเขาไม่ได้ เพราะว่าก็ไม่เคยมีลูก จะเลี้ยงยังงี้ ก็ไม่เคยเลี้ยงเด็กค่ะ จะเลี้ยงยังงี้ แบบไหน แบบก็ไม่เคยเป็นแม่ คน แบบทำไม่ได้ อย่างนี้นะค่ะ จะหยาบจะจืดอะไรก็ยังไม่เป็น ก็กลัวดูแลเขาไม่ได้”

“ก็ทีแรกก็คิดว่าว่าจะเลี้ยงยังงี้ จะอุ้มยังงี้ แบบจะเลี้ยงลูกเป็นไหมอย่างนี้นะค่ะ จะเลี้ยง ยังงี้ ก็ไม่เคยเลี้ยงเด็ก ปกติแล้วหนูเป็นคนไม่ชอบเด็กนะค่ะ แบบยังงี้ละ เห็นเด็กแล้วหงุดหงิด ไม่ชอบนะค่ะ ยิ่งร้องไห้ดีหนูยิ่งไม่ชอบ แบบไม่เคยใส่ใจเด็ก ก็เลยคิดว่าจะเป็นแม่คนได้ไหมหน้อ”

“ตอนท้อง แรก ๆ ก็คิด ถ้าคลอดออกมาจะเลี้ยงยังไง แล้วจะมีเงินเลี้ยงเขาไหมอะไรอย่างนี้ค่ะ ก็กลัวว่าจะเลี้ยงได้ไม่ดีหน้อะ”

บริบท และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจำยอมตั้งครรภ์ จำใจเป็นแม่

บริบท และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจำยอมตั้งครรภ์ จำใจเป็นแม่ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับการเกิด และการยุติการตั้งครรภ์ การได้รับความช่วยเหลือสนับสนุน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ข้อมูล และทารกในครรภ์ รวมถึงประสบการณ์ในการเลี้ยงเด็กที่เคยสะสมมาก่อน รายละเอียดดังนี้

1. ความเชื่อเกี่ยวกับการเกิด และการยุติการตั้งครรภ์ มีอิทธิพลหนุนให้ยอมรับ

การตั้งครรภ์ และการเป็นแม่ ทั้งนี้ ความเชื่อดังกล่าวอาจเกี่ยวข้องกับศาสนา และสิ่งเหนือธรรมชาติ เป็นสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนรุ่นหนึ่ง และตกย้ำผ่านทางสื่อ คำสอน และคำบอกเล่าต่าง ๆ ในลักษณะเป็นเวรกรรม เป็นบาป เป็นความผิด และจะได้รับสิ่งที่ไม่ดีตามมาเหมือนเงาตามตัว ที่สำคัญ ความเชื่อดังกล่าว ทำหน้าที่อย่างต่อเนื่องในการส่งผลต่อความคิด และสภาวะจิตใจของผู้ให้ข้อมูลให้เกรงกลัวต่อบาป กลัวผลที่จะตามมาภายหลัง และช่วยให้ยอมรับความจริงที่เกิดขึ้น โดยไม่มีเงื่อนไข ดังนั้น ความเชื่อเกี่ยวกับการเกิด และการยุติการตั้งครรภ์จึงเป็นบริบทที่หนุนให้ผู้ให้ข้อมูลยอมจำนนเข้าสู่สภาวะใหม่ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“...เพราะการเอาออก (ทำแท้ง) คือการฆ่าชีวิตหนึ่งที่ต้องเกิดมา เพราะพระพุทธเจ้าเคยสอนไว้ว่าสิ่งมีชีวิตทุกชีวิตย่อมรักและหวงแหนชีวิตของตน ไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ ถ้าเราไปฆ่าหรือทำลายชีวิตของผู้อื่นย่อมมีความผิดอย่างมากหรือความบาป เป็นการสร้างเวรสร้างกรรมทำให้สิ่งนั้น ๆ อาฆาตพยาบาทเราต่อไปนะจ้ะ ทำอะไรก็ไม่มีความสุขรุ่งเรือง ก็คือ คิดว่ามันบาปกลัวเวรกรรมตามมาภายหลังจ้ะ”

“ทั้งยาไม่แนะนำให้ไปเอาออกนะจ๊ะ เพราะว่าข้าเห็นมามากแล้วว่าคนไปเอาออกนี้ทำอะไรก็ไม่ขึ้น ไม่เจริญก้าวหน้า”

“แบบทั้งเขา (ทารกในครรภ์) อยากเกิดกับเราใคร ๆ ก็ว่า แบบว่าทำอะไรยังงี้ก็บอก พ่อก็บอกนะจ๊ะ คงเคยทำบุญร่วมกัน เกี่ยวข้องหรือเคยเป็นอะไรกันอะไรยังงี้ ก็เลยไม่เอาออก (ทำแท้ง) สงสารนะจ๊ะ ก็เลยเลี้ยง”

2. การได้รับความช่วยเหลือสนับสนุน ในรูปแบบการยอมรับการตั้งครรภ์ ความเข้าใจ กำลังใจ ความใส่ใจ และการสนับสนุนให้เกิดความมั่นใจต่อการตัดสินใจ ทั้งจากครอบครัว แฟน และเครือข่ายได้แก่

ความเข้าใจ และกำลังใจจากครอบครัว ช่วยให้รู้สึกได้รับความมั่นคงในชีวิต ทั้งต่อตนเอง และต่อการเลี้ยงดูลูกในอนาคต ด้วยความเข้าใจ และกำลังใจจากครอบครัวช่วยให้รู้สึกปลอดภัยจากการถูกปฏิเสธจากบุคคลสำคัญในชีวิต ลดความรู้สึกอายจากปฏิกิริยาของคนอื่น และให้ความมั่นใจต่อการเลี้ยงดูลูกในอนาคตเพราะมีที่พึ่งพา ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“แม่เข้าใจก็คือดีใจแล้ว แบบไม่แคร์คนอื่น ไม่แคร์คนอื่นเลย คนอื่นคิดยังไงก็ตาม แม่โทรไปบอกพ่อนี่ พ่อก็ว่าไม่ให้ค่า ## ไม่ต้องพูดให้ ## กลัว ## เติลิดไป”

“มีแม่ มียาย มีพ่อให้กำลังใจ ทุกคนบอกว่าเดี๋ยวจะเลี้ยงช่วย ไม่เป็นไร เราฝึกได้ ทำอะไรไม่เป็นก็ฝึกเอาเอง ## เลยไม่คิดจะเอาออก (ยุติการตั้งครรภ์) ถ้าพ่อ แม่ ยาย ไม่ให้กำลังใจ ## ก็คิดว่าอาจจะไปเอาออก เพราะว่าเราคิดตัวคนเดียวนะ ก็ถ้าคนเดียวก็ไม่ว่าจะเลี้ยงยังไง กลัวเลี้ยงเขาไม่ได้ (กะบรู๊ตเลี้ยงจิ้งได้ กะย่านเลี้ยงเขาบ่ได้)”

การยอมรับและใส่ใจของแฟน ช่วยลดแรงกระแทกจากการถูกตีตรา ทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีความมั่นใจในการใช้ชีวิตในอนาคต และมีกำลังใจในการเข้าสู่สถานะใหม่ ด้วยไม่ได้ใช้ชีวิตแบบภาระเลี้ยงดูลูกโดยลำพัง รวมถึงช่วยให้รู้สึกยังมีคุณค่าในตนเอง ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล คือ

“ก็พูดกับแฟนตลอด แฟนก็บอกว่า อ้อ ถ้ามี (ลูก) ก็ไม่เป็นไรหรอก ก็จะรับผิดชอบ... แฟนรู้ว่าท้องเขาก็ใส่ใจอะไรยังงี้ ถ้าเขา (แฟน) ไม่ใส่ใจยังงั้นเนี่ยจะทำทุกวิถีทางให้เขา (ลูก) ออกมาจากท้องเราให้ได้ คือตัดสินใจทำแท้ง ไม่คิดว่าจะตกเลือดอะไร ก็คิดว่ามีลูกมันอาจจะทำให้ชีวิตเราท้อมากกว่าเดิมละ อันนี้แฟนก็ซื่อมนะไรนี่ก็เป็นเงินเขาซื้อละ แฟนก็เอาเงินให้ตลอด ซื่อมนมาไว้ละ ก็คิดว่าเขารักเรากับลูกเหมือนกันละ ก็เลยตัดสินใจเลี้ยงเขา (ลูก) ละ ได้รับกำลังใจจากแฟนละ”

“แฟนก็ว่าไม่ให้เอาออก ก็เลยตัดสินใจไม่เอาออก ถ้าแฟนไม่รับก็จะเอาออกจ้า ไม่รับผิดชอบทั้งเราและลูกนี่ละจ้า ใจ ## จะเอาออกถ้าแฟนไม่รับผิดชอบ ก็อายคน แล้วก็ส่งสารลูกก็จะไม่มีพ่อ (กะเหลื่อโดนลูก กะสิบมีพ่อ)”

อย่างไรก็ตาม ในผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่งคน แม่ฝ่ายชาย และครอบครัวฝ่ายชายไม่ยอมรับแต่ครอบครัวตนเองให้ความเข้าใจ และให้กำลังใจ ผู้ให้ข้อมูลก็สามารถปรับจิตใจเข้าสู่สถานะใหม่ได้อย่างกล้าหาญ ดังนั้น ความเข้าใจ และกำลังใจจากครอบครัวจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในชีวิต และสามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติทางความคิดเพื่อให้เข้าสู่สถานะใหม่ได้ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“เขา (บิดาของทารกในครรภ์) ไม่ยอมรับก็ไม่มีไร เพราะเขาเชื่อพ่อแม่เขามากกว่า พ่อแม่เขาให้แต่งงานกับคนอื่น แม่ก็ว่าไม่มีไร แม่ก็ไม่มีเหมือนกัน (แม่แยกทางกับพ่อของผู้ให้ข้อมูล) แม่ยังเลี้ยงหนูได้ แม่บอกว่าแม่จะช่วยเลี้ยง หนูก็เลยหยุดคิด ก็กำลังใจจากแม่ละจ้า จากยายด้วยละ ยายก็ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา หนูก็เลยคิด แม่ยังเลี้ยงเราได้ เราก็ต้องเลี้ยงลูกเราได้”

การสนับสนุนของเครือญาติ ช่วยให้ยอมรับในการตัดสินใจ เมื่อการตั้งครรภ์ของผู้ให้ข้อมูลถูกเปิดเผยให้ครอบครัวรับรู้ การจัดการของครอบครัวที่เกิดขึ้น คือ ปรึกษาเครือญาติที่สนิทไว้ใจได้ โดยมีความสัมพันธ์ทางสายโลหิตเท่านั้น เพราะไม่ต้องการให้คนรอบข้างรับรู้มาก เช่น ยาย ป้า และน้า เป็นต้น ซึ่งเป็นการแสวงหาข้อมูล และช่องทางเพื่อประกอบการตัดสินใจของครอบครัวเช่นกัน และเมื่อเครือญาติร่วมตัดสินใจในการแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้น แม้ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ให้ข้อมูล แต่ผู้ให้ข้อมูลต้องยอมรับ เพราะเป็นการปฏิบัติตามการตัดสินใจของเครือญาติ ซึ่งทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกปลอดภัยในการตัดสินใจ บนการยอมรับ หรือการได้รับความช่วยเหลือ ดังนั้น การสนับสนุนของเครือญาติ จึงเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ช่วยให้ผู้ให้ข้อมูลยอมเข้าสู่สภาวะใหม่ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ตอนรู้ว่าท้องก็คิดว่าจะเอาออกอยู่แล้วละค่ะ เพราะว่าก็เรียนอยู่นะค่ะ ทีนี้พอญาติพี่น้องรู้ก็บอกว่าไม่สนับสนุนให้เอาออก เราก็เลยต้องเชื่อนะค่ะ ไม่เอาออกก็ไม่เอาออก ก็ต้องเลี้ยงละค่ะ อย่างน้อยเราก็ไม่ได้คิด ไม่ได้ตัดสินใจอยู่คนเดียว”

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ข้อมูลและทารกในครรภ์ กระตุ้นความรู้สึกของการเป็นแม่ให้เกิดขึ้น โดยการดั้นและการเห็นทารกในเครื่องอุตราซาวด์ เป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นความรู้สึกของการเป็นแม่ให้ก่อเกิด และส่งเสริมให้ผู้ให้ข้อมูลเข้าสู่สภาวะใหม่ได้เร็วขึ้น ด้วยปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวช่วยให้ผู้ให้ข้อมูลตระหนักถึงการมีตัวตน และการชีวิตของทารกในครรภ์ในฐานะคนคนหนึ่ง ดังนั้น สภาวะจิตใจของผู้ให้ข้อมูลจะอ่อนโยนลงเป็นความรู้สึกสงสาร ไม่ต้องการทำลายอีกชีวิตหนึ่ง ปรับเปลี่ยนมุมมองต่อทารกในครรภ์ และกลายเป็นการยอมรับทารกในครรภ์ได้ในที่สุด ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ลูกเริ่มดิ้นเนี่ยก็ช่วงสี่ห้าเดือนเนี่ยจ้า แบบเหมือนมีอะไรมาทิ่มเรานั่นจ้า (แบบคือ อีหยังตอคเนี่ยแหล่มจ้า) ก็เริ่มแบบเป็นรักขึ้น แบบรักลูกขึ้นมานะจ้า ก็เริ่มรักไม่อยากฆ่าอีก ก็สงสารนะจ้า...ก็ทั้งเขาเกิดมาร่วมกับเราแล้ว เขามีชีวิตแล้ว เราจะไปฆ่าเขาทำไมก็คิดอยู่ในใจ”

“ช่วงหกเจ็ดเดือนก็รู้สึกว่าเขา (ลูก) ดิ้น ก่อนหน้านั้นไม่รู้สึก ก็เราไม่ตั้งใจว่าจะเอาเขาไว้ อย่างนี้ ทั้งใส่กระโปรงมันรัดท้องมันก็ไม่รู้สึกว่ามันดิ้นเลย ก็รู้สึกเฉย ๆ ก็ท้องปกติก็อ้วนขึ้นเรื่อย ๆ ไม่รู้สึกค่อนนั้น แล้วกระโปรงมันรัดท้องมันจะดิ้นไปยังไง ตอนนั้นก็รู้สึกว่ามีอะไรอยู่ในท้องอย่างนี้ค่ะ เขาก็เริ่มดิ้น ก็ทำให้เรารู้สึกว่าเขาอยู่กับเรา ก่อนหน้านั้นเขายังไม่ดิ้น ไม่มีความรู้สึกว่าตัวเองเป็นแม่ พอลูกดิ้นมันก็รู้สึกว่ามีอะไรอยู่ข้างใน ประมาณนั้นละค่ะ...ก็ไปหาหมอ หมอก็อุตราซาวด์ให้ดู ก็เห็นเขาอยู่ในท้อง ...ช่วงหกเจ็ดเดือนมันก็ดิ้นแบบตอนนั้นเขาก็จะเอาศอกมาทิ่มท้องเราอย่างนี้ ก็รู้สึกว่าเขาเป็นคนนะ ก็เลยสงสารเขา ไม่อยากเอาออก สงสารเขา”

4. ประสบการณ์ในการเลี้ยงเด็กที่เคยสะสมมาก่อน ช่วยให้มั่นใจในความสามารถ

ต่อการเป็นแม่ ด้วยเคยเผชิญสถานการณ์ หรือมีการสะสมทักษะในการดูแลเด็กมาก่อน ทำให้คาดการณ์ หรือสามารถประเมินถึงเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นในการเลี้ยงดูลูก รวมถึงประเมินความสามารถของตนเองในการรับมือ หรือตอบสนองต่อเหตุการณ์นั้นได้ ซึ่งส่งเสริมให้ผู้ให้ข้อมูลมั่นใจว่าสามารถทำได้ และกล้าเข้าสู่สภาวะใหม่ ดังผู้ให้ข้อมูลอายุ 15 ปี กล่าวว่า

“ถือว่าตัวเองจะเลี้ยงได้ เพราะเคยเลี้ยงน้องมาหลายคนแล้วค่ะ ก็ลูกพี่ที่อยู่ด้วยกันเดี๋ยวนี้นี้ค่ะ ก็เลี้ยงเขา แล้วก็บ้านหลังนี้ด้วยค่ะ (ชี้ไปบ้านอีกหลังที่อยู่ใกล้กัน) ก็ได้ช่วยดู ก็ทำเป็นทุกอย่างก็อาบน้ำให้ ทานแป้งใส่เสื้อผ้า ป้อนข้าวค่ะ แล้วก็อุ้มเล่น ก็เลยตัดสินใจว่าเลี้ยงได้ค่ะ”

เห็นได้ว่า บริบท และเงื่อนไขที่ส่งเสริมให้ผู้ให้ข้อมูลปรับเปลี่ยนทัศนทางความคิด และเข้าสู่การจำยอมตั้งครรภ์ จำใจเป็นแม่ สัมพันธ์กับความเชื่อเกี่ยวกับการเกิด และการยุติการตั้งครรภ์ การได้รับความช่วยเหลือสนับสนุน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากครอบครัว กล่าวคือ หากผู้ให้ข้อมูลได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนที่เพียงพอ จะส่งเสริมความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในชีวิตอีกครั้ง ด้วยการได้รับการยอมรับ และการช่วยเหลือจากบุคคลสำคัญในชีวิต อันส่งเสริมให้เกิดความมั่นใจต่อการเผชิญสถานการณ์ หรือประสบการณ์ใหม่ที่จะเกิดขึ้น นั่นคือ การเป็นแม่ นอกจากนี้ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ข้อมูล และทารกในครรภ์ ช่วยกระตุ้นความรู้สึกของการเป็นแม่ให้เปิดออกโดยเร็ว รวมถึงประสบการณ์ในการเลี้ยงเด็กที่เคยสะสมมาก่อน ซึ่งช่วยให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถประเมินความสามารถของตนเองในการทำหน้าที่ และบทบาทของแม่ได้

สรุประยะจำยอมตั้งครรภ์ จำใจเป็นแม่: จุดเริ่มต้นของการเป็นแม่

เงื่อนไขสาเหตุ อันชักนำให้ผู้ให้ข้อมูลเข้าสู่ และอยู่กับระยะจำยอมตั้งครรภ์ จำใจเป็นแม่ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเป็นแม่ คือ การรับรู้ถึงการสูญเสียสถานะเดิม และการรับรู้ว่าคุณไม่สามารถปฏิเสธการตั้งครรภ์และการเป็นแม่ได้ โดยระยะนี้ มีคุณลักษณะคือ เป็นภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก ปฏิเสธไม่ได้ แต่ยอมรับสภาวะใหม่แบบไม่ค่อยเต็มใจ เกิดขึ้นเมื่อผู้ให้ข้อมูลตัดสินใจตั้งครรภ์ต่อ และสิ้นสุดลงเมื่อยอมรับสภาวะใหม่ได้ด้วยความเต็มใจ ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลจะปรับเปลี่ยนทัศนทางความคิด ซึ่งเป็นการปรับสมดุลระหว่างสภาวะใหม่และสภาวะเดิม เพื่อให้คุณสามารถยอมรับการตั้งครรภ์และการเป็นแม่ได้ และค่อย ๆ กลาย หรือละทิ้งจากสภาวะเดิม ด้วยการหาเหตุผลให้ยอมรับสภาวะใหม่ ปรับเปลี่ยนมุมมองต่อตนเอง และทารกในครรภ์ ซึ่งเป็นการให้ความหมายต่อการตั้งครรภ์และการเป็นแม่ใหม่ สุดท้าย คือ สร้างกำลังใจให้ตนเอง ซึ่งเป็นการมองสถานการณ์ในมุมมองใหม่ จากความคิดและความรู้สึกในด้านลบ จึงเปลี่ยนเป็นความคิดและความรู้สึกในด้านบวก อันส่งเสริมให้มีความมั่นใจในการเข้าสู่การเป็นแม่

ทั้งนี้ บริบท และเงื่อนไขที่ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลจำยอมตั้งครรภ์ จำใจเป็นแม่ คือ ความเชื่อเกี่ยวกับการเกิด และการยุติการตั้งครรภ์ อันส่งผลต่อความคิด และสภาวะจิตใจของผู้ให้ข้อมูล ให้เกรงกลัวต่อบาป และช่วยให้ยอมรับความจริง ร่วมกับการได้รับการช่วยเหลือสนับสนุน ทั้งจากครอบครัว แฟน และเครือญาติ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีกำลังใจ และมั่นใจต่อการตัดสินใจเป็นแม่ รวมถึงการเคยมีประสบการณ์ในการเลี้ยงเด็กที่เคยสะสมมาก่อน ทำให้สามารถคาดการณ์ และประเมินความสามารถของตนเองต่อการเผชิญสถานการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ รวมทั้งปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ข้อมูลและทารกในครรภ์ ซึ่งกระตุ้นความรู้สึกของการเป็นแม่ให้ก่อเกิด

ในขณะนี้ ด้วยสภาวะจิตใจของผู้ให้ข้อมูลที่เริ่มยอมรับความจริงต่อการตั้งครรภ์ และการเป็นแม่ของตนเอง ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลก่อเกิดความรู้สึกของการเป็นแม่ขึ้นอย่างชัดเจน และลึกซึ้ง นั่นคือ ความรู้สึกของการเป็นแม่ที่เคยถูกปิดกั้น ได้ถูกเปิดออก ตำนิกของความเป็นแม่เกิดขึ้น โดยผู้ให้ข้อมูลจะมีความรู้สึกรัก ผูกพัน ไม่อยากทำลาย และต้องการเลี้ยงดูทารกในครรภ์ ในฐานะลูกที่ต้องใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันต่อไป อันเป็นแรงหนุนให้ผู้ให้ข้อมูลเคลื่อนเข้าสู่ระยะที่ 2 ของกระบวนการปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อเป็นแม่ นั่นคือ การสวมบทบาทแม่เพื่อเตรียมพร้อมในการเลี้ยงดูลูก อย่างไรก็ตาม จากการตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจ และไม่พร้อม แม่สภาวะจิตใจของผู้ให้ข้อมูลเริ่มปรับเปลี่ยน และยอมรับการตั้งครรภ์และการเป็นแม่ได้แล้วก็ตาม แต่ความรู้สึกไม่มั่นใจต่อความสามารถในการเป็นแม่ของตนเองยังคงมีอยู่ เพราะขาดทักษะ ประสบการณ์ และความมั่นคงด้านรายได้ ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจึงยังคงต้องการความมั่นใจ และกำลังใจในการทำหน้าที่แม่ในอนาคต

ระยะที่ 2 สวมบทบาท: เตรียมพร้อมเพื่อเลี้ยงดูลูก

ระยะนี้เกี่ยวเนื่องจากระยะที่ 1 คือ เป็นผลที่เกิดขึ้นเมื่อผู้ให้ข้อมูลยอมรับการตั้งครรภ์ และการเป็นแม่ของตนเองได้แล้ว จึงสามารถเคลื่อนเข้าสู่การเป็นแม่ด้วยความเต็มใจ และสิ้นสุดลงเมื่อคลอด ในระยะนี้ความรู้สึกของการเป็นแม่จะเกิดมากขึ้น ในลักษณะพัฒนาอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่อง เนื่องจากความรู้สึกเป็นเจ้าของทารกในครรภ์ในฐานะแม่และลูก การรับรู้ต่อหน้าที่ของการเป็นแม่ และความรัก ความผูกพันที่มีต่อลูกในครรภ์ ต้องการให้ลูกมีสุขภาพดี แข็งแรง สะท้อนได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลได้ซึมซับ หรือสวมบทบาทของการเป็นแม่แล้ว ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจะแสดงบทบาทหน้าที่ของแม่ ด้วยการใส่ใจ และปกป้องลูกในครรภ์ รวมทั้งมีการเตรียมพร้อมต่อการทำหน้าที่แม่ เพื่อเผชิญสถานการณ์ในการเป็นแม่ครั้งแรกของตนเองภายหลังคลอด รายละเอียดดังต่อไปนี้

เงื่อนไขสาเหตุ: ความรู้สึกของการเป็นแม่ขณะตั้งครรภ์

เมื่อผู้ให้ข้อมูลเข้าสู่การเป็นแม่ด้วยความเต็มใจพบว่า ความรู้สึกของการเป็นแม่ขณะตั้งครรภ์ คือ “การอยู่กับความกลัวและความไม่มั่นใจ” ประกอบด้วย กลัว และห่วงสุขภาพของลูก ในครรภ์ ได้แก่ กลัวลูกพิการ และกลัวลูกเสียชีวิต กลัวอันตรายจากคลอดต่อแม่และลูก รวมถึงไม่มั่นใจต่อการดูแลลูก เพราะไม่มีประสบการณ์ และขาดทักษะ ซึ่งความกลัว และความไม่มั่นใจดังกล่าว เป็นเงื่อนไขสาเหตุชักนำให้ผู้ให้ข้อมูลมีการเตรียมพร้อมเพื่อเลี้ยงดูลูกต่อไป รายละเอียดดังนี้

1. กลัว และห่วงสุขภาพของลูกในครรภ์ ภายหลังการยอมรับทารกในครรภ์ และการเป็นแม่ของตนเอง ตลอดระยะเวลาของการตั้งครรภ์ ผู้ให้ข้อมูลจะรู้สึกกลัว และห่วงใยสุขภาพของลูกในครรภ์ ได้แก่ กลัวลูกพิการ เพราะหมายถึง ภายหลังเกิด ลูกจะช่วยเหลือตนเองได้น้อย พ่อแม่ต้องดูแลมากขึ้น และสงสารลูกเพราะแตกต่างจากคนอื่นเป็นความกลัวต่อ “ความไม่สมบูรณ์แบบ” รวมถึง “กลัวลูกเสียชีวิต” ซึ่งเป็นความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นทั้งจากการแท้ง หรือลูกตายในครรภ์ เป็นความรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัยทางด้านจิตใจถึงการพลัดพราก หรืออาจสูญเสียลูก ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจึงใส่ใจบำรุงครรภ์ ดูแลตนเองเพื่อลูก และใส่ใจต่อการไปฝากครรภ์อย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ ความรู้สึกดังกล่าวจะเกิดมากในผู้ให้ข้อมูลที่เคยยุติการตั้งครรภ์แต่ไม่สำเร็จ และความกลัวจะผ่อนคลายลงเมื่อได้รับข้อมูลจากการตรวจของแพทย์ด้วยเครื่องอัลตราซาวด์ว่าลูกสมบูรณ์แข็งแรง และความรู้สึกนี้จะสิ้นสุดลงเมื่อคลอด ทันทีที่เห็นลูกเกิดมาพร้อมอวัยวะที่ครบถ้วนและปลอดภัย รายละเอียดดังนี้

กลัวลูกพิการ ด้วยลูกอยู่ภายในครรภ์ ผู้ให้ข้อมูล ไม่สามารถสำรวจ หรือเห็นร่างกายของลูกได้อย่างชัดเจน ทำได้เพียงรับรู้ผ่านการตรวจจากแพทย์ด้วยเครื่องอัลตราซาวด์ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าการตรวจอาจผิดพลาด หรือเป็นความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นได้ เช่น บางครั้งไม่สามารถเห็นอวัยวะได้ชัดเจนทุกอย่าง หรืออาจมีสิ่งผิดปกติที่มองไม่เห็น ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจะรู้สึก “กลัวความไม่สมบูรณ์แบบ” คือ กลัวลูกคลอดออกมาไม่สมบูรณ์แข็งแรง มีอวัยวะไม่ครบถ้วนหรือมีความพิการเป็นความรู้สึกห่วงใยต่อภาวะสุขภาพของลูกที่เกิดขึ้นตลอดระยะเวลาในขณะตั้งครรภ์ และความรู้สึกนี้จะมากขึ้น โดยเฉพาะช่วงอายุครรภ์ที่ใกล้ครบกำหนดคลอด ด้วยเวลาที่รอคอยจะได้เห็นลูกใกล้จะมาถึง ความรู้สึกดังกล่าวทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกตื่นเต้น ฝ้าคอย และใส่ใจบำรุงครรภ์เพื่อป้องกัน “ความไม่สมบูรณ์แบบ” ดังกล่าว ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ยิ่งใกล้คลอดหนูจะคิดนะว่าเออ ลูกตัวเองคลอดออกมาจะครบไหมยังงี้ หนูก็คิดไป โอ้! ลูกตัวเองจะครบสามสิบสองไหมยังงี้เนะ เราไม่รู้หนิอะ เห็นในอัลตราซาวด์มันก็สบายใจอยู่ แต่มันก็ไม่ได้เห็นหมดใช้ไหมละ หนูก็กลัวลูกเป็นนั่นเป็นนี่ ...ก่อนหน้านั้นก็คิด แต่ก็ไม่ได้คิด และห่วงมากเท่าใกล้คลอด ก็ว่าลูกใกล้จะออกมาแล้ว จะได้เห็นหน้าเขาแล้ว”

“ก็คิดว่าเขา (ลูก) จะออกมาเป็นยังงี้ จะครบหรือเปล่า เราก็กลัว กลัวตลอดเลย กลัวว่าเขาจะคลอดออกมาไม่ดี ครบไหม อะไรอย่างนี้แหละ หนูก็กินตลอด บำรุงตลอด นมหนูก็กินเป็นกล่อง พวกแอนมัมอย่างนี้ หนูก็ซื้อมากินอยู่ตลอดเลย พอลูกออกมาโน่นละ หมอบอกสมบุรณ์แข็งแรงหนูก็ดีใจ”

ความรู้สึกกลัว และห่วงสุขภาพลูกในครรภ์จะมีมากขึ้นในผู้ให้ข้อมูลที่เคยยุติการตั้งครรภ์แต่ไม่สำเร็จ ด้วยเชื่อว่า การยุติการตั้งครรภ์อาจส่งผลกระทบ หรือเป็นสาเหตุให้ลูกในครรภ์พิการ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ตอนกินยาแล้วมัน ไม่ออก ก็กลัวลูกในท้องพิการ ทั้งเคยมีเพื่อนมาแล้วให้ฟังว่า เพื่อนของเพื่อนอีกทีหนึ่งนะจ้ะ แบบเขากินแล้วมัน ไม่ออก มันก็พิการอะไรยังงี้ ก็ไปหาหมอ หมอก็บอกว่าลูกพิการ ลูกไม่สมบูรณ์อย่างนี้นะจ้ะ ก็กลัวเกิดกับลูกเรา ก็กลัวตลอด”

“ก็กินนม ไม่ทำงานหนัก กลัวเขา (ลูก) ไม่ปกติ เพราะว่าก็ว่าเรากินยา (ยาสตรี) เดียวลูกมัน ไม่ปกติ กลัวเขามีปัญหาเวลาเขาออกมา ไม่ครบพิการอย่างนี้...ถ้าไม่ได้กินยา ก็กลัวเหมือนเดิม แต่มันจะ ไม่มากเท่านี้ อันนี้เขาก็ว่ายาจะทำให้ลูกพิการ เพื่อนก็เคยเล่าให้ฟังว่าไปกินยาแล้วถ้ามัน ไม่ออก ลูกอาจพิการหรือเป็นอะไรอย่างนี้ หนูก็กลัว”

ในขณะที่ตั้งครรภ์ กล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลจะมีความรู้สึกกลัวต่อความพิการ และความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นต่อสุขภาพของลูกตลอดระยะเวลาที่การตั้งครรภ์ดำเนินอยู่ ซึ่งความรู้สึกดังกล่าว นอกจากจะเป็นความห่วงใยที่มีต่อลูกในครรภ์แล้ว ส่วนหนึ่งยังเป็นการกังวลที่มีต่อตนเองร่วมด้วย กล่าวคือ กลัวคนต้องรับผิดชอบในความพิการ หรือภาวะที่ไม่สมบูรณ์แบบนั้น ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจึงป้องกัน หรือพยายามลดโอกาสที่จะไม่ได้รับสิ่งนั้น ด้วยการใส่ใจบำรุงครรภ์ ไปฝากครรภ์ตามนัด และสนใจซักถามสุขภาพของลูกในครรภ์ ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“หนูก็มีแต่บำรุง ก็กลัวลูกออกมาเป็นเหมือนลูกคนอื่นที่เด็กไม่สมบูรณ์ ก็สังสาร เขาก็จะไม่เหมือนคนอื่น ช่วยตัวเองได้น้อย ไปไหนมาไหนเราก็จะห่วง เราต้องดูแลมากขึ้นอย่างนี้ หนูก็แบบเป็นคนคิดมากอยู่แล้วนะจ๊ะ กลัวลูกไม่สมบูรณ์แข็งแรง แบบเป็นพิการอะไรยังงี้ ก็ไปฝากครรภ์แล้วหมอก็นัดไปทุกเดือน ก็ไปตามนัดทุกเดือน หนูก็กลัว เวลาไปหาหมอ หนูก็ถาม เวลาไปอุตราชาวงศ์ยังงี้ หนูก็ถามว่าลูกครบไหมหมอ หมอบอกว่าครบ ครบทุกอย่าง หนูก็ดีใจ”

กลัวลูกเสียชีวิต เมื่อผู้ให้ข้อมูลรู้สึกรัก และผูกพันกับลูกในครรภ์แล้วจะกลัว การสูญเสียลูกตลอดระยะเวลาของการตั้งครรภ์ เป็นความรู้สึกไม่แน่นอนที่การสูญเสียลูกอาจเกิดขึ้นทั้งจากการแท้งเอง หรือลูกตายในครรภ์ ดังผู้ให้ข้อมูลสะท้อนออกมาในลักษณะกลัวแท้งลูก กลัวลูกตาย และกลัวไม่ได้เลี้ยง ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจึงใส่ใจดูแลสุขภาพตนเอง สังเกตอาการผิดปกติ ฝ้าสังเกตลูกดิ้น และไปพบแพทย์สม่ำเสมอ ดังตัวอย่างคำกล่าวต่อไปนี้

“ไปฝากครรภ์บ่อย หนูกลัวลูกตาย...บางครั้งเหมือนลูกไม่ดิ้น”

“ตอนในท้องนี้ ไม่รู้จะได้เลี้ยงหรือไม่ได้เลี้ยง เพื่อแบบเป็นเหมือนคนอื่นอย่างนี้ หนูเห็นคนอื่นแบบพอท้องห้าเดือนอย่างนี้ก็แท้งออกเองนะจ้ะ หนูก็เลยคิดว่าไม่รู้จะได้เลี้ยงหรือไม่ได้เลี้ยง (จักสิได้เลี้ยงบ่ได้เลี้ยง) หนูก็ห่วงลูก ก็ดูแลตัวเองดี ๆ ไม่ยกของหนัก กลัวลูกหลุด (ข่านลูกหลุด) แท้งออกมาจะจ้ะ”

2. กลัวอันตรายจากคลอดต่อแม่และลูก ด้วยเป็นประสบการณ์ครั้งแรก ในช่วงเวลาที่วันกำหนดคลอดใกล้จะมาถึง ผู้ให้ข้อมูลจะรู้สึกตื่นเต้น ผ่องแผ้วด้วยความกลัวต่อการคลอดที่จะเกิดขึ้น ด้วยการจินตนาการถึงการคลอดที่น่าจะเจ็บปวดทรมาน จากการซักถามแม่ของตนเอง หรือผู้หญิงที่เคยคลอดมาก่อนในชุมชน การแสวงหาข้อมูล และความรู้จากการอ่านหนังสือ การดูเกี่ยวกับการคลอดในอินเทอร์เน็ต รวมถึงการได้ข้อมูลจากแพทย์เกี่ยวกับการวางแผนการรักษารักษา เช่น ลูกในครรภ์ตัวใหญ่ น้ำหนักมาก และอาจได้ผ่าตัดคลอด เป็นต้น ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลจะนึกภาพหรือจินตนาการตามข้อมูลที่ได้ ทำให้รู้สึกกลัวความเจ็บปวด กลัวไม่มีแรงเบ่ง หรือคลอดเองทางช่องคลอดไม่ได้ กลัวการผ่าตัดคลอด รวมถึงกลัวความตายที่อาจเกิดขึ้นได้ทั้งแม่ และลูก โดยความกลัวดังกล่าวจะสิ้นสุดลงเมื่อการคลอดได้ยุติ และลูกปลอดภัย ดังตัวอย่างคำกล่าวต่อไปนี้

“ใกล้คลอด ประมาณสักสองถึงสามสัปดาห์ ยิ่งใกล้จะคลอด กลัวไปหมดทุกอย่าง มันไม่เคยมีประสบการณ์ด้วย มันก็เลยกลัวไปหมดทุกอย่าง กลัวจะได้ผ่าตัด เพราะหมอบอกว่าลูกตัวใหญ่แล้วเราก็ตัวเดี่ยว กลัวคลอดเองไม่ได้ ...ก็ไม่อยากผ่าตัด (ผ่าตัดคลอดทางหน้าท้อง) ก็ลุ้นให้ตัวเองคลอดเองให้ได้...ก็กลัวตายด้วย กลัวตัวเองไม่พีน กลัวลูกตายไปกับตัวเอง”

“กลัว มันไม่เคยคลอดนะจ๊ะ ตัวเองไม่มีประสบการณ์ในการคลอดหน้อะ กลัวเบ่งคลอดไม่ได้ กลัวไม่มีกำลังแรงเบ่ง กลัวได้ผ่าตัด โอ๊ย! กลัวไปหมดทุกอย่าง จะเป็นยังไยยังงั้นนะ ...แม่บอกว่ามันจะปวดมาก กลัวตัวเองเจ็บปวดทนไม่ไหว แล้วก็กลัวจะเบ่งยังไม่ถึงจะออกยังงี้ กลัวตลอดจนตัวเองคลอดออกมาเรียบร้อยแล้ว คลอดปั๊บ เห็นหน้าลูก ว่าลูกดี ครบทุกอย่าง ก็หายกลัวเลย”

นอกจากนี้ ขณะรอคลอด จากการหดรัดตัวของมดลูกที่แข็งแรง และเจ็บปวด รวมถึงการไม่เห็นสภาวะลูกในครรภ์ขณะเจ็บครรภ์คลอด ทำให้ผู้ให้ข้อมูลห่วง และกลัวอันตรายจะเกิดขึ้นต่อลูก ดังนี้

“ตอนนอนรอคลอดในโรงพยาบาล กลัวลูกเป็นอะไรมาก เพราะท้องมันบีบแน่นแข็งไปหมดปวดมาก ทั้งกลัวสายสะดือไปรัดคอลูก กลัวลูกตายมากกว่า ต้องจับท้องดูตลอด กลัวลูกตาย”

ในผู้ให้ข้อมูลที่ต้องได้รับการผ่าตัดคลอดทางหน้าท้อง ความกลัวต่อความตายยิ่งมากขึ้น ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ตอนหมอจะดมยา นึกในใจ พูดยกับลูกว่า แม่จะพีนหรือเปล่า กลัว กลัวมาก แต่ภาวนาในใจขอให้ลูกรอด”

3. **ไม่มั่นใจในการดูแลลูก** ยิ่งใกล้คลอด นั่นคือ การเผชิญสถานการณ์จริงในการดูแล และเลี้ยงดูลูกที่ใกล้จะมาถึง ผู้ให้ข้อมูลจะรู้สึกไม่มั่นใจต่อความสามารถของตนเอง กลัวดูแลลูกไม่ได้ เนื่องจากเป็นประสบการณ์ครั้งแรก และขาดทักษะในการดูแลเด็กแรกเกิด ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

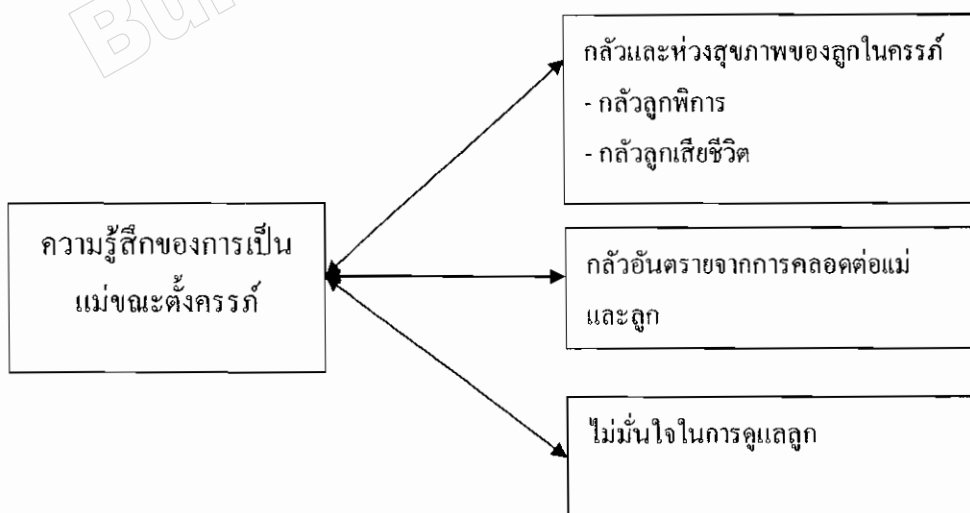
“ก็ไม่เคยมีลูกเนาะ ใกล้คลอดก็คิดหนัก จะเลี้ยงยังไงหน้อ จะทำเป็นไหม จะอุ้มทำไหนด ยังงี้ละ เพราะว่าเคยอุ้มก็เด็กสองเดือนสามเดือนแล้ว ก็คืออุ้มพาเดินได้แล้ว ไม่เคยเลี้ยงเด็กคลอดออกมาใหม่ ๆ...เรากลัวดูแลเขาไม่ได้ละ ตอนที่อยู่ก็คิดว่าอาจจะดูแลเขา (ลูก) ไม่ได้ ก็คิดว่าจะดูแลไม่ได้แปดสิบเปอร์เซ็นต์ละ แปดสิบเลยคิดว่าจะเลี้ยงไม่ได้ ถ้าผ่านเดือนสองเดือนไปก็คิดว่าน่าจะเลี้ยงได้ เพราะเขาก็จะโตขึ้น ทั้งไม่เคยเลี้ยงเด็กแรกเกิดนะละ เคยเลี้ยงก็คือสามสี่เดือนขึ้นไป ก็กลัวคลอดออกมา กลัวมันยาก ดูแลไม่ได้”

ตรงกันข้าม หากผู้ให้ข้อมูลเคยมีประสบการณ์ในการเลี้ยงเด็กที่สะสมมาก่อนจะช่วยให้เกิดความมั่นใจต่อความสามารถในการเลี้ยงดูลูกภายหลังคลอด ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“ตอนที่ท้องก็ไม่ได้เตรียมตัวอะไรมา ก็คิดว่าตัวเองจะทำได้อยู่ เพราะว่าเคยเลี้ยงน้อง ก็ไม่ได้คิดมากอะไรจ้ะ ก็คิดว่าตัวเองเลี้ยงได้ (กะคิดว่าเจ้าของสิเอาได้)”

ดังนั้น การรับรู้ต่อความสามารถในการดูแลลูกในผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนจึงมีความแตกต่างกัน หากผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าคุณสามารถทำได้บนการพิจารณาจากประสบการณ์ที่เคยมีมาก่อน ย่อมช่วยให้ความรู้สึกไม่มั่นใจต่อการดูแลลูกภายหลังคลอดลดลง

ทั้งนี้ สามารถสรุปความรู้สึกของการเป็นแม่ขณะตั้งครรภ์ได้ ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 11 ความรู้สึกของการเป็นแม่ขณะตั้งครรภ์

กลยุทธ์: การสร้างความมั่นคงปลอดภัยเพื่อแม่และลูก

ในขณะตั้งครรภ์ ผู้ให้ข้อมูลจะอยู่กับความกลัว กังวล ห่วงใยสุขภาพลูกในครรภ์ ทั้ง “กลัวลูกพิการ” และ “กลัวลูกเสียชีวิต” บนความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้น ความกลัวอันตรายจากการคลอดทั้งต่อแม่และลูก รวมถึงไม่มั่นใจในความสามารถของตนเองต่อการดูแลลูก ดังนั้น กลยุทธ์ที่ผู้ให้ข้อมูลใช้เพื่ออยู่กับสภาวะดังกล่าว คือ “การสร้างความมั่นคงปลอดภัยเพื่อแม่และลูก” เพื่อมุ่งหวังให้ลูกสมบูรณ์แข็งแรง ลดความกลัว ปลอดภัยทั้งแม่และลูก และมีความมั่นใจต่อการทำหน้าที่แม่ภายหลังคลอด รายละเอียดดังนี้

1. สร้างความมั่นคงปลอดภัยด้านร่างกายและจิตใจ ด้วยผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าลูกในครรภ์จะได้รับสิ่งต่าง ๆ จากแม่ทั้งอาหาร อารมณ์ และความรู้สึก ดังนั้น สุขภาพ และพฤติกรรมของแม่ จึงมีผลต่อสุขภาพของลูกในครรภ์ด้วย ขณะเดียวกันสุขภาพของลูกในครรภ์ก็กระทบต่อสุขภาพของแม่ กล่าวคือ หากผู้ให้ข้อมูลดูแลตนเอง และมีสุขภาพดี ลูกก็จะสมบูรณ์แข็งแรง และหากลูกในครรภ์มีสุขภาพดีสมบูรณ์แข็งแรง ผู้ให้ข้อมูลก็สบายใจ ลดความกลัว และวิตกกังวลต่อสุขภาพลูกในครรภ์ ตรงกันข้าม หากสุขภาพลูกในครรภ์ไม่สมบูรณ์แข็งแรง ผู้ให้ข้อมูลจะรู้สึกหือ และเป็นห่วงลูกตลอดเวลา ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจะใส่ใจดูแลสุขภาพของตนเองเพื่อสุขภาพลูกในครรภ์ได้แก่ ใส่ใจไปฝากครรภ์เพื่อตรวจเช็คสุขภาพของแม่และลูก ส่งเสริมสุขภาพลูกในครรภ์ทั้งด้านร่างกาย และจิตใจอารมณ์ ปกป้องอันตรายต่อลูก และกระตุ้นพัฒนาการลูกในครรภ์ รวมถึงลดความกลัวเกี่ยวกับการคลอด ดังนี้

1.1 ใส่ใจไปฝากครรภ์เพื่อตรวจเช็คสุขภาพของแม่และลูก ภายหลังที่ยอมรับสถานะใหม่ผู้ให้ข้อมูลจะกลัว และกังวลต่อสุขภาพของทารกในครรภ์ และบนความเชื่อที่ว่า หากดูแลสุขภาพของลูกให้ดี คือ แข็งแรง สมบูรณ์ ตั้งแต่ออยู่ในครรภ์ ภายหลังคลอดลูกก็จะแข็งแรง สมบูรณ์ และเลี้ยงง่าย ไม่ลำบากในการดูแล ดังนั้น การไปฝากครรภ์จึงเป็นการตรวจเช็คสุขภาพของทารกในครรภ์ ซึ่งช่วยบรรเทาความกลัว และกังวลของผู้ให้ข้อมูลได้ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ไปฝากครรภ์ก็คือตรวจเช็คร่างกายของเราด้วย ของลูกด้วย ถ้าลูกแข็งแรงเราก็มั่นใจว่า เขา (ลูก) ออกมาเขาคงจะสมบูรณ์ ก็เป็นกำลังใจให้เรา ส่งเสริมไม่ให้เราคิดมากว่าลูกจะเป็นอะไร ถ้าลูกแข็งแรงมันก็ต้องดีต้องสมบูรณ์ (คลอด) ออกมาเขาก็จะเลี้ยงไม่ยาก เราก็ไม่ลำบากมากที่จะดูแลเขา (ออกมาเขาก็จะไม่เลี้ยงยาก เขาคะบ่ลำบากหลายทีสิเบิ่งเขา) ถ้าเขาไม่แข็งแรง ไม่สมบูรณ์ เราก็จะคิดมาก สงสารลูก”

ด้วยรับรู้ว่าตนเองอายุน้อย กังวลต่อการคลอด และอันตรายที่อาจส่งผลต่อลูกในครรภ์ อันเกิดจากสุขภาพของตนเอง ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจึงใส่ใจไปฝากครรภ์เพื่อให้แพทย์ตรวจเช็ค และให้การดูแล ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ถ้าไปฝากครรภ์ก็คือตรวจเช็คร่างกายของเราด้วย ของลูกด้วย.... ตรวจเช็คร่างกายเรา หมอก็จะตรวจเยี่ยว (น้ำปัสสาวะ) ตรวจเลือด ชั่งน้ำหนัก ตรวจว่าเราเป็นอะไรไหม เราจะคลอดลูกได้ไหม ก็ว่าเราอายุยังน้อยอย่างนี้ ก็กลัวคลอดไม่ได้ แล้วก็กลัวลูกเป็นอะไร...ก็หมอดูแลอยู่ เป็นอะไรหมอก็จะได้ดูแล ขึ้นอยู่กับหมอละจ้า”

1.2 ส่งเสริมสุขภาพลูกในครรภ์ทั้งด้านร่างกาย และจิตใจอารมณ์ ภายหลังที่ผู้ให้ข้อมูลยอมรับทารกในครรภ์ และการเป็นแม่ของตนเองได้ จะมุ่งหวังให้ลูกในครรภ์มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงทั้งร่างกาย และจิตใจ ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจะใส่ใจดูแลสุขภาพตนเอง เพื่อสุขภาพลูกในครรภ์ ได้แก่ บำรุงลูก และรักษาสภาวะอารมณ์แม่เพื่อสภาวะอารมณ์ที่ดีของลูก ดังนี้

บำรุงลูก โดยดื่มนม และรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ หรือคิดว่าเป็นสิ่งที่ดีสำหรับลูก เพื่อให้ลูกเกิดมาสมบูรณ์แข็งแรง ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“รัก ห่วง อยากให้เขา (ลูก) คลอดออกมาแข็งแรงสมบูรณ์ เราก็ต้องบำรุง ต้องให้เขาแข็งแรงอย่างนี้ละคะ เราก็บำรุงเอา กินนมหมดไปตั้งเยอะ ก็อยากให้เขาแข็งแรงสมบูรณ์”

“ก็พอรู้ว่าจะเอาไว้แล้ว (เอาลูกไว้) ก็ไม่ได้คิดอะไร ก็มีแต่คิดว่าจะบำรุงในท้องให้ดีอย่างนี้จ้า ก็คิดจะเอาไว้แล้วก็ไม่ได้ทำอะไรคะ ก็คือบำรุงไปอย่างเดียว เขา (ลูก) จะได้แข็งแรง ไม่เป็นอะไร... ก็กินนมคะ ไม่กินน้ำอัดลม ไม่กินเผ็ดนะคะ”

“เมื่อเรายอมรับจะเป็นแม่คนนี่ เราต้องบำรุงเขา (ลูก) หาสิ่งดี ๆ มาบำรุงลงไปให้เขาแข็งแรงสมบูรณ์ เพราะว่าเรายอมรับที่จะเอาเขาไว้”

รักษาสภาวะอารมณ์แม่เพื่อสภาวะอารมณ์ที่ดีของลูก โดยทำจิตใจให้สบายไม่เครียด อารมณ์ดี บนความเชื่อที่ได้รับการถ่ายทอดจากคนอื่น เช่น ผู้เฒ่าในชุมชน และแม่ของผู้ให้ข้อมูลที่เชื่อว่า “หากแม่เป็นอย่างไรลูกจะเป็นอย่างนั้น” ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ตอนท้องก็ไม่หงุดหงิด ก็ผู้เฒ่าบอกว่าถ้าเราเป็นยังงี้ลูกเราจะเป็นยังงั้น (กะชุมผู้เฒ่า) เหม็นว่า ถ้าเขาเป็นจิ้ง ใจลูกเขาจะสติเป็นจิ้งสั้น) ถ้าเขาแต่ใจลูกก็จะเอาแต่ใจเหมือนกันยังงี้ละ ก็ไม่เครียด ไม่หงุดหงิด พยายามให้อารมณ์ดีนะคะ ลูกจะได้อารมณ์ดีด้วย”

“แม่ก็บอกนะว่าไม่ต้องเครียด ไม่ต้องอะไร หงุดหงิดยังงี้ ห้ามเครียด ห้ามโกรธ ให้อารมณ์ดีตลอดนั่นละ ก็ถ้าเราอารมณ์ดี ลูกเราก็จะอารมณ์ดียังงี้ละ”

1.3 ปกป้องอันตรายต่อลูก โดยปฏิบัติทั้งตามหลักการทางการแพทย์ และความเชื่อที่ตนยึดถือ ได้แก่ หลีกเลี่ยงการกินยาขณะตั้งครรภ์ และการฆ่าสัตว์ เพราะกลัวผลของยาและเวรกรรมจากการฆ่าสัตว์ทำให้ลูกพิการ หรือเจ็บป่วย ระวังระมัดระวังในการรับประทานอาหารการเดินทาง และการทำกิจกรรม เพื่อป้องกันการแท้ง และอันตรายที่อาจเกิดขึ้นต่อลูกในครรภ์ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล ต่อไปนี้

“ก็ดูแล้วตัวเองตลอด กลัวกินอะไรลงไปจะทำให้เขาพิการ เวลาเป็นไข้เป็นหวัดอะไรยังงี้ ยาก็ไม่กิน...กลัวลูกไม่สมบูรณ์ พิจารณาอะไรก็ไม่อยากฆ่า ฆ่าปลา ฆ่ากบ ทำกับข้าวอย่างนี้ กลัวลูกเราจะเป็นอะไร ไม่ครบ หรือเจ็บป่วย เป็นบาปเป็นกรรมมาเกิดกับลูก”

“แต่ก่อนเราไม่ได้ท้องหน้อะ เราก็กิน เที่ยว เล่น ไปโรงเรียน พอมีเขามันก็เหมือนไม่ใช่ตัวคนเดียว มันก็ห่วง กินอะไรก็อยากให้เขาได้กินอ้อมยังงี้เงาะจ๋า แล้วก็ต้องระมัดระวังมากขึ้น ไม่เหมือนแต่ก่อน หนูจะกินเผ็ดมาก ส้มด่าอย่างนี้ หนูก็บอกเผ็ด ๆ เลย เคี้ยวนี้ของเผ็ด ของคอง น้ำอัดลม หรืออะไรที่มีแอลกอฮอล์หนูก็ไม่กิน เป็นห่วงเขานะคะ กลัวลูกเป็นอะไร กินแต่ของดี ๆ พุดง่าย ๆ กินแต่ของบำรุง แล้วเวลาไปไหนมาไหนก็ระวัง ขับมอเตอร์ไซด์อย่างนี้ ถนนมันไม่ดีเป็นหลุมเป็นบ่อ ก็ค่อย ๆ ขับระมัดระวัง ไม่ให้กระทบกระเทือน เวลาตกหลุมที โอ๊ย! ลูกจะแท้งไหม เนี่ย (ลูกจะหลุชะหนอ) ยกของหนักอะไรอย่างนี้หนูก็ไม่ทำ ห่วงความปลอดภัยของเขา อะไรที่ไม่ควรทำ เราก็กินไม่ทำ หลีกเสี่ยงไม่ทำงานหนัก กลัวแท้ง”

1.4 กระตุ้นพัฒนาการลูกในครรภ์ ผู้ให้ข้อมูลจะสนใจกระตุ้นพัฒนาการของลูกตั้งแต่ออยู่ในครรภ์ โดยให้อ่านหนังสือ อ่านนิทานให้ลูกฟัง ด้วยเชื่อว่าลูกเกิดมาจะได้ฉลาด โดยความเชื่อดังกล่าวได้รับจากหญิงที่เคยมีประสบการณ์มีลูกมาก่อน และจากสื่อโทรทัศน์ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“คนที่เขามีลูกมาก่อนเราอย่างนี้ละ เขาว่าเล่านิทานให้ฟัง ลูกเกิดมาแล้วมันจะได้ฉลาด หนูก็เอามาอ่านให้ลูกฟัง”

“ก็หาหนังสือหาอะไรมาอ่านให้เขา (ลูก) ฟัง เขาว่าอ่านหนังสือนี้จะให้เด็กน้อยสมองดี ฉลาดนะ เราก็ต้องหามาอ่าน...ก็ดูจากรายการโทรทัศน์นะคะ เขาว่าอ่านหนังสือ อ่านนิทานให้ลูกฟัง ลูกจะได้ฉลาด”

1.5 ลดความกลัวจากการคลอด ด้วยความรู้สึกลึกซึ้ง รวบรวมทั้งกลัวต่อการคลอด และอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นทั้งต่อแม่ และลูก ผู้ให้ข้อมูลมีวิธีการเพื่อลดความกลัวดังกล่าว ดังนี้
เล่า ระบาย หาข้อมูล จากผู้หญิงที่เคยมีประสบการณ์ในการคลอดมาก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จากมารดาของตนเอง เพื่อลดความตื่นเต้น และความกลัว

“...มันก็ผ่อนคลาย (ความกลัว) จากที่เราได้เล่า ได้ระบาย ได้ถามแม่ ถามเกือบทุกวัน ถามแล้วถามอีก คิดทุกวัน ตื่นเต้น แล้วก็กลัวด้วย ก็ถามแม่บ่อยมาก”

“ถามแม่เรื่องเบ่งคลอดเป็นยังไง มันต้องเบ่งยังไง ก็คือ แม่คลอดเอง ก็คือ ถาม ถามทุกอย่างนั่นแหละ (ส่อ) ว่าเป็นยังไง มีความรู้สึกยังไง ให้เราลด ๆ ความกลัว กับความตื่นเต้นลงบ้าง... ก็นึกภาพไปตามแม่พูด ก็นึกภาพไปด้วยตามแม่เล่าประสบการณ์ มันก็ลดความกลัวลงบ้าง”

“ถามพี่ที่เคยคลอดมาก่อน ว่าเป็นยังไง แต่มันก็ยังกลัวอยู่ พี่เขาบอกว่าไม่เป็นอะไร ตอนผ่า (ผ่าตัดคลอดทางหน้าท้อง) จะไม่รู้สึก แต่จะเจ็บมากตอนหลังผ่าสองถึงสามวันแรก”

พึ่งพาสิ่งศักดิ์ เพื่อปกป้องคุ้มครองให้ปลอดภัยทั้งแม่ และลูก ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“แม่ (แฟน) บอก สวคมนต์บอกเจ้าที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทุกวัน เพราะกลัวการคลอด สวคมนต์ขอให้คลอดเองให้ได้ ขอให้แข็งแรง ขอให้ลูกเกิดมาครบทุกอย่าง ขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ช่วยเหลือคุ้มครอง ให้ปลอดภัยทั้งแม่และลูก ก็มันกลัวทุกอย่างเลย”

“ตอนเย็น ยายก็บอกว่าก่อนจะนอนนี้สวคมนต์น้อยนะ...ยายว่า ให้หนูสวคมนต์ ยายก็เอาหนังสือสวคมนต์ให้หนู สวคมนต์ยังงี้ก็จะคลอดลูกง่าย ขอพรจากพระจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ยังงี้นะ ให้คุ้มครอง ให้คลอดลูกง่าย ไม่เป็นอะไรทั้งแม่และลูกยังงี้นะ ยายบอกให้หนูทำ หนูก็เลยทำตาม”

2. สร้างความมั่นคงปลอดภัยในบทบาทใหม่ ด้วยความไม่มั่นใจต่อความสามารถ
ในการดูแลลูก ผู้ให้ข้อมูลจึงพยายามสร้างความมั่นใจให้ตนเอง ทั้งในด้านทักษะ และความรู้ ในการดูแล และเลี้ยงดูลูก ประกอบด้วย แสวงหาความรู้ และสวมบทบาทฝึกเลี้ยงลูก เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมทั้งด้านความรู้ และทักษะก่อนเผชิญสถานการณ์จริงภายหลังคลอด ดังนี้

2.1 แสวงหาความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูก และการส่งเสริมพัฒนาการของลูกตั้งแต่วัยในครรภ์ ซึ่งเป็นการเรียนรู้การเป็นแม่ขณะตั้งครรภ์ ทั้งจากการซักถามผู้รู้ หรือผู้ที่มีประสบการณ์ และจากการอ่านหนังสือ โดยเป็นการเตรียมความพร้อมด้านความรู้ เพื่อรับบทบาทใหม่ที่ต้องเผชิญ ภายหลังคลอด ดังตัวอย่างคำกล่าวต่อไปนี้

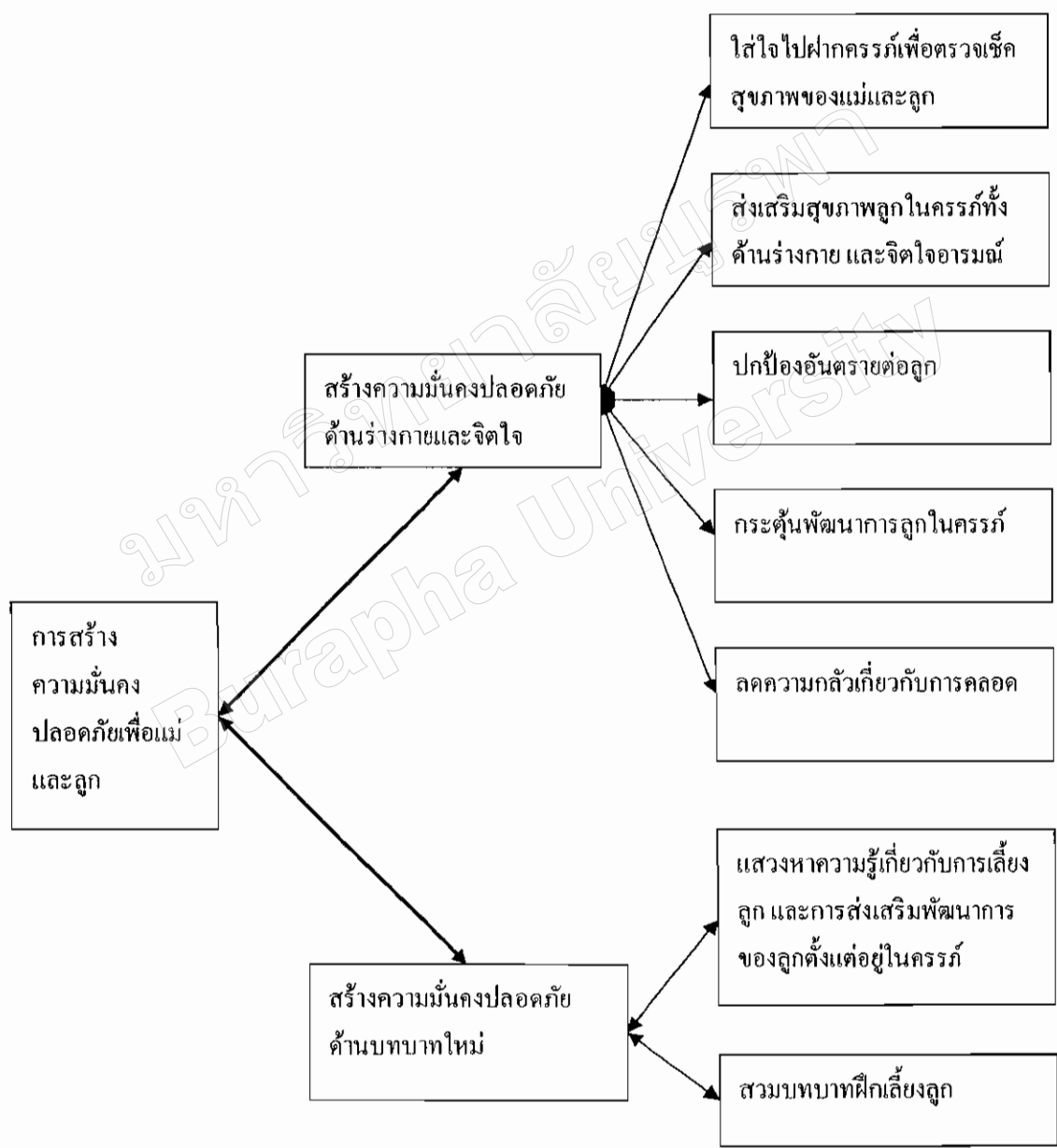
“รู้ว่าตัวเองมีลูกก็เลยเริ่มสอบถามผู้เฒ่ายังงี้นะจ้ะ พี่น (ผู้เฒ่า) มีประสบการณ์ สอบถามว่าเป็นยังงี้ คลอดออกมาจะเจ็บไหม เป็นยังงี้ เลี้ยงลูกยากไหม เลี้ยงยังงี้ มันร้องไห้จะไรยังงี้จะทำยังงี้ ก็สอบถามผู้เฒ่า ไปไหนก็จะถาม ไปบ้านย่านนี้ก็ไปถามว่าเป็นยังงี้ เลี้ยงยากไหม ก็ถามก็เรียนรู้จากผู้เฒ่าตอนท้อง...มันก็คิดว่าลูกออกมาเราก็คงทำยังงั้น”

“ก็ไปยืมหนังสือมาอ่านจากคนที่เขาเคยมีประสบการณ์ เขาคลอดแล้วนะกะ อยู่บ้านหลังนี้ก็ไปถามเขา (ผู้ให้ข้อมูลชี้ไปบ้านที่กล่าวถึง) เขาอ่านหลายเรื่อง ...เพราะอยากได้ความรู้มากขึ้นกับการเลี้ยงลูก ว่าจะสร้างสายใยยังงี้ให้เขาเติบโตมาเป็นคนดีแข็งแรง มีความสุขกับเราละ ก็อยากพัฒนาตั้งแต่ อยู่ในท้องเรามาเลยละ อยากหาอ่าน ...ก็ไปถามคนที่ตั้งครรภ์มาก่อนว่ามีหนังสือเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กไหมยังงี้ก็มาอ่านกะ แล้วถ้าแฟนพาไปเดินบ๊ิกชีอะไรยังงี้ก็จะเข้าร้านหนังสือจะเข้าไปหาเกี่ยวกับเรื่องครอบครัว การเลี้ยงลูกยังงี้กะ ก็ได้อ่านผ่านๆ มาหลายอย่างกะ”

2.2 สวมบทบาทฝึกเลี้ยงลูก เมื่อยอมรับการเป็นแม่ของตนเอง ได้ ผู้ให้ข้อมูลจะมีการเตรียมตัวเพื่อให้นั่นใจต่อการทำหน้าที่ในบทบาทของแม่ โดยการฝึกเลี้ยงลูกของคนอื่น เช่น การอุ้ม การเอานมให้ลูก เป็นต้น เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมด้านทักษะก่อนเผชิญสถานการณ์จริง ภายหลังคลอด ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ตอนท้องนี้หนูก็ชอบเอาเด็กมาเล่นด้วย มาเลี้ยง มาอุ้ม เอานมให้กินยังงี้แหละ (นมชง) ก็ไม่รู้เหมือนกัน มันแบบเห็นเด็ก เห็นลูกคนอื่นก็รักยังงี้ ก็อุ้มเขามาเล่นด้วยยังงี้แหละ อยากเอาแต่ลูกคนอื่นมาเล่นด้วย หรือแบบไปเล่นกับลูกเขา ก็รัก เหมือนเป็นลูกตัวเอง รักแบบนี้แหละ ก็อยากลองทำทำดูว่าลูกตัวเองออกมา ก็คงทำแบบนี้”

สรุปกลยุทธ์การสร้างความมั่นคงปลอดภัยเพื่อแม่และลูก ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 12 กลยุทธ์การสร้างความมั่นคงปลอดภัยเพื่อแม่และลูก

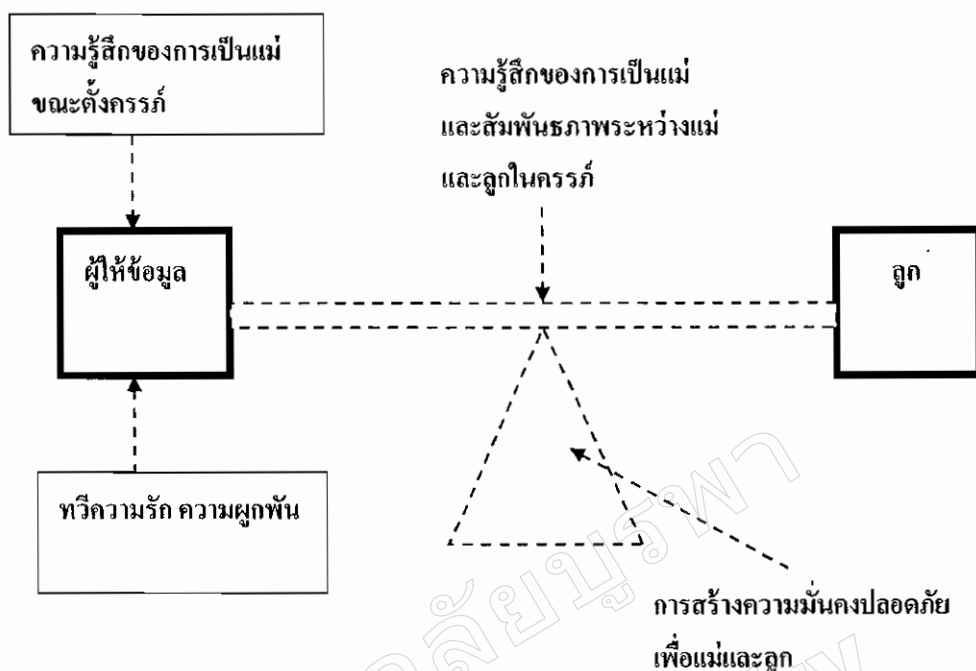
ผลลัพธ์: ทวีความรัก ความผูกพัน

เมื่อผู้ให้ข้อมูลยอมรับการเป็นแม่ของตนเองได้แล้ว เงื่อนไขข้างต้นให้ปฏิเสธทารกในครรภ์ และการตั้งครรภ์ต่าง ๆ หมดไป ผู้ให้ข้อมูลจะสามารถพัฒนา และเชื่อมความรัก ความผูกพัน ความห่วงใยของตนเองสู่ทารกในครรภ์ในฐานะลูกได้ เป็นสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้ข้อมูล และลูกในครรภ์ที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมากขึ้นอย่างทวีคูณ ดังสะท้อนจากการใส่ใจ ภาวะสุขภาพของตนเอง และลูกในครรภ์ ด้วยการใส่ใจบำรุงครรภ์ การดูแลตนเอง การแสวงหาความรู้ และการไปรับบริการฝากครรภ์ รวมถึงการปกป้องอันตรายที่อาจเกิดต่อลูกในครรภ์ เพื่อให้ลูกมีสุขภาพดี สมบูรณ์ แข็งแรง ทั้งนี้ ความผูกพันของแม่ที่มีต่อลูกที่เพิ่มขึ้น สัมพันธ์กับอายุครรภ์ที่มากขึ้น และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ข้อมูล และทารกในครรภ์ ได้แก่ การรู้สึกถึงการดิ้น และการเห็นลูกในอุลตราซาวด์ ซึ่งกระตุ้นความรู้สึก รัก และผูกพันของแม่ที่มีต่อลูกให้มากขึ้น มากขึ้น ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“เวลาลูกดิ้นก็รู้สึกผูกพัน ตอนดิ้น ลูกมันดิ้นแล้ว เออลูกเธอ ลูกจะเป็นยังงีอะไรอย่างนี้ ...พอประมาณหกเดือนมันดิ้นตึก ๆ ตึก ๆ อย่างนี้ ดิ้นเยอะขึ้น เพราะช่วงสี่ห้าเดือนนี่ก็นาน ๆ ทีเนาะ พอหกเดือนนี่ก็เอาแล้ว มาแล้วกระหน้าเลย ก็คือเราก็ชอบ มันก็มีความสุข ก็ว่าลูกคงจะแข็งแรง”

“เห็นลูกในอุลตราซาวด์ก็ดีใจ มันรัก มันมีความสุข หมอก็บอกว่านี่หัวใจลูกนะ เราเห็นก็ตื่นเต้น มันจะเต้นตุ๊บ ๆ หัวใจลูกนะคะ ใจเราก็เต้นตุ๊บ ๆ ด้วย ...ใกล้จะคลอดลูกยิ่งดิ้นแรงขึ้น ก็ยิ่งทำให้เราอยากเห็นหน้าลูกยิ่งขึ้นนะ แม้ยังไม่ได้เกิดมาก็รัก มีความสุข อยากเลี้ยง เลี้ยงดี ๆ ยังงั้นจ้ะถ้าถึงจะเกิดมาแบบไม่ได้ตั้งใจยังงี้ก็รัก”

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น พบว่า เมื่อผู้ให้ข้อมูลสามารถยอมรับการเป็นแม่ของตนเองได้ ส่งผลให้เกิดความรู้สึก รัก ห่วงใย และผูกพันต่อลูกในครรภ์อย่างรวดเร็ว และพัฒนาความรู้สึกของการเป็นแม่อย่างต่อเนื่อง โดยให้ความใส่ใจต่อทารกในครรภ์ ดูแลตนเองเพื่อส่งเสริมสุขภาพของทารกในครรภ์ และปกป้องอันตรายที่อาจจะเกิดต่อทารกในครรภ์ ซึ่งแสดงถึงการสวมบทบาทแม่ในระยะตั้งครรภ์ได้กลมกลืนกับสถานะใหม่ที่เป็นอยู่ สะท้อนได้จากสัมพันธภาพระหว่างแม่และลูกที่มีมากขึ้น สามารถแสดงได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 13 ความรู้สึกรู้สึกของการเป็นแม่ และสัมพันธ์ภาพระหว่างแม่และลูกในครรภ์

บริบท และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการสวมบทบาทเตรียมพร้อมเพื่อเลี้ยงดูลูก

บริบทและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องในระบายนี้นี้ ได้แก่ ความเชื่อพื้นบ้าน การยอมรับของคนรอบข้าง การได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพแม่ และสุขภาพลูกในครรภ์ กำลังใจจากแฟน และสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ให้ข้อมูลกับลูกในครรภ์ รายละเอียดดังนี้

1. **ความเชื่อพื้นบ้าน** จากการศึกษาพบว่า ความเชื่อพื้นบ้าน (เป็งบ้าน) ในแต่ละชุมชน มีอิทธิพลต่อความคิด และการปฏิบัติตัวของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพ และการปกป้องอันตรายที่อาจเกิดต่อทารกในครรภ์ เช่น คนในชุมชนจะเรียกหญิงตั้งครรภ์ว่า “แม่มาน” ด้วยลักษณะท้องที่โตขึ้น และมีความเชื่อเกี่ยวกับ “การมีมาร” ในหญิงตั้งครรภ์ เพื่อให้หญิงตั้งครรภ์ระมัดระวังไม่ให้เกิดอันตรายต่อทารกในครรภ์ และความเชื่อเกี่ยวกับหญิงตั้งครรภ์ปฏิบัติตัวอย่างไรลูกจะเป็นอย่างนั้น เพื่อส่งเสริมสุขภาพทารกในครรภ์ เช่น หญิงตั้งครรภ์อารมณ์ดี ไม่เครียด เพื่อให้ทารกในครรภ์สุขภาพอารมณ์ดีด้วย เป็นต้น ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“ช่วงที่ท้องเจ็ดเดือนแปดเก้าเดือนขึ้นมานี้ อยากได้ผ้าอ้อม อยากได้ที่นอน อยากมาเตรียมไว้ละ แต่ว่าแม่ยังก็บอกว่าถ้าเอาไว้ก่อนมันไม่ดียังงี้ละ เพราะว่ามันแล้วแต่เป็งบ้านหนะ บ้านหนูนี้เขาถือว่าถ้าหากมีลูกยังงี้เขาไม่ให้เตรียมอะไรไว้ เดี่ยวมันจะไม่ได้อะไร เพราะเราเนี่ยมันมีมารอยู่ด้วยใช้ไหมละ เขาเรียกมารคนท้อง คนท้องนี้มันมีมารนะ ทำให้เกิดอันตราย เอาลูกเรา

ไปจากเรายังไง เขาก็ยังไม่อยากให้ออกไปไหนมาไหน กลัวมันแท้งอะไรยังงั้นนะ (ย่านมันแท้งย่านมันหลอกลูก) นั่นละเขาเลยไม่อยากให้ไปไหน”

2. การยอมรับของคนรอบข้าง ทั้งนี้ การยอมรับของคนในสังคมช่วยให้ผู้ให้ข้อมูลลดความรู้สึกอาย กล้าซักถาม และแสวงหาข้อมูลเพื่อตนเอง และการเลี้ยงดูลูกภายหลังคลอด ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“กล้าถามคนนั้นคนนี้ว่าถ้ามีลูกแล้วต้องทำยังไง เพราะว่าผู้ใหญ่รับรู้แล้วว่าเรามีลูกอย่างนี้ มันก็เลยไม่เคอะเขิน แล้วเราก็ไม่อายแล้ว เพราะว่าเราก็มีลูก ใครก็รู้ไปหมดแล้วอย่างนี้”

3. การได้ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะสุขภาพแม่ และสุขภาพลูกในครรภ์ ซึ่งช่วยลดความรู้สึกวิตกกังวลต่อสุขภาพลูกในครรภ์ ทั้งนี้ ในขณะที่ตั้งครรภ์ ผู้ให้ข้อมูลจะหวั่นวิตกต่อภาวะสุขภาพของลูก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในผู้ให้ข้อมูลที่เคยยุติการตั้งครรภ์แต่ไม่สำเร็จ ดังนั้น ทุกครั้งที่ไปฝากครรภ์ หากได้เห็นลูกในอุตตราราชาวด์ และได้รับข้อมูลจากบุคลากรทางด้านสุขภาพว่าลูกสมบูรณ์แข็งแรงดี ผู้ให้ข้อมูลจะดีใจ และลดความวิตกกังวลลง ดังตัวอย่างคำพูดต่อไปนี้

“เห็นลูกในอุตตราราชาวด์ก็ดีใจ มันรัก มันมีความสุข หมอก็บอกว่านี่หัวใจลูกนะ เราเห็นก็ตื่นเต้น มันจะเดินดิ้น ๆ หัวใจลูกนะคะ ใจเราก็เต้นดิ้น ๆ ด้วย”

“อยากไปชาวด์ดู (อุตตราราชาวด์) อยากดูให้เห็นกับตาว่าลูกสมบูรณ์ ครบสามสิบสอง ก็อยากไปชาวด์ตลอด กลัวลูกเป็นอะไร หมอบอกว่าลูกสมบูรณ์ดีก็ดีใจ เราเห็นหน้าลูกชัด ๆ ก็ดีใจ”

ตรงกันข้าม หากได้รับข้อมูลเกี่ยวกับภาวะสุขภาพของลูกในครรภ์ไม่ดี ผู้ให้ข้อมูลจะมีความรู้สึกวิตกกังวลมากขึ้น ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“คิดว่าลูกตัวเองคลอดออกมานี้จะครบสามสิบสองประการไหมอะไรยังงั้นจ้ะ แล้วก็กลัวว่าจะเป็นยังไง ตอนไปชาวด์ (อุตตราราชาวด์) หมอบอกว่าไม่เห็นเพศ แล้วหมอก็มีแต่บอกว่าตัวเล็กยังงั้นจ้ะ หมอก็เลยส่งตัวไป... (โรงพยาบาลแห่งหนึ่ง) ที่นี้ไปชาวด์เมื่อไหร่ก็บอกว่าไม่เห็นเพศแบบมีแต่บอกว่าเรากินบำรุงไหม เราก็กิน หมอก็มีแต่ว่าลูกทำไมตัวเล็กยังงั้นจ้ะ ก็เลยคิดว่ากลัวลูกตัวเองไม่สมบูรณ์ ทั้ง ก็เคยกินยาอย่างงั้นจ้ะ ก็เลยกลัวลูกตัวเองจะไม่สมบูรณ์ ทั้งชาวด์ก็มีแต่บอกว่าลูกตัวเล็กยังงั้นจ้ะ ก็ตอนนั้นท้ออยู่จ้ะ ท้อ ก็คิดว่าแล้วจะทำยังไง ก็ไปเมื่อไหร่ก็มีแต่ว่าลูกตัวเล็กจะทำยังไง ก็กลัวเขาเป็นอะไรนะจ้ะ”

4. กำลังใจจากแฟน โดยการเอาใจใส่จากแฟน (บิดาของทารกในครรภ์) แสดงถึงความรักที่แฟนมีให้ตนเอง และลูก จึงเป็นกำลังใจให้ผู้ให้ข้อมูลใส่ใจบำรุงครรภ์ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ก็แฟนให้กำลังใจแบบใส่ใจเราอย่างนั้นจะ ก็เลยแบบยังไงละ ถ้าสมมติว่าถ้าแฟนไม่ใส่ใจว่าเรามีลูกอย่างนี้ ถ้าแบบไม่ใส่ใจอะไรเลย หนูก็จะคิดแบบท้อแท้ แบบไม่อยากบำรุง ไม่อยาก

อะไรอย่างนี้นะคะ ก็เหมือนไม่รักเราไม่รักลูก แต่คนท้องนี้ส่วนมากทั้งหนูอ่านในหนังสือ มันก็แบบอยากได้รับความสนใจจากแฟนส่วนมากจ้า”

5. สัมพันธภาพกับลูกในครรภ์ที่มากขึ้น ยังส่งเสริมให้ดูแลตนเองเพื่อลูก ด้วยความรัก ความผูกพันของผู้ให้ข้อมูลที่มีให้กับลูกยิ่งมากขึ้น ยิ่งเป็นแรงจูงใจให้ผู้ให้ข้อมูลใส่ใจดูแลตนเอง เพื่อลูก ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“เวลาเขาค้นก็แบบมันเป็นยัง ไข่ละ อธิบายไม่ถูก ยิ่งรักเขา รู้สึกแบบว่าต้องแบบกินอะไร ที่ว่าบำรุงเขาไปเรื่อย ๆ แบบให้เขาโตเร็ว ๆ นี้นะจ้ะ ทั้งนม ทั้งอะไรที่ว่าดีทุกอย่างนั้นละจ้ะ บำรุง ให้เขาแข็งแรงสมบูรณ์”

จากการศึกษา พบว่า ความรู้สึกของการเป็นแม่เพิ่มขึ้น ตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ข้อมูล กับลูกในครรภ์ที่มากขึ้น ซึ่งช่วยส่งเสริมการสวมบทบาทในการทำหน้าที่แม่ และเตรียมพร้อมก่อน เภศิณสถานการณ์จริงภายหลังคลอด อย่างไรก็ตาม ในระยะนี้ด้วยผู้ให้ข้อมูลยังคงรู้สึกไม่แน่นอน ต่อภาวะสุขภาพของลูกในครรภ์ และสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นทั้งในขณะตั้งครรภ์ และ ขณะคลอด เช่น กลัวการสูญเสียลูกทั้งจากการแท้ง การเสียชีวิตของลูกในครรภ์หรือการเสียชีวิตทั้ง แม่และลูก รวมถึงไม่มั่นใจต่อการดูแลลูก ดังนั้น ความรู้สึกของการเป็นแม่ที่เกิดขึ้น ในระยะนี้จึง เป็นเพียงภาพจากการนึกคิดเท่านั้น กล่าวคือ ยังไม่แน่นอน หรือยังไม่เต็ม เป็นเหมือนความฝัน ไร้ซึ่งการสัมผัส และการปฏิบัติ หรือยังไม่ได้รับประสบการณ์จากสิ่งนั้นโดยตรง

สรุประยะสวมบทบาท: เตรียมพร้อมเพื่อเลี้ยงดูลูก

ระยะสวมบทบาท: เตรียมพร้อมเพื่อเลี้ยงดูลูก เกิดขึ้นภายหลังผู้ให้ข้อมูลยอมรับการเป็น แม่ของตนได้แล้ว และสิ้นสุดลงเมื่อคลอด ทั้งนี้ เมื่อความคิด และสภาวะจิตใจภายในของผู้ให้ข้อมูล เปลี่ยน โดยมีปัจจัยภายนอกเป็นแรงหนุน ได้แก่ การช่วยเหลือสนับสนุนจากครอบครัว แฟน และ เครือญาติ ให้ยอมรับสภาวะใหม่ด้วยความเต็มใจ ส่งผลให้ความคิดภายใน และพฤติกรรมภายนอก ของผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนแปลง และกลมกลืนสอดคล้องกัน นั่นคือ สามารถสวมบทบาท และพัฒนา ความรัก ความผูกพันต่อลูกในครรภ์ได้อย่างรวดเร็ว และต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม ด้วยเป็นการตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจ กอปรกับเป็นการตั้งครรภ์ครั้งแรก ดังนั้น ความรู้สึกของการเป็นแม่ขณะตั้งครรภ์ที่ผู้ให้ข้อมูลเผชิญ ได้แก่ กลัว และห่วงสุขภาพของลูก ในครรภ์ กลัวอันตรายจากการคลอดต่อแม่และลูก รวมถึงไม่มั่นใจต่อการดูแลลูก เพราะไม่มี ประสบการณ์ และขาดทักษะ ทั้งนี้ กลยุทธ์ที่ผู้ให้ข้อมูลใช้เพื่ออยู่กับสภาวะกลัว และไม่มั่นใจ ดังกล่าว คือ การสร้างความมั่นคงปลอดภัยเพื่อแม่และลูก ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และบทบาทใหม่ ด้วยการใส่ใจ ห่วงใยสุขภาพของลูกในครรภ์ ใส่ใจดูแลตนเองเพื่อลูก และเตรียมตนเองก่อนเผชิญ

สถานการณ์จริงภายหลังคลอด ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และภาวะจิตใจ ซึ่งเป็นการเรียนรู้การเป็นแม่ก่อนคลอด เพราะมุ่งหวังให้ลูกในครรภ์มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง มีพัฒนาการดี รวมถึงมีความปลอดภัยทั้งแม่และลูก

ระยะที่ 3 สร้างสมดุลในชีวิตใหม่

ระยะนี้เกิดขึ้นหลังคลอดเป็นต้นไป โดยผู้ให้ข้อมูลจะเกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตนเอง และสร้างสมดุลของชีวิตให้ดำรงอยู่กับการเป็นแม่ได้ ทั้งนี้ ความรู้สึกของการเป็นแม่ภายหลังคลอด ได้แก่ เป็นแม่เต็มตัว ห่วง ห่วง และวิตกกังวล รู้สึกผิดต่อลูกเพราะเคยคิดทำลาย เนือยล่าในการเลี้ยงดูลูก รวมถึงความรู้สึกขัดแย้ง ผู้ให้ข้อมูลมีกลยุทธ์จัดการกับความรูสึกดังกล่าว คือ การเผชิญความจริง ซึ่งประกอบด้วย เปลี่ยนแปลงตนเอง สร้างกำลังใจ และเรียนรู้การเป็นแม่ โดยผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น คือ ตัวตนใหม่ ซึ่งเป็นความเจริญงอกงามทางด้านจิตใจ และวุฒิภาวะที่สะท้อนถึงการรับบทบาทการเป็นแม่ได้โดยสมบูรณ์ ทั้งนี้ ระยะการสร้างสมดุลในชีวิตใหม่นี้ อยู่ภายใต้บริบทและเงื่อนไขเกี่ยวกับความเชื่อพื้นบ้าน การได้รับความช่วยเหลือสนับสนุน ปัจจัยด้านผู้ให้ข้อมูล และด้านลูก รายละเอียดดังต่อไปนี้

เงื่อนไขสาเหตุ: ความรู้สึกของการเป็นแม่ภายหลังคลอด

ความรู้สึกของการเป็นแม่ และการรับรู้ต่อหน้าที่แม่จะเกิดขึ้นชัดเจนเมื่อได้เห็นหน้าลูก ภายหลังคลอด ด้วยการมีชีวิตของลูกทำให้ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าเป็นแม่เต็มตัว กล่าวคือ มีอีกหนึ่งชีวิตให้ดูแล และต้องมีความรับผิดชอบเลี้ยงดูลูกให้ดีที่สุด นั่นคือ จากการนึกคิด และฝึกสวามิภักดิ์บทบาทการเป็นแม่ขณะตั้งครรภ์ ผู้การลงมือปฏิบัติที่ต้องให้การดูแล และเลี้ยงดูลูกจริง ๆ ซึ่งแตกต่างจากขณะตั้งครรภ์ที่ผู้ให้ข้อมูลจะห่วง และกังวลต่อภาวะสุขภาพของลูก กลัวลูกเสียชีวิตหรือไม่ได้เลี้ยงดู ดังนั้น หลังคลอดทันทีที่ผู้ให้ข้อมูลได้เห็นหน้าลูก จึงรับรู้ต่อการมีชีวิตของลูก และการเป็นแม่ของตนเองอย่างชัดเจน ทั้งนี้ ความรู้สึกของการเป็นแม่ภายหลังคลอด ประกอบด้วย เป็นแม่เต็มตัว ห่วง ห่วงและวิตกกังวล ทั้งเกี่ยวกับลูก ทักษะในการเลี้ยงดู รวมถึงรายได้ในอนาคต รู้สึกผิดต่อลูกเพราะเคยคิดทำลาย เนือยล่าในการเลี้ยงดูลูก แต่ต้องอดทนเพื่อลูก และความรู้สึกขัดแย้ง รายละเอียดดังนี้

1. เป็นแม่เต็มตัว เมื่อการคลอดได้สิ้นสุดลง ทันทีที่ผู้ให้ข้อมูลได้เห็นรูปร่างและหน้าตาของลูก ความรู้สึกของการเป็นแม่เกิดขึ้นอย่างท่วมท้นในหัวใจ ผู้ให้ข้อมูลบางคนรู้สึกน้ำตาคลอ ตื้นตัน (เหมือนจะร้องไห้) รวมถึงความรู้สึกกลัว และความรู้สึกเจ็บปวดหายไปอย่างสิ้นเชิง ด้วยการมีชีวิตของลูก สะท้อนถึงการมีอีกหนึ่งชีวิตให้ดูแลรับผิดชอบในฐานะของแม่ต่อไป ผู้ให้ข้อมูลจึงสัมผัสถึงความรู้สึกเป็นแม่เต็มตัวที่เกิดขึ้น ดังผู้ให้ข้อมูลสะท้อนออกมาเป็น

คำพูดดังนี้

“รู้สึกดีใจ แบบดีใจ (น้ำเสียงตื่นเต้น) ไม่เคยดีใจมากขนาดนี้ ก็ดีใจ หนูจนน้ำตาไหล เห็นลูกแล้วก็แบบดีใจ ได้เป็นแม่ยังงี้จะกะ ...ก็เห็นแบบลูกครบทุกอย่างยังงี้ แล้วหนูก็ดีใจแบบตัวเองได้เป็นแม่เต็มตัวแล้วยังงี้จะกะ เป็นความรู้สึกแบบยังงี้ไม่รู้...ก็ว่าตัวเองจะได้เลี้ยง ได้ดูแล (กะสิได้เลี้ยง ได้เบ่ง) ได้สอน ได้ดูแล ได้ทำหน้าที่แม่เต็มที่ ได้เลี้ยงเขา (ลูก) เหมือนแม่ที่เลี้ยงเรามาอย่างนี้ละ (คือจ้ะแม่เจ้าของเลี้ยงเจ้าของมา)”

2. ห่วง และวิตกกังวล ประกอบด้วย

รัก และห่วงลูก ภายหลังที่ลูกเกิด ด้วยความรู้สึกเป็นเจ้าของลูกในฐานะแม่ ดังคำพูด “ลูกตัวเอง” ที่ต้องรักและปกป้อง ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจะรู้สึกรัก ห่วงและห่วง ดังผู้ให้ข้อมูลเปรียบเปรยว่า “เหมือนจะเซ่หวั่นใจ” จึงกลัวลูกรู้สึกไม่ปลอดภัย ต้องการปกป้องอันตรายให้ลูก รวมถึงกลัวการพรางจาก กลัวสูญเสียลูกจากการที่คนอื่นพรางลูกไปจากตน ดังตัวอย่างคำกล่าวต่อไปนี้

“...เห็นหน้าลูก หนูก็น้ำตาไหลกะ เห็นก็แบบดีใจ ได้เป็นแม่อย่างนี้นะกะ ก็รู้สึกแบบหึงหวง ไม่อยากให้คนอื่นเนี่ยมาอ้อม กลัวคนเอาลูกตัวเองไปอย่างนี้นะกะ กลัวเขาอ้อมไป กลัวเขาเอาไป แบบเหมือนจะเซ่หวั่นใจจะกะ”

“คลอดลูกออกมาใหม่ ๆ มันคิดห่วงลูกนะ ...คล้าย ๆ ว่ามันห่วงเลยละ มันหึงแบบว่า ไม่อยากให้ใครมาจับลูก อยากให้คล้าย ๆ ว่าอยู่กับตัวเอง กลัวลูกร้องไห้ กลัวลูกเจ็บ (คลอด) ออกมาใหม่ ๆ นี้ ไม่อยากให้ใครอ้อมเลย ทั้งกลัวเขาอ้อมไปที่อื่น กลัวไม่ได้อยู่กับลูก”

“วันคลอด เห็นหน้าลูกครั้งแรกมันก็โอ้ย! แบบอยากกอดเขา (ลูก) อยากให้เขาอยู่ใกล้ ๆ แบบอยากให้เขาสัมผัสว่า เออนี่คือความปลอดภัยที่อยู่ใกล้ตัวเขาแล้วอย่างนี้นะ.....ช่วงที่เราท้องอยู่ มันก็ยังไม่เห็นหน้า เขาอยู่ในท้องเราอยู่ ก็แบบว่าอยู่กับเรานี้ เขาก็ปลอดภัยอยู่ แต่ว่าถ้าเกิดออกมานี้ ถ้าแบบคลอดแล้ว แบบเออ เขาก็ออกมาแล้ว ไม่ได้อยู่กับเรา ถ้าเกิดว่ามีอันตรายอะไรมาใกล้แบบนี้ เราก็ต้องเอาเขามาอยู่ใกล้ ๆ เรา ก็ต้องดูแลเขาให้ดีที่สุด”

ห่วงหา ผู้ให้ข้อมูลจะเป็นห่วงวิตกหาเมื่อต้องแยกจากลูก เช่น เมื่อไปทำงาน หรือไปทำกิจธุระ แม้แยกจากชั่วคราวก็รู้สึกเป็นห่วงและคิดถึงลูก ดังคำพูด “ไม่อยากห่างไปไกล” สะท้อนถึงความรัก ความผูกพันของแม่ที่มีต่อลูกที่ยังมากขึ้น มากขึ้น ทั้งนี้ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูก ภายหลังคลอดที่มากขึ้น ยังเพิ่มความรัก และความผูกพันของแม่ที่มีต่อลูกให้มากขึ้นอย่างสัมพันธ์กัน เช่น การได้อยู่ใกล้ชิดกับลูก ได้เห็นหน้าลูก กอปรกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ยิ่งทำให้ผู้ให้ข้อมูลไม่อยากใช้เวลาห่างลูกและต้องการดูแลอย่างใกล้ชิด ด้วยกลัวลูกไม่ได้กินนม เป็นต้น ดังตัวอย่างคำกล่าวต่อไปนี้

“เห็นหน้าลูก แล้วมันจะเกิดแบบเวลาไปไหนมาไหนก็จะคิดถึงอย่างนี้นะจ้ะ แทบจะไม่อยากไปไหนเลยละ เป็นห่วง หนูได้เห็นหน้าแทบจะ ไม่อยากไปไหนเลย...แล้วเราได้อยู่กับลูกมา

ตลอดใช้ไหม แล้วเราจะได้ไปทำงานวันแรกอย่างนี้ เราจะเป็นเหมือนจะร้องไห้เลย เป็นไม่อยากไปเลย...พอที่นี้ไปทำงานก็คิดถึงตลอด ดูแต่รูปลูกอยู่นั่นละ โอ๊ย! ลูกจะเป็นยังงั้นหรือ ได้กินข้าวหรือยัง ได้กินนมหรือยัง จะร้องไห้ไหมอย่างนี้นะ หนูห่วงมากเลย”

“มีแต่แบบอยากอยู่กับลูก อยากเลี้ยงเขาให้ดีที่สุดนะค่ะ หลังจากมีลูกแล้ว คลอดแล้ว ก็ไม่อยากไปไหน ความรู้สึกนั้น ไม่มีเลยค่ะ ทั้งลูกก็กินนมแม่อยู่ค่ะ ถ้าไปไหนลูกจะกินนมที่ไหนก็หวังจ้ะ แค่นูไปตลาดไปคลองถม หนูก็รีบมาจ้ะ ไม่รู้ความรู้สึกเหมือนคิดถึง เป็นไม่อยากห่างไปไกลอย่างนี้”

วิตกกังวลกับภาวะสุขภาพของลูก เพราะขาดความรู้ และทักษะในการเลี้ยงดูลูก ทำให้สังเกต และตอบสนองความต้องการของลูกได้ไม่เพียงพอ ผู้ให้ข้อมูลจึงวิตกกังวล และต้องการข้อมูล และความมั่นใจในการดูแลลูก ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ช่วงเดือนแรกอแงมาก เพราะหนูก็ไม่ว่าลูกได้กินนมหรือไม่ได้กินนมยังงั้น หนูก็เห็นลูกดูด ก็นึกแต่ว่าลูกมันได้กิน ที่นี้ปากลูกเขียวเหมือนจะตายอย่างนี้ละ หนูก็กลัวว่าลูกจะเป็นอะไร หนูเลยถามหมอว่าลูกเป็นอะไร หมอบอกว่าลูกไม่ได้กินนมนะนี่ หนูก็เลยได้ปั๊มนมออกใส่ขวดให้กิน ซื้อมากิน ขาแรงน้ำนม หนูกินทุกยา ก็ไม่มีเหมือนเดิม ก็สองเดือนกว่านี้ละจ้ะ นมตัวเองหมดแบบ ไม่มีเลย หนูก็เลยซื้อนมผสมมาให้กินเลย ประมาณสามเดือนกว่าก็ป้อนซีรีเล็ก เพราะว่าลูกตัวเล็ก หนูก็กลัวลูกจะไม่โต หาหมอก็ถามว่าทำไมลูกถึงไม่โต หมอเลยบอกว่าซีรีเล็กมันดูดสารอาหารหมด ให้หยุดป้อน หนูก็คิดว่าเดกลงลูกจะโตไหมเนี่ย หนูก็พยายามป้อนนมลูกเกือบทั้งวัน”

ไม่มั่นใจในการเลี้ยงลูก ด้วยเป็นแม่ครั้งแรก ยังไม่มีทักษะที่เพียงพอในการเลี้ยงดูเด็ก อีกทั้ง ทารกแรกเกิดตัวเล็ก และกล้ามเนื้อยังไม่แข็งแรง ผู้ให้ข้อมูลจึงรู้สึกไม่มั่นใจต่อความสามารถของตนเองในการดูแลลูก เช่น ไม่กล้าจับ ไม่กล้าอุ้ม เป็นต้น ดังตัวอย่างคำกล่าวต่อไปนี้

“...ตลอดออกมาใหม่ ๆ คิดว่าจะทำไม่เป็น ลูกตัวเล็ก คิดว่าไม่กล้าทำด้วยนะจ้ะ กลัว หากอุ้มอย่างนี้ก็อุ้มยังไม่เป็น ไม่เคยอุ้มนะจ้ะ ช่วงนั้นก็ทำอะไรเองไม่ค่อยเป็น”

“ที่แรกคลอดออกมาแล้วก็ไม่กล้าอุ้มนะค่ะ แบบกลัวลูกหลุดมือ แบบหมอก็บอกว่าอุ้มยังงั้นยังงี้ ก็เลยอุ้มเป็น ก็ตอนอุ้มก็กลัวหลุดมือค่ะ ยังไงละคุณหมอ ยังไงละเมื่อนั้นแหละ กลัวหลุดมือ แบบอุ้มหลุดมือจะทำยังไง”

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ทักษะการอาบน้ำ” พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่มั่นใจต่อการอาบน้ำให้ลูก เช่น กลัวลูกหลุดมือ กลัวลูกตกน้ำ เป็นต้น จึงต้องการความช่วยเหลือเพื่อให้เกิดความมั่นใจ ดังตัวอย่างคำกล่าวต่อไปนี้

“ไม่ค่อยมั่นใจเท่าไรถ้าอาบนํ้านี้ค่ะ แม่เป็นคนอาบให้ กลัวหลุดมือค่ะ ก็ทำไม่ค่อยเป็น แต่อย่างอื่นทำได้หมด อุ้มลูก เอาลูกยังงั้นค่ะ แต่ว่าอาบนํ้านี้ไม่มั่นใจ กลัวลูกหลุดมือ

เขาดิ้นแรง เวลาอาบน้ำต้องให้แม่ช่วยค่ะ”

กังวลต่อการเลี้ยงดูลูกในอนาคต เนื่องจากขาดความมั่นคงทางด้านการเงิน เพราะยังไม่มีอาชีพ และรายได้ประจำ กอปรกับครอบครัวของตนเองมีรายได้น้อย และแฟน (บิดาของทารกในครรภ์) ยังไม่มีอาชีพ หรือรายได้ไม่แน่นอนเช่นกัน ผู้ให้ข้อมูลจึงรู้สึกหนักใจต่ออนาคตข้างหน้า กังวลต่อการเลี้ยงดูลูกที่จำเป็นต้องใช้จ่ายเงินมากขึ้น ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“ก็ยังไม่ได้เป็นหลักเป็นแหล่ง ก็กลัวเลี้ยงลูกไม่ได้ล่ะค่ะ ก็แบบว่าตัวเองยังไม่ได้เป็นหลักเป็นแหล่ง ไม่มีรายได้ แฟนก็งานก็ไม่รู้จะเป็นยังไง ก็รู้สึกหนัก ทั้งเดี๋ยวนี้และก็ต่อ ๆ ไปละค่ะ เพราะว่าลูกก็จะกินเรื่อย ๆ นะค่ะ แล้วก็จะส่งลูกเรียนอีก ก็ต้องใช้จ่ายเงินมากขึ้น”

“บางครั้งก็กลัวเลี้ยงเขา (ลูก) ไม่ไหวนะจ้ะ (กะทั้งจิ้งหนึ่งกะย่านเลี้ยงเขาบักกุ่มเหมจ้ะ) แบบว่าก็คิดไป เพื่อเกิดวันใดวันหนึ่ง เกิดว่าเธอไม่มีเงินไม่มีอะไรแล้วเขาจะอยู่กินยังงี้นะจ้ะ”

โดยเฉพาะในผู้ให้ข้อมูลที่ต้องเลี้ยงลูกโดยลำพัง ความรู้สึกหนักใจต่อการเลี้ยงดูในอนาคตยังมีมากขึ้น

“ก็ลำบากใจแล้ว เลี้ยงไปเราก็แค่นี้ พ่อแม่ก็ไม่มีการมีงานอะไรทำดีทำไร ถ้าเขา (ลูก) โตขึ้นมากกว่านี้ ค่าใช้จ่ายมันก็มากกว่านี้ แล้วเราก็ได้เรียนแค่นี้ งานก็ไม่ได้ทำ ก็คิดว่าจะหาเงิน ยังไงมาเลี้ยงเขายังงี้นะจ้ะ คิดถึงว่าเขาโตขึ้น ๆ เรื่อย ๆ นะจ้ะ ค่าใช้จ่ายมันก็จะมากกว่าเดิมจ้ะ แล้วเราก็กินคนเดียว มันจะทำไหวไหม ก็หนักใจอยู่จ้ะ”

3. รู้สึกผิดต่อลูกเพราะเคยคิดทำร้าย ภายหลังคลอด เมื่อผู้ให้ข้อมูลได้เห็นลูก เห็นตัวตนและการมีชีวิตของลูก ภาพนั้นสะท้อนต่อภาวะจิตใจของแม่ที่เคยคิดยุติการตั้งครรภ์ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกสงสารลูก ด้วยตนเองเคยคิดทำร้าย ดังผู้ให้ข้อมูลสะท้อนออกมาเป็นคำพูดนี้

“เห็นลูกแล้วก็สงสาร เห็นคลอดออกมาใหม่ ๆ ร้องไห้เลยนะ เห็นเขา (ลูก) ออกมาแล้วก็โหย! คิดสงสาร คิดว่าที่แรกตัวเองจะเอาออก (ทำแท้ง) ยังงี้นะจ้ะ พ่อเห็นแล้ว โหย! ถ้าเอาออกแล้วจะเป็นยังงี้นะจ้ะ เห็นแล้วสงสารนะ คิดถึงสภาพตอนนั้น ว่าจะเอาออกนะจ้ะ มาเห็นแล้ว เห็นเป็นตัวอย่างก็สงสารลูก เห็นลูก โหย! เกือบไม่ได้เกิดนะ”

4. เหนื่อยล้าในการเลี้ยงดูลูก กล่าวคือ ลูกยังเลี้ยงยากแม้ยังเหนื่อย เพราะผู้ให้ข้อมูลต้องดูแลอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะในช่วงหลังคลอดใหม่ๆ ที่ลูกจะตื่นบ่อย ส่งผลให้แบบแผนการนอนหลับของผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนแปลง ทำให้พักผ่อนไม่เพียงพอ รวมถึงเหนื่อยล้า และไม่มั่นใจต่อการทำหน้าที่แม่ เพราะไม่เข้าใจพฤติกรรมลูก และไม่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกได้อย่างเพียงพอ หรือเหมาะสมกับความต้องการของลูก แต่การรับรู้ต่อหน้าที่ของแม่ที่มีต่อลูกทำให้ต้องอดทน ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“คลอดออกมาสักสัปดาห์สองสัปดาห์ค่ะ เราก็ไม่ได้นอนเลย นอนแค่สองสามชั่วโมง ก็คือเอนเขา (ลูก) อยู่ตลอดเพราะเขาไม่ยอมนอนให้ เขาก็กวนเราอย่างนี้ เราก็ได้ลุกขึ้นมาเล่นด้วย

ตลอด ก็ไม่ได้นอน ตื่นกินนมบ่อย แล้วก็หิว เหมือนเขาจะเลี้ยงยาก เราก็ให้อยู่ค่ะ ง่วงนอน เหนื่อยมากเลย (เมื่อชักกักเลย)... ก็อดทนอยู่อย่างนั้นมาตลอด หลังสองสัปดาห์มา เขาก็เปลี่ยน ตัวเองค่ะ ลูกก็จะเปลี่ยนไป ก็ว่าเขาเลี้ยงง่ายขึ้นค่ะ เขาก็ฟังเสียงเรา เราให้นมเขาก็จะกินนาน ช่วงแรก ๆ ก็หือ ก็เหนื่อย คิดว่าจะเลี้ยงไหวไหม ช่วงหลังก็รู้สึกดีขึ้น เขาเลี้ยงง่ายขึ้น ก็คิดว่าเลี้ยงได้”

“ช่วงประมาณลูกได้เกือบเดือนนี้ แบบว่าช่วงนั้นเขา (ลูก) จะมีแต่กินมีแต่ร้องไห้หะจ๋า มีแต่ร้องไห้ เราก็มีแต่เอาอย่างเดียว ก็รู้สึกเหนื่อยจ๋า ก็ไม่รู้เขาเป็นอะไร จะทำยังไง แล้วช่วงนั้น ก็เป็นช่วงที่อยากหยอ เขายังเล่นไม่เป็น หยอกไม่เป็นนะจ๋า ต้องดูแลตลอด อยู่ด้วยตลอด ก็เลยรู้สึกว่าเหนื่อยจ๋า”

“มันก็ท้อบ้าง มันก็ต้องอดทนเอาละจ๋า เพราะว่าเหนื่อยที่จะเลี้ยงอย่างนี้ แต่ก็ต้องทนต่อไปยังงี้ก็เป็นลูก มันไม่ได้นอนช่วงกลางคืน ไม่ได้พักผ่อน ไม่ได้หลับเลย พอจะหลับลงอย่างนี้ ก็ได้ยินเสียงขึ้น ก็อุ้มมากินนม แล้วก็หลับต่อไป เพราะว่าช่วงคลอดออกมาใหม่ ๆ เด็กมันตื่นบ่อย ไม่ค่อยนอน”

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น พบว่า ความรู้สึกเหนื่อยล้า และท้อแท้ เกิดขึ้นเป็นบางครั้ง ตามการรับรู้ต่อพฤติกรรมของบุตร กล่าวคือ ถ้าบุตรร้องไห้บ่อย มีพฤติกรรมเลี้ยงยาก ผู้ให้ข้อมูลก็จะรู้สึกเหนื่อย และท้อแท้มากขึ้น

5. ความรู้สึกขัดแย้ง ประกอบด้วย ความรู้สึกขัดแย้งที่จำเป็นต้องพึ่งพาผู้อื่นและความรู้สึกขัดแย้งระหว่างความต้องการของตนเอง และการทำหน้าที่แม่ ดังนี้

ความจำเป็นต้องพึ่งพาผู้อื่น เนื่องจากอยากพึ่งตนเองให้ได้ ไม่ต้องการพึ่งพาแต่จำเป็นต้องพึ่งพา เพราะยังไม่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงลูก และไม่มีรายได้ โดยเฉพาะเรื่องรายได้ เป็นเรื่องที่ผู้ให้ข้อมูลกังวลมาก และจะกังวลมากขึ้นหากลูกกินนมผสม และครอบครัวมีรายได้น้อย ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลต้องพึ่งพาการเงินจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ทำให้รู้สึกอึดอัด เพราะคิดว่าคนทำให้พ่อแม่ลำบาก จึงอยากพึ่งพาตนเองให้ได้ ด้วยการไปทำงาน และสถานะของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“ที่จริงนี้ หนูไม่อยากให้พ่อแม่เลี้ยงลูกให้นะ หนูอยากเลี้ยงด้วยตัวหนูเองนี่ละ แต่ว่าถ้าหากหนูคนเดียวมันก็จะไม่ไหวนะหนูว่า แล้วหนูไม่เคยมีประสบการณ์เลี้ยงลูกใช้ไหม ทั้งแบบยังงี้ละ ก็ลูกตัวเองกินนมผสมด้วย ถ้าไปขอเงินคนอื่นใช้อย่างนี้ก็ไม่อยากขอใช้ไหม หนูก็เลยต้องหาทำงานเองนะ ทำงานเอง อยากเลี้ยงเอง เขายังยังงี้ละ อยากทำด้วยตัวของตนเองนะจ๋า”

“คิดว่าเรายังใช้เงินกับแม่อยู่นะ เรายังไม่ได้มีงานทำ เราใช้เงินกับแม่ พึ่งแม่หมดทุกอย่าง เงินเลี้ยงน้อง (ลูก) เดียวนี้ก็เป็นเงินแม่ทั้งนั้น ก็คิดแต่จุดนี้ละว่าเมื่อไหร่น้องจะโต เราจะได้หาเงินทำอะไรได้ ก็อึดอัด คิดมากอยู่นะ ในจุดนี้ ก็ไม่อยากให้แม่ลำบากกับเรากับลูกมากกว่านี้ อยาก

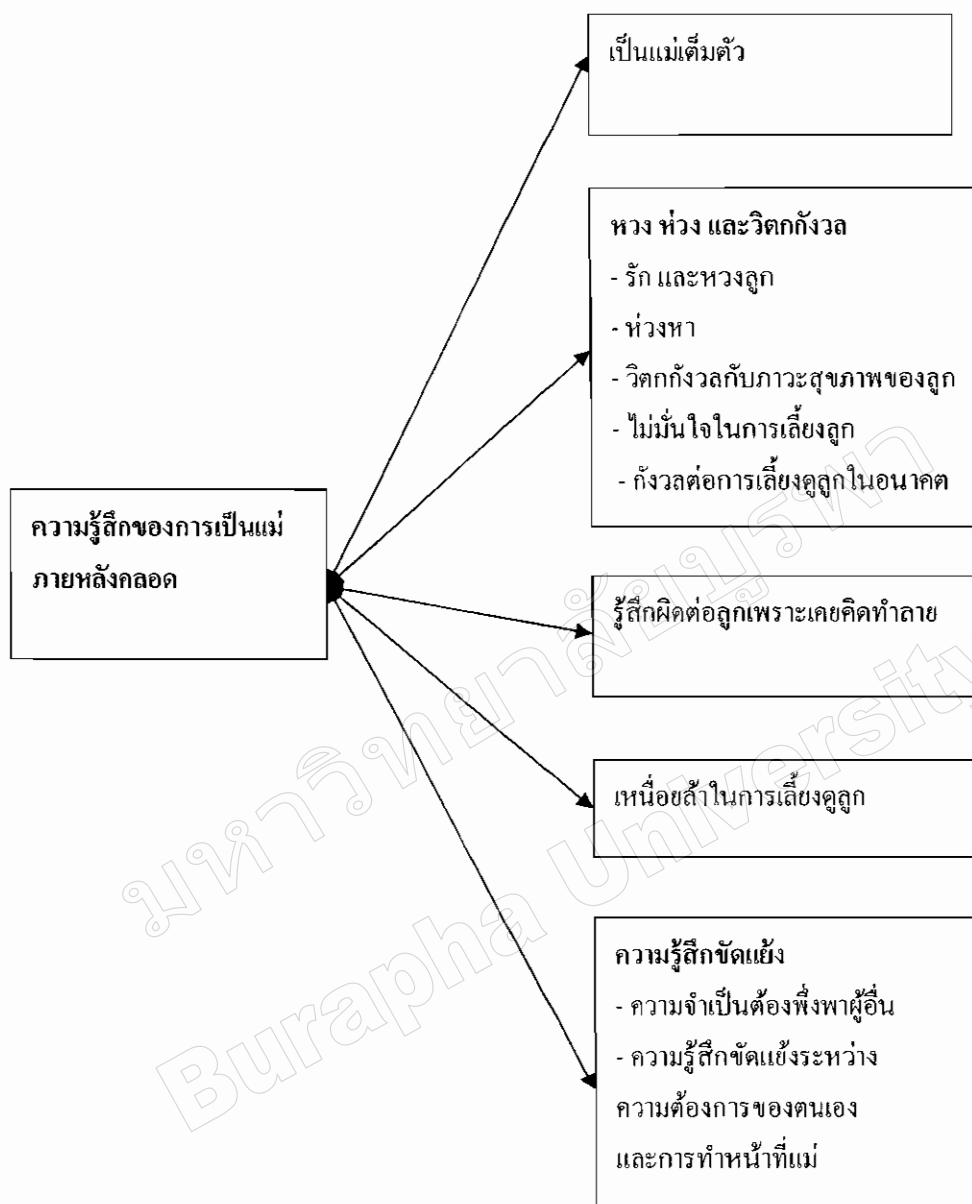
พึ่งตนเองได้ หาเงินได้ แล้วส่งเงินมาให้แม่แทน”

ความรู้สึกขัดแย้งระหว่างความต้องการของตนเอง และการทำหน้าที่แม่ ด้วยภาระที่ต้องเลี้ยงลูก ทำให้ผู้ให้ข้อมูลทำในสิ่งที่ตนต้องการไม่ได้ ด้วยเป็นแม่จึงต้องมุงตอบสนองความต้องการของลูกก่อนความต้องการของตนเอง แม่นั้นยังคงมีความต้องการตามวัย เช่น ต้องการเที่ยว หรือออกนอกบ้าน และทำตามสิ่งที่ตนต้องการ แต่ความจำเป็นที่ต้องทำหน้าที่แม่ดูแลลูกอย่างใกล้ชิด ภาระความรับผิดชอบต่อลูกที่มากขึ้น ส่งผลให้บางครั้งผู้ให้ข้อมูล รู้สึกเหนื่อยล้า เบื่อหน่าย หงุดหงิด และสูญเสียความเป็นตัวของตนเอง เพราะไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้ และความรู้สึกดังกล่าวจะมากขึ้น หากลูกมีลักษณะอารมณ์ และพฤติกรรมเลี้ยงยาก รวมถึงรายได้ของครอบครัวน้อย และการได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนในการเลี้ยงลูกไม่เพียงพอ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ตลอดลูกออกมาฉันก็รู้สึกเบื่อ ๆ ก็อยาก ไปเล่นกับเพื่อนอยู่จ้า มันก็ไปไม่ได้ มันก็ไม่เหมือนเดิมนะจ้า ก็รู้สึกแล้ว แรก ๆ ก็เบื่อบ้างเพราะว่าลูกมันก็เลี้ยงยากนะจ้า ก็อดหลับอดนอน ก็ไม่ได้นอนเหมือนกันจ้าช่วงคลอดออกมาใหม่ ๆ รู้สึกไม่อยากเลี้ยงจ้า เหนื่อย แล้วก็เอาอยู่คนเดียว แฟนก็ไปทำงาน ก็เบื่อ อยากไปเล่นกับเพื่อนอย่างนี้ แต่มันก็ไปไม่ได้”

“เป็นแม่ก็ดี แต่ว่าแบบไม่ค่อยเป็นตัวของตัวเองเท่าไรจ้า แบบว่ามันทำ หรือว่ามันไปไหนมาไหนก็ยากอย่างนั้นะ มันไปไหนมาไหนไม่ค่อยได้ ก็รู้สึกติดต่อน้อย แต่ว่าเวลาเราจะไปไหนมาไหนนะจ้ะมันไปยากมายาก ก็ทั้งตัวเองอายุน้อยนะจ้ะ ก็ทั้งอยากเรียนด้วย อยากหางานทำด้วยอย่างนี้นะจ้ะ มันก็ไปยากเพราะว่าก็มีเขา (ลูก) ไม่ใช่ตัวคนเดียว มันก็เลยคิดแบบว่าไม่ค่อยเป็นตัวของตัวเองเท่าไร หนูก็ยังอยากไปเรียนนะจ้ะ มันก็คิดหลายอย่าง ไหนจะลูก แล้วก็อยากทำงานด้วย ตอนแรกคิดว่าคลอดออกมาแล้วก็จะได้ไปเรียนนะจ้ะ ทีนี้มันคลอดออกมาแล้ว มันก็เลยยากกว่าเดิม ก็เลยไม่ได้ไปเรียนจ้า แบบว่าเขา (ลูก) ก็ยังเล็กอยู่นะจ้ะ เรวจะไปไหนมาไหนก็ยาก ถ้าไม่กินนมขวดอย่างนี้ก็ไปไม่ได้นะจ้ะ เขาก็ไม่ค่อยดูคนนมขวดด้วย ทั้งไม่ค่อยมีเงิน ทั้งจะมาเลี้ยงลูกแล้วก็จะไปเรียนอย่างนี้นะจ้ะ ก็เลยไม่เหมือนเดิม ในใจก็อยากไปเรียน แต่ทีนี้ก็ยังยากกับลูก แล้วก็เงินด้วย ก็ถ้าเราจะไปเรียน แล้วทีนี้งานเราก็ไม่ได้ทำนะจ้ะ ทั้งจะค่าเรียนแล้วก็ค่าซื้อนมอะไรนะจ้ะ มันก็เลยทำในสิ่งที่ตัวเองอยากทำไม่ได้ ภาระมันก็เลยมากกว่าเดิม”

แสดงความรู้สึกของการเป็นแม่ภายหลังคลอด ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 14 ความรู้สึกของการเป็นแม่ภายหลังคลอด

กลยุทธ์: การเผชิญความจริง

ภายหลังคลอด ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ถึงความรับผิดชอบ และหน้าที่ของการเป็นแม่อย่างชัดเจนมากขึ้น รับรู้ถึงการเป็นแม่อย่างเต็มตัวที่ต้องดูแล และเลี้ยงดูลูกให้ดีที่สุด โดยการรับรู้ต่อหน้าที่ของแม่ และสถานการณ์ในชีวิตที่เปลี่ยนไป รวมถึงความรัก และความห่วงใยที่มีต่อลูก เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ชักนำให้ผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนแปลงตนเอง สร้างกำลังใจ และเรียนรู้การเป็นแม่ ซึ่งเป็นกลยุทธ์

ในการเผชิญความจริงเพื่อปรับตัวให้รับบทบาทของการเป็นแม่ได้อย่างสมบูรณ์ รายละเอียดดังนี้

1. เปลี่ยนแปลงตนเอง เพื่อสร้างสมดุลของชีวิตแม่ และชีวิตลูก ระหว่างการทำงานบ้าน การดูแลตนเอง และการดูแลลูก ได้แก่ รักษาสมดุลของหลายหน้าที่ รักษาสมดุลระหว่างความต้องการของตนเอง และการทำหน้าที่แม่ พยายามพึ่งตนเองทั้งด้านทักษะ และรายได้ รวมถึงการปรับเปลี่ยนความคิด และพฤติกรรมเพื่อทำบทบาทใหม่ ดังนี้

รักษาสมดุลของหลายหน้าที่ นอกจากการเป็นแม่ทำหน้าที่ดูแลลูกแล้ว ผู้ให้ข้อมูลยังจะต้องทำหน้าที่อื่น ๆ ภายในบ้าน ได้แก่ หน้าที่ทำกับข้าว ซักเสื้อผ้า และทำความสะอาดบ้าน เป็นต้น ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจึงรักษาสมดุลของหลายหน้าที่ โดยการบริหารจัดการเวลา ได้แก่ การปรับเวลาของลูก และเวลาของแม่ให้สอดคล้องกันในแต่ละวัน กล่าวคือ เมื่อลูกนอนจะเป็นเวลาสำหรับแม่ในการทำหน้าที่อื่น ๆ เมื่อลูกตื่นก็เป็นเวลาของลูกที่แม่ต้องดูแลอย่างใกล้ชิด ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูล คือ “ปรับตัวให้เข้ากับลูก” รวมถึงการให้คนอื่นช่วยเหลือเพื่อให้ทำหน้าที่อื่น ๆ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“ก็ปรับตัวให้เข้ากับลูกซะจ้า พุงด่วย ๆ ว่าปรับตัวให้เข้ากับลูก ก็เช่นเวลาเขา (ลูก) นอนอย่างนี้ ถ้าเราต้องการพักผ่อนใช้ไหมจะ เวลาเขานอนเราก็ต้องนอนด้วย หรือว่าเวลาเขานอนเราก็ต้องรีบกินข้าวอย่างนั้นะจ้า แล้วก็ต้องยังงั้นรีบทำงานอื่น เช่น งานบ้าน ซักผ้า ช่วงเวลาเขานอนเราต้องทำให้เสร็จ เพราะว่าเวลาเขาดื่นเราก็ต้องดูแล เพราะว่าเลี้ยงอยู่คนเดียว ไม่มีคนช่วย... เราก็เลยต้องปรับตัวให้เข้ากับเขาให้ได้นะจ้า ก็ตั้งแต่คลอดเขาออกมาเลย ต้องปรับ ต้องพยายามเปลี่ยนเวลา จากแต่ก่อนก็พุงด่วย ๆ ว่าไม่ใช่คนตื่นเช้า แล้วก็เป็นคนแบบนอนดึก เรื่องนอนดึกนอนดึกอยู่แล้ว แต่ว่าไม่ใช่คนตื่นเช้า แล้วทีนี้เราก็ต้องกลายมาเป็นคนตื่นเช้า ต้องขยันขึ้น จากขยันน้อยก็ต้องขยันมากขึ้นนะจ้า เพราะว่าเวลาเรามัน ไม่มากเหมือนเดิม เพราะว่าเวลาเราส่วนมากต้องเอาไปให้ลูก ต้องรีบทำภารกิจอย่างอื่นให้เสร็จ เพราะว่าถ้าไม่เสร็จ เวลาเขาดื่นเราก็ต้องทั้งเอาลูกทั้งวิ่งทำอย่างนั้นะจ้า (ทั้งเอาลูก ทั้งแห่เลนเฮ็ด) ก็คืองานบ้านทุกอย่าง แล้วก็ทั้งเลี้ยงลูก”

“ตัวเองมีลูกแล้ว มันก็ยุ่งยาก อยู่บ้านมันก็มีคนน้อยนะจ้า ตัวเองก็ต้องได้ทำทุกอย่าง ขายก็แก่แล้ว ตัวเองก็ต้องได้ทำงาน ทั้งเอว้าว แล้วก็งานบ้านทุกอย่าง เอาลูกด้วยเดี๋ยวนี้นี้ต้องแบ่งเวลา เวลาลูกนอนรีบทำ แล้วก็ต้องตื่นเช้าขึ้น รีบทำให้เสร็จก่อนเขาดื่น บางครั้งก็ให้ยายเอาไว้ให้ ตัวเองจะได้ทำอย่างอื่น”

รักษาสมดุลระหว่างความต้องการของตนเอง และการทำหน้าที่ของแม่ แม้มีความขัดแย้งกับความต้องการของตนเอง แต่เมื่อเป็นแม่จำเป็นต้องตอบสนองความต้องการของลูกก่อน ความต้องการของตนเอง ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลปรับเปลี่ยนเส้นทางชีวิต หรือกำหนดเส้นทางชีวิตใหม่เพื่อลูก โดยยังคงรักษาความต้องการของตนเองไว้ได้ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“ก็คิดมีแต่อยากจะกลับไปเรียนอยู่ แต่ว่าเราก็ต้องเลี้ยงลูก เราก็ต้องทำงานส่งเงินมาเลี้ยง แก (ลูก) ถ้าเราไปเรียนก็จะไม่ได้ทำงาน ก็ต้องส่งเงินให้แก แกก็จะโตขึ้นไปทุกวัน ทุกวัน ก็จะเรียน การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) แทนละ จะได้ทำงานไปด้วย”

พยายามพึ่งตนเองในด้านทักษะ การพึ่งตนเองในการดูแล และเลี้ยงลูกช่วยให้ผู้ให้ข้อมูล รู้สึกดีต่อการเป็นแม่ของตนเอง และมีความมั่นใจในการดูแลลูก เพราะรับรู้ต่อหน้าที่ของแม่ที่ต้อง ได้เลี้ยงลูกด้วยตนเองต่อไป ไม่สามารถพึ่งพาคนอื่นได้ตลอดชีวิต อีกทั้ง ไม่อยากให้เป็นการละของ คนอื่น ผู้ให้ข้อมูลจึงมีความตั้งใจในการดูแลลูก พยายามพึ่งพาตนเองในการเลี้ยงลูกให้ได้ลด การพึ่งพาคนอื่น พยายามฝึกทำ และเรียนรู้ทักษะการดูแลลูกให้เร็วที่สุด ดังนั้น ความมุ่งมั่นตั้งใจ เลี้ยงลูกด้วยตนเอง เนื่องจากต้องการพึ่งตนเองให้ได้ จึงส่งเสริมให้ผู้ให้ข้อมูลเรียนรู้เพื่อพัฒนา ความสามารถในการดูแลลูกได้เร็วขึ้น ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“ก็ออกมาจากโรงพยาบาลได้วันสองวัน คิดว่าเออมันต้องตั้งใจ มันต้องมั่นใจว่าตัวเองจะ เลี้ยงลูกได้ ทำได้ แล้วเราก็ต้องทำต่อไป เราก็คิด คิดในสมองเลยว่า คงจะ ไม่มีใครช่วยเราหรอก เรา ต้องช่วยตัวเอง คิดซะว่าอยู่กับลูกสองคนอย่างนี้ เราต้องไม่อย่าให้เป็นภาระของคนอื่น ต้องพึ่ง ตัวเอง”

“หนูก็ไม่อยากให้เขา (น้ำ) ยุ่งยากกับหนู หนูก็ทำเอง (อาบน้ำ) หนูเห็นน้ำทำแล้วหนู ก็เอามาทำเอง ทำสองตัวเองทำเป็นแล้วก็ไมให้น้ำมาช่วย ไม่อยากให้น้ำมานั่น ไม่อยากรบกวนน้ำ อย่างนี้นะ...กลัวแค่ไหนก็จะทำใช้ไหมละ หนูกลัวมันเป็นภาระของคนอื่นนะ แล้วอีกอย่างหนึ่ง ที่หนูอยากลองทำคือหนูกลัวตัวเองทำไม่เป็นใช้ไหม พึ่งคนอื่น เลี้ยงลูกตัวเองไม่ได้ (หนูย่านเจ้าของ เฮ็ดบ่เป็นແມ່บ່ ပိဏ်းဧါး လိယံလူကးစွာပဲဒါ) นั่นละหนูก็เลยลองทำดู”

“...ก็ต้องทำเพราะเป็นลูกตัวเอง อะไร ไม่เคยทำก็ต้องฝึกตัวเองให้ทำเป็นนะจ้ะ พยายาม อันไหนทำไม่เป็นก็ต้องทำให้เป็นนะจ้ะ ก็อย่างอาบน้ำ หนูก็ต้องพยายาม ต้องฝึกตัวเองจ้ะ... แม่หนู ว่า ถ้าแม่ไม่อยู่นี้ใครจะทำให้อย่างนี้นะจ้ะ หนูก็เลยคิด มันก็เหมือนที่แม่พูด ลูกของเรา เราก็ต้อง เลี้ยง ก็ต้องทำเป็นทุกอย่าง หลังจากนั้นก็มีแต่หนูทำเอง ก็รู้สึกได้ว่าตัวเองทำได้ ก็มั่นใจขึ้น”

พยายามพึ่งตนเองในด้านรายได้ เมื่อตระหนักต่อหน้าที่ความรับผิดชอบของการเป็นแม่ ผู้ให้ข้อมูลจะคิดถึงอนาคตในการเลี้ยงลูก ส่งผลให้มีการวางแผนชีวิต ทั้งในด้านอาชีพและค่าใช้จ่าย เพื่อหารายได้เลี้ยงลูกตนเอง รวมถึงการประหยัด และไม่เลือกงาน โดยเฉพาะในครอบครัวที่มี รายได้น้อย และลูกกินนมผสม ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ก็เริ่มวางแผนชีวิต เริ่มมีหน้าที่ มีภาระ มีภาระเลี้ยงลูก ต้องหาเลี้ยงลูก แบบจากแต่ก่อน ก็ไม่ได้คิดอะไรนะ ก็ใช้เงิน ไป ก็ขอกับแม่ เดียวนี้ต้องหาเงินเลี้ยงลูกแบบนี้ละ มันก็เปลี่ยนไปจาก เดิม ต้องวางแผนการใช้จ่าย เป็นค่านม ค่าเจ็บป่วยลูกเงิน เพื่อลูกไม่สบายอย่างนี้ละ เราต้องมีเงิน

เก็บ ก็ต้องประหยัด จะใช้จ่ายเหมือนเมื่อก่อนไม่ได้”

“เที่ยวหนูก็ไม่เที่ยวเหมือนเดิม หนูมีแต่คิดว่าเราต้องหาเงินแล้วละ เพราะว่าทั้งให้ลูกตัวเองกินนมผสม ทั้งไม่อยากขอแม่นะ สงสาร เพราะว่าแม่ก็ไม่ได้ทำงาน ก็เลยว๊ โอ๊ย! ได้ลูกแล้วก็จะทำงาน แล้วก็เลี้ยงเขาให้ได้”

“ตัวนี้นะ ต้องทำงาน ก็คือต้องทำทุกอย่างนะจ้ะ ไม่ว่าใครจะให้ไปทำอะไรก็ไป ไร่รับจ้างอย่างนี้ละ กลัว ถ้าเกิดว่าวันใดวันหนึ่งกลัวตัวเองไม่มีเงินเลี้ยงลูก”

ปรับเปลี่ยนความคิด และพฤติกรรมเพื่อทำบทบาทใหม่ ด้วยการรับรู้ต่อบทบาท และหน้าที่ใหม่ของตนเอง คือ การเป็นแม่ ที่ต้องดูแล และเลี้ยงดูลูก ผู้ให้ข้อมูลจะรับรู้ต่อสถานการณ์ชีวิตที่เปลี่ยนไป และปรับเปลี่ยนความคิดต่อตัวตนของตนเองใหม่ นั่นคือ ไม่ใช่วัยรุ่น ไม่ใช่ตัวคนเดียว แต่เป็นแม่ จึงใช้ชีวิตกิน เที่ยว เหมือนเดิมไม่ได้ เพราะมีลูกอีกคนให้ดูแล ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจะตระหนักถึงอนาคตของลูก และของตนเองมากขึ้น รับรู้ว่าตนต้องเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบ ในฐานะแม่ที่สามารถเลี้ยงดูลูกได้ และสร้างความมั่นคงในชีวิตให้ลูก ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลว่าเหมือน “การสร้างฐานชีวิตที่ดีให้ลูก” ซึ่งเป็นแรงจูงใจให้ผู้ให้ข้อมูลมีความมุ่งมั่น และต้องสู้ชีวิตต่อไปข้างหน้า แม้เหนื่อยแค่ไหนแต่ต้องอดทนเพื่อลูก ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“ตอนนี้เราต้องคิดเป็นผู้ใหญ่ขึ้น เราต้องคิดให้เราเป็นผู้ใหญ่ขึ้น เราถึงจะเลี้ยงลูกเราได้ คิดถึงอนาคตข้างหน้า อย่าให้มันอยู่กับใจจู้จี้ คิดให้มันก้าวไปข้างหน้า คิดถึงอนาคตของลูกเรา อนาคตของเราด้วย พยายาม ๆ จะว่าคิดถึงอนาคตของครอบครัวเราว่าข้างหน้าต้องทำให้ดี ให้มีพื้นฐานภูมิฐานที่ดีแก่ลูก สร้างฐานชีวิตที่ดีให้เขา (ลูก)”

“...เพราะแต่ก่อนกับเดี๋ยวนี้ก็ไม่เหมือนกันนะ เราก็มีลูกแล้วนะละ ต้องดูแลเขา... ก็คิดว่าเราต้องเป็นคนใหม่ละละ เพราะว่าไม่เคยได้ทำงานก็ต้องทำ ไม่ค่อยได้ตื่นเช้าก็ต้องตื่น ไม่ค่อยได้ทำงานอะไร แต่ว่าพอมีลูกมาแล้วก็ต้องปรับตัวละละ เพราะว่ามีลูกแล้วก็ต้องขยันขึ้นถึงจะเลี้ยงเขาได้”

2. สร้างกำลังใจ สิ่งที่จะช่วยให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองได้ดังกล่าวข้างต้นนั้น ผู้ให้ข้อมูลจะต้องสร้างกำลังใจให้กับตนเอง ซึ่งวิธีการสร้างกำลังใจ อาจสร้างด้วยตนเองโดยตรง หรือจากคนอื่น และครอบครัวช่วยหนุนให้เกิดกำลังใจขึ้นภายในตัวผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้สามารถทำหน้าที่แม่ทั้งในปัจจุบัน และในอนาคตได้ ประกอบด้วย คิดใหม่ เริ่มใหม่ ต้องต่อสู้ชีวิตต่อไปข้างหน้า และต้องทำให้ได้ เพื่อไม่ให้คนดูถูก รวยละเหียดังนี้

คิดใหม่ เริ่มใหม่ ต้องสู้ชีวิตต่อไปข้างหน้า ด้วยผู้ให้ข้อมูลเข้าใจ และยอมรับว่าชีวิตไม่สามารถกลับสู่สถานะเดิมเหมือนก่อนดังคร่ำได้ แต่ชีวิตจำเป็นต้องเดินต่อไปข้างหน้าในฐานะแม่ที่ต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูลูกของตนเอง อย่างไรก็ตาม จากความไม่มั่นคงของอาชีพ รายได้ และ

การศึกษา แม้จะรู้สึกหนักใจบนความไม่แน่นอนของเส้นทางการเป็นแม่ในอนาคต แต่ด้วยการตระหนักต่อหน้าที่ของแม่ ผู้ให้ข้อมูลจะยกระดับความคิดเพื่อสร้างกำลังใจให้ตนเอง โดยการคิดใหม่ เริ่มใหม่ มีความหวัง มองอนาคตในทางที่ดีขึ้น รวมถึงเปรียบเทียบกับคนอื่นเพื่อให้มีพลังใจ และมีความมุ่งมั่นต่อสู้กับอนาคตข้างหน้า ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลว่า “ต้องผ่านไปให้ได้” ดังนี้

“เหนื่อยก็ยอมเหนื่อย ก็คิดว่ามันต้องผ่านไปให้ได้ ก็คิดหนักใจแต่ช่วงแรก ๆ ว่าต่อไปจะเลี้ยงลูกยังไหวต่อมาเราก็ไม่คิดแล้ว หุุดคิด เพราะว่าเราเป็นแม่เขา เขาเป็นลูกเราเราไม่เลี้ยงใครจะเลี้ยงให้ แค่นี้ยังเหนื่อย ต่อไปมันอาจจะเหนื่อยมากกว่านี้นะจ้ะ ก็เลยไม่คิดแล้ว”

“...เราก็ต้องต่อสู้ชีวิตไปข้างหน้า อายุเราก็น้อย ก็ค่อยคิดใหม่ เริ่มใหม่ เดียวนี้ก็เลี้ยงเท่าที่เรามีก่อน ตอนนี้ก็ยังไม่ได้คาดหวังอะไรนะจ้ะ ก็คิดแต่ว่าให้เขา (ลูก) โตก่อน ให้เขาโตซะก่อน ค่อยคิดต่อไปว่าจะทำยังไง”

“เลี้ยงไม่ได้เราก็ต้องหาเลี้ยงลูกเราจนได้ละค่ะ เพราะว่าเห็นแม่คนอื่นอย่างนี้ใช้ใหม่ค่ะ เขาก็ไม่ใช่คนรวยหรอกค่ะ เขาก็ยังเลี้ยงลูกเขาได้ ส่งเรียน เลี้ยงจนโต เราก็ต้องเลี้ยงได้เหมือนกัน อย่างนี้นะค่ะ”

ต้องทำให้ได้ เพื่อไม่ให้คนดูถูก เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลรับรู้ต่อปฏิกิริยาของคนอื่นที่มีในลักษณะดูถูกต่อความสามารถในการทำหน้าที่แม่ของตนเอง ดังนั้น ด้วยไม่ยอมให้คนอื่นดูถูก ผู้ให้ข้อมูลจึงเปลี่ยนปฏิกิริยาดังกล่าว ให้เป็นแรงกระตุ้นให้ใช้ความสามารถของตนเองมากขึ้น เพื่อต้องการเอาชนะคำดูถูกนั้น ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“แบบไม่ให้ชาวบ้านดูถูกว่าเธอแบบแค่อายุแค่นี้จะเลี้ยงลูกได้อยู่หรือแบบนี้นะจ้ะ แล้วเราก็ต้องแบบทำให้ได้ ทำให้เขาเห็นว่าเรานี้ก็เลี้ยงลูกได้เหมือนกันอย่างนี้นะจ้ะ แบบไม่ให้เขามาดูถูกเรา... ก็คิดว่าต้องทำได้ ก็คือว่าเออ ้วยแค่นี้ก็สามารถเลี้ยงลูกตัวเองให้โตได้แบบนี้นะจ้ะ ให้เขาโตให้เขามีพัฒนาการคืบหน้า ก็เพราะว่าอันนี้ก็คือลูกเรา เพราะว่าเรานี้ก็ต้องเลี้ยงเขาแบบ ทำยังไงก็ต้องให้ได้ ในเมื่อมันไม่ได้ก็ต้องทำให้มันได้อย่างนี้นะจ้ะ”

3. เรียนรู้การเป็นแม่ ด้วยหน้าที่ความรับผิดชอบที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และด้วยความรักของแม่ที่มีต่อลูก รวมถึงอยากพึ่งตนเองได้ ไม่เป็นภาระของคนอื่น ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลอยากเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลี้ยงลูก ทั้งทางด้านทักษะ และความรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถของตนเองให้ตอบสนองความต้องการของลูกได้ดีที่สุด โดยเรียนรู้ ทั้งจากตนเอง จากบุตร และจากผู้อื่น ได้แก่ การแสวงหาข้อมูล การสังเกต จดจำ และลงมือทำ เรียนรู้พฤติกรรมลูก และปรับตัวให้เข้ากับลูก ป้องกันอันตรายที่อาจเกิดต่อลูก รวมทั้งการกระตุ้นพัฒนาการของลูก รายละเอียดดังนี้

การแสวงหาข้อมูล ทั้งจากการซักถามผู้รู้ ผู้มีประสบการณ์ และจากการอ่านหนังสือ เพื่อเป็นแนวทางในการเลี้ยงลูก ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“...ถามยายบ้าง คำแนะนำจากยายก็มีหลายอย่าง ยายบอกว่าอู๋อย่างนี้ ทำยังงั้นยังงี้ เอา
กินนมแบบนี้เวลาลูกร้องให้ ทำยังงี ยายคอยบอก บางครั้งยายก็เอาช้วย”

“ก็ตลอดออกมาก็คิดตามที่เรารอ่านหนังสือ เราจะเลี้ยงยังงั้นยังงี้ (ลูก) ตื่นขึ้นมากก็จะกิน
นม นอนสามชั่วโมงแล้วก็จะกินนมครั้งหนึ่งยังงี้ ก็ทำตามหนังสือบอกทุกอย่าง”

การสังเกต จดจำ และลองทำ เพื่อพัฒนาทักษะ และความสามารถของตนเอง

ในการดูแลลูก เป็นการฝึกฝนทักษะให้เกิดความถนัด โดยอาจสังเกตจากบุคคลอื่นที่ให้การดูแล
ทารกแรกเกิด หรือสังเกตจากพฤติกรรมของลูกตนเอง รวมถึงการได้รับคำแนะนำ เช่น จากมารดา
ของผู้ให้ข้อมูล เครือญาติ และพยาบาล เป็นต้น หลังจากนั้นผู้ให้ข้อมูลจะประเมินกับความสามารถ
ของตนเอง จดจำขั้นตอน และวิธีการ แล้วลองทำโดยการพยายามฝึกทำบ่อยครั้ง หลังจากนั้น
ประเมินผลที่เกิดขึ้นทั้งต่อตนเอง และลูก รวมทั้งพยายามปรับปรุงแก้ไขทำให้ดีขึ้น จนเกิด
ความเคยชิน และมั่นใจ ตรงกันข้าม หากพฤติกรรมนั้นตอบสนองความต้องการของลูกได้ไม่ดี
ผู้ให้ข้อมูลจะแสวงหาข้อมูล สังเกต จดจำ และลองทำใหม่ไปเรื่อย ๆ จนมั่นใจว่าสามารถตอบสนอง
ความต้องการของลูกได้ดี ในลักษณะวงจรการเรียนรู้เพื่อตอบสนองความต้องการของลูก ดังนี้

ภาพที่ 15 วงจรการเรียนรู้เพื่อตอบสนองความต้องการของลูก

ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“อยู่โรงพยาบาลนี้ หนูเห็นพยาบาลทำเฉย ๆ ก็ว่ามันน่าจะง่ายอยู่ แต่ไม่ได้จับ พอกลับมา
บ้าน เออหนูเห็นน้ำทำยังงี้ก็ว่ามันน่าจะง่าย ตอนทำแรก ๆ มันจะลื่นไข่ไหม เด็กมันลื่นนะ ก็กลัวหลุดมือ
หนูก็จะค่อย ๆ ทำ ทำไปทำมามันก็ชิน...ก็ตอนแรกนี่มีน้ำหนูมาสาธิตให้ดูนะ เออหนูเห็นน้ำอาบน้ำ
ให้..(ลูกผู้ให้ข้อมูล) อย่างนี้ไข่ไหม หนูก็จำเอาละทีนี้ จำเอา พอวันต่อมาลองฝึกทำเองดู หนูก็ไม่
อยากให้เขายุ่งยากกับหนู หนูก็ทำเอง อาบน้ำ หนูเห็นเขา (น้ำ) ทำแล้วหนูก็เอามาทำเอง ทำลองดู”

“ก็ฟังคำแนะนำของ พยาบาลค่ะ ก็ดูไปตามที่พยาบาลแนะนำ พยาบาลสาธิตการอาบน้ำให้ดู วันต่อมาพยาบาลก็ให้เราทำ เขาก็ว่าเราทำได้ ก็ไม่กลัวหลุดมือ เพราะว่าเขา (ลูก) ไม่ร้องให้ เขาไม่ดิ้นค่ะ เขาสนใจอาบน้ำเขาก็เลย ๆ เขาก็จะจับนิ้วเรา เราเคยทำเป็นก็เลย ไม่กลัว มันใจว่าตัวเองทำได้”

“หนูคิดว่าแม่ทำยังไง (อาบนํ้าลูก) หนูก็ค่อย ๆ ทำ ทำไปมันก็ชินมือเอง สามสัปดาห์ได้ จับเองทำเองเลย ทำเองทุกอย่าง ...ต้องฝึกถ้าไม่ฝึกมันก็ทำไม่ได้ เราก็อาจไม่เป็น”

เรียนรู้พฤติกรรมลูก และปรับตัวให้เข้ากับลูก ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลว่า “เรียนรู้จากลูก” เพื่อเข้าใจพฤติกรรม และความต้องการของลูก ด้วยผู้ให้ข้อมูลเชื่อว่า หากสามารถปรับตัวให้เข้ากับลูกได้ ก็จะสามารถดูแลตอบสนองความต้องการของลูกได้ ส่งผลให้รู้สึ่ง่ายต่อการเลี้ยงลูก ประกอบด้วย การสังเกต และเรียนรู้พฤติกรรมของลูก รวมทั้งการเรียนรู้ และประเมินการตอบสนองของตนเองต่อปฏิกิริยาของลูก จากการสังเกต การลองผิดลองถูก และปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น นั่นคือจะเลี้ยงลูกได้ง่ายต้องเรียนรู้ลูก ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“เราต้องทำอย่างนี้ อย่างนี้ เวลาลูกร้องให้ ก็ลองทำ ลองปรับ ลองเปลี่ยนดู เอาอันหนึ่งมาใส่ ไม่หยุดร้อง ก็ลองอีกอย่าง ต่อไปเราก็คงรู้ว่าจะต้องทำยังไง...เวลาลูกร้องให้เนี่ยเราจะทำยังไงให้ลูกหยุดร้อง ลูกอยากกินนมเรารู้ได้ยังไงว่าลูกอยากกินนม มันเรียนรู้โดยตนเอง เราก็อาจสังเกต”

“แม่ทุกคนถ้าไม่ปรับตัวเข้ากับลูกก็จะเลี้ยงลูกตัวเองไม่ได้จ้า ถ้าปรับเข้าได้ก็คือมันก็จะง่ายต่อการเลี้ยงลูก ก็จะเข้าใจลูกมากขึ้น เราจะได้รู้ว่าเขา (ลูก) ต้องการอะไรอย่างนี้นะ ...ก็คือเวลาเราเล่นกับเขาอย่างนี้ เขาชอบอะไร ก็คือลูกจะชอบ ฟังเพลงนะ ชอบขึ้นรถ เปิดเพลงค่ะ ไม่เปิดแอร์ ถ้าเปิดหน้าต่างเย็น ๆ ก็อยู่ได้ นี่ละจ้ะมันก็จะเข้าใจว่าลูกเราชอบอะไร ต้องการอะไรนะจ้ะ นี่ก็คือความเข้าใจของเรากับลูก ก็เหมือนกับเราไปเรียนนี่ละ เราต้องแบบว่าเราต้องดูเขาไปเรื่อย ๆ เหมือนเราเรียน เราก็อาจให้ครูอธิบาย ทีนี้เราก็อาจเรียนรู้กับลูก ก็เหมือนให้ลูกเป็นครู อธิบายกับตัวเรา ให้เราเรียนรู้ไปเรื่อย ๆ ว่าเขาเป็นยังไง เรียนรู้กับตัวเขาว่าเขาต้องการอะไร ว่าเขาชอบอะไร แล้วเราก็อาจดูเขาไปเรื่อย ๆ...ถ้าเราไม่เข้าใจเขารึก็เลี้ยงเขาไม่ดีใช่ไหมจ้ะ เราก็อาจต้องเข้าใจเขา...เรียนรู้พัฒนาการลูกของตัวเองไปเรื่อย ๆ เป็นการสังเกตของเราว่า สมมุติวันนี้เขากินนมเราแบบนี้ เขากินอิ่มไหม ไม่อิ่มอย่างนี้ ก็คือว่าวันหนึ่งเขากินนมก็ครั้ง ตอนเย็นกินก็ครั้ง แล้วเขาก็จะเปลี่ยน เปลี่ยนไป ก็คือเดือนแรกเดือนกว่า ๆ ตอนกลางคืนจะกินนม 2 ครั้ง แต่หลังจาก 2 เดือนมา ตอนกลางคืนจะกินนมครั้งเดียว เขาจะถี่ประมาณห้าทุ่มทุกวัน แล้วเขาก็จะตื่นมากินนมตื่นแล้วก็นอนต่อ ประมาณสองโมง เขาก็จะตื่นอีกครั้งอย่างนี้นะจ้ะ มันก็จะเปลี่ยนของลูกไปเรื่อย ๆ เราต้องสังเกต ถ้าเราไม่สังเกตเราก็อาจจะไม่รู้ว่าลูกเป็นยังไงนะจ้ะ...มันต้องเรียนรู้จ้ะ ถ้าเราไม่เรียนรู้เราก็อาจไม่เข้าใจ มันก็จะกลายเป็นเราเลี้ยงลูกยาก แต่ถ้าเราเรียนรู้เขาได้ เราก็อาจจะง่ายขึ้นอย่างนี้นะจ้ะ”

ป้องกันอันตรายที่อาจเกิดต่อลูก โดยการรับรู้ผ่านประสบการณ์ของคนอื่น เช่น การฟังคำแนะนำจากผู้รู้ หรือผู้มีประสบการณ์มาก่อน รวมถึงการเห็นด้วยตนเอง

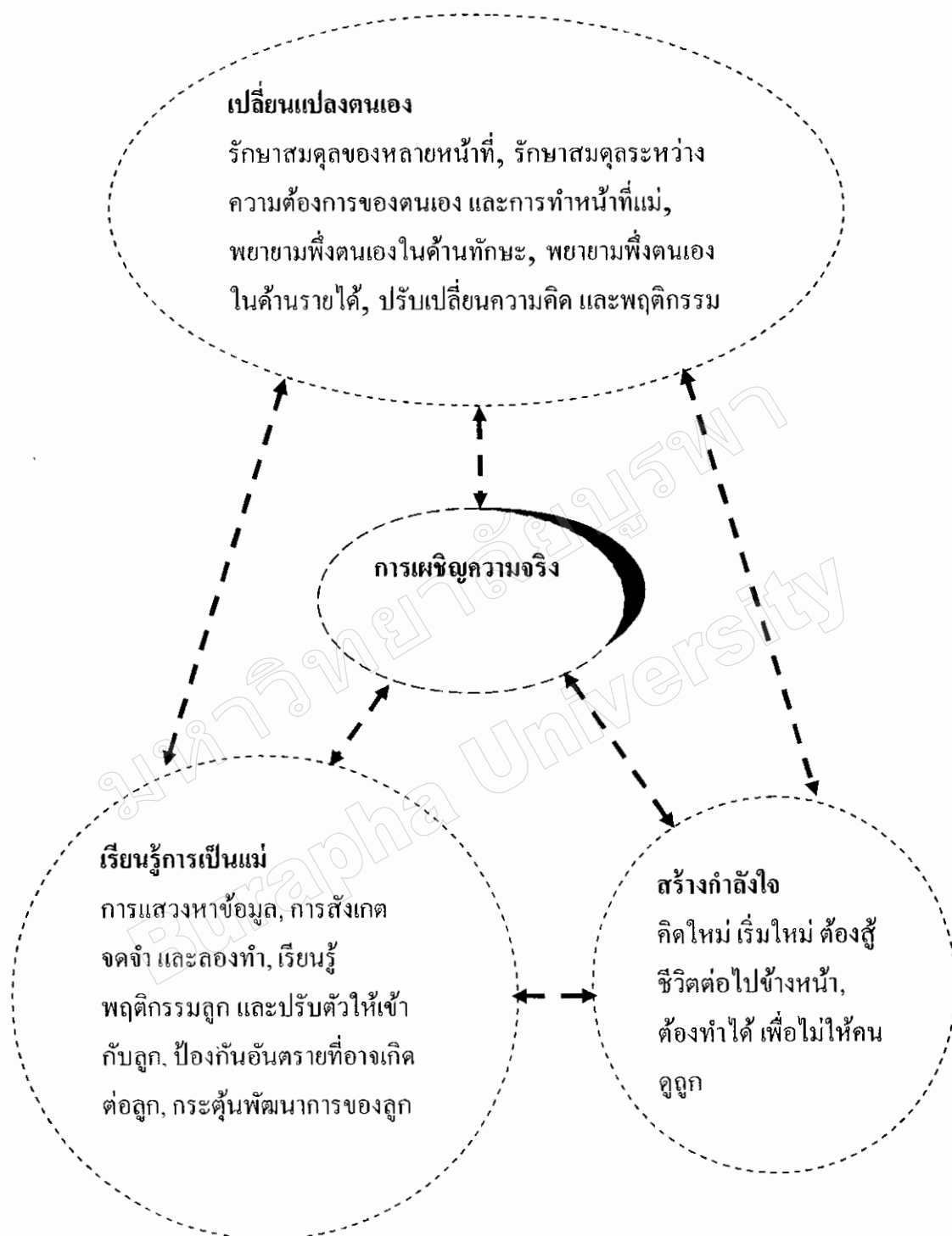
“ตอนนี้เขาเดือนกว่าก็คือให้เขาอยู่ในบ้านก่อนยังไม่ได้ให้เขาออกข้างนอกค่ะ ยายว่าเด็กยังไม่แข็งแรง จี๋ฝุ่นมันมาก มันจะเป็นหิดหอบ ยายก็บอก แล้วเรารู้ด้วย ก็เห็นหลานค่ะ บ้านนี้เขาไปทุ่งนา แพ้เป็นหิดหอบแล้วไปนอนโรงพยาบาล ไม่อยากให้ลูกไปนอนโรงพยาบาลค่ะ สองเดือนเริ่มแข็ง คอแข็งอะไรอย่างนี้ก็จะพาเขา (ลูก) ออกไปเล่นนอกบ้าน”

“ยายจะแนะนำเกี่ยวกับเรื่องอาหาร ยายไม่ให้เรากินของผิด ยายไม่ให้กินมะม่วงสุกมากเกินไป อาจจะทำให้ลูกเราท้องเสียได้ แล้วก็พวกของเปรี้ยวของดองยายก็ไม่อยากให้กินมาก”

กระตุ้นพัฒนาการของลูก ด้วยผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าการเลี้ยงดูลูกไม่ใช่เพียงเลี้ยงทางด้านร่างกายเท่านั้น แต่ต้องกระตุ้นพัฒนาการทางด้านสังคม และสติปัญญาของลูกด้วย โดยได้รับข้อมูลจากการอ่านสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก และรายการโทรทัศน์ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ก็บางครั้งก็เอาลูกนี้ไปเล่นกับเพื่อน อยากให้เขาแบบเข้าสังคมได้ง่ายขึ้นนะจ้ะ แล้วก็ทั้งเอาของเล่นให้เล่น เพราะว่าต้องหัดให้ลูกแบบลองผิดลองถูกดูนะจ้ะ ก็เพื่อว่าพัฒนาการของเขานี้จะได้ดีนะจ้ะ ก็อยากให้ลูกแบบ ลูกเรานี้สมองฉลาดขึ้นนะจ้ะ...ก็อ่านจากสมุดฝากครรภ์เขาก็บอก แล้วก็บางครั้งก็ดูจากทีวีจ้ะ”

สรุปกลยุทธ์การเผชิญความจริง ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 16 กลยุทธ์การเผชิญความจริง

ผลลัพธ์: ตัวตนใหม่

ผู้ให้ข้อมูลทุกคนรับรู้ถึงสถานการณ์ชีวิตที่เปลี่ยนไป และเกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตนเอง เนื่องจากการรับรู้ต่อหน้าที่แม่ และความรัก ความผูกพันที่มีต่อลูก ต้องการให้ลูกสมบูรณ์ แข็งแรง มีสุขภาพ และพัฒนาการดี จากประสบการณ์การเป็นแม่ครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลจึงรับรู้ถึงชีวิตใหม่ และการเป็นคนใหม่ ที่ต้องมีการระมัดระวังหรือเป็นผู้ใหญ่ที่สามารถเลี้ยงดูลูกได้ โดยจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ ความสามารถของตนเองในการดูแลลูก รวมถึงมีการวางแผน และกำหนดเป้าหมายชีวิตใหม่ ซึ่งเป็นเหมือนการทิ้งตัวตนเดิม เพื่อสร้างตัวตนใหม่ให้สามารถดำรงบทบาทการเป็นแม่ได้โดยสมบูรณ์ ดังนั้น ตัวตนใหม่ จึงสะท้อนถึงความเจริญงอกงามทั้งทางด้านจิตใจ และวุฒิภาวะของผู้ให้ข้อมูล อันเป็นผลลัพธ์โดยตรงที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์การเป็นแม่ของผู้ให้ข้อมูล กล่าวคือ จากความทุกข์ที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจกลับกลายเป็นความสุขเมื่อมีลูกจากความไม่มั่นใจสู่ความมั่นใจในการเลี้ยงดูลูกที่มากขึ้น มีความภาคภูมิใจที่สามารถเลี้ยงลูกด้วยตนเองได้ แม้จะมีความรู้สึกหนักใจเกี่ยวกับเส้นทางความเป็นแม่ในอนาคตข้างหน้ามีความรับผิดชอบมากขึ้น และมีเป้าหมายชีวิตใหม่ รวมถึงเกิดการเรียนรู้ในชีวิต โดยเข้าใจหัวอก และความรัก ความห่วงใยของพ่อแม่ที่มีต่อตนเอง จากการมีประสบการณ์ร่วม ทำให้รู้ซึ่งถึงความรัก ความลำบากที่พ่อแม่ได้เลี้ยงดูตนเอง เหมือนดังตนมีต่อลูก รายละเอียดดังนี้

1. ความเจริญงอกงามด้านจิตใจ ประกอบด้วย จากความทุกข์กลายเป็นความสุข

จากความไม่มั่นใจสู่ความมั่นใจในการเลี้ยงดูลูก และภูมิใจที่สามารถเลี้ยงลูกได้เติบโตแข็งแรง ดังนี้

จากความทุกข์กลายเป็นความสุข ในระยะตั้งครรภ์ ด้วยเป็นการตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจ ไม่มีความพร้อมต่อการเป็นแม่ ผู้ให้ข้อมูลจึงอยู่กับภาวะทุกข์ เฝ้ารอภาวะสูญเสียบ และภาวะบีบคั้นทางจิตใจ แต่ภายหลังคลอด เนื่องจากความรัก ความผูกพันที่มีต่อลูก การได้ดูแลลูกอย่างใกล้ชิด และเฝ้ารอการเจริญเติบโตของลูก รวมถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ข้อมูลกับลูกภายหลังคลอดที่มีมากขึ้น ยิ่งส่งเสริมให้ผู้ให้ข้อมูลซึมซับความรู้สึกของการเป็นแม่มากขึ้นอย่างสัมพันธ์กัน และรู้สึกมีความสุขที่ได้อยู่กับลูก แม้เหนื่อยกายแต่ก็มีความสุขใจ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“มันมีความสุขจริง ๆ นะ เราเลี้ยงเขา (ลูก) เราก็ดูเขาไปอย่างนี้นะ พาเขาไปเล่น ไปนั่น ไปนี่ มันก็มีความสุขอีกอย่างหนึ่ง เหมือนกับเราซึมซับความเป็นแม่มากขึ้น มากขึ้น เขายังโตขึ้น เราก็มีความสุขค่ะ บางทีเขาก็ยิ้มเลย ๆ อยู่คนเดียว... มันเป็นไม่รู้สึกละอายนะค่ะ มีแต่ความสุข ไม่อยากห่างเขาไกล เป็นห่วง

“อยู่กับเขา (ลูก) ก็มีความสุขค่ะ ก็ไม่เหนื่อย เหนื่อยก็มีความสุข ก็ไม่เหนื่อยไม่ท้อ เหนื่อยก็ทน อย่างนี้ค่ะ ก็เต็มใจและมีความสุขที่ได้ทำ ว่าแต่ได้อยู่กับลูกก็มีความสุขแล้วค่ะ”

จากความไม่มั่นใจสู่ความมั่นใจในการเลี้ยงดูลูก ด้วยเป็นแม่ครั้งแรกที่ยังขาดทักษะ หรือ มีทักษะในการดูแลลูกไม่เพียงพอ จึงรู้สึกไม่มั่นใจต่อความสามารถของตนเองในการเลี้ยงดูลูก ภายหลังคลอด แต่ด้วยผู้ให้ข้อมูลมีการเตรียมตัวก่อนคลอด รวมถึงการได้รับความช่วยเหลือ สนับสนุนทั้งจากครอบครัว แฟน เครือญาติ และเจ้าหน้าที่ทางด้านสุขภาพ ได้แก่ ข้อมูล คำแนะนำ และกำลังใจ ที่สำคัญคือ พลังใจภายในตัวผู้ให้ข้อมูลที่เกิดจากการรับรู้ต่อหน้าที่ของการเป็นแม่ ความรัก ความผูกพันที่มีต่อลูกและการพยายามที่จะพึ่งตนเองให้ได้ ส่งเสริมให้พยายามเรียนรู้ การเป็นแม่ เรียนรู้ลูกและฝึกฝนทักษะผ่านการลงมือปฏิบัติจนให้เกิดความเคยชินในการดูแลลูก หากปฏิบัติได้สำเร็จในครั้งแรกก็จะส่งเสริมให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติครั้งต่อไปให้ดีขึ้น ผู้ให้ข้อมูลจึงรับรู้ต่อความสามารถของตนเองที่มากขึ้น พยายามใช้ศักยภาพของตนให้เต็มที่ และ รู้สึกมั่นใจในการเลี้ยงดูลูกมากขึ้นเช่นกัน ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ตอนแรกก็ทำไม่ค่อยเป็นเท่าไรหรอก ก็พอจับนั้นจับนี้ก็กลัวแต่เขา (ลูก) จับ นานไป เกือบเดือนนะจ้ะ เราก็มีความรู้สึกที่เราทำได้ ทำทุกวันเราก็ชิน เราก็ทำต่อไป ทำได้แล้วก็คิดว่าจะ ทำได้ดีจ้ะ ก็เลยพยายามทำมาเรื่อย ๆ ก็ตั้งใจเออะ ทำดูแลให้ดี”

“ตั้งแต่หนึ่งเดือนกว่า ๆ เดือนครึ่ง (อายุลูก) รู้สึกมั่นใจในการดูแลเขา (ลูก) ก็อาบน้ำ เปลี่ยนเสื้อผ้า ใส่เสื้อผ้าอย่างนี้ เราทำเองทุกอย่าง ทั้งซักผ้า อาบน้ำ เลี้ยงลูก บางครั้งแม่ก็ช่วยบ้าง แต่หน้าที่หลัก ๆ เราก็ทำเอง แต่เราโชคดีที่มีแม่คอยช่วยเหลือ คอยบอก ก็ทำให้เราทำเป็น”

ภูมิใจที่สามารถเลี้ยงลูกได้เติบโตแข็งแรง ด้วยเป็นประสบการณ์ครั้งแรก และเป็น การตั้งครรภ์โดยไม่ได้ตั้งใจ อีกทั้ง ในขณะตั้งครรภ์ และภายหลังคลอดลูกใหม่ ๆ ผู้ให้ข้อมูล ไม่มั่นใจต่อความสามารถในการเป็นแม่ของตนเอง กลัวเลี้ยงลูกไม่ได้ แต่เมื่อเวลาผ่านไป และเห็น การเจริญเติบโตของลูก ผู้ให้ข้อมูลจะรู้สึกภูมิใจต่อการตัดสินใจของตนเองที่ผ่านมา ภูมิใจที่ได้เป็น แม่ และภูมิใจในความสามารถของตนเองที่สามารถเลี้ยงดูลูกได้เติบโตแข็งแรง ดังผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่

“เห็นลูกโตขึ้น โตขึ้นอย่างนี้ ก็รู้สึกว่า เราก็รู้สึกชมตัวเองเหมือนกัน เราก็เก่งนะ เราเลี้ยง ลูกได้ เราเป็นแม่ครั้งแรกก็ต่างหาก เราเลี้ยงลูกได้ เราอยู่บ้านกับลูกแค่สองคนก็ได้ ทั้งจะมีร้านขาย ของ ทั้งลูกด้วย เพราะว่าไม่เคยคิดนะ แต่ก่อนไม่เคยคิดว่าเราจะมีลูก มันมีแบบปูปับเอง แล้วเราจะ เลี้ยงยัง ใจ ก็ว่าเราก็เก่งอยู่ เราทำได้ เราไม่เคยเรียนรู้ ไม่เคยหัด ไม่เคยอะไรเลย น่องก็ไม่มี”

“ก็ไม่ได้คิดว่าตัวเองจะเลี้ยงได้อย่างนี้ ก็ภูมิใจค่ะว่าตัวเองเลี้ยงได้ ก็ส่วนมากก็อย่างที่แม่ บอก ก็มีแต่เลี้ยงเองคนเดียว ทำอะไรก็ทำเองตลอดอย่างนี้”

2. ความเจริญงอกงามด้านวุฒิภาวะ ประกอบด้วย มีความรับผิดชอบมากขึ้น มีเป้าหมาย ชีวิตใหม่ และเข้าใจหัวอกพ่อแม่ ดังนี้

มีความรับผิดชอบมากขึ้น การเป็นแม่เป็นเสมือนจุดเปลี่ยนของชีวิต และการเปลี่ยนเป็นคนใหม่ของผู้ที่ให้ข้อมูลที่จะใช้ชีวิตเหมือนเดิมไม่ได้ แต่ต้องมีความรับผิดชอบ ต้องตอบสนองความต้องการของลูกก่อนความต้องการของตนเองและมุ่งสร้างอนาคตข้างหน้าเพื่อตนเอง และลูกให้มีฐานชีวิตที่ดี จึงจะสามารถเป็นแม่ที่เลี้ยงลูกได้ ดังนั้น การรับรู้ต่อหน้าที่การเป็นแม่ดังกล่าว จึงเป็นปัจจัยสำคัญส่งเสริมให้ผู้ให้ข้อมูลตระหนักถึงความรับผิดชอบของตนเองในฐานะแม่ที่มีต่อลูกมากขึ้น ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“...เป็นแม่นั้นเหมือนเป็นจุดเปลี่ยน เปลี่ยนจากแต่ก่อนที่เราเสเพล มีแต่เล่น ไปกับเพื่อน ไปกินไปเที่ยว ดิ้นเข้ามาก็ไปเรียน ไปข้างไม่ไปข้างอย่างนี้ อันนี้เรามาเปลี่ยนเป็นคนใหม่ แบบว่าเราต้องมีความรับผิดชอบ ไม่กิน ไม่เที่ยว เปลี่ยนความคิดเรา เปลี่ยนการกระทำเราให้เป็นแม่ที่ดีเลี้ยงลูกได้...แต่ก่อนเราจะไปหาเพื่อน ไปเที่ยว ไปเล่น เคี้ยวนี้เราคิดแต่ว่าจะอยู่กับลูกกับครอบครัว ประพุดดีตัวดีขึ้นนะ แบบว่าจากฝ่ามือเป็นหลังมือเลย คิดว่าตัวเราไม่เหมือนเดิม เราไม่เสเพลเหมือนเดิม เราต้องดีขึ้นกว่าแน่นอนใช้ไหมล่ะ เรามีลูก เราเป็นแม่ จะเหมือนเดิมก็ไม่ได้”

“เป็นแม่เราก็ต้องมีความรับผิดชอบ เราไม่ใช่เด็กน้อยที่จะไปหาเล่นหาเที่ยวแล้ว เราต้องคิดถึงอนาคตมากกว่านี้ หมายถึงว่าเราต้องมีงาน มีเงิน มีครอบครัว มีฐานะที่ดี ไม่ใช่ช่วงเวลาอยากใช้สอยก็ไปยืมคนอื่นอย่างนี้นะ เราต้องมีพออยู่พอกิน พอเลี้ยงเขา (ลูก) มีงานทำพอได้เลี้ยงตัวเอง ทั้งจะส่งเขา (ลูก) เรียนอีกนะ ก็ทั้งอนาคตของเรา ทั้งของลูก”

“มันก็แปลกไปอีกอย่าง เปลี่ยนไปชีวิต ไม่เคยได้ทำอะไรอย่างนี้ก็ได้มาทำ เราก็เปลี่ยนเปลี่ยนนิสัยใหม่ เปลี่ยนจริง ๆ เปลี่ยนตัวเราได้จริง ๆ แต่ก่อนจะไม่เป็นคนอย่างนี้นะ มันก็เปลี่ยนเราได้เยอะ มันก็เปลี่ยนทุกอย่างในตัวเราจะ เปลี่ยนไปหมด การใช้ชีวิตจากเดิมก็เปลี่ยน นิสัยก็เปลี่ยนไปหมด ก็ยังไฉ่ล่ะ ก็แต่ก่อนก็ใช้ชีวิตแบบง่าย ๆ อยู่คนเดียว เคี้ยวนี้มีลูกก็ต้องขยัน ทำนั่นทำนี่ให้เขา เป็นแม่ต้องทำทุกอย่างให้ลูก อย่างเช่นซักผ้า ทำนั่นทำนี่ ขยัน ก็เปลี่ยนจากเดิมนะ”

มีเป้าหมายชีวิตใหม่ ด้วยรับรู้ต่อหน้าที่ของการเป็นแม่ที่มีต่อลูก ดังนั้น ความต้องการและอนาคตของลูกต้องมาก่อนของตนเอง ผู้ให้ข้อมูลจะประเมินสถานการณ์ชีวิตในปัจจุบันทั้งรายได้ และแหล่งช่วยเหลือสนับสนุน รวมถึงคาดการณ์ถึงสถานการณ์ชีวิตในอนาคตกับเป้าหมายเดิมในชีวิตตนเอง หากรายได้ และแหล่งช่วยเหลือสนับสนุนเพียงพอในการตอบสนองความต้องการของสถานการณ์ชีวิตในปัจจุบันทั้งของตนเอง และลูก ผู้ให้ข้อมูลจะยังคงเป้าหมายชีวิตเดิมไว้ได้ตรงกันข้าม หากการประเมินสถานการณ์ชีวิตในปัจจุบันทั้งรายได้ และแหล่งช่วยเหลือสนับสนุนไม่เพียงพอต่อการทำหน้าที่เลี้ยงลูกทั้งในปัจจุบัน และในอนาคต ผู้ให้ข้อมูลจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเป้าหมายจากที่เคยตั้งไว้ขณะตั้งครรภ์ ทั้งนี้ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ต้องปรับเปลี่ยนเป้าหมายของชีวิตเพื่อลูก เนื่องจากไม่มีอาชีพ ไม่มีรายได้ กอปรกับครอบครัวมีรายได้น้อย จึงไม่สามารถไปถึงเป้าหมายที่ตั้งใจไว้ เช่น ไม่สามารถเรียนต่อให้สำเร็จ ไม่สามารถเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น หรือ

เปลี่ยนเส้นทางการศึกษาจากในระบบเป็นนอกระบบ โรงเรียนแทน เพื่อมีเวลาได้ทำงานหรือเลี้ยงลูก รวมถึงการคำนึงถึงอนาคตที่ต้องพึ่งตนเอง และสามารถเลี้ยงดูลูกให้ได้ ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูล จึงจำเป็นต้องกำหนดเป้าหมาย หรือเส้นทางชีวิตใหม่ โดยมีลูกเป็นตัวชี้นำชีวิต และเป็นกำลังใจ ให้ผู้ให้ข้อมูลมีความมุ่งมั่นต่ออนาคตข้างหน้า ขณะเดียวกันผู้ให้ข้อมูล ก็รับรู้ว่าคุณมีหน้าที่เป็นคนชี้นำชีวิตลูกเช่นกัน กล่าวคือ ต้องสร้างความมั่นคงในชีวิตข้างหน้าให้แก่ลูก ดัง คำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“ถ้ายังไม่มีลูกก็คือเป้าหมายสูงสุด คือ จะเรียนสูงต่อไปเรื่อย ๆ ถ้ามีลูกแล้วก็เรียนให้มันพอได้วุฒิทำงานได้จ้ะ ก็หาเงินเลี้ยงเขา”

ทั้งนี้ เป้าหมายชีวิตของผู้ให้ข้อมูลจะมีทิศทาง “เพื่อลูก” เป็นสำคัญ ดังเช่น การมีเป้าหมายในการศึกษาต่อเพื่อหาอาชีพและเพิ่มโอกาสเข้าถึงงานได้มากขึ้น ซึ่งหมายถึง การมีรายได้ที่จะสามารถเลี้ยงดูลูกได้ต่อไป ดังผู้ให้ข้อมูลอายุ 16 ปี ตั้งครรภ์ขณะเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งก่อนตั้งครรภ์ไม่มีเป้าหมายในการเรียน แต่ภายหลังคลอด ผู้ให้ข้อมูลมีแรงจูงใจ และมีความมุ่งมั่นจะกลับไปเรียน เพื่อพึ่งพาตนเองให้ได้ในอนาคต กอปรกับได้รับกำลังใจ และแรงสนับสนุนจากครอบครัวในการศึกษาต่อ กล่าวว่า

“ก็คิดว่าตัวเองมีลูกแล้วตอนนี้ ก็ต้องเลี้ยง แม่คงไม่ได้ช่วยช่วยหนูตลอดนะ หนูคิดนะ แฟนก็คงอาจจะไม่ได้อยู่กับเราตลอด ไปกะ เรียนต่อก็อย่างน้อย ก็ทำให้หนูทำงานมีเงินมีรายได้เลี้ยงลูกต่อไปได้ แม้เราไม่มีใคร”

นอกจากนี้ พบว่า รายได้ของครอบครัวมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับเป้าหมายชีวิตของผู้ให้ข้อมูล ระหว่างจะเลือกเรียนต่อ หรือจะทำงานหาเงินเลี้ยงลูก กล่าวคือ หากครอบครัวมีรายได้น้อย อาจไม่เพียงพอต่อการตอบสนองความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันทั้งต่อตนเอง และลูก เช่น ค่าใช้จ่ายในการเรียนของตนเอง และค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูลูก ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจะคิดกังวลเกี่ยวกับรายได้ และค่าใช้จ่าย ส่งผลให้มีแนวโน้มสูงที่จะเลือกยุติการเรียน ดังผู้ให้ข้อมูลอายุ 16 ปี ตั้งครรภ์ขณะเรียน ปวช. ชั้นปีที่ 1 กล่าวว่า

“...แฟนก็ว่าถ้าไปเรียนก็หาเงินคนเดียวจะกะ ก็กลัวหาเงินไม่ทันอย่างนี้นะกะ ทั้งแฟนก็อยากเรียนเหมือนกันจะต่อปวส. คือแฟนเรียน ปวช. จบแล้วจะต่อปวส. ทีนี้ก็ว่าถ้าเรียนสองคนทั้งคู่ก็เลยจะหารายได้ที่ไหนให้ลูกอย่างนี้นะกะ ซื้อมันซื้ออะไรอย่างนี้นะกะ ก็เลยต่างคนก็ต่างคิด ทีนี้ก็เลยไม่เรียนเลยกะ ทีนี้จะหาเงินอย่างเดียว เพราะว่าถ้าเรียนทั้งสองคนแล้วลูกละ ลูกจะกินอะไร”

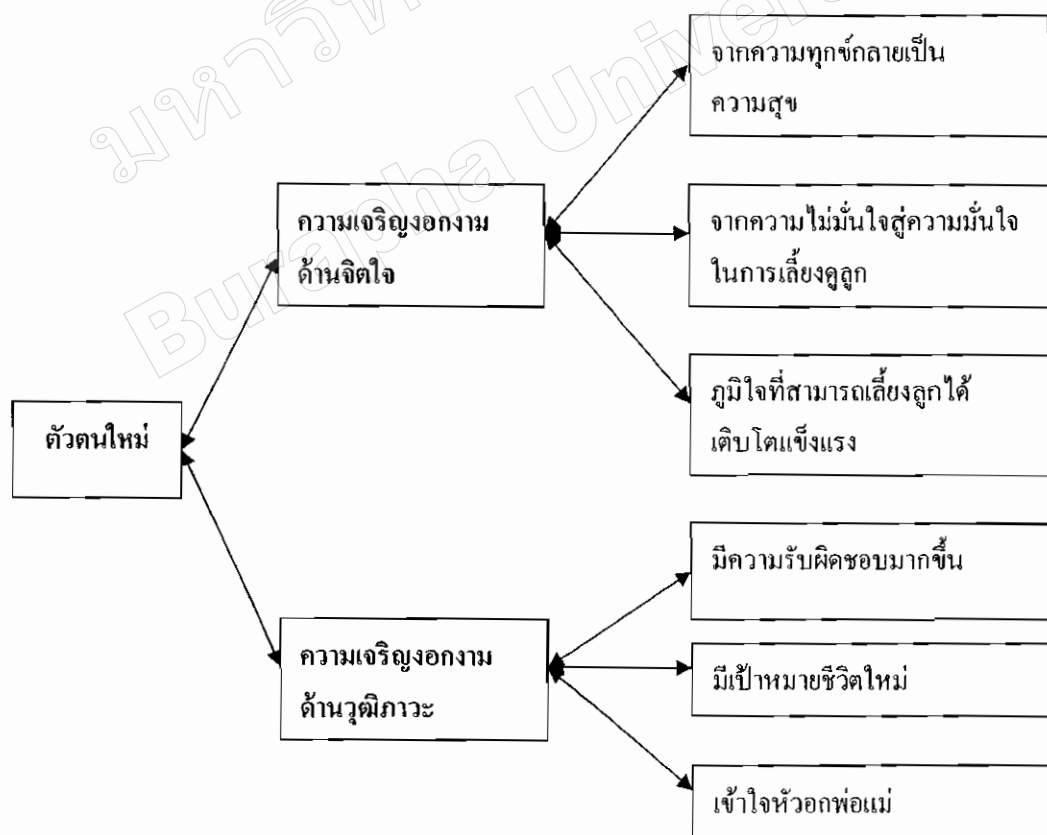
เข้าใจหัวอกพ่อแม่ เนื่องจากการมีประสบการณ์ร่วมได้เผชิญการเป็นแม่ด้วยตนเอง ได้เลี้ยงลูก ได้ทำทุกอย่างเพื่อลูก ทำให้เข้าใจความลำบาก ความรัก และความห่วงใยที่พ่อแม่มีให้กับตนเองอย่างลึกซึ้ง เหมือนที่ผู้ให้ข้อมูลมีให้กับลูก ก่อให้เกิดความรัก ความเข้าใจ และสงสารพ่อแม่ ส่งผลให้สัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ให้ข้อมูลกับพ่อแม่ตนเองดีขึ้น ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“เราก็ได้เลี้ยงเขาใช้ไหมคะ เราก็จะรัก เราก็จะรู้ว่าแม่เรารักเรายังไง ก่อนที่จะเป็นแม่ เราก็คิดแค่แม่เลี้ยงเรามา แม่ต้องช่วยเราอะไรอย่างนี้ละ แต่ไม่ได้คิดหรอกว่าแม่จะห่วงเรา พอได้มาเป็นแม่แล้ว ก็รู้ว่า (แม่) ห่วง รู้ว่ารักมาก แต่ก่อนก็ไม่ได้รู้สึกอะไรมาอย่างนี้ละคะ ก็รักแม่ อยู่ แต่ก็ไม่ได้รู้ว่าแม่รักแม่ห่วงเราแค่ไหน พอมาเป็นแม่เองนี้รู้แล้ว...รู้สึกรักแม่มากขึ้นนะ ก็รู้สึกว่าเราก็คือเป็นแม่แล้ว ก็คงจะเหมือนที่แม่ทำดูแลเราอย่างนี้นะ (น้ำตาคลอ)”

“เข้าใจพ่อแม่จ้ะ ว่าพ่อแม่คิดยังไงกับเรา พ่อแม่รักเราแค่ไหน ก็เหมือนกับเรารักลูกเรา อย่างนั้น นี่ละจ้ะ (เพื่อนฮักเฮล้าได้ ก็คือจ้ะเฮล้าฮักลูกเฮล้าจ้ะนั่น)”

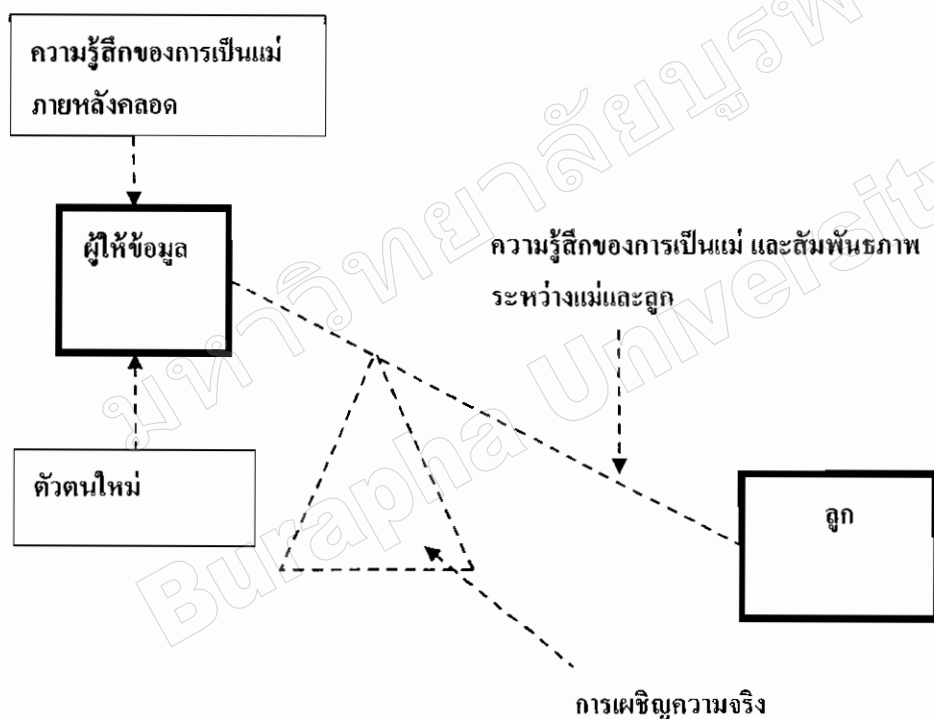
“พอเป็นแม่ใช้ไหม หนูก็คิดนะว่าเออ แต่ก่อนนี้ใช้ไหมเคยเลี้ยงเรามา ก็จะเป็นเหมือนเรานี้เลี้ยงลูกตัวเองใช้ไหม นั่นละ มันยากขนาดนี้เผลอเวลาเลี้ยงลูกอะไรอย่างนี้ มันต้องทำหลาย ๆ อย่างมาก ถ้าหากไม่ทำอย่างนี้ สมมติว่าเราไม่ทำลูกก็ไม่ได้กิน นั่นละ แบบหนูเห็นตัวเองแล้วใช้ไหม ก็โอ้! แม่เรานี้เคยเลี้ยงเรามาอย่างนี้ ก็ดั่งสารแม่ละทีนี้ แม่ก็คงจะลำบากมาก เหมือนเราเลี้ยงลูกนี่ละ”

สรุปตัวตนใหม่: ผลลัพธ์จากการสร้างสมดุลในชีวิตใหม่ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 17 ตัวตนใหม่: ผลลัพธ์การสร้างสมดุลในชีวิตใหม่

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สะท้อนได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลจะพยายามปรับเปลี่ยนตนเอง และยกระดับความคิดในเชิงบวก หรือเหนือความคิดเดิมที่มีอยู่ ซึ่งเป็นเหมือนการทิ้งตัวตนเดิม เพื่อสร้างตัวตนใหม่ ให้สามารถดำรงบทบาทการเป็นแม่ได้โดยสมบูรณ์ ในระยะนี้ ผู้ให้ข้อมูลจึงยึดที่ลูกเป็นแรงจูงใจสำคัญให้ตนเองพยายามเรียนรู้การเป็นแม่ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกให้ดีที่สุด รวมถึงมีการวางแผน และสร้างเป้าหมายชีวิตใหม่ เพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิตให้แก่ตนเอง และลูก โดยผู้ให้ข้อมูลจะคำนึงถึงลูกเป็นอันดับแรกก่อนความต้องการของตนเอง ดังนั้น ความรัก ความผูกพันของแม่ที่มีต่อลูกยิ่งเพิ่มมากขึ้น สามารถแสดงความรู้สึกของการเป็นแม่ และสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้ข้อมูลกับลูกที่เกิดขึ้นในระยะนี้ได้วางแผนภาพต่อไป

ภาพที่ 18 ความรู้สึกของการเป็นแม่ และสัมพันธภาพระหว่างแม่และลูกภายหลังคลอด

บริบท และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสมดุลในชีวิตใหม่

บริบท และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสมดุลในชีวิตใหม่ ประกอบด้วย ความเชื่อ พื้นบ้าน การได้รับความช่วยเหลือสนับสนุน ปัจจัยด้านผู้ให้ข้อมูล และปัจจัยด้านลูก รายละเอียดดังนี้

1. ความเชื่อพื้นบ้าน

ความเชื่อพื้นบ้านมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเอง และการเลี้ยงดูลูกภายหลังคลอดของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งความเชื่อพื้นบ้านนั้นได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ส่งเสริมการดูแลตนเองของแม่เพื่อให้ลูกมีสุขภาพดี และป้องกันไม่ให้ลูกเจ็บป่วย เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับการป้องกันอันตรายให้ลูกจากสิ่งที่ไม่เห็น เกี่ยวกับผีสาวจะมาพรากลูกไป ส่งผลให้แม่ระมัดระวังเรื่องความปลอดภัยต่อลูก ความเชื่อเกี่ยวกับอาหารบำรุงน้ำนม อาหารที่ควรหลีกเลี่ยง และความเชื่อเกี่ยวกับกรรมเย็น ซึ่งผู้ให้ข้อมูลจะคิมน้ำจากรากไม้สมุนไพรเพื่อป้องกันการกินอาหารผิดอันอาจมีผลต่อน้ำนมเลี้ยงลูกไม่เพียงพอ ส่งผลให้ระมัดระวังเรื่องการรับประทานอาหาร เป็นต้น ดังตัวอย่างคำกล่าวต่อไปนี้

“หนูจะฟังผู้เฒ่าเขาพูดไว้เหมือนโบราณ ก็ทำเหมือนผู้เฒ่าบอกทุกอย่าง หนูนี้นายจะให้กินแบบเหมือนผู้เฒ่าแต่ก่อนกิน คือ ดัมปลีกด้วยอย่างนี้นะคะ เขาว่าชคน้ำให้น้ำนมมันมีมาก แล้วก็น้ำนมจะหวาน หนูก็กิน หนูก็จะลามาตลอดจ้า ยายก็มาเฝ้าตลอดจ้า เวลากินข้าวนี้ยายก็มาเฝ้าตลอด ยายก็จะบอกว่ากินนั้นกินนี้ แต่ก่อนยายก็กินอย่างนี้ แล้วไอ้กรรมเย็นนี้ก็เกี่ยวกับกินผิดจ้า กินผิดแล้ว ก็เกี่ยวกับน้ำนมด้วย ให้มีน้ำนม คือ เรากินอะไรผิดอย่างนี้ กรรมเย็นก็จะช่วยได้...ผู้เฒ่าให้จะลามากกว่าลูกจะเลิกกินนม กลัวลูกไม่โตไม่สมบูรณ์ (ย่านลูกบ่ใหญ่บ่ป๊วะ) จะลอาหารการกินเนี่ยก็เน้นน้ำนม ก็ถ้าหากกินผิดก็จะไม่มีน้ำนมเลี้ยงลูกเลย”

“เป็นแม่คนนี่ ก็ไม่ค่อยได้ไปไหนนะ เลี้ยงแต่ลูกจนกว่าลูกจะได้ประมาณ 6 เดือน อีกอย่างหนึ่ง หนูก็ไม่อยากพาลูกออกไปเล่นหรรอก เพราะว่ายายว่าหากออกไปเล่นแล้วถ้าผีสาวอยู่ตามถนนเขาจะเอาไปอยู่ด้วย เคียวนี่หนูพาลูกเล่นเฉพาะแถวบ้านนี่ละ”

“ผ้าขี้ (อุจจาระ) นี่ซักทุกวันเลย ขี้บูบหนูก็รีบไปซัก ไปแช่น้ำไว้นะ แต่ไม่ให้แช่ข้ามคืนนะ เด็กมันจะไม่สบาย ยายว่า”

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นได้ว่า ความเชื่อพื้นบ้านมีอิทธิพลทั้งต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองเพื่อลูก และการปกป้องอันตรายต่อลูก ซึ่งนอกจากบริบทของความเชื่อพื้นบ้านแล้ว ยังมีเงื่อนไขอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องการเป็นแม่ของผู้ให้ข้อมูลภายหลังคลอด

2. การได้รับความช่วยเหลือสนับสนุน

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการช่วยเหลือสนับสนุนจากครอบครัว ซึ่งอาจได้รับจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง เครือญาติ และแฟน ทั้งด้านข้อมูล คำลั้งใจ การเงิน เวลา และการทำหน้าที่แทนชั่วคราว เช่น การช่วยแบ่งเวลาโดยช่วยเลี้ยงลูก หรือช่วยแบ่งเบาภาระในการทำหน้าที่แม่ให้ชั่วคราว เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลได้ทำกิจกรรมอื่น ๆ เป็นต้น รวมถึงการได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากบุคลากรทางด้านสุขภาพ ได้แก่ การได้รับคำแนะนำ การสอน การสาธิต และการฝึกทักษะในการดูแลทารกแรกเกิด เช่น การอุ้ม การอาบน้ำ การป้อนข้าว รวมถึงคำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวภายหลังคลอด

ซึ่งการได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนดังกล่าว เป็นเงื่อนไขส่งเสริมการทำหน้าที่แม่ให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความมั่นใจในการเลี้ยงดูลูก และบรรเทาความรู้สึกเหนื่อยล้าทั้งด้านร่างกาย และจิตใจได้ ดังนี้

การสอน การสาธิต และการให้คำแนะนำเกี่ยวกับทักษะการดูแลลูก ด้วยเป็นแม่่มือใหม่ที่ยังไม่มีประสบการณ์ ผู้ให้ข้อมูลจะได้รับการถ่ายทอด และฝึกทักษะในการดูแลลูก จากแม่ของตนเองหรือเครือญาติ และบุคลากรทางด้านสุขภาพที่คอยให้ความช่วยเหลือ และให้คำแนะนำ ดังนี้

“...แบบว่าตอนแรกหนูก็เป็นแม่ใหม่ใช่ไหมล่ะ น้าก็กลัวหนูทำไม่เป็นอย่างนั้นะ น้าก็ทำให้ดู อาบให้ดู...น้าก็ช่วยจับอยู่หรือหมดว่ามันลื่นมาก น้าก็จับช่วยอยู่ น้าก็บอกว่าเอออันนี้ทำอย่างนี้ อย่างนั้นะ เวลาล้างอย่างนี้นั้นถึงจะสะอาด เวลาล้าง ล้างให้สะอาดเดี๋ยวมันจะเป็นผื่นเป็นอะไรอย่างนี้ น้าจะบอก”

“แม่จะให้## ทำเองดูก่อนว่าจะทำได้ไหม แม่จะอยู่ด้วย แต่จะไม่ทำให้ จะดูเฉย ๆ อันไหนที่ทำไม่ได้ แม่จะมาบอกเรา แม่อยากให้เราลองทำดูก่อนอย่างนั้นะ แม่ก็ดูช่วย”

“...พยาบาลก็สอนวิธีอาบน้ำจ้า หนูอยู่ในโรงพยาบาลเขา (พยาบาล) ก็สอน วิธีเอาลูกกินนม การเลี้ยงลูกเป็นยังไง กลับมาบ้านหนูก็อาบให้เขา (ลูก) การเลี้ยง การห่อผ้าอ้อมแม่ก็สอนผ้าอ้อมยังงั้นจะทำยังไง เพราะแม่ก็มีประสบการณ์มาแล้วนะจ้ะ แม่สอนทุกอย่างอาบนํ้าทำยังไง แล้วก็พยาบาลก็สอนวิธีอาบนํ้าก่อนจะออกมา (จากโรงพยาบาล) ว่าอาบยังไงไม่ให้เด็กเกิดอันตรายอย่างนี้ละจ้ะ ก็ทำให้มั่นใจ ทำไปทำมาเราก็นัดมือไปนะจ้ะ”

“อาบนํ้า (ให้ลูก) วันแรก พยาบาลหัดให้อยู่โรงพยาบาล วันสองวัน (หลังคลอด) หัดให้เราอาบเอง แล้วก็อาบเองมาเลย พยาบาลก็บอกว่าให้อาบยังไง ให้จับตรงไหน เช็ดสะดืออย่างนี้จ้ะ ก็ทำได้ พยาบาลก็ดู ก็ทำให้มั่นใจ ก็ลองทำ วันแรกก็สั่นกลัวลูกหลุดมือตกนํ้าอย่างนี้ วันต่อมาก็ทำได้”

กำลังใจ ทั้งจากครอบครัว และแฟน ช่วยส่งเสริมการทำหน้าที่แม่ และรักษาสมดุลในการทำหน้าที่อื่น ๆ โดยการให้กำลังใจ และช่วยแบ่งเบาภาระในการเลี้ยงดู ทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีกำลังใจ บรรเทาความเหนื่อยล้า และไม่รู้สึกลำบากในการเลี้ยงดูมากเกินไป ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“มีแม่ มีพ่อ มียาย แล้วก็มีแฟน เป็นกำลังใจให้หนู แล้วน้องก็ช่วยด้วย แฟนก็เลี้ยงช่วย ก็เลยไม่รู้สึกว่ามันยาก ก็ว่าเลี้ยงได้”

“เราโชคดีที่มีแม่คอยช่วยเหลือ กว่าจะเลี้ยงลูกเองได้ก็ยาก เพราะเราไม่รู้จะเลี้ยงลูกยังไง ก็มีแม่คอยช่วย คอยบอก ถึงเลี้ยงลูกได้อย่างไรทุกวันนี้”

“เขา (แฟน) ใส่ใจดีอยู่จ้ะ บางครั้งทำไม่ทันอย่างนี้ เขาก็ไปทำให้ เขาก็เลี้ยงช่วยอยู่ บางครั้งเขาก็ไปซักผ้าให้ ถ้าเราเอาลูกอยู่อย่างนั้นะคะ บางครั้งเขาก็เอาลูกไว้ให้ ก็คืออยู่จ้ะ ก็ช่วยแบ่งเบาภาระเลี้ยงดู ให้เราได้ทำอย่างอื่น แล้วก็ไม่ว่างน้อยมาก”

ช่วยเหลือด้านการเงิน ด้วยผู้ให้ข้อมูลไม่มีอาชีพ และรายได้ประจำ จึงจำเป็นต้องพึ่งพาการเงินจากครอบครัวในการเลี้ยงดูลูก ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“เรายังไม่ได้มีงานทำ เราใช้เงินกับแม่ พี่แม่หมดทุกอย่าง เงินเลี้ยงน้อง (ลูก) เดียวนี้ก็เป็นเงินแม่ทั้งนั้น”

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น พบว่า แม่มือใหม่สิ่งที่มีไม่เพียงพอ คือ ทักษะ และความมั่นใจที่ต้องเติมให้เป็นแม่เต็มตัว และเต็มศักยภาพ โดยสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลกังวลมากที่สุดในอนาคต คือ ด้านรายได้ในการเลี้ยงดู ดังนั้น สิ่งที่ต้องการ คือ การได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนที่เพียงพอ ทั้งด้านข้อมูล ทักษะในการดูแลลูก เวลา การเงิน และกำลังใจ ส่วนความรู้สึกของการเป็นแม่นั้น ผู้ให้ข้อมูลมีพร้อมเต็มหัวใจ

3. ปัจจัยด้านผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย การรับรู้ต่อหน้าที่ของการเป็นแม่ ความรักของแม่ที่มีต่อลูก ความเชื่อมั่นต่อความสามารถในการเป็นแม่ ประสบการณ์ในการเลี้ยงเด็ก อยากรู้อยากเห็นได้ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูก และการเลี้ยงดูด้วยนมแม่ รวมถึงภาวะสุขภาพภายหลังคลอดของผู้ให้ข้อมูล ทั้งที่ส่งเสริม และเป็นอุปสรรคต่อการเป็นแม่ภายหลังคลอด ดังนี้

การรับรู้ต่อหน้าที่ของการเป็นแม่ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการเรียนรู้การเป็นแม่ และการใช้ความสามารถให้เต็มศักยภาพเพื่อทำหน้าที่ของการเป็นแม่ให้ดีที่สุด โดยกระตุ้นให้มีความอดทน และมีพลังใจในการเลี้ยงดูลูก แม่เหนื่อยล้าแต่ก็มีความสุข ทั้งนี้ ภายหลังคลอด ผู้ให้ข้อมูลจะตระหนักถึงสถานการณ์ในชีวิตที่เปลี่ยนไปอย่างชัดเจน รับรู้ถึงบทบาทหน้าที่ใหม่ และความรับผิดชอบที่มีมากขึ้นในฐานะแม่ ซึ่งเป็นตัวตนใหม่ของผู้ให้ข้อมูล ดังคำพูด คือ “ทำเพื่อลูก” ดังนั้น การรับรู้ต่อหน้าที่ของการเป็นแม่ จึงเป็นแรงจูงใจ หรือเป็นเสมือนตัวหนุนให้ผู้ให้ข้อมูลปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อเป็นแม่โดยสมบูรณ์ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“เป็นแม่ก็เหมือนเรามีหน้าที่อะไรสักอย่าง มีหน้าที่มีความรับผิดชอบที่เราไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ต้องทำให้ดีที่สุด ต้องเลี้ยงเขา (ลูก) ให้ดีที่สุด”

“...สิ่งที่ทำให้อยู่กับชีวิตใหม่ได้คือเราไม่ได้อยู่ตัวคนเดียว เรามีลูก เราเป็นแม่ ก็คือทำเพื่อเขา (ลูก) หมดทุกอย่างค่ะ ก็ถ้าอยู่แค่นี้ก็ไม่มีอะไรให้เขากินเหมือนกัน เราก็ต้องทำเพื่อลูก อยากให้เขามีความสุขค่ะ อยากให้เขาสบาย ร่างกายเขาแข็งแรง ไม่ให้เขาเจ็บไม่ให้เขาป่วย”

“เหนื่อยแค่ไหนก็ต้องอดทนเพื่อลูก มีลูกแล้วมันก็ต้องหนัก มันก็เหนื่อย เราต้องทำอันนั้นอันนี้ ไม่เหมือนเดิม แต่ก่อนก็มีแต่เล่นกับนอนเนาะ... เราเป็นแม่คนนี้จะมันเปลี่ยน มันก็หนักมันก็เหนื่อย เราไม่เคยเลี้ยงลูกเนาะ....มันเป็นยังไงไม่รู้ มันรู้สึกเปลี่ยนแปลงไปยังไงหোক มีแต่ผู้อย่างเดียว ต้องอดทน”

ความรักของแม่ที่มีต่อลูก ด้วยความรักของแม่ที่มีต่อลูก ส่งเสริมให้ผู้ให้ข้อมูล ใช้ศักยภาพของตนเองมากขึ้น โดยกระตุ้นให้พยายามเรียนรู้ พยายามดูแล และเลี้ยงดูลูกให้ดีที่สุด ดังคำพูด “มันไม่ได้ก็ต้องทำให้มันได้” ดังนี้

“...เพราะว่าเรานี้ก็ต้องเลี้ยงเขา (ลูก) แบบ ทำยังไงก็ต้องให้ได้ ในเมื่อมันไม่ได้ก็ต้องทำให้มันได้นะจ้ะ ก็เพราะว่าตัวเองรักลูก ทั้งเขาก็เกิดมาเป็นลูกเราแล้ว แล้วทำไมเราจะเลี้ยงเขาไม่ได้ใช้ไหมคะ ถ้าเราเลี้ยงเขาไม่ได้ เออแล้วเขาจะเป็นยังไง ในเมื่อเขาวยแค่นี้แล้วเขาช่วยตัวเองไม่ได้นี่ แล้วเขาจะทำยังไง คิดสงสาร ก็เขาเป็นลูกของเรา ก็ต้องเลี้ยงให้ได้ละจ้ะ”

ความเชื่อมั่นต่อความสามารถในการเป็นแม่ ซึ่งเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ผู้ให้ข้อมูลเกิด ความมั่นใจในการแสดงบทบาทใหม่ได้เร็วขึ้น มีความมั่นใจในการดูแล และสามารถตอบสนอง ความต้องการของลูกได้ รวมทั้งพยายามเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ก็ออกมาจากโรงพยาบาลได้วันสองวัน คิดว่าเออมันต้องตั้งใจ มันต้องมั่นใจว่าตัวเองจะเลี้ยงลูกได้ ทำได้ แล้วเราก็ต้องทำต่อไป เราก็คิด คิดในสมองเลยว่า คงจะไม่มีใครช่วยเราหรอก เราต้องช่วยตัวเอง คิดซะว่าอยู่กับลูกสองคนยังงี้ เราต้องไม่ยอมให้เป็นภาระของคนอื่น ต้องพึ่งตัวเอง เราต้องทำอย่างนี้ อย่างนี้ เวลาลูกร้องไห้ ก็ลองทำ ลองปรับ ลองเปลี่ยนดู เอาอันหนึ่งมาใส่ ไม่หยุด ร้อง ก็ลองอีกอย่าง ต่อไปเรารู้ว่าจะทำยังไง”

ตรงกันข้าม หากรับรู้ต่อความสามารถของตนเองน้อย ไม่มีความมั่นใจ ผู้ให้ข้อมูลจะไม่กล้าปฏิบัติ และต้องการพึ่งพาคนอื่น ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“ตอนอยู่โรงพยาบาลอาบน้ำลูก ก็มีแต่แม่อาบให้คะ กลับมาอยู่บ้าน หนูก็พึ่งอาบไม่กี่ครั้ง เพราะว่ามัน หนูกลัวหลุดมีอะคะ ก็มีแต่แม่อาบ เวลาแม่ไม่อยู่ หนูก็จึงจำใจได้อาบให้ เพราะมันลื่นนะคะ หนูไม่มั่นใจตัวเองนะคะ”

ประสบการณ์ในการเลี้ยงเด็กมาก่อน ส่งเสริมให้เกิดความมั่นใจในการเป็นแม่ เนื่องจาก เป็นประสบการณ์ที่เคยเผชิญมาก่อน เมื่อเผชิญกับสถานการณ์นั้นอีกครั้ง จึงสามารถทำได้เร็วขึ้น หรือใช้เวลาเรียนรู้น้อยลง และมีความมั่นใจในการปฏิบัติมากขึ้น ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“...ก็เคยเลี้ยงน้องก็ถือว่าทำให้เราแบบ รู้แบบยังไงละ รู้ว่าเราต้องทำยังไง เลี้ยงยังไงอย่างนี้นะจ้ะ ก็คล้าย ๆ ว่าเป็นประสบการณ์ ทำให้เราคุ้นเคยแล้วก็เข้าใจง่ายกว่า คุ้นเคยในการเลี้ยงดูเช่น กินข้าว อาบน้ำอย่างนี้ เราต้องทำยังไงนะจ้ะ มันก็คล้าย ๆ ว่าเป็นประสบการณ์ทำให้เราเข้าใจในการเลี้ยงดูมากขึ้น เลี้ยงง่าย ทำได้ แล้วก็ทำให้เรามั่นใจขึ้นด้วยอย่างนี้นะคะ”

ตรงกันข้าม หากไม่เคยมีประสบการณ์ในการดูแลเด็กมาก่อน จำเป็นต้องใช้เวลา ในการเรียนรู้ และต้องการความช่วยเหลือและคำแนะนำมากขึ้น ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ตลอดลูกออกมาใหม่ ๆ ไม่ถึงเดือนก็คุ้นเคย ก็ทำอะไรเป็น ก็เคยเลี้ยงน้องนะจ้ะ ตอนน้องได้สามเดือนก็ไปเลี้ยงน้อง ลูกงุนนะจ้ะ ## ก็ไปเลี้ยงน้อง ก็เอน้องกินนม ป้อนข้าว แล้วก็เอนอนอย่างนี้ละ ทำทุกอย่าง ชักผ้าก็ชักให้น้อง เพราะว่าป้ากับลุงจะไปทำงาน ก็เลยชิน ถ้าไม่เคยเลี้ยงน้อง ก็จะทำไม่ได้ขนาดนี้นะจ้ะ อาจจะมีคนมาแนะนำอะไรอย่างนี้”

“ถ้าไม่เคยเลี้ยงน้องเลี้ยงหลานน่าจะทำไมเป็น ก็ต้องฝึกอีกนาน อาบน้ำก็ต้องทำอีกนานกว่าจะทำได้ ก็ต้องให้ยายลาออกจากงานมาช่วยทำอย่างนี้ ก็คิดว่ามันยากล่ะ”

อยากพึ่งตนเองให้ได้ ซึ่งเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ผู้ให้ข้อมูลพัฒนาความสามารถ เพื่อทำหน้าที่แม่ให้ดีขึ้น กล่าวคือ เพื่อไม่เป็นภาระของคนอื่นหรือลดการพึ่งพา โดยพยายามเรียนรู้และพัฒนาทักษะความสามารถในการเลี้ยงดูบุตรให้เร็วขึ้น รวมถึงมีการวางแผนชีวิตด้วยการปรับเปลี่ยนหรือกำหนดเป้าหมายชีวิตใหม่เพื่อลูก ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“หนูก็ไม่อยากให้เขา (น้ำ) ยุ่งยากกับหนู หนูก็ทำเอง (อาบน้ำ) หนูเห็นน้ำทำแล้วหนูก็เอามาทำเอง ทำสองตัวเองทำเป็นแล้วก็ไม่ได้ให้น้ำมาช่วย ไม่อยากให้เขาน้ำนั้น ไม่อยากรบกวนน้ำอย่างนี้นะ...กลัวแค่ไหนก็จะทำให้ไหมล่ะ หนูกลัวมันเป็นภาระของคนอื่นนะ แล้วอีกอย่างหนึ่งที่หนูอยากลงมือทำคือหนูกลัวตัวเองทำไม่เป็นใช้ไหม พี่คนอื่น เลี้ยงลูกตัวเองไม่ได้ (หนูย่านเจ้าของเฮ็ดบ่เป็นແມ່บໍ່ พี่กะเจ้า เลี้ยงลูกกะของบໍ່ได้) นั่นล่ะหนูก็เลยลงมือทำ”

“คิดอยากกลับไปเรียน เพราะถ้าไม่เรียนเราจะทำอะไรกิน เพราะว่าเราก็มีลูกใช้ไหมล่ะ เราจะสามารถพ้อกับแม่ไม่ได้ เพราะว่าถ้าวันหนึ่งไม่มีพ้อกับแม่ เรากับลูกจะกินอะไร ก็ต้องพึ่งตนเองให้ได้”

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูก และการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ซึ่งส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างแม่ และลูกมากขึ้น โดยภายหลังคลอดที่ผู้ให้ข้อมูลได้เห็นหน้า ได้สัมผัส ได้หยอกล้อ ได้เห็นการตอบสนองของลูก รวมถึงได้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ซึ่งทำให้ผู้ให้ข้อมูลได้เลี้ยงลูกอย่างใกล้ชิด ได้โอบกอดลูก ยิ่งทำให้มีความสุข และยิ่งรัก ยิ่งพันผูก และห่วงใยลูกมากขึ้น ดังนี้

“ตอนท้องมันก็รักอยู่ พอคลอดออกมาแล้วก็ได้หอม ได้หยอก มันก็รักมากกว่าตอนท้อง แต่ตอนนั้นก็รักเหมือนกันแต่มันไม่มากเท่าไรหรอก เพราะว่ามันไม่ได้หอม ไม่ได้หยอก อันนี้ ได้หอมแล้วก็รู้สึกว่ารักมาก หอมแล้วก็หยอก แกก็หัวเราะ... ไม่รู้ เลี้ยงแก (ลูก) ไปก็รู้สึกว่ารักแกมากขึ้น รักขึ้น รักขึ้น เรื่อย ๆ โดกว่านี้ยังจะรักมากกว่านี้ ยิ่งห่วงนะ”

“ทั้งลูกก็กินนมแม่อยู่ล่ะ ถ้าไปไหนลูกจะกินนมที่ไหน ก็ห่วงจ้ะ...ถ้าลูกกินนมผสม ถ้าหนูได้ไปทำงานอย่างนี้ละ ความคิดถึงก็จะเป็นธรรมดาอยู่ แต่ว่าไม่เหมือนตอนกินนมแม่นะจ้ะ กินนมแม่นั้นเป็นห่วง เป็นห่วงยังไรหรือ อย่างตอนหนูไปไหน หนูน่านมไหลอย่างนี้ (นมอ้ว) หนูก็เป็นแบบสงสารลูก กลัวลูกรอกินนมนาน เขาว่าถ้าให้นมไหลลูกอยากกินนมจ้ะ (กะเจ้าว่าถ้า

นมสาวลูกอยากกินนม) หนูก็ต้องรีบมา”

ตรงกันข้าม หากผู้ให้ข้อมูลมีปัญหาจากการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เช่น ห้วนนมสั้น ลูกไม่สามารถดูดนมได้ จะเป็นอุปสรรคให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกไม่มั่นใจในการทำหน้าที่แม่ ดังผู้ให้ข้อมูลที่มีปัญหาห้วนนมสั้นกล่าวว่า

“ลูกมันก็ร้องไห้หะจ้ะ ไม่ค่อยกินนม ดูกไม่ได้แบบนี้หะจ้ะ ก็มีแต่ร้องไห้ ก็คิดว่าตัวเองจะเลี้ยงไม่ได้หรอก มันก็ไมรู้เหมือนกัน เหมือนจะเลี้ยงยากอย่างนี้นะจ้ะ (เป็นคาเลี้ยงยากจังหะจ้ะ)”

ภาวะสุขภาพภายหลังคลอด จากการศึกษาพบว่า ภาวะไม่สุขสบายทางร่างกายภายหลังคลอด เป็นอุปสรรคไม่เอื้อต่อการทำหน้าที่แม่ในระยะแรก โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในสองสัปดาห์แรก และในผู้ให้ข้อมูลที่ผ่าตัดคลอดทางหน้าท้อง เนื่องจากปวดแผลฝีเย็บ หรือแผลผ่าตัดคลอดทางหน้าท้อง ซึ่งส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกท้อ หงุดหงิดและบางครั้งรู้สึกไม่มั่นใจต่อการเลี้ยงลูก เนื่องจากเคลื่อนไหวลำบาก ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกได้อย่างรวดเร็ว หรือไม่สามารถทำได้โดยลำพัง ในระยะนี้จึงต้องการความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น และพยายามฟื้นฟูร่างกายตนเองให้เร็วที่สุดเพื่อดูแลลูกได้เต็มที่ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“เหนื่อยที่สุดก็ช่วงสัปดาห์แรกหะจ้ะ ไปยากมายาก เหมือนยังเจ็บแผล (แผลฝีเย็บ) ก็ไม่ค่อยอดทนเท่าไร ทำอะไรก็ยาก สัปดาห์แรกส่วนมากก็มีแต่ยายช่วย”

“คลอดออกมาแรก ๆ ก็ไม่มั่นใจว่าจะเลี้ยงได้ ทั้งเจ็บแผล (แผลผ่าตัดทางหน้าท้อง) ลูกก็ลำบาก ก็คิดท้อเป็นบางครั้งหะ มันก็ปวดแผล ก็ท้อแค่สองสัปดาห์แรกหะ...ช่วงคลอดออกมาใหม่ ๆ ทั้งเจ็บแผลที่ท้อง ทั้งได้ลูกขึ้นมาหะหะ ลูกขึ้นมาเอาดิก ๆ อย่างนี้ ลูกตอนกลางคืนก็ลูกไม่ได้ ลูกยาก เจ็บแผล เวลาลูกดูดนมมันก็จะทำให้เจ็บท้องไปถึงแผล ลูกดูดนมแล้วมันเจ็บมาถึงหน้าท้องเลย”

“แรก ๆ ก็แบบหงุดหงิดอยู่ เพราะว่าตัวเองเจ็บแผล ก็ลูกยากหะหะ กว่าจะลูกได้แต่ละครั้งมันใช้เวลา เจ็บแผลก็พยายามลูก ลูกก็ร้องไห้กินนมอย่างนี้ ก็แบบนั่งยาก นอนยาก เดินยากกว่าจะลูกได้ก็ลูกยากอย่างนี้ ก็เลยแบบหงุดหงิดให้ตัวเองเหนื่อยหะ ก็ว่าดูแลเขา (ลูก) ไม่ได้เต็มที่ หลังจากออกจากโรงพยาบาลได้ประมาณสัปดาห์กว่า ๆ เพราะว่าแผล (ผ่าตัด) ยังไม่ดีมากนักหะ มันก็เจ็บลูกยากอย่างนี้ หนูก็แบบถ้าลูกร้องไห้นาน หนูก็สงสารหะหะ แบบเขาคงจะหิวมากหะ ก็ต้องพยายามฝึกตัวเองให้เร็วที่สุด ให้ทันใจเขาต้องพยายามลูก”

4. ปัจจัยด้านลูก ได้แก่ ลูกเป็นกำลังใจ ภาวะสุขภาพของลูก รวมถึงลักษณะอารมณ์ และพฤติกรรมลูก ดังนี้

ลูกเป็นกำลังใจ ทั้งนี้ กำลังใจจากลูกเป็นแรงผลักดันช่วยให้ผู้ให้ข้อมูลอดทนต่อความเหนื่อยล้า มีความสุขใจ และพยายามทำหน้าที่แม่เพื่อเลี้ยงดูลูกให้ดีที่สุด ดังตัวอย่างคำกล่าวต่อไปนี้

“...มันมีกำลังใจขึ้นมาเลย แบบว่า รู้สึกว่ามีกำลังใจ เห็นลูกแล้วมันมีกำลังใจนะจ้ะ ทำอะไรก็ไม่เหนื่อย มันรักมากหรือยังไงก็ไม่รู้”

“...เพราะเราได้เห็นหน้าเขาทุกวันนี้ เราก็รู้สึกดี ก็เป็นแรงผลักดันทำให้เราพยายามเลี้ยงเขาให้ดีที่สุด”

“เวลาทำงานอย่างนี้ ถ้าเวลาเราท้อใจไหม หนูก็ดูรูปลูกนะ เหมือน ๆ อยากสู้นะ ทำให้เราอยากสู้ ไม่ท้อ”

ภาวะสุขภาพของลูก หากลูกสบายกาย แม้ก็สบายใจ ตรงกันข้ามหากลูกเจ็บป่วย แม้ก็ทุกข์ใจ ดังนั้น ภาวะสุขภาพที่ดีของลูก จึงส่งเสริมความผาสุกทางใจของแม่ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ตอนที่ลูกเป็นไข้ หนูไม่รู้ว่าหนูจะทำยังไงบ้าง เขา (ลูก) ไข้มา เราก็เฝ้า ไม่สบายใจ ว่าเขามีโรคภัยไข้เจ็บภายในเขา อยากเป็นแทนลูก สงสารเขา”

“ช่วงลูกไข้ ก็รู้สึกสงสารลูกนะจ้ะ แบบเขา (ลูก) ก็มีแต่ร้องไห้เนาะเด็ก ไข้ก็มีแต่ร้องไห้แล้วไม่นอน ถ้าใจหนูนี้หนูอยากเป็นแทน (เป็นไข้) สงสาร ก็นอนก็ไม่นอน นมก็ไม่กินอย่างนี้นะ ก็เอายากมีแต่ร้องไห้”

ลักษณะอารมณ์ และพฤติกรรมลูก นั่นคือ “ลูกเลี้ยงง่าย แม่มีความสุข” หากลูกมีอารมณ์ และพฤติกรรมเลี้ยงง่ายจะช่วยให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถจัดการบริหารเวลาในแต่ละวันได้ลงตัวมากขึ้น ทั้งงานบ้าน การพักผ่อนของตนเอง และการดูแลลูก ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกมั่นใจในบทบาทใหม่ และมีความสุขในการเลี้ยงลูก ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“ลูกมันเป็นเด็กไม่เลี้ยงยากด้วย (เป็นเด็กน้อยบ่เอายาก) เอลงเปลไกวนอนก็นอนเลย ไม่งอแง เลี้ยงง่าย ก็เลยไม่เหนื่อยมาก เราก็คิดว่าเราเลี้ยงได้”

“อยู่กับเขา (ลูก) เขาก็เป็นคนเลี้ยงง่ายกะ กินแล้วก็นอน เราก็ได้ไปทำอย่างอื่น ถ้าทำเสร็จแล้วก็มานอนกับเขาอย่างนี้นะกะ ก็มีมีความสุขกะอยู่กับเขา ก็เลี้ยงได้ ก็ไม่ยาก เขาก็อยู่อย่างนี้ เขากินแล้วเขาก็นอน เราก็ไปทำการทํางานเราไปกะ”

“เลี้ยงลูกทุกวันนี้ก็รู้สึก ก็คืออยู่จ้ะ ก็มีมีความสุข เหนื่อยแต่ก็ไม่เหนื่อยมากเพราะว่าเขา (ลูก) ไม่เลี้ยงยาก เขาก็ไม่ค่อยร้องไห้ กินแล้วก็เล่นแป๊บหนึ่ง แล้วก็นอนอย่างนี้นะจ้ะ ตอนกลางคืนก็ไม่ยาก ก็ธรรมดา ก็จะคืนกินนมสองครั้ง”

ตรงกันข้าม หากลูกมีพฤติกรรมเลี้ยงยาก เช่น งอแง ร้องไห้บ่อย นอนยาก จะทำให้ผู้ให้ข้อมูลเหนื่อยล้าทั้งกาย และใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในผู้ให้ข้อมูลที่ได้รับการช่วยเหลือสนับสนุน เพื่อแบ่งเบาภาระในการเลี้ยงลูกไม่เพียงพอ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“แบบเด็กเขาก็จะเปลี่ยนอารมณ์ไปเรื่อย ๆ จ้ะ จะเอาแต่ใจตัวเอง ไม่อยู่นิ่ง (กะบ่อยู่กับเขา) แต่ก่อนจะร้องไห้เฉพาะเวลาหิว ถ้าหิวก็ร้องไห้ ก็เลยเหมือนไม่เลี้ยงยาก มีแต่กินแล้วนอน ไม่งอแง (บ่เอ๋อว่ให้) เคี้ยวนี้ร้องไห้ดีมาก ๆ นอนก็นอนยาก เลี้ยงยาก กว่าจะนอนก็ต้องร้องไห้

ทุกครั้ง ก็เหนื่อยขึ้น ตอนอายุเดือนกว่านี้ไม่แองเดียนี่แบบเอายาก เราก็เหนื่อยแบบเปลี่ยวร่างกาย ด้วย บางครั้งก็ เหนื่อยล้าใจ ไปด้วยจำแบบถ้าถูกร้องให้ถ้าเอาไม่ฟัง หนูยังโง่ หนูจะหงุดหงิด หนูมักจะตะโกนใส่ (ฮ้องใส่) อย่างนี้นะจำถ้าหนูเอาไม่อยู่ มันเหนื่อยนะจำ เวลาเอาไม่อยู่ มันเหนื่อย ทั้งเอาคนเดียวอย่างนี้ มันรู้สึกหงุดหงิด มันโมโหนะจำ (มันสูน)”

สรุปประยาสร้างสมดุลในชีวิตใหม่

การเป็นแม่ คือ จุดเปลี่ยนของชีวิต ทำให้ชีวิตของคนคนหนึ่ง เปลี่ยนไปจากเดิม เหมือนละทิ้งตัวตนเดิม และเป็นคนใหม่ ด้วยการเป็นแม่ เป็นหน้าที่ เป็นความรับผิดชอบที่ต้อง เลี้ยงดู ให้การดูแล ให้ความมั่นคงปลอดภัยแก่ลูก สร้างฐานชีวิตที่ดีให้ลูก และทำทุกอย่างเพื่อลูก โดยทันทีที่ผู้ให้ข้อมูลได้เห็นรูปร่างหน้าตาของลูกภายหลังคลอด การมีชีวิตของลูกนั้น กระตุ้น ความรู้สึกของการเป็นแม่ให้เกิดขึ้นเต็มที่ ความรู้สึกเป็นแม่เต็มตัวที่จะได้เลี้ยงดูลูกจริง ๆ เกิดขึ้น รวมถึงความรู้สึกของการเป็นแม่ภายหลังคลอดที่เต็มไปด้วยความรัก ห่วง ห่วง วิตกกังวลต่อ สุขภาพของลูก และการเลี้ยงลูกในอนาคต รวมทั้งความเหนื่อยล้า และความรู้สึกขัดแย้งในการทำ บทบาทใหม่ ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลพยายามเผชิญความจริง และพยายามสร้างสมดุลในชีวิตใหม่ โดยมีการเปลี่ยนแปลงตนเอง สร้างกำลังใจ และเรียนรู้การเป็นแม่ เพื่อพัฒนาทักษะ และความสามารถ ในการเลี้ยงดูลูก ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตนเอง และยกระดับความคิดเพื่อให้สามารถ ดำรงอยู่กับสภาวะใหม่ของการเป็นแม่ที่เป็นอยู่ได้โดยสมบูรณ์ และอย่างสมดุล